

הו!

כתב עת לספרות

גיליון 22 • חורף 2021-2022 • שבט תשפ"ב

הו! – כתב עת לספרות | גיליון 22 • דצמבר 2021 – ינואר 2022
HO! – Literary Magazine | Editor: Dory Manor

מיסודם של אחוזת בית ספרים ודורי מנור

עורכי הגיליון: דורי מנור, סיון בסקין
מען המערכת: ho.poetry@gmail.com

עיצוב העטיפה: מיכל קול, סטודיו ICONICA
סידור, עימוד והדפסה: א. אורן הפקות דפוס בע"מ
הגהה: יואל טייב ונגה לביא

לצורך פרסומי התרגומים שבגיליון זה, פעלנו בשקיפה לאיתור ולגילוי בעלי הזכויות ביצירות המקור.
במקרים שבהם לא אותרו הבעלים, פורסמו התרגומים בהתאם לחוק יצירות יתומות.

© 2022 כל הזכויות שמורות למערכת הו!
2022 © All rights reserved to Ho!, Literary Magazine

כתב העת רואה אור באמצעות עמותת הו! – עמותה לספרות עברית

נדפס בישראל תשפ"ב • Printed in Israel 2022

יצירות יש לשלוח בקובץ מצורף בדואר אלקטרוני, מודפסות ברווח כפול,
בציון שם המחבר, כתובתו ומספר הטלפון שלו. שירים יש לשלוח בניקוד חלקי.

גיליון זה רואה אור בתמיכת
משרד התרבות והספורט

גיליון זה רואה אור בסיוע שגרירות צרפת בישראל – המכון הצרפתי
במסגרת הפרויקט "אליעזר בן יהודה"
Ouvrage publié avec le soutien de l'Institut français d'Israël à Tel-Aviv
dans le cadre du programme "Eliezer Ben Yehuda"

INSTITUT
FRANÇAIS
ISRAEL

הוצאתו לאור של גיליון זה הסתייעה בתמיכת
מועצת הפיס לתרבות ולאמנות

גיליון זה רואה אור בתמיכת
עיריית תל אביב

גיליון זה רואה אור בתמיכת
קרן רבינוביץ לאמנויות תל אביב

גיליון זה רואה אור בתמיכת
בית שלום עליכם

גיליון זה רואה אור בתמיכת
המכון לתרבות ליטאית ומשתתף באירועי ה-100 להולדת יונאס מקאס

תוכן העניינים

63	ג'ון קיטס אודה למלנכוליה	6	על "הו!" 22
65	היינריך היינה את לא אוהבת? לא אוהבת?	9	המזרח הקדום
	לורלי המכתב שכתבת אוהבת את	11	ענת ועשתורת צדו את השד
68	אלכסנדר פושקין עלה אחרון רועד מקור	13	צא אלי קרב, הו אָרה העז!
	לצ'דאייב [מתקוותי זה כבר בגרתי]	17	יוונית, לטינית, ערבית קלאסית
70	חוסה דה אספרונסדה שיר המוות	19	פֶרְקִסִּילָה "את, שְנֵרְאִית נְפֻלָּא מִבְּעַד לַחֲלוֹן"
72	אלפרד דה מיסה ליל מאי	21	תיאוקריטוס האידיליה השביעית: חג האסיף
80	אמילי ברונטה נשרו, עלים, נשרו! [הלילה סביבי מתקדר] [הכל שקט ודומם עוד בבית] [נשרו, עלים, נשרו; גועו, לנו, פרחים]	28	הורטיוס ארס פואטיקה
82	פאול היינה מבט אחד – וכבר אני שלך?	32	פנטאדיוס זהו נרקיס הראוי גם לאהוב באמת
	[דְּבָרִים קְטָנִים, גַּם הֵם יִסְבוּ עֲנָג] [בְּרוּךְ יִהְיֶה בּוֹרְאוֹ שֶׁל הָעוֹלָם] [אֲשֶׁרֵי הָעוֹרִים, כִּי הֵם לֹא יִבִּיטוּ] [קְרָאוּ לָךְ? אַתָּה בְּכֻלְּךָ מְזֻמֵּן?] [דְּמִית שְׁתוּכָל לְתַפֵּס אוֹתִי בְּחוּט?] [הֵי בַחֲוָרִים אֲשֶׁר יוֹצְאִים לְשָׂדֶה הַקָּרֵב] [תֵּן לָהּ לְלַכֵּת, לְגַאֲוֶתְנִית] [יִרְק מְבִיא בְרָכָה לְכָל לּוֹבְשָׁיו!]	34	נרקיס עם בוא האביב
86	אמילי דיקנסון הרגשתי לווייה בראש	40	מחבר אנונימי ליל השימורים לוונוס
	הרגשתי לווייה בראש יש שאור כזה בחורף השארתי לי שתי ירושות אני שום איש! ומי אתה?	41	מיסון בנת בחדל שיר תלונה על בעלה, הח'ליף מעאוויה
89	גוסטבו אדולפו בקר תשובנה הסנוניות הכהות	43	הרנסאנס
90	אמה לזרוס הקצתי משינה ונשיקתה בפי	47	סאן חואן דה לה קרוס (יוחנן הקדוש של הצלב) הלילה האפל של הנשמה
	נוס בלובר הבטחה הדים	45	מייקל דרייטון בדולח באוויר
		47	ויליאם שייקספיר לוכד נפשות נשים, עיני גברים
		55	ויליאם שייקספיר שיר המכשפות
		57	המאה התשע עשרה
		59	וילהלם מילר לבי שלך ולעולם יהיה הוא
			קוצר רוח שלי! הצבע הרשע

131	רובר דָסְנוס חלמתי עליך כל-כך	93	מודרניזם, מודרניזם!
132	איציק מאנגר שלושה שירי חומש רחל הולכת אל הבאר לשאוב מים יעקב אבינו פוגש את רחל דינה בת יעקב יוצאת לרנדוו	95	ויליאם בטלר ייטס הַבַּז לא ישמע את קול שוֹלְחָהוּ לדה והברבור ביאת משיח
138	אלכסנדר צ'אקס הוופלות פושטות את גביעיהן אביב בעיר תועה אורנים ג'לטו	97	אדווין ארלינגטון רובינסון ארבעה שירי דמויות ריצ'רד קורי קליף קלינגנהגן רובן ברייט פֶלְמִינג הֶלְפֶנסְטַיִן
143	מריוס טורס הלילה הוא ארמון וריאציות על נושא של הנדל [אֲמֶרְתִּי לְלִבִּי, לְלִבִּי הָאֲמֶלֶל] [הַלִּילָה הוּא אַרְמוֹן, עַל פִּי גְדֻלָּךְ חָשַׁל] [בְּמַהֲרָה, בְּבִתִּי הַמְּחֻסָּה וְעַל הַסְפָּסִלִים שֶׁבְּעִיר]	101	אלזה לסקר-שילר רצינו להתנשק, לא? האהבה לברברי לנסיך מרוקו
147	רייזל זיכלינסקי כל הרוחות נשמו בגידה אלוהים הסתיר את פניו העיניים היהודיות שלי דלי מים סיפורי הוא סיפורך	104	פול לורנס דנבר בוא, אהובי, מתי שתסכים הזמנה לאהבה הדרור שושנים ופנינים
150	אנטוניה פוצי מילים-זכוכיות עולה קלה עצירה נוספת יופי פנים חדשים השתקפויות אבודים בזרועות החשכה	107	ויליאם קרלוס ויליאמס ביי-ביי שִׁיָּה גברים נצורים הזמן התליין פֶרְגֶמֶנט הפר
155	צ'סלב מילוש מדרגות מאוויר החלל השני ספריית בינקה	111	שרה טיזדייל אם האנושות כולה תאבד הרשת גשמים רכים יבואו זְקֵנָה אור ירח
157	אליזבת בישופ איבוד הוא אמנות אמנות אחת קזביאנקה הזמנה למים מריאן מור סוף מארס	114	ניקולאי גומילוב שירי חבש שיר מלחמה חמישה פרים שיר העבדים שיר עלמות זנויבר
165	אילזה איכניגר עם הקפיצות הקפואות עצה זמנית חישוב זמן	119	אוספ מנדלשטם על כתפיי מזונק העידן הטורף [נתן לי גוף - לָאן אותו אָקַח] [שִׁנְתִּי שֶׁנִּדְדָה. הוֹמְרוֹס. מְפָרְשִׁים] לנינגרד [על הודו הָרוֹעֵם שֶׁל מִצְעַד הַדּוֹרוֹת]
167	פייר פאולו פזוליני החוחית צחקה את שמך החוחית לרוזאריו התורים	123	עדנה סנט וינסנט מיליי לשכוח את תווי פניך רק עד שייעלם מהסיגריה אור אחרון אם אגלה בלאט, פתאום, לגמרי באקראי כחול הזקן
170	יונאס מְקָאס מילים נפרדות	126	בנז'מן פונדאן המעט שנותר לי כאדם מבוא בפרוזה דיוקן עצמי
186	ג'ק קרוואק למצוא את האור האמתי [חַיִּיהָ הָאֱלֹהִים הַסּוּדִי שֶׁבְּעֵצִים וּבְקִנְקָן הַתְּהַ [הַסְתַּכְּלֵ אֶל עִמְקֵ הָעוֹלָם]	130	חורחה לואיס בורחס האושר

219	נביל טנוס סבתי והרוח	העומד לפניך] [האם אתה קפוי־תחת, האם אתה רשע] [”האהבה היא הכל בכל”, אמרה תרוז] [הכל בסדר, צורה היא ריקות וריקות היא צורה]
221	מרזוק אלחלבי למענך	
222	תופאחא סאבא לידת דבש	
223	מחמוד אבריערישה הילתי בתוך הילתך, כוכב נוֹגָה	189 פיליפ לרקין זיכרונות הבית מכים כמו סטירות בפרצוף
	אני שולח לחבריי הודעה אני חוגג עם חבריי בלא דת	פזמון חוזר העץ אמבולנסים הרחק מדוע חלמתי עליך אתמול בלילה
226	אידרה נובי אינסטיגוט וכנף מתוך ”הכלא הקטן” גלויה עם שתי ציפורים, נוצות מפוזרות שימוע	193 פרנק אוֹהֶרה עץ הנושם דרך משקפיו לשתות אתך קולה הומוסקסואליות אווה מריה שיר
230	תום חביב סולם 1. איך] 2. בשדה] [אמא שלך] 3. באיזה שלב] 5. השדה]	198 אינגבורג בֶּקְמָן עולמכם: אצטרובל קריאה אל הדובה הגדולה אתן המילים
234	יאצק דנל יוני. יולי	202 אלן גינזברג היד נעה לקראת אמצע הבשר
235	אֶלְקָה אָרֵב חשד לשיר רכבת מעל לנהר השפּרה תרגיל חשד לשיר	שיר הסוף פרגמנט יומן, אביב 58
239	אלה גורבונובה השמש חושבת: אני נשרפת החולפת [מה בְּדָד הַשָּׁמֶשׁ]	206 שרה קירש להיפרד לשלום מכל פרח ופרח צינה שאין מנוס ממנה אוגוסט אפס קצהו שלג קצה העולם עצים
242	ילנה איגנטובה התגלגלנו לכאן, למזרח אשת לוט [ליבב, להצמד למעיל של קצין] [הרים תפוח ביד, ”אוהב אותך” הוא אָמֵר] [קרא את הרודוטוס, שרף את השנים]	210 מְרִיֶה־מְרֶסָה מְרֶסָל שְׂדֵי שְׁתֵי צִיפּוּרִים בְּכֻלּוֹב [הֵיֶרֶחַ, שׁוֹמֵר] [הוילון חוֹרֵף אֶת זְגוּגִיזִית] CARPE DIEM [גם אם אֶלֶף פְּתוּתֵי מְרָה שְׁחָרָה יְחוּלְלוּ] [שְׂדֵי שְׁתֵי צִפְרִים בְּכֻלּוֹב]
246	סמיון חנין מאיפה הבאת שהוא מת? [אל תחשבי שזה חסר־בית] [רכבתי על אופניים שאחר כך נגנבו] [יש אֶפְשָׁרִיּוֹת בְּטוּחֹת יוֹתֵר]	213 האלף השלישי
		215 אמירה הס אני בגדד [הו פְּרִים מְחַמֵּל וְנִעְיֵמָה מְחַמֵּל] הנהר בכה מאוד אני בגדד
249	משתתפי הו! 22	

על העטיפה:

Heron in snow (ca. 1925-1936) by Ohara Koson. Rijksmuseum

הכרך החדש של "הו!" ממשיך את מסורת אסופות תרגומי השירה, שאנו מקיימים אחת לכמה גיליונות. יחד עם גיליונות 13 ו-18 (וכן גיליון 16 שהוקדש לתרגומים מערבית ומיידיש) הוא מהווה מעין אנתולוגיה מתמשכת של שירה מתורגמת, הכוללת עד כה קרוב לאלף עמודים ממיטב שירת העולם.

הכרך הנוכחי בנוי על בסיס כרונולוגי, וראשיתו בנקודת הפתיחה הקדומה ביותר: האפוס האוגריתי והאכדי, שירת המזרח הקדום. אנו, קוראי העברית, רגילים לקרוא טקסטים עתיקים מאוד, ובכל זאת יש משהו מרגש במיוחד בגילוי של שירה קדמונית כל כך, הנמסרת בעברית המובנת לנו. מעין דרישת שלום מהעולם שבו התקיימו גם הדמויות התנ"כיות המוקדמות.

השער הבא מוקדש לשירה עתיקה קלאסית, שנכתבה ביוונית, בלטינית ובערבית. פרקסילה, משוררת יווייה מהמאה החמישית לפני הספירה, שמעט מאוד מיצירתה שרד, חולקת שער זה עם משוררים מרכזיים ומוכרים כתיאוקריטוס היווני-הלניסטי והורטיוס הרומי, וכן עם שני משוררים לטיניים מאוחרים יחסית (אחד מהם אנונימי) ועם מיסון בנת בחדל, משוררת ומנהיגה בדואית בת המאה השביעית. מעטות הן משוררות שנודעו בעולם העתיק; לשמחתנו, עלה בידינו להציג במדור זה שתיים מהן.

מהעולם העתיק אנחנו מדלגים היישר אל הרנסאנס. המאה השש-עשרה הזוהרת של ספרד מיוצגת בשיריו של סאן חואן דה לה קרוס (יוחנן הקדוש של הצלב) – משורר, נזיר ומנהיג קתולי רוחני, שיצירתו המיסטית היא מהקלאסיקות הגדולות של ספרות המערב. מעצמת התרבות הגדולה האחרת של התקופה, אנגליה האליזבתנית, מיוצגת בשיריו של מייקל דרייטון, וכן ביצירתו של ויליאם שייקספיר. השער כולל תרגום של גילי בר-הלל סמו לשיר המכשפות המפורסם הפותח את המערכה הרביעית של "מקבת", הטרגדיה הגדולה שגרסה קולנועית חדשה שלה, בבימויו של ג'ואל כהן, יוצאת למסכים בימים אלה; עוד מאת שייקספיר: השוואה של שבעה תרגומים שונים לסונטה 20, בליווי מסה מאת הסופרת, המשוררת והמתרגמת עופרה עופר אורן.

דילוג נוסף בזמן, ואנו נוחתים בעבר קרוב יותר אלינו: המאה התשע-עשרה, המאה של הרומנטיקה ושל הריאליזם המתהווה. רבים מיוצריה, קלאסיקונים במלוא מובן המילה, מוכרים ואהובים עד היום, אף שאנו הולכים ומתרחקים מהם בזמן, בטכנולוגיה, במבנה החברה. ובכל זאת משהו מהחוויה האנושית הבסיסית שהם מתארים עדיין קרוב ללבנו ואינו עוזב אותנו. כאן אפשר לפגוש את וילהלם מילר ואת פאול הייזה – שני משוררים גרמנים ששיריהם זכו לתהילה כשירים מולחנים, את ג'ון קיטס ואת אמילי ברונטה האנגלים, את אלכסנדר פושקין – גדול משוררי רוסיה במאה התשע-עשרה, את חוסה דה אספרונסדה ואת גוסטבו אדולפו בקר הספרדים, את אלפרד דה מיסה הצרפתי, וגם את המסתגרת האמריקאית הגדולה אמילי דינקנסון.

שניים ממשוררי המאה התשע-עשרה שיצירותיהם מובאות כאן הזה הם ממוצא יהודי: היינריך היינה, הבולט שבמשוררי הרומנטיקה הגרמנית, ואמה לזרוס, משוררת יהודייה אמריקאית, שנודעה ברבים בזכות שורות משירה שנחקקו על מעמד פסל החירות, אך כתבה שירים רבים מעבר לכך, וירטואוזיים, נועזים ומפתיעים – בין השאר, שירי אהבה לאישה, שאיננו יודעים מיהי.

יהדותם של היינה ושל לזרוס אינה פרט מקרי, אלא חלק מרוח הזמן: האמנציפציה היהודית אפשרה ליוצרים יהודים לכתוב שירה בשפות המערביות ה"גדולות" ולהפוך לחלק מהזרם המרכזי של הספרות האירופית והאמריקאית. גם היינה וגם לזרוס מקדישים לזהותם היהודית תשומת

לב רבה, אך הם כבר פרחו מהכלוב היהודי הצר והיו לאמני המערב הגלובלי, כפי שהיה נגיש להם ולקוראיהם. לזרוס אף מתייחסת בשירה "ונוס בלובר" לדמותו של היינה ורומזת בכך שהיא ממשיכת דרכו, גם אם בשפה אחרת.

כפי שציינו כותבים שונים, המאה התשע־עשרה "האמיתית" לא הסתיימה ב־1900 אלא ב־1914, עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה. היא נחתמה בפיצוץ פוליטי אדיר – בסדרה של מאבקים וזעזועים פוליטיים, מהפכות גדולות, שתי מלחמות עולם, עלייתו ונפילתו של הקולוניאליזם, דיקטטורות רצחניות מחד גיסא ומעבר לדמוקרטיה – ובמקביל, בפריחה אמנותית חסרת־תקדים. המודרניזם שאליו נולדנו התבונן אל נפש האדם והחברה בכלים חדשים ומסעירים, פצע וריפא, נלחם וקרא לשלום, העליב את האדם ורומם אותו.

בשער המודרניסטי מורגש ביותר חלקם של המשוררים האמריקאים – בהתאם להשפעה הגוברת של ארצות־הברית על שאר העולם. את השירה האמריקאית מייצגים כאן אדווין ארלינגטון רובינסון ופול לורנס דנבר, ויליאם קרלוס ויליאמס ושרה טיזוידיל, עדנה סנט וינסנט מיליי ואליזבת בישופ, פרנק או'הרה וג'ק קרואק, וכמובן משורר הביט הגדול אלן גינזברג – המאה העשרים האמריקאית לא תיתכן בלעדיו.

יבשת אירופה, שהמאה העשרים התאכזרה אליה במיוחד, מיוצגת בשער זה במשוררים שכתבו במגוון שפות: ויליאם בטלר ייטס האירי, ניקולאי גומילוב הרוסי, בנומן פונדאן הרומני־צרפתי ורובר דסנוס הצרפתי; מרויס טורס ומריה־מרסה מרסל הקטלאנים; אנטוניה פוצי האיטלקיה, פיליפ לרקין האנגלי, אינגבורג בכמן האוסטרית ושרה קירש הגרמנייה.

אי אפשר לדמיין את המודרניזם, על כל זרמיו, ללא יוצרים יהודים – ושוב אין זה פרט מקרי, אלא ביטוי לכך שהדרמה הגדולה של אותה מאה נגעה ביהודים והשתקפה בגורלם באופן חד וטרגי במיוחד. הייחודיות של היצירה היהודית נעוצה גם בעובדה שיוצרים אלה באים משלל ארצות וכותבים בשלל שפות, והביטוי של יהדותם ביצירתם משתנה מאוד ממקרה למקרה.

בשער המודרניסטי של הכרך הנוכחי אנחנו פוגשים את אוסיפ מנדלשטם שכתב ברוסית, את אלוה לסקר־שילר ואת אילוה איכינגר שכתבו בגרמנית, וכמובן את איציק מאנגר ואת רייזל ז'יכלינסקי שכתבו ביידיש. וגם אלן גינזברג, שכבר הזכרנו – כי גם היהדות של המאה העשרים אינה שלמה ללא אלן גינזברג.

מקום מיוחד מוקדש בכרך זה לשני יוצרים שנודעו קודם כל כקולנוענים אוונגרדיים: פייר פאולו פזוליני האיטלקי ויונאס מקאס הליטאי־אמריקאי. מקרה מקאס הוא מרתק: הצעיר שנמלט מאימת הנאצים לארצות הברית, המציא את עצמו מחדש כאמן ניו־יורקי אוונגרדי החמוש תמיד במצלמה, אך כתב כל חייו שירה בליטאית. הפרסום הנוכחי של הפואמה המרשימה שלו "מילים נפרדות" הוא חלק מאירועי המאה להולדתו של מקאס, שנערכים השנה בליטא וברחבי העולם. עוד בגיליון: מהגר מהולל אחר מאותה פינה של העולם, צ'סלב מילוש הפולני־אמריקאי. ושכן נוסף של מקאס ושל מילוש מהפינה הבלטית של אירופה, אף הוא משורר מרשים, הוא הקלאסיקון של המודרניזם הלטבי, אלכסנדר צ'אקס. דרום אמריקה, מולדתם של יוצרים מופלאים רבים, מיוצגת על ידי אחד מגדולי סופריה – חורחה לואיס בורחס הארגנטינאי, שהתפרסם יותר מכל בזכות סיפוריו האניגמטיים, אך היה גם משורר בעל שיעור קומה.

השער האחרון של הכרך מוקדש לשירה בת זמננו. כראוי לאלף השלישי, הזהויות והשפות מתרבות ומשתקפות זו בתוך זו. יאצק דגל הוא פולני, אלקה ארב היא גרמנייה, אידרה נובי אמריקאית. אבל כאן מסתיימות הזהויות פשוטות (אם כי ממתים זהותו של משורר היא דבר פשוט?). יש במדור זה שלושה משוררים כותבי רוסית, ושלושתם חיים בארצות שונות. אלה גורבונובה חיה ויוצרת ברוסיה עצמה – אבל מחלקת את זמנה בין מוסקבה לפטרבורג, חלוקה שהיתה אמורה

להיות דיכטומית וקובעת-זהות בתוך הספרות הרוסית, ולא להתקיים במקביל אצל אותו אדם. ילנה איגנטובה מתגוררת יותר משלושים שנה בישראל, אבל ממשיכה לכתוב ברוסית, כפי שעשתה טרם השתקעותה פה. ואילו סמיון חנין לא היגר לשום מקום: הוא כתב רוסית במולדתו לטביה, ומדלג בין רוסית ללטבית ובחזרה, כיוצר וכמתרגם.

קבוצת המשוררים האחרונה והמשמעותית ביותר בשער זה מספרת את הסיפור הקרוב ביותר אלינו, שהוא גם המורכב ביותר, דווקא מפני שהוא קרוב. מרוזק אלחבי, תופאחא סאבא ומחמוד אל-ערישה חיים כאן וכותבים ערבית. ערבית היא גם שפת יצירתו של נביל טנוס, שנזכר בגיליון זה גם כמתרגם שיריהם של אלחבי וסאבא. טנוס תרגם לעברית את שיריו המופיעים כאן בעצמו – מה שהופך גם את העברית לשותפה ליצירה. לעומת זאת, תום חביב, שיש לו שורשים בישראל, מתגורר בניו-יורק ושיריו תורגמו מאנגלית. לבסוף, שיריה של אמירה הס, הידועה כמשוררת הכותבת עברית – ושיריה פורסמו ב"הו!" לא אחת בעבר – אך הפעם היא משתפת כמשוררת מתורגמת, בשירים שכתבה בשפתה הראשונה, ערבית-יהודית עיראקית. המורכבות הזאת מבורכת בעינינו. אסופות התרגום שלנו הן ביטוי לאמונתנו בריבוי שפות וביכולתן של כל קורא לקרוא כל סיפור ולאמץ אל מקצב לבו כל שיר.

"הו!" 22 הוא הגיליון הראשון שרואה אור אחרי ייסודה של הוצאת הספרים החדשה מבית "הו" – "ה-21", מיזם הוצאה לאור שסימתו היא "קלאסיקות לאלף השלישי". הסדרה תכלול ספרים מתורגמים בפורמט קטן ונגיש, וכן ספרי מקור. עד כה ראו אור ארבעה ספרים של "ה-21": תרגום חדש של רועי חן למחזה הקלאסי של אנטון צ'כוב, "השחף"; אנתולוגיית שירת היידיש "זר שלגים" בתרגומו של בני מר; "המקוללים" – קובץ משירי המשוררים המקוללים הצרפתים בני המאה התשע-עשרה; וממזמר מאת החתומה מטה ששמו לקוח משירה המפורסם של לאה גולדברג – "שבעה ימים אביב בשנה". הספר החמישי בסדרה, "המועדים" מאת בני מר, רואה אור במקביל לכרך זה. מיזם "ה-21" ו"הו!" מוזינים, במובן מסוים, זה את זה, מחזקים זה את זה ומעניקים זה לזה השראה.

*

תודה מקרב לב לאנשי עמותת "הו!", שבזכות מסירתם ומאמציהם "הו!" יכול להתקיים ואף להרחיב את פעילותו, ובראש וראשונה למנכ"ל העמותה, אבי דאול, המשקיעים את מיטב מרצם בפעילויות כתב העת. תודה רבה לחברי העמותה מתן מרידור, אמיר בקר, דורית שילה, משה סקאל, גיל פייר, לילך נתנאל, רועי חן, יואל טייב, עומר אבן-פז, שי צור, אורית נוימאיר-פוטשניק, דותן ברום, מיכאל קגזנוב ונדיה אייזנר, וכן לתותי ורוני פורת ולרו"ח שלמה יניב, המסייעים לנו רבות בפעילות העמותה.

תודה מיוחדת לרכזת עמותת "הו!", נגה לביא.

אנחנו מודים לאנשי הוצאת הקיבוץ המאוחד על שיתוף הפעולה הפורה וארוך השנים. תודה רבה לאלי אורן ולאנשי בית הדפוס שלו, וכן למיכל קול מסטודיו ICONICA. את "הו!" אפשר להשיג בחנויות הספרים או במכירה ישירה באתר של הוצאת "הקיבוץ המאוחד". אתם/ן מוזמנות/ים גם לעקוב אחרי עמוד הפייסבוק שלנו, שכתובתו: www.facebook.com/ho.literary.mag

את קובצי ה-PDF של כל היצירות שפורסמו ב-20 הכרכים הראשונים של "הו!" אפשר למצוא ברשת באתר "לקסיקון הספרות העברית החדשה".

כתבי יד אפשר לשלוח במייל לכתובת: ho.poetry@gmail.com

ס"ב

המזרח הקדום

שירה אוגריתית

שירה אכדית

ענת ועשתורת צדו את השד

שני שירים מאוגרית העתיקה

מאוגריתית: רועי שניידר

אלה הם שניים מתוך כמה אלפי טקסטים מהעיר אוגרית שבצפון סוריה (ליד לאד'קיה של ימינו), שנתגלו ופוענחו בשנות העשרים והשלושים של המאה הקודמת. אוגרית הייתה עיר-מדינה וממלכה קטנה ששימרה תיעוד במשך כמאתיים שנה, החל במאה ה-14 לפנה"ס ועד המאה ה-12, שבשליש האחרון שלה נחרבה הממלכה על ידי גויי הים. הטקסטים נכתבו על טין ועל כן השתמרו היטב בעת שרפת העיר. השפה האוגריתית היא שפה שמית צפונית-מערבית וקרובה ביותר לעברית. כבר באמצע המאה הקודמת גילה מ"ד קאסוטו מקבילות רבות ונרחבות בין לשון המקרא (ובעיקר לשון השירה והנבואה) לבין כמה טקסטים מאוגרית. הטקסטים נכתבו בגרסה קדומה של אלפבית כנעני אך באמצעות טכניקה של הטבעת סימני יתד בטין לח, בדומה לכתב היתדות המסופוטמי.

1.15

רַעַב יָדוּ מוֹשֶׁטַת
צָמָא יָדוּ מוֹשֶׁטַת
תּוֹבְעִים מְנַחָה. הָעֶבֶד
עִם כְּרִית שְׁנָתוּ,
פָּרָה גּוֹעָה לְעֶגְלָה,
וּבֶן חֲרִין לְאִמָּא
בָּאוּ אָדוּמִים אֲלֵינוּ
וַיִּדְרֹו שְׁנַת שׁוֹעִים.

שָׁחַט אֵל בְּבֵיתוֹ נֶצוּד
 וְצִיד צַח בְּקֶרֶב הַיְכָלוֹ
 וְהָאֱלִים יֹאכְלוּ. וַיִּשְׁתּוּ אֱלִים,
 יַיִן עַד שְׂבִיעָה יִשְׁתּוּ,
 תִּירוּשׁ עַד לְשִׁכְרָה.
 וְאֵת הַיָּרֵחַ שָׁם עַל גִּב
 מִתַּחַת לְשִׁלְחָן כְּמוֹ כָּלֵב
 מִכְשָׁפֵשׁ מִתַּחַת שִׁלְחָנוֹ.
 הַיּוֹדֵעַ – לָחֵם לוֹ נוֹתֵן
 וְשֹׂאִינוֹ יוֹדֵעַ – לוֹ נוֹתֵן מִקָּל
 מִתַּחַת לְשִׁלְחָן.
 עֲשֵׂתֶרֶת וְעֵנֶת הִגִּיעוּ
 עֲשֵׂתֶרֶת צָלַע כָּבֵשׁ לוֹ הַבִּיָּאָה
 עֵנֶת כֶּתֶף דְּשֵׁנָה שֶׁל בְּהֵמָה
 צוֹעֲקוֹת הֵן מוֹל הַשְּׁעָר אֶל בֵּית אֵל
 לָמָּה הַצָּלַע תִּכְיֵן לְכָלֵב
 הַכֶּתֶף לַגּוֹר מֵאֵל אָבִיו
 וְאֵל אֵינוֹ אוֹכֵל אוֹתָן?
 אֵל יֵשֵׁב בְּמִרְזָחוֹ
 וַיִּשְׁתַּיִן יַיִנוֹ עַד שְׂבִיעַ וְתִירוּשׁ עַד לְשִׁכְרָה.
 אִזּוֹ נִשְׂא רִגְלָיו אֵלַי בֵּיתוֹ,
 הִלֵּךְ בַּחֲזוֹרָה לַחֲצָרוֹ. נִגַּשׁ הַשֵּׁד חֲבָאִי,
 קִרְנִים וְזַנָּב לוֹ, וַיִּשְׁלַח עַל אֵל
 שִׁינוֹ וַחֲרָאוֹ. נָפַל אֵל כְּמוֹ מֵת,
 כְּמוֹ נִרְדָּם עַל אֶרֶץ. אִזּוֹ עֵנֶת
 וְעֲשֵׂתֶרֶת צָדוּ אֵת הַשֵּׁד.

צא אלי קרב, הו אָרְה העז! קטע מתוך "האפוס של אָרְה"

מאכדית: עילי תדמור

"האפוס של אָרְה" הוא יצירה מיתולוגית בבליית מהאלף הראשון לפני הספירה. הוא עוסק באל המוות והאלימות אָרְה, ששילוב של אגו נפוח, סדיזם ושיגעון גדלות מניע אותו לצאת למסע הרס המאיים להשמיד את היקום כולו. העולם ניצל בזכות אִישום, אל מיטיב ומגן, שמצליח לשחרר את ארה משיגעונו הרצחני ולהרגיע את רוחו. היצירה הועלתה על הכתב על ידי בבלי בשם קבתי-אילני-מרדוק (Kabti-ilani-Marduk), שטען כי היא הוכתבה לו בחלום על ידי אל שזהותו מסתורית. חוקרים טוענים שהאפוס הוא ניסיון לספק הסבר מיתולוגי לאלימות ולכאוס שאפיינו את בבל באמצע המאה השמינית לפני הספירה. בניסיונה לתת פירוש תיאולוגי לאירועים פוליטיים ולאומיים הרי גורל, דומה היצירה לנבואה התנ"כית. אך ארה אינו האלוהים המקראי, אלא אל שמסוגל במופגן לטעות ולשגות באשליות, ומספן בפעולותיו הפזיזות והאנושיות מאוד את היקום כולו.

בחרנו להביא כאן קטע קצר מתחילת האפוס. הוא נפתח בכך שלבו של ארה מדבר אל בעליו ומנסה לשכנע אותו לצאת למסע השמדה. ארה עייף מכדי לעשות זאת, אך "השבעה", אֵלִי מלחמה והרס, מצטרפים אל הלב ומנסים גם הם לשדל אותו לצאת למלחמה.

הלב של ארה

"אָרְה, עֵמֵד! אִם תִּשְׁמֵד אֶרְצוֹת
אֵיךְ תִּקְרַן נַפְשִׁי וְלִבִּי יַעֲלֶיךָ!"
אָךְ יָדְיוֹ שֶׁל הָאֵל עֵיפּוֹת כְּזָרוּעוֹת
שֶׁל אָדָם הַנִּכְסֵף לְשִׁנָּה בְּלִי מְזוֹר.
הוא אוֹמֵר לְלִבּוֹ, "שְׂאֵקוּם? שְׂאִישָׁן?"
הוא אוֹמֵר לְנִשְׁקוֹ, "בְּפִנֵּה תַעֲמֵד!"
וּלְשִׁבְעַת הָאֱלִים, גְּבוּרִים אֲדִירִים,
"שׁוּבוּ חֵישׁ אֶל מְקוֹם מוֹשְׁבְּכֶם!" הוא צָוָה.
עַד אֲשֶׁר תַּעֲרִו,¹ הוא שׁוֹכֵב בְּחִדְרוֹ

1 המשורר מדבר ישירות אל אישום.

וְעַם מְאֵמִי אֲשֶׁתּוֹ מִתְנַה אֶהְבִּים
הוּ אָדוֹן אֲנִגִּידוּדוֹ² בְּלִיל מִתְהַלֵּךְ,
הַמְדָרִיךְ נְסִיכִים בְּנִתִּיבוֹת עֲלֻטָה,
הַמּוֹבִיל כָּל עֲלָמָה וּבַחֹר בְּבִטְחָה
בְּעוֹדְנוּ מְאִיר כְּמִשְׁלֵת הַיּוֹם!
אֱלֹהוֹת הַשְּׁבָעָה, גְּבוּרִים אֲדִירִים,
הִיא שׁוֹנָה, מוֹצֵאִם מִשְׁנָה וּמוֹזֵר.
שְׁבָעֲתֶם מְלֵאִים בְּאֵימָה מִשְׁתַּקֵּת,
כָּל אָדָם הַחֹזֶה בְּפָנֵיהֶם מִבְּעַת,
הַנְּשִׁימָה הַיּוֹצֵאת מִקְרָבָם – אֲבִדוֹן,
אֱלֹהֵיהֶם בְּנֵי אָנוּשׁ נִשְׁמָרִים מִלְּגִשְׁתּוֹ,
אֵךְ אִישׁוֹם – הֵן הוּא שְׁעַר נְעוּל בְּפָנֵיהֶם!
בְּיָמִים רְחוּקִים, הָאֵל אָנוּ הָרָם
אֱלֹהוֹת הַשָּׁמַיִם, שְׁלִיט הָאֱלִים,
אֶת רַחֲמָה שֶׁל הָאָרֶץ הַפְּרָה בּוֹרְעוֹ.
שְׁבָעָה בְּנֵי אֱלִים הִיא יִלְדָה עֲבוּרוֹ
וְאֵת שְׁמֵם שֶׁל בְּנָיו הוּא קָרָא "הַשְּׁבָעָה".
הֵם עֲמָדוֹ לְפָנָיו, הוּא חָרַץ גּוֹרֵלם –
לְרֵאשׁוֹן הוּא קָרָא, וְקָבַע לוֹ עֵתִיד:
"בְּכָל אָרֶץ אֱלֹהֵי תִצָּא בְּחִמָּה
לֹא תִמָּצָא כָּל יָרִיב שְׁיֻכַּל לְעֲזוֹךְ!"
לְשָׁנִי הוּא הַשְּׁמִיעַ: "הִיָּה לְהִבָּה,
וְהַבְּעַר לְלֹא הָרֶף כְּאֵל הַשְּׁרָפָה!"
לְשִׁלְיִשִּׁי הוּא לְחַשׁ: "פָּנִי לְבִיא תַעֲטָה,
כָּל אָדָם שְׁבַךְ יַחֲזֶה, יִתְמוּסִס!"
וּבְפָנֵי הָרְבִיעִי הוּא הַכְרִיז בְּגֵאוֹן:
"כְּשֶׁתִּנְיֵף נִשְׁקָה, הֶהָרִים יִקְרְסוּ!"
אַחַר כֵּן הוּא הוֹסִיף וַצֹּה: "חֲמִישִׁי!
כְּמוֹ הָרוּחַ תִּנְסַק וְתִצְפֶּה בִּיקוּם!"
וְעַל בְּנוֹ הַשְּׁשִׁי הוּא הִטִּיל מִשְׁימָה:
"צֵא, שְׁשִׁי, וְעַבֵּר בְּתַבֵּל וּמְלוֹאָה
אֶל תַּחֲוִס לְעוֹלָם!"
אֶת הַבֵּן הַשְּׁבִיעִי הוּא חֲמֵשׁ כִּנְחָשׁ

2 שם נוסף של אישום.

בחוט אָרס מִמִּית: "הָאֵבֶד כָּל חַיִּים!" –
 אַחֲרֵי שְׁחָרָץ אֶת גּוֹרֵל הַשְּׁבַעָה
 נִתְּנָם הָאֵל אָנוּ לְאָרֶה הָעוֹ:
 "שְׁבַעַת הָאֵלִים לוֹ יִלְכוּ לְצַדִּיקָה!
 כְּאִשֶּׁר רַעְשָׁם שֶׁל עַמֵּי הָעוֹלָם
 עַל אֲזוּנֵיהָ יַעִיק וְלִבָּהּ יוֹבִילָהּ
 לְהַשְׁמִיד אַרְצוֹת, לְכֹלֹת לְאֲמִים,
 לְהַכְחִיד בְּהִמּוֹת – לוֹ יִהְיוּ הֵם נִשְׁקָה,
 יִלְכוּ לְצַדִּיקָה."
 הֵם עֲכָשׁוּ זֹעֲמִים וְזָקוּף הוּא נִשְׁקָם,
 וְאוֹמְרִים הֵם לְאָרֶה: "קוּם וְעַמְד!
 מִדּוּעַ בְּעִיר תִּשָּׂאָר כְּמוֹ זָקֵן?
 אֵיךְ תִּשְׁכַּב בְּבֵיתָהּ כְּתִינוּק בֶּן יוֹמוֹ?
 שָׁמָּא כְּמוֹ יוֹשְׁבֵי-עִיר נֹאכַל לֶחֶם נָשִׁים,
 וּכְאֵלוֹ אֵינְנוּ יוֹדְעִים מְלַחֲמָה,
 נִפְחָד וְנִרְעַד מִפְּנֵי כָּל מֵאֲבָק?
 הֵן צָאֲתוֹ שֶׁל לּוֹחֵם אֲלֵי-קָרֵב הִיא יוֹם חַג!
 אָדָם יוֹשְׁבֵי-עִיר לוֹ יִהְיֶה לְשִׁלִּיט,
 מִשְׁפַּע לֶחֶמוֹ לְעוֹלָם לֹא יִשְׁבַּע!
 פִּי עֲמוֹ מִנְּאֶץ בּוֹ, בְּזִים לוֹ תִּמְיֵד,
 וְאֵיךְ יִתְחַרָּה הוּא עִם אִישׁ מְלַחֲמָה?
 אָדָם עִירוֹנִי, לוֹ כַּחוֹ מִפְּתַח,
 כִּי־צַד יִשְׁתַּוֶּה לְעֶצְמָה שֶׁל חֵיל?
 בְּעִיר הַמְּזוֹן מִשְׁבַּח וּמְעַדָּן,
 אַךְ מוֹל מְנַת קָרֵב לֹא שְׁוֶה הוּא דְבַר!
 תְּכוֹלֶת מִיָּמֶיהָ הִיא טוֹבָה בְּהֶרְבֵּה
 מִבִּירָה מִבְּחֶרֶת, מִיֵּטֵב הַשְּׁכָר!
 וְאִשֶּׁר לְאַרְמוֹן, הַמִּשְׁקִיף מִבְּמָה,
 הוּא נַחוֹת מִמִּשְׁכַּב הָרוּעָה בְּשֹׁדָה!
 צֵא אֵלַי קָרֵב, הוּ אָרֶה הָעוֹ,
 שָׂאֵג בְּעֶצְמָה וְכֹל חַי יִבְהַל!
 אֵלַי הַמְרוֹם, לְמִשְׁמַע שְׁאוּנָה
 יִקְלְסוּ אֶת שִׁמְךָ, יִאֲדִירוּ אוֹנָה!
 וִירָאוּ אֵלַי הַשְּׁאוּל אֶת עֲזָה!"

יוונית, לטינית, ערבית קלאסית

המשוררת היוונית המסתורית פֶּרְקֶסִילָה,
בת המאה ה-5 לפנה"ס

מייסון בת בחדל, משוררת ומנהיגת שבט
בדואי במאה ה-10 לספירה

וגם: שניים מהקלאסיקונים הגדולים של
יוון ורומא

ושני משוררים לטיניים מאוחרים

"אַתָּה, שְׁנַרְאִית נַפְלָא מִבַּעַד לַחֲלוֹן"

כל מה שנשאר משירתה

מיוונית עתיקה: שמעון בוזגלו

פְּרָקְסִילָה (Πράξιλλα) הייתה משוררת לירית יוונייה שפעלה באמצע המאה החמישית לפני הספירה בסיקיון, מדינה בצפון חצי האי הפלופונסי. היחס אליה בעת העתיקה התנודד מאזכור שלה בראש רשימת תשע המשוררות הגדולות (אַנְטִיפֶטְרוֹס מתסלוניקי, אנתולוגיה פְּלִטִינִית, ט, 26), ועד לזלזול בוטה (טְטִיאָנוֹס, נגד היוונים, 33): "לִיִּסְפוֹס יצר פסל ארד של פרקסילה, למרות שלא אמרה בשירים שלה שום דבר בעל ערך".

נשאר לנו רק חמישה פרגמנטים קצרצרים משירתה, וכולם מובאים כאן. מספור הפרגמנטים הוא לפי המהדורה המדעית (PMG).

1747

הַדְּבַר הַכִּי יָפֵה שְׁאֲנִי מִשְׁאִיר מֵאַחֹר
הוא אֹרְחָה שֶׁל הַחֲמָה;
שְׁנִית, הַכּוֹכְבִים הַבּוֹרְקִים וּפְנֵי הַלְּבָנָה,
וְגַם מְלַפְפוֹנִים בְּשֵׁלִים וְתַפּוּחִים וְאַגָּסִים.

748

אֲבָל הוּא מְעוֹלָם לֹא שְׁכָנַע
תֵּלֵב בְּחֻזָּה שְׁלָךְ.

1 פרקסילה מציגה במזמור שלה את אֲדוֹנִים כמי שנשאל על ידי יושבי השאול מה הדבר הכי יפה שהוא משאיר למעלה, והוא עונה, וכאן מופיע הקטע למעלה (זנוביוס).

2749

לְמַד אֶת הַסְּפוּר שֶׁל אֲדַמְטוּס,³ חֵבֵר,
וְאַהֲבָה אֶת הַטּוֹבִים.

הַתְּרַחֵק מֵהַנְּבִזִים וְדַע – רַק לְעֵתִים רְחוּקוֹת
הֵם מְפִירִים תּוֹדָה.

4750

מִתַּחַת לְכָל אֶבֶן, אִישׁ,
חִפֵּשׂ אֶת הָעֵקֶרֶב.

754

אֶת, שְׁנֵרְאִית נִפְלָא מְבַעַד לְחִלּוֹן,
עִם פְּנֵי בְּתוּלָה וְגוֹף שֶׁל אֲשָׁה.

2 סביר להניח שכל אחד משני המשפטים האלה הוא התחלה של שיר משתה, ולא שני משפטים רציפים באותו שיר.

3 אדמטוס: מלך פְּרָאִי בתסליה, שהיה ידוע באירוח הנדיב שלו. הנדיבות הזאת לא נעלמה מעיניהם של האל אפולון ושל הגיבור הרקלס, ובעקבותיה הוא זכה לחיות פרק זמן ארוך ממה שקצב לו הגורל (ראו אלקסטיס מאת אוריפידס).

4 הציטוט הזה מגיע מפרשן קדום של הקומדיה נשים בתְּסִמוֹפוֹרִיָה (או חג הנשים, שורות 529-530) מאת אריסטופנס, שבה המקהלה אומרת על פוליטיקאים, בפרפרזה על הציטוט למעלה:

מִתַּחַת לְכָל אֶבֶן בְּדֵק
שֶׁלָּא חֲבוּי עֵסְקוֹן מְכִישׁ.

האידיליה השביעית: חג האסיף

מיוונית עתיקה: גבריאל צורן

תיאוקריטוס נולד בעיר סירקוזה שבסיציליה בסביבות שנת 310 לפנה"ס ומת ב-269 לפנה"ס. הוא כתב שירה פסטורלית המתמקדת בטבע ובחיי האדם הפשוט. כאן אנו מביאים את האידיליה השביעית שלו.

מקום ההתרחשות הוא האי קוס, והתנועה הבולטת בשיר היא הפניית עורף לעיר והליכה אל הכפר. נקודת המבט היא אפוא זו של עירוני דווקא, והיא מעלה לא מעט הרהורים על זיקתה של הסוגה האידילית לחיים האורבניים. המשורר סימיכידס יוצא עם שני חברים אל אחוזה כפרית של משפחת ידידים, מנכבדי המקום, כדי להשתתף אתם בחגיגת הודיה לאלה דמטר על שפעת היבולים שהעניקה להם בשנה זו. בדרך בא לקראתם אדם בשם ליקידס, שעל פי לבושו הוא רועה, אך הוא ידוע כמשורר. סימיכידס מאתגר אותו להתחרות עמו בשירי רועים, וליקידס נענה ברצון ואף מבטיח לתת לו את מטהו לאות הוקרה מן המוזות. השניים מציגים את שיריהם, תחילה ליקידס ואחריו סימיכידס. שני השירים נוגעים באהבה ובפנים שונות שלה. לאחר הביצוע ליקידס מעניק לסימיכידס את המטה המובטח ודרכיהם נפרדות. שלושת הידידים הולכים אל החווה, נהנים משפע הטוב שבה, שותים יין נושן, וסימיכידס מסיים במשאלה להיות נתון תמיד לחסדה של דמטר.

עֲזַבְנוּ אֶת הָעִיר⁵ וַיֵּצְאוּנוּ אֶל הַלְּיָם
אֲנֹכִי וְאֹקְרִיטוֹס וְשְׁלִישֵׁי לָנוּ אֲמִינֶטֶס.
הִלְכְנוּ אֶל חַג הָאֲסִיף לְכָבוֹד דָּאוֹ,⁶ שְׁחָגְגוּ לָהּ
פְּרִסְיָדְמוֹס וְאַנְטִיגֶנֶס, שְׁנֵי בְנֵי שֶׁל לִיקוֹפִיאֹס.
אִם יֵשׁ יְחוּס אָבוֹת – הָרִי הוּא שְׁלָהֶם,
וְהוּא מְגִיעַ לִימֵיהֶם שֶׁל קְלִיטִיָּה וְשֶׁל חֶלְקוֹן עֲצָמוֹ,⁷
שֶׁלִּמְגַע רִגְלָיו פָּרִץ מְעִין בּוֹרִינָה⁸

5 מקום ההתרחשות הוא הסביבה הכפרית הסמוכה לעיר קוס, בירת האי קוס.

6 כינוי של האלה דמטר.

7 משפחת המלוכה המיתית של האי קוס. קליטיה היא אשתו של המלך אווריפילוס וחלקון (או: חלקודון) הוא בנם. הרקלס נקלע למקום בעקבות סערה בים, אבל תושבי המקום חשבוהו לשודד ים ולחמו בו. הוא הרג את המלך אווריפילוס אבל נפצע מידיו של חלקון.

8 מקור מים חשוב באי קוס. חלקון הביא לפריצתו בהנחייתה של דמטר, שגילתה לו היכן מצויים מי התהום.

בַּעַת אֲשֶׁר בָּרְכוּ נִגְעָה בַסֶּלַע,
 וְהוּא מְרוֹה חֲרֶשֶׁת עֲצֵי לְבָנָה וּבּוֹקִיצוֹת
 שְׁמֵרְעֶמֶת עֲלֶיהָ מוֹרְקֶת הִיא אוֹרְגֶת
 תִּקְרָה נוֹתֶנֶת צֶל מִמַּעַל. עוֹד לֹא
 הִגַּעְנוּ לְמַחְצִית הַדֶּרֶךְ, וְטָרָם
 נִתְגַּלָּה לְעֵינַי קֶבֶר בְּרַסִּילָס,⁹
 וּבְחֶסְדֵי הַמוֹזוֹת נִקְרָה לָנוּ עוֹבֵר אֶרֶץ מְקִידוֹנִיָּה,
 אִישׁ נָאֵה וְטוֹב וְשָׁמוּ לִיקִידָס,
 וְהוּא רוֹעֵה עֲזִים – בְּכֶךְ אִישׁ לֹא יִטְעָה,
 כִּי מְקַצְעוּ נֶכֶר מִמֶּשׁ בְּכָל:
 עַל שְׁכֵמוֹתָיו עוֹר תִּישׁ עִב־שֶׁעַר
 מְדִיף נִיחּוּחַ שֶׁל חֵלֶב עֲזִים טָרִי,
 וְסָבִיב חֲזוֹהוּ כְּתַנֶּת יִשְׁנָה
 וְחִגּוּרָה סְבִיבָה, וּבִימִינוּ מָטָה
 שֶׁל זֵית מְעַקֵּל. בְּנִנּוּחוֹת, עֵינַיִם שׁוֹחֲקוֹת,
 וְעַל שִׁפְתָיו חִיּוֹךְ אָמַר לִי: "סִימִיכִידָס,
 לָאֵן תִּשָּׂא רַגְלִים בְּחֶמּוֹ שֶׁל יוֹם,
 כְּשֶׁכָּל הַלְטָאוֹת נִמּוֹת בְּחֶרְפֵי הַמְּשׁוֹכָה,
 וְאַף הָעֶפְרוֹנִי בְּצִיצָתוֹ יְדִיר רַגְלָיו?
 שְׁמָא הַזְּמִינּוּךָ לְסַעְדָּה וְאַתָּה אֵץ,
 אוֹ שְׁנַחֲפֹז לָגַת יַיִנוֹ שֶׁל רַע מֵאֲנָשֵׁי הָעִיר?
 הֲלֹא אֲבִנֵי הַשֶּׁבִיל אוֹמְרוֹת שִׁירָה לְצַעְדֶּיךָ!"
 עַל כֶּךָ אֲנִי הַשְּׁבֵתִי: "לִיקִידָס יְדִידִי,
 הַכֹּל אוֹמְרִים כִּי בֵּין עוֹבְדֵי הָאֲדָמָה וְהָרוּעִים
 אֵין אִישׁ כְּמוֹתֶךָ יוֹדֵעַ לְחַלֵּל.
 זֶה טוֹב, יָפֵה וּמְשֻׁמָּה, אֵךְ עוֹדֶנִי
 מְקַוֶּה לְהַתְּחַרּוֹת עִמָּךְ. פְּנִינוּ
 מוֹעֲדוֹת אֶל חֲגִיגַת-אֶסְיִף: כִּי יְדִידִינוּ
 מְקַרְיָבִים אֶת בְּכוּרֵי שְׂדוֹתֵיהֶם
 אֶל הָאֵלָה דְמָטָר הַדּוֹרֶת הַכֶּסוֹת, כִּי
 אֶת אֶסְמִיָּהֶם מְלֹאָה בְּשִׁפְעַת שְׁעוֹרִים.
 אֵךְ הִבֵּה נָא, בְּהִיּוֹת הַדֶּרֶךְ רַב
 וְאַף הַיּוֹם גְּדוֹל, בּוֹא וּנְשִׁיר יַחְדָּו

9 אתר באי קוס שאינו מוכר כיום.

שִׁירי רוּעִים, וְאִישׁ אִישׁ מֵאַתְנֹו
 יִפִּיק תּוֹעֵלֶת מִמְשֻׁנְהוּ. גַּם אוֹתִי
 בְּרָכָה בְּקוֹל נְאֻה הַמוֹזָה, וְעָלִי גַם כֵּן
 אוֹמְרִים כִּי טוֹב אֲנִי בְּמִשׁוֹרְרִים.
 אֲבָל חַי זֶס – אֲנִי לֹא פָתִי: עוֹד רְחוֹק אֲנִי
 מִדְּרָגָתָם שֶׁל סִיקִילִידְס אִישׁ סַאמוֹס אוֹ פִּילִיטַאס:¹⁰
 לְעֵמֶתָם הִרְיִנִי כְּצַפְרֵדֶע מוֹל צְרָצֵר".
 כִּךְ בְּמִכּוֹן אֲמַרְתִּי, וְהַרוּעָה בְּנַעַם הַצִּטְחָק.
 "אַתָּן לָךְ", אָמַר, "אַתְּ הַמְטָה שְׁלִי,
 כִּי גַם אַתָּה כְּנֹצֵר הָאֲמֶת אֲשֶׁר תִּכְנֶה
 בְּיַד אָבִי אֱלִים. כְּשֵׁם שְׁמֹתֵעֵב נִרְאָה לִי
 הַבְּנָאִי הַמְשֻׁתוֹקֵק לְבָנוֹת בְּנִין
 אֲשֶׁר יִשְׁוֶה בְּגַבְהַ לְהַר אוֹרוֹמְדוֹן,
 כֵּן עֲלוֹבִים תִּרְנַגּוּלִי-הַמוֹזָה
 הַמְקַרְקְרִים אֶל מוֹל הַמְשׁוֹרֵר בֶּן חַיוֹס.¹¹
 אַךְ הִבֵּה, סִימִיכִידְס, וְנִפְתַּח מִיַּד
 בְּשִׁיר רוּעִים. וְאֵלוֹ אֲנִי... אַךְ
 רְאֵה, יְדִידִי, אִם נְאֻה בְּעֵינֶיךָ
 הַמְזֻמּוֹר הַקָּטָן הַזֶּה שְׁחַבְרַתִּי לֹא מִכְבֵּר בְּהַרִים:

לוֹ תִצְלַח דְּרַכּוֹ שֶׁל אַגְיֵאֲנַקְס אֶל מִיטִילְנָה
 כְּשֶׁרוּחַ דְּרוֹם לָחָה הוֹדְפַת אֶת הַגְּלִים
 אֶל עֵבֶר כּוֹכְבֵי הַגְּדִי שְׁבַמְעָרַב,
 וְאוֹרִיוֹן טוֹבֵל אֶת רַגְלָיו בְּקַרְקַע הָאוּקְיָנוֹס.
 אַךְ אֶת לִיקִידְס הַצֵּל נָא מִכְבָּשֵׁן אֶפְרוֹדִיטָה,
 כִּי מְלַהֵט תִּשְׁוֹקָה הוּא הוֹלֵךְ וְכָלָה!
 הַלְקִיזִינִים¹² יַחֲלִיקוּ אֶת גְּלֵי הַיָּם
 וְיִשְׁקִיטוּ אֶת רוּחוֹת הַדְּרוֹם וְהַמְזֻרָח

10 סיקילידס איש סאמוס – ככל הנראה אסקלפיאדס איש סאמוס, בן זמנו ואולי גם ידידו של תיאוקריטוס. נודע באפיגרמות שלו בנושאי האהבה, שחלקן נשתמרו; פיליטאס איש קוס 340-285 לפנה"ס. משורר ומלומד חשוב מראשית התקופה ההלניסטית. כתביו לא נשמרו.

11 הומרוס.

12 עוף ימי, שעל פי המיתולוגיה קיבל מן האלים שבוע של ים רוגע ונטול סערות כדי שיוכל להעמיד את צאצאיו (ראו אובידיוס מטמורפוזות יא 410-748). לימים נתפש כמי שמשקיט סערות בכוחות עצמו.

הַמְרַעֲדוֹת אֶת עֲשָׂבֵי הַמַּיִם,
הַלְקִינִים חֲבִיבִים מְכַל צְפוּר
עַל הַנְּרָאִידוֹת אֶפְרוֹת הָעֵינַן
וְעַל כָּל שׁוֹכְנֵי הַיָּם.
וְלוֹאֵי שְׁרוּחוֹת הַשָּׁמַיִם בְּמוֹעֵדֶן יִנְחוּ אֶת אַגְיֶאֱנֶקְס
בְּדַרְכוֹ לְמִיטִילָנָה, וְהַמָּסַע יִגִּיעַ אֶל חוֹף מִבְּטָחִים!

וְאֵלוֹ אֲנִי בַיּוֹם הַזֶּה אֶעֱטֵר לְרֹאשִׁי זֶר
שֶׁל פְּרָחֵי אֲנִיס, סִגְלִיּוֹת לְבָנוֹת אוֹ וְרָדִים.
אֲמֻזַּג לִי יַיִן מֵאַגְרָטֵל, קוֹלָה פּוֹלִים בְּאֵשׁ,
וְעַל מִצְעָעֵי צְבוּרִים צְרוּרוֹת
שֶׁל פְּרַעֲוֹשִׁית, עִירִית וְכַרְפֵּס שְׁעָלִיו נִפְתָּלִים.
וְכֵן אֶשְׁתֶּה לִּי מַעֲדָנוֹת בְּזִכְרֵי אֶת אַגְיֶאֱנֶקְס
וְאֵל הַפְּרוֹת הַטְּרִיִים אֲשַׁרְבֵּב אֶת שְׁפָתַי.

וּשְׁנֵי רוּעִים יִחַלְלוּ בְּאֲזֵנִי – אֶחָד מֵאֲכַרְנָה
וְאֶחָד מִלִּיקוֹפֵס, וְטִיטִירוֹס בְּסִמוּךְ לָהֶם יִשִּׁיר
אֵיךְ בְּיָמֵים קְדוּמִים הִתְאַהֵב דְּפְנִיס¹³ הַרוּעָה בְּכִסְנִיָּה.
אֵיךְ הִהָרִים דָּאָבו עִמוֹ, וְהָאֲלוֹנִים
הַצּוֹמְחִים עַל גִּדְת נֶהַר הַיְמֶרָה נִשְׂאוּ לוֹ קִינָה,
בְּעוֹד הוּא הוֹלֵךְ וְנִמְס כְּשִׁלְגִים לְרַגְלֵי
הַר הַיְמוֹס הַנִּשְׂאָ, אוֹ הַר אֶתוֹס,
אוֹ רוֹדוֹפִי, אוֹ הַרֵי קוֹקוֹ שֶׁבְּקֶצְוֵי אֶרֶץ.
וְהוּא יִשִּׁיר עַל אוֹתוֹ רוּעָה¹⁴ שְׁאֲדוֹנוֹ
הַרְשָׁע כְּלֵא חַיִּים בְּתַבְּהָ גְדוֹלָה,
אֵיךְ הַדְּבוּרִים פְּחוּסוֹת הַחֶטֶם נִשְׂאוּ מִן הָאָחוּ
צוּף שֶׁל פְּרָחִים אֶל תַּבְּת הָאֶרֶז הַרִיחֲנִית
כְּדִי שֶׁהַמוֹזָה תִּזְהַר נִקְטֵר מִתּוֹק עַל שְׁפָתוֹתָיו.
הוּא קוֹמָאֵטְס הַמְּאֲשֵׁר בְּאָדָם!

13 דמות של רועה מיתית, מאבות שירי הרועים, שמת בגלל אהבה נכזבת. מופיע גם באידיליה הראשונה של תיאוקריטוס.

14 מדובר בקומאטס, עוד דמות של רועה מיתית, מאבותיה של שירת הרועים. כיוון שהיה מסור למוזות יותר מאשר לעדר שבהשגחתו, כלא אותו בעל העדר בארון עץ, באומרו שאם כך שתדאגנה המוזות למחייטו. המוזות שלחו לו דבורים שהזינו אותו בדבש לכל תקופת הכליאה. המיתוס מחדד מאוד את הזיקה בין הזנה להשראה, העומדת ביסוד האידיליה כולה.

אַתָּה הוּא שְׂיִדְעַת אֶת הָאִשֶּׁר הִזָּה!
הֵייתָ כְּלוּא בַתְּבָה, נִזְוֹן מַחֲלַת דְּבֶשׁ,
מְרֻצָּה שְׁנָה תְּמִימָה שֶׁל אַבִּיבִים!
לוּ רַק הֵייתָ בֵּין הַחַיִּים גַּם בְּיָמַי שְׁלִי!
כִּי אֲזוּ הֵייתִי רוֹעֵה עֲמֹד בְּהָרִים אֶת עֲזִיזֵי הַיְּפֹת,
מֵאַזִּין לְקוֹלֶךָ כְּשֶׁאַתָּה מְסַלֵּס בְּשִׁיר
שְׂרוּע בְּצֶלֶם שֶׁל אֶלּוֹן אוֹ אֶרֶן, קוֹמְאֵטס הָאֱלֹהִי!

כִּךְ אָמַר וּנְשַׁתְּתֵק. וְאֵלּוּ אֲנִי בַתּוֹרִי אֲמַרְתִּי:
"לִיקִידָס יְדִידִי, כְּשֶׁהֵייתִי בְּהָרִים, גַּם אוֹתִי
לְמַדּוֹ הִנְיִמְפֹת שִׁירֵי רוֹעִים יְפִים, רַבִּים וְשׁוֹנִים
שֶׁתְּהַלְתֶּם הַגִּיעָה עַד לְכֶסֶאוֹ שֶׁל זֶס.
אֲבָל הַשִּׁיר הִזָּה שֶׁאֲנִי מְבַקֵּשׁ לְהַעֲנִיק לָךְ
עוֹלָה עַל כָּלֶם. וְאַתָּה, הִטָּה לִּי
אֶזֶן, כִּפְּיָה לְחַבִּיב הַמּוֹזוֹת!

מִן הַסֶּתֶם הַתְּעַטְשׁוּ יַלְדֵי אֶרוֹס לְכָבוֹד סִימִיכִידָס הַמְּסַכֵּן:¹⁵
כְּאֵהָב הַעֲזִים אֶת הַמַּעֲיָן, כֵּן אוֹהֵב הוּא אֶת מִירְתּוֹ!
אֲבָל אֶרְאֵטוֹס הֵיקָר בְּאַנְשִׁים, תְּשׁוּקָתוֹ שֶׁלוֹ
הָאֲצִיל בְּגַבְרִים, שֶׁכְּאִשֶּׁר הוּא מְנַגֵּן בְּנִבֵּל
גַּם אֶפּוֹלוֹן מִן הַחֲצוּבָה בְּמַקְדָּשׁוֹ יִקְשִׁיב –
אֶרִיסְטִיס הוּא הַיּוֹדֵעַ כִּי אֶרְאֵטוֹס
יִקָּד עַד עֲצֻמוֹתָיו בְּאֵהָבָה.

הוּ פֶּאן, מוֹשֵׁל הַמִּישׁוֹר הַנְּחַמֵּד שֶׁל הוֹמוֹלָה!
עֲשֵׂה שְׂיָבוֹא אֶל זְרוּעוֹתַי הַיְּקָרוֹת בְּלֹא שְׁנִקְרָא!
בֵּין שֶׁהוּא פִּילִינוֹס הַעֲנַג אוֹ אַחַר.
עֲשֵׂה זֹאת, פֶּאן, וְנַעֲרִי אֶרְקָדִיָּה לֹא יִצְלִיפוּ
בְּגַבְעוֹלֵי חֲצֵב עַל שְׁכֻמָּה וְצִלְעוֹתֶיהָ, בְּאִין לָהֶם בְּשִׁיר לְסַעַד.¹⁶
אֲבָל אִם תִּמְאֵן, שֶׁתַּעֲקֹץ בְּכָל גּוֹפֶךָ
וְלֹא תַחֲדַל לְהַתְּגַרֵּד בְּצַפְרָנִים; וְשֶׁתְּהִיָּה מְטַתָּה סַרְפָּדִים!
שֶׁתַּתְּגַלְּגַל בְּעַצוֹמוֹ שֶׁל חֶרֶף אֶל הַרְרֵי תְּרַקְיָה

15 התעטשות – סימן למזל.

16 טקסים שנועדו לשכנוע האל באמצעות איומים ולחץ פיזי.

לִיד נָהַר הַבְּרוּס שְׁמֵת־פֶּתֶל אֶל יִרְכְּתֵי צָפוֹן
וּבְקִיץ תִּרְעָה אֶת עֲדְרֶיךָ בְּקִצּוֹי אֶרֶץ שֶׁל הָאֲתִיּוֹפִים
לְרַגְלֵי הַצּוֹק שֶׁל סֻלְעֵי בְּלִמְיָה, מִשָּׁם אֵין רוֹאִים עוֹד אֶת נְהַר הַנִּילוּס!

וְאַתֶּם יְלָדֵי אַרוֹס וְרָדִים כְּתַפּוּחַ,
נָא עֲזְבוּ אֶת כְּרִי הַמֶּרְעָה הַנְּעִימִים שֶׁל הַיֶּאֱטִים
וּבִיבְלִים, וְאֵת הַר אוֹיְקָאוּס, מוֹשְׁבַּה הַתְּלוּל שֶׁל דִּיּוֹנָה הַזֹּהֶבָה,
וְקִלְעוּ חֲצִיכֶם אֶל פִּילִינוּס הַנְּחָשֶׁק,
קִלְעוּ בּוֹ, כִּי גַם עַל יְדֵי לֹא חָס הַבִּישׁ-גָּד.

בְּאֶמֶת, הוּא בָּשֶׁל יוֹתֵר מֵאַגָּס,
וְכָל הַנְּשִׁים לוֹ תֵּאֲמַרְנָה: 'פִּילִינוּס, אָבוֹי,
פְּרַחֲךָ הַנָּאָה כָּבֵד חוֹלְךָ וְעוֹבֵר!'
הֶבֶה אִפּוֹא וְנַחֲדֵל, אַרְאֲטוּס, עַל סֶף דִּלְתוֹ לְשָׁמֹר,
וְאֵת רַגְלֵינוּ לֹא עוֹד נִכְתַּת לְשָׁם.
הַנַּח לְמִישֶׁהוּ אַחַר עִם שְׁחַר לְקִרְיַאת הַתְּרַנְגוּל
לְהַתְּחַלְחֵל, הַנַּח לְמוֹלוֹן שִׁיסְפַּג אֶת הַמְּכוֹת.¹⁷
וְאֵלוֹ אָנוּ – מִי יִתֵּן לָנוּ שְׁלוֹת הַנֶּפֶשׁ,
וְהַלְוֵאֵי שְׁמִכְשֵׁפָה זְקֵנָה תִּירַק!¹⁸
וּתְגַרְשׁ מֵעַל פְּנֵינוּ כָּל מַדּוּה וְצַעֲר.

כֶּן דְּבַרְתִּי, וְהוּא כְּקֶדֶם מִצְטַחֵק בְּנַעַם
נָתַן לִי אֶת מִטְהוֹ כְּמַתַּת פְּרֵדָה בְּשֵׁם הַמוֹזוֹת.
הוּא נִפְנָה לְשִׁמְאָלוֹ, אֶל הַדֶּרֶךְ
הַמוֹלִיכָה לְפִיקְסָה, וְאֵלוֹ אֲנֹכִי
וְאוֹקְרִיטוּס וְאַמִּינֶטְס קֵטִינָא הַנָּאוּה
פְּנִינוּ אֶל חוֹת פְּרִסִּדְמוּס וּבְחֻדָּה
שֵׁם הַשְּׁתֶרְעֵנוּ בִּיצוּעִים רַכִּים וְנְעִימִים
בִּינּוֹת לְעֵלֵי גֶפֶן צַעִירִים.
מֵעַל לְרֵאשֵׁינוּ עֲצֵי לְבָנָה הַתְּנוּדָרוּ
וּבּוֹקִיצוֹת, סְמוּךְ לָהֶם הָמוּ הַמַּיִם
הַקְּדוּשִׁים הַמְּפַכִּים מִמְעַרַת הַנִּימְפוֹת.

17 השם אינו מוכר. ככל הנראה מתאבק.

18 יריקה – אקט מאגי לגירוש מזל רע ("טפו טפו טפו").

ברב עסק פּטּפּטּוּ צְרָצְרִים שְׁחוּמִים
 בִּינּוֹת לְעֲנָפִים הַמְצָלִים, וּמְרַחֵק, בְּסִבֵּךְ הַקּוֹצְנִי,
 נִשְׁמַע קְרָקוֹר שֶׁל צְפָרְדְּעֵי עֲצִים.
 פָּרוֹשׁ וְעֶפְרוֹנֵי נִתְּנוּ קוֹלָם בְּשִׁיר, יוֹנָה הַמֵּתָה,
 וְסָבִיב עֵינּוֹת הַמַּיִם חָגוּ דְבוּרִים זְהֵבָהּבוֹת.
 בְּכָל הִיָּה נִיחּוֹחַ שֶׁל יְמֵי קִצִּיר וּבִשָּׁם שֶׁל קְטִיף.
 אֲגָסִים נְעֲרָמוּ לְמַרְגְּלוֹתֵינוּ, וּלְצִדְנוּ
 הַתְּגוּלָּלוּ תַפּוּחִים בְּשִׁפְעוֹ. וּמַעֲמָס
 שְׂזִיפִים עֲנָפֵי עֲצִים כָּרְעוּ לְאַרְץ.
 שְׁבָרְנוּ חוֹתָם בֵּן אַרְבַּע שָׁנִים עַל פִּיָּה שֶׁל כַּד יֵין,
 וְאַתָּן, מוּזוֹת בְּנוֹת קִסְטָלִיָּה, שׁוֹכְנוֹת בְּמִתְלוּלֵי פְרָנְסוּס,
 הָאֵם זֶה הַמְשָׁקָה שְׁחִירוֹן הַזָּקֵן הַגִּישׁ
 לְהַרְקֵלֶס בְּמַעֲרַת הַסֵּלַע שֶׁבְּפוֹלוֹס?¹⁹
 וּפּוֹלִיפְמוֹס הָעֵז, שְׁרַעָה אֶת צֶאֱנוּ בְּאַנְאֶפּוֹס
 וַיִּדָּה הָרָרִים בְּסַפִּינּוֹת, הָאֵם זֶהוּ
 הַנְּקֵטֵר שֶׁלְגַם, כְּשֶׁרַקֵד עַל יַד מְאוּרְתּוֹ?²⁰
 הַזֶּה הַמְשָׁקָה שְׂאֵתָן, הַנִּימְפּוֹת, הַקְרָתָן
 מִן הַמַּעֲיָן שְׂאֵצֵל בְּמַת דְּמֵטֵר בְּגֵרָן?
 לוֹ אֲזַכָּה שׁוֹב לְתִקְעַ קְלִשׁוֹן בְּעֶרְמַת
 הַתְּבוּאָה שֶׁל דְּמֵטֵר, כְּשׁוֹזוּ מְחִיכָת
 וּבִידָה הָאֲחַת שְׁבָלִים וּפְרָגִים בְּשָׁנִיָּה...

19 חירון – קנטאור חכם, רופא ומחנכם של הגיבורים הגדולים. כאשר הרקלס ביקר במערתו הוא השתכר ופגע בו בשוגג בחץ מורעל.

20 פוליפמוס הוא הקיקלופ מן האודיסיאה. הוא השתכר מן היין שהגיש לו אודיסיאוס, והדבר אפשר לו אזכרה שוב לתקע קלשון בערמת התבואה של דמטר, כשזו מחיכת ובידה האחת שבלים ופרגים בשנייה...

אַרְס פּוֹאטִיקָה

קטעים נבחרים

מלטינית: יואב גלבוּע

קוֹיְנְטוֹס הוֹרְטִיּוֹס פְּלֶקוֹס הוּא מְשׁוֹרֵר רוֹמָאִי שְׁנוֹלָד בְּדֵרוֹם אִיטָלְיָה בִּשְׁנַת 65 לְפָנֵי הַסְּפִירָה וּמַת בְּרוֹמָא בִּשְׁנַת 8 לְפָנֵי הַסְּפִירָה. מִן הַמַּעַט שִׁידוּעַ עַל חַיָּיו אֲנִי יוֹדְעִים שְׁחֵי חַיֵּי עוֹנֵי, אֲךָ גַם זָכָה לְהַשְׁכִּילָה גְבוּהָה וְיוֹקְרָתִית שֶׁבְּמַסְגֶּרֶתָה הַעֲמִיק רַבּוֹת בְּפִילוֹסוֹפִיָּה וּבִסְפָרוֹת הַיּוֹוֹנִית. בִּשְׁנַת 44 לְפָנֵי הַסְּפִירָה, בְּגִיל 21, מִצָּא עֲצָמוֹ הוֹרְטִיּוֹס בְּשׁוֹרְתוֹ שֶׁל בְּרוֹטוֹס בּוֹמָן מִלַּחֲמַת הָאוֹרְחִים שֶׁהִתְחוֹלְלָה בְּרוֹמָא. עַל מִלּוֹי תְּפִקִּדוֹ זָכָה לְהַכְרָה לְתַאֲרִים בְּעֵלֵי כְבוֹד. לְבִסּוֹף, בְּנִפּוֹל בְּרוֹטוֹס וְהִתְאֲבָדוֹתוֹ, הִצְלִיחַ הוֹרְטִיּוֹס לְהִימָלֵט. בְּשׁוֹבוֹ לְרוֹמָא מִצָּא מְשֻׁרָה כְּפִקִּיד אֹצֵר. בְּתַקּוּפָה זוֹ הִתִּידַד עִם כְּמָה מִמְשׁוֹרְרֵי הַגְּדוֹלִים שֶׁל רוֹמָא, וּבֵהֶם וְרֵגִילִיוֹס, וְהֵם הִכִּירוּ אוֹתוֹ לְפִטְרוֹן הַיְדוּעַ מִיְקֶנְס, מְקוֹרְבוֹ וְיוֹעֲצוֹ שֶׁל הַקִּיסָר אוֹגוֹסְטוֹס. מִיְקֶנְס צִירַף אֶת הוֹרְטִיּוֹס לְחֹג הַמְשׁוֹרְרִים שֶׁהִקִּיפוֹ אוֹתוֹ. הַקִּיסָר אוֹגוֹסְטוֹס אָף הוּא הִתְרַשַּׁם עֲמוֹקוֹת מְכַשְׁרוֹנוֹ שֶׁל הוֹרְטִיּוֹס, וְהַעֲנִיק לוֹ אֶת הַכְּבוֹד לְחַבֵּר אֶת שִׁיר הַיּוֹבֵל לְכְבוֹד חֲגִיגוֹת הַמָּאָה שֶׁנִּעְרְכוּ בִּשְׁנַת 17 לְפָנֵי הַסְּפִירָה.

אַרְס פּוֹאטִיקָה (מִלּוּלִית: "אוֹמְנוֹת הַשִּׁירָה") הוּא הַשֵּׁם הַמִּיּוֹחַס בִּימִינוֹ לְמַסְתּוֹ הַשִּׁירִית שֶׁל הוֹרְטִיּוֹס אֲשֶׁר מוֹפִיעָה בְּאֶחָד מִסְּפָרֵי אִיגְרוֹתָיו, וּבָהּ הוּא פּוֹנֵה אֶל בְּנֵי שֶׁל אִישׁ בְּשֵׁם פִּיסוֹ. הוֹרְטִיּוֹס שׁוֹטַח בִּיצִירָה זוֹ אֶת מִשְׁנָתוֹ בְּנוֹגַע לְעִשְׂיָה נְכוֹנָה שֶׁל הַמְּלָאכָה הַשִּׁירִית. "אַרְס פּוֹאטִיקָה" כְּתוּבָה בְּמִקְוֶה בְּמִשְׁקַל הַקְּרוֹי הֶקְסֶמֶטֶר דְּקֶטִילִי, הַמּוֹרְכָב מִשֵּׁשׁ יַחֲדוֹת מְטְרִיּוֹת — עַל פִּי רֹב חֲמֵשׁ הַרְאֻשׁוֹנוֹת תְּהִינָה דְּקֶטִיל (הַבְּרָה אֲרוּכָה וְאַחֲרֶיהָ שְׁתֵּי קְצָרוֹת), וְיַחֲדָה אַחֲרוֹנָה שֶׁהִיא סְפוֹנְדִיאֹס (שְׁתֵּי הַבְּרוֹת אֲרוּכּוֹת). תְּרֻגוֹם לְעֵבְרִית לְאִיגְרוֹתָיו שֶׁל הוֹרְטִיּוֹס, בְּמִשְׁקַל הֶקְסֶמֶטֶר הַדְּקֶטִילִי הַמְּקוֹרִי, רָאָה אוֹר בְּתֻרְגוּמָה שֶׁל רַחֵל בִּירְנַבְּאוֹם. הַתְּרֻגוֹם שֶׁלִּפְנֵיכֶם לֹא נֹקַט אֶת הַמְּשַׁקֵּל הָאֲמוּרָה, כִּי אִם נֵעַ בְּגַמִּישׁוֹת רִיתְמִית בֵּין טוֹר לְטוֹר. בְּחִירָה זוֹ נּוֹבַעַת מִתּוֹךְ הַכְּרָה בְּחוֹסֵר הַטְּבַעִיּוֹת שֶׁל הַמְּשַׁקֵּל הָאֶפִּי בְּשִׁפְהַ הַעֵבְרִית הַשְּׂגוּרָה, וּמִתּוֹךְ תְּחוּשָׁה כִּי הַבְּחִירָה בְּחוֹפֵשׁ הַמְּשַׁקֵּלִי מְגַלָּה אֶת גְּדוּלְתוֹ שֶׁל הוֹרְטִיּוֹס כְּמְשׁוֹרֵר בְּעַל הַתְּכוֹנוֹת שֶׁכָּה מְזוּהוֹת עִמּוֹ. אֲנִי מְבִיאִים פֶּה קְטָעִים נְבַחְרִים מֵהַיצִירָה.

לו יבקש ציר לחבר צואר של סוס
לראש אשה, להוסיף נוצות צבעוניות
לאיברים שלקטו מכל עבר, כך שלדג
מכער תשלם עלמה נאה כחלק עליון,
הו חברים, התעצרו צחוקכם כשתפגשו במחזה?
האמינו בני פיסו, שידמה ליצירה הנלווה הזאת
ספר, שמרכיביו, כמו חלומות של חולה,
יעצבו לריק, כך שמכף רגל ועד ראש לא יביעו
צורה אחידה. אומרים, "לצירים ולמשוררים תמיד היתה
היכלת המצדקת להעז כאות נפשם",
ואנחנו יודעים, ומבקשים את הזכות הזאת, ונותנים בחזרה.
אך אל יזדוגו חיות פרא עם חיות מביתות, ואל
יאחו נחשים עם צפרים, נמרים עם כבשים. [...]

מרביתנו המשוררים, מורינו וצעירים הראויים למורינו,
מרמים למראה האמת – אני מתאמץ לקצר,
ואני נעשה בלתי מובן; מי ששואף לדברים מלטשים,
העצמה והחיות נוטשות אותו; המתימר לנשגבות נעשה נפוח,
הנדרך בהחמרה ובפחד ממהומה, זוחל על הרצפה,
והוא אשר בקש לגנון נושא אחד, הפלא ופלא
ציר דולפין ביערות, חזיר בר על גבי גלים –
המלטות מאשמה מובילה לחרפה, אם היא נעשית בלא תבונה.
ליד בית הספר של אימיליוס, נפח רדוד
יפסל ויחשף בברונזה צפרנים ושערות רכות.
הוא נכשל במלאכתו, כי להרכיב את השלם לא ידע.
ואני לא אבקש להיות כמותו, אם שואף אני לשלמות,
כשם שלא ארצה להערץ בשל עינים שחרות
ושער שחר, בעודי חי עם אף עקם.
אתם הכותבים, בחרו עבורכם את החמר ההולם
לכחכם והרהרו ממשכות מה כתפיכם תסרבנה לשאת,
ובמה תהיינה חזקות. זה אשר בוחר את הנושא
בהתאם ליכולותיו, לא תטש אותו הרהיטות ולא הסדר הברור.
אם איני טועה, המציגות והחן של הסדר יהיו בזאת –
להגיד תכף ומיד את הדברים שחייבים להאמר תכף ומיד

ולדחות דברים רבים לעת עתה, ולהניחם בצד.
שיאהב כן, שיבזו כן, היוצר של השיר המבטח. [...]

כפי שיערות מתחלפים דרך עליהם במרוצת השנים –
הראשונים נושרים. כן עובר זמנו של דור המלים הישן,
וכטקס הנעורים פורחות מלים שנולדו זה עתה ומשתלטות.
אנחנו מכרחים למות, אנחנו ומעשינו. כן גם היים שהתר
אל תוך היבשה וסוכך על ספינותינו מרוחות הצפון –
מעשה מלכים. כן גם בצה עקרה, שהוכלה זמן רב
במשוטי סירות, מזינה עתה ערים שכנות וחשה בלבד המחרשות
וכך גם נהר ששנה את מסלולו עוין התבואות
ונעשה למוד דרך יותר טובה. מעשים אנושיים ידעו את סופם
ולא לנצח כבודן של המלים וחשיבותן המשגשגת יעמדו.
מלים רבות תולדנה מחדש, אלה שקבר מתו ותמתנה,
אלה שעתה הן בתהלתן, אם ירצה בכך הדובר –
והרי שבידו ההחלטה, הסמכות ומסכמת הדבור. [...]

שירה היא כמו ציור – חלק ישבה אותך אם תעמד קרוב
וחלק יעשה זאת אם תעמד במרחק.
האחד אוהב את החשך, והשני מבקש אור יום –
זה שאינו חושש מלהב המבקר.
האחד מענג פעם אחת, והשני יענג עשר פעמים, ואף יותר.
הוא גדול הצעירים, אף שחנכת בקול אביך
לדרך הישור, ואף שיש לה גם מחשבה עצמית, הקשב לדברי אלה,
וזכר – בתחומים מסימים בינוניות היא נסבלת,
ובקלות יכולה להסלח. משפטן או עורך דין בינוני
עומד בפער משמעותי ממסלה הרהוט,
ואין הבנתו רבה כשל קסקליוס אולוס,
אולם עדין הוא בעל ערך. למשוררים לא התירו להיות בינוניים,
לא בני האדם, לא האלים ולא במות הפרסום.
כמו שמנגינה בלתי מאזנת, בשם מרכז
ופרג בצפוי דבש סרדינאי פוגמים בסעדות מהנות –
שהרי סעדה נערקת יפי גם בלי זועות שכאלה –
כן גם שיר טרי שנכתב לענוג הנפשות,
מדדרר אל תהום אם חרג ולו במעט מהפסגה.

מי שאינו יודע לשחק, שומר מרחק מהמגרש של הגדולים
וחובבן לא יתחרה במשחקי כדור, דסקוס וחשוק,
שמא תקהל הצפוף סביב יפריץ בצחוק חסר מעצורים.
ורק מי שלא יודע לכתב שורות מעז בכל זאת. והרי מדוע לא?
חפשי בן-חפשי, ומעל לכל גם מדשן במלוא ההון
ההולם למעמד הפרשים, נטול כל רכב.
ואתה, לא תגיד ולא תעשה דבר בנגוד לרצון מינרוה.
כה עליך לשפט, זהו שקול הדעת. אם אי פעם
בכל זאת תכתב משהו, הביאו אל האזנים של מיקוס המבקר
ושל אביה ושלי, ומשך תשע שנים יצנע
בביתך על גבי גליונות קלף ערוכים. מה שלא פרסמת
אפשר יהיה למחק, אך קול ששחרר לא נתן להשיבו. [...]

האם שיר מברך הוא תולדה של כשרון או שמא של מימנות?
זאת השאלה שנשארה, ואני לא רואה מה מועילה למדנות
נטולת כשרון שופע, ומה מועיל כשרון בלתי מלטש.
כה הבט אחד תלוי בחזקו של האחר, ובא עמו בבירת.
מי שחושק לגעת בפסגה הנכספת בערגה
סבל והתאמן רבות כילד, הזיע ורעד,
נמנע מתענוגות ויין. החליטן שמתחרה בנגינה
במשחקים הפיתיים, קדם לכן למד בפחד ממורו.

זהו נרקיס הראוי גם לאהוב באמת

מלטינית: עדו ניצן²¹

פנטאדיוס הוא משורר לטיני שחי ככל הנראה במאה השלישית או הרביעית לספירה. מעבודתו נשתמרו שלוש אלגיות ושלוש אפיגרמות. לפניכם אלגיה אחת ואפיגרמה אחת מפרי עטו.

נרקיס

זֶהוּ הָאִישׁ שֶׁהִפְרִיז כֹּה לְבִטָּח בְּגַל וּבְמִים,
זֶהוּ נַרְקִיס הָרְאוּי גַּם לְאֹהֵב בְּאֵמֶת.
כָּאֵן הוּא עוֹלָה – נָא רְאוּ – מִן הַבֵּץ הָרֵטֵב לְגְדוֹת נַחַל,
שָׁב וּמְקוֹנָה הוּא לְחִזּוֹת שׁוֹב בְּמִימֵי אֶבְדָּנוּ.²²

21 המתרגם מודה לפרופ' עמינדב דיקמן על עזרתו ועל הדרכתו הנאמנה.

22 על פי המיתולוגיה היוונית, נרקיסוס התאהב בבבואתו וטבע באגם. לאחר מותו הוא שב והתגלגל בפרח הנרקיס, הצומח ליד מקורות מים.

עם בוא האביב

נס לו החרף, אָחוּשׁ, עֵת זְפִירוֹס מְחִיָּה אֶת הָאָרֶץ
אָוּרוֹס מַחֵם כְּבָר גְּשָׁמִים: ²³ נֶס לוֹ הַחֶרֶף, אָחוּשׁ.
כָּל הַשָּׁדוֹת מְנִיבִים, אָחוּזָה אֲדָמָה בַּחֵם שְׁמֵשׁ:
שָׁלַל נִצָּנִים חֲדָשִׁים כָּל הַשָּׁדוֹת מְנִיבִים.
יַעַר יָרֵק מִתְרַחֵב, הָעֵלִים עַל הָעֵץ כַּעֲטָרָת;
בַּעֲמָקִים מוֹאֲרִים יַעַר יָרֵק מִתְרַחֵב.
כְּבָר פִּילוֹמְלָה נוֹהָה; קוֹל אִם־אֵטִיס בּוֹכָה, הַמְחַלֶּלֶת,
שִׁיר עַל רֹאשׁ בְּנֵה עַל הַטֵּס כְּבָר פִּילוֹמְלָה נוֹהָה. ²⁴
זֶרֶם שׁוֹצֵף מִן הַהַר טֵס מֵעַל חִלּוּקֵיוֹ שֶׁל הַנַּחַל.
קוֹל בְּמִרְחָב מִהֲדֵדָה זֶרֶם שׁוֹצֵף מִן הַהַר.
קִשְׁת פְּרָחִים אֵין־מִסְפֵּר מְקוֹשֶׁטֶת אֶת הֶבֶל פִּי אֵאוֹס. ²⁵
כָּל עֵמֶק טִמְפָּה ²⁶ בְּשׁוֹם קִשְׁת פְּרָחִים אֵין־מִסְפֵּר.
מִמְעָרוֹת תַּעֲלֶה גְעִית הַבְּקָר שֶׁבַעֲמָק,
צְלִיל הַמַּחְזֵר מִפְּסָגוֹת, מִמְעָרוֹת יַעֲלֶה.
גָּפֶן נִמְלֵאת בְּתִירוֹשׁ עַל בְּדֵי עֵץ שָׁכֵן מִתְלַפֶּפֶת,
בֵּין נִשׁוּאֵי עֲלֵעֵלִים גָּפֶן נִמְלֵאת בְּתִירוֹשׁ;
בֵּץ תְּמָרֵחַ עַל הַגַּג הַסְּנוּנִיַת הַמְּצִיפֶת עִם שִׁחַר,
עֵת הַיָּא בּוֹנֵה אֶת קִנְיָה, בֵּץ תְּמָרֵחַ עַל הַגַּג.
תַּחַת עֵץ דָּלֵב יָרֵק הַשָּׁנָה בְּצֵלוֹ מְעַנְגָת,
שֵׁם יִשְׁזָרוּ גַם זָרִים, תַּחַת עֵץ דָּלֵב יָרֵק.
גַּם הַמִּיתָה אֲזוֹ תִמְתֵּק, עֵת נִגְלָל חוּט גּוֹרֵל עַל הַפְּלֶה,
בֵּין הַזְּרוּעוֹת הַחוֹבְקוֹת גַּם הַמִּיתָה אֲזוֹ תִמְתֵּק!

23 במיתולוגיה היוונית זְפִירוֹס הוא אל הרוח המערבית ואָוּרוֹס הוא אל הרוח המזרחית.

24 על פי המיתוס, פרוקנה ופילומלה היו בנות המלך פנדיון. טראוס בן ארס מלך תרוקיה נשא את פרוקנה לאישה, והיא ילדה לו את איטיס. לאחר זמן התאהב טראוס באחותה של אשתו, פילומלה, ואנס אותה. כנקמה על כך בישלה פרוקנה לטראוס את בנם איטיס למאכל. כאשר התגלה המעשה לטראוס הוא יצא לרדוף אחר שתי האחיות, וכדי להצילן הפכו האלים את פרוקנה לסנונית, את פילומלה לזמיר המקונן "איטיס, איטיס" ואת טראוס לדוכיפת. על פי גרסה אחרת של המיתוס, איטיס הוא דווקא בנה של פילומלה.

25 אאוס היא אלת השחר במיתולוגיה היוונית.

26 עמק הנמצא בצפון תסאליה שביוון. העמק התפרסם כמקום משכנם של אפולו והמוזות.

ליל השימורים לונוס

מלטינית: אסף ברטוב

שיר זה, שבבירור נועד להיות מושר עם לחן, הגיע לידינו בלי פרטים על מחברו או נסיבות חיבורו, והוא מתוארך למאה השנייה עד החמישית לספירה. משמו (במקור הלטיני: *Pervigilium Veneris*) אנו למדים שהוא מיועד לחגיגות עבור האלה ונוס, אלת האהבה והיופי הרומית (המקבילה לאפרודיטה היוונית). טיבן ומועדן של החגיגות הללו אף הוא אינו ברור די הצורך, אך מן הטקסט ברור שהשיר חוגג את בוא האביב, ויש יסוד להניח שהחג נחוג אי-שם בין סוף מארס לסוף אפריל. החג כלל ליל שימורים – כלומר לילה של חגיגה, שירה וטיול בחורשות, ללא שינה. השיר שקול במשקל הטעמות ולא במשקל הכמותי האופייני לרוב שירת יוון ורומא מהעת הקלאסית. הוא שקול בטטרמטר טרוכאי קטלקטי (ארבע רגליים של טרוכאים – הברה מוטעמת ואחריה הברה לא מוטעמת – ואז ארבעה טרוכאים נוספים שהאחרון שבהם קטום, כלומר מכיל רק הברה מוטעמת). התרגום מוקדש לנטאשה.

לו יאהב שלא אהב עוד; שאהב כבר, שוב יאהב.
מתנגן אביב חדש כבר, באביב עולם נולד,
עת כלולות לבני כנף היא, באביב חזר נרצה,
בין צלי עצים, בבקר, המזוגת אהבות
תלפף, תוריק בתינו, ותשרגם בהדסים;
ונוס תחוקק בבקר, ישובה על כס נשא.

לו יאהב שלא אהב עוד; שאהב כבר, שוב יאהב.

אָז מַדָּם שְׁפוּף שֶׁל מַעְלָה²⁷, מְסַבֵּיב הַקְצִיף הַיָּם,
בֵּין סוּסִים הוֹלְכִים עַל שְׁתֵּים וּבִינֹת קֶהֱל כַּחֹל,
הוּא הוֹלִיד אֶת וְנוֹס, צָפָה, מִמַּעַרְבֶּלֶת הַנְּכָרֶת.

לוֹ יֵאָהֵב שְׁלֹא אָהֵב עוֹד; שְׁאָהֵב כְּבָר, שׁוֹב יֵאָהֵב.

הִיא אֶת הַשְּׁנָה צוֹבַעַת, מְסַגֵּלָה בְּנִצְנִים,
הִיא חוֹלֶצֶת שָׁד לְאַרְץ, כְּשֶׁפֶּאבֹנְיוֹס²⁸ מְנִשֵּׁב,
אֶל חֵיקוֹ הַחֵם שֶׁל תֵּלָם, הִיא הַנּוֹצֶצָה מְטֵל,
טַל יֵלִיד אֲוִיר הַלֵּילָה, הִיא זוֹרָה הַלַּח הַדֵּק.
שׁוּרוֹ, אֵיךְ דְּמָעָה רוֹעֵדֶת, מִשְׁקָלָה עוֹד יַעֲקֹרָה:
טִיפ־טָפָה בּוֹלְמֶת צָנַח, מִתְפַּדְרֶרֶת הַקֶּטְנָה.

שׁוּרוֹ, אֵיךְ סִגְלֵי תִפְרַחַת בְּזוֹכָתָה גְלוּ צְנִיעוֹת:
זֶה הַלַּח אֲשֶׁר בְּלֵילָה, כּוֹכְבִים הֵם מְזִילִים!
נִצְנִים נִגְלִים עִם שַׁחַר, טַל מִפְּשִׁיל אֶת גְּלִימָתָם.
צוֹ עִם שַׁחַר לָהּ לְוָרֵד: "הַנְּשֵׂא לְבַתּוֹלָה!"
כִּי מַדָּם־קִיפְרוֹס²⁹ נּוֹצְרָה הִיא, גַּם מֵאֲמֹר³⁰ בְּנִשְׁקָה,
מַעֲפָר סִגְל, וְרוּחַ, מְנַצֵּן, מֵהֶם נוֹלְדָה.
לְהֵט סִמְק הַחֲבוּי בָּהּ, מְכֹסָה הַיּוֹם כְּדָת,
לֹא תִבוֹשׁ הַמְּאָרְסֶת, לַחֲשֹׁף אוֹתוֹ מְחָר.

לוֹ יֵאָהֵב שְׁלֹא אָהֵב עוֹד; שְׁאָהֵב כְּבָר, שׁוֹב יֵאָהֵב.

27 זכרותו של אורנוס שנכרתה בידי בנו קרונוס והושלכה אל הים ליד קפריסין. על אורנוס, אל מן הדור הראשון (הקודם לטיטאנים) שמגלם את השמים, מסופר שהזדווג עם גאיה (האדמה) ללא הרף, ולא אפשר לילדיהם או לכל חיים אחרים מקום מחיה בינו לבין האדמה. גאיה ביקשה מילדיה, שאותם השליך אורנוס לטרטרוס (אזור לא מוגדר בבטן האדמה, שבו לימים נכלאו הטיטאנים), שיעזרו לה לרסן את תאוותו של אורנוס, וקרונוס היה היחיד מצאצאיה שנוענה לבקשתה. הוא קם על אביו וסירסו. אז התרחק אורנוס מגופה של גאיה, וכך נוצר התווך בין השמים לאדמה, והתאפשרו חיים אחרים על הארץ.

28 אלוהות רוח רומית. מקושר לצמחים ופרחים, בדומה לזפירוס היווני. מבשר את האביב.

29 היא קפריסין, מקום הולדתה של ונוס לפי המסורת היוונית-רומית.

30 שם לאל האהבה הערטילאי, לעתים נבדל מקופידון ולעתים מזוהה עמו. כאן הכוונה לישות הקדומה, כאחד ממולידיה של ונוס. בהמשך השיר תהא התייחסות מפורשת לאמור בדמות מוכרת יותר, זו של קופידון נושא הקשת, והוא בנה של ונוס, לא מולידה.

היא פְּלוֹת צוֹתָה לְלַכֵּת אֶל חֲרַשַׁת הַהֲדָסִים:
בְּנֵה³¹ צוּעֵד עִם הַבְּנוֹת, אֲךָ הִנְתַּן לְהֶאֱמִין שֶׁ
אֲמֹר מִמְּלֹאכְתּוֹ בְּטֹל הוּא, אִם חֲצִיו עוֹדֵם עִמוֹ?
הֲלֹא, עֲלָמוֹת; שׁוֹבֵת הוּא, אֲמֹר אֶת נִשְׁקוֹ שְׁמַט.

לוֹ יֵאָהֵב שְׁלֹא אָהֵב עוֹד; שְׁאָהֵב כְּבָר, שׁוֹב יֵאָהֵב.

נִצְטוּה לְצַעֵד בְּלִי נִשְׁק, בְּעִירִם צוּה לְצַעֵד,
לֹא יוּכַל הַזֶּקֶן בְּקִשְׁתּוֹ, לֹא בַחֲץ וְלֹא בְּאֵשׁ.
אֲךָ הַזְּהָרוּ, בְּנוֹתֵינוּ, כִּי יָפָה הוּא קוֹפִידוֹן:
גַּם כְּשִׁבְעִירִם צוּעֵד הוּא, אֲמֹר מְזִין הֵיטֵב.

לוֹ יֵאָהֵב שְׁלֹא אָהֵב עוֹד; שְׁאָהֵב כְּבָר, שׁוֹב יֵאָהֵב.

וְנוֹס בְּתוֹלוֹת שׁוֹלַחַת, לָךְ שׁוֹוֹת בְּתַמָּתָן.
רַק דְּבַר אֶחָד, בְּתִדְלוֹס³², נִבְקָשׁ מִמֶּךָ: פְּרָשִׁי,
אֵל בְּדָם קָרְבַּן הַפְּרָא, תִּגְאֵל זֶה הַחֲרָשָׁה.
בְּעֲצָמָה³³ הִיְתָה פּוֹצְרֵת, לוֹ יִכְלֶה לְצַנִּיעוֹתָהּ,
כִּי רִצְתָה הִיא שְׁתַּבּוֹאִי, לוֹ יֵאָה זֶה לְבַתּוּלָה.
לְהַקוֹת הִיִּית רוֹאָה אֲזוֹ, בְּשִׁלְשָׁה לַיְלֹת פְּרוּעִים
לְהַמּוֹן אָדָם חֲבָרוֹ, צוּעֵדִים בְּחֲרָשְׁתָּהּ,
בֵּין פְּרָחִים שְׁזוּרִים לְכַתֵּר, בֵּין סְכוֹת עוֹטוֹת הַדָּס.
לֹא יִחְסְרוּ בְּכַוֹס³⁴, קָרִס³⁵, וְלֹא אֵל הַמְּשׁוֹרְרִים³⁶.
כָּל הַלֵּילָה שְׁמוֹרִים הוּא, בְּזַמְרָה נִרְחִיק שְׁנָה:
וְנוֹס לוֹ תִּמְשַׁל בֵּיעֵר! אֵת, בְּתִדְלוֹס, נָא פְּרָשִׁי.

לוֹ יֵאָהֵב שְׁלֹא אָהֵב עוֹד; שְׁאָהֵב כְּבָר, שׁוֹב יֵאָהֵב.

31 הלא הוא אֲמֹר הַנְּעֵר, הַיּוֹרָה חֲצִי אַהֲבָה.
32 כִּינוֹי לְרִיאָנָה, אֵלֶת הַיַּעַר וְהַצִּיד הַרוֹמִית, שְׁעֵלִיָּה סוֹפֵר שְׁנוֹלְדָה בְּאֵי הַיּוֹנִי דְלוֹס. הִיא הַנְּמַעֲנַת בְּבֵית זֶה.
33 הַכּוֹנָה לוֹוֹנוֹס.
34 שְׁמוֹ הַרוֹמִי שֶׁל אֵל הַיִּין, הַהִילוּלָה, הַטִּירוֹף וְהַתִּיאֲטְרוֹן. מַכּוֹנָה גַּם "הַמְּשַׁחֲרָר".
35 אֵלֶת הַתְּבוּאָה וְהַפְּרִיּוֹן הַרוֹמִית.
36 הלא הוא אֲפֹלוֹ.

ונוס כס משפט הקימה, לו עטרה מהיבלה³⁷ זר;
 שם, נשאת, תגזר צויה, מלוה בבנות החן³⁸.
 היבלה, נא צמחי פרחיה, הם תנובת כל השנה
 היבלה, כסות פרחים פרשי נא, כשדה אטנה רחבה.
 הנה באו בנות כפרינו, הנה בנות מעינות
 תושבות גבעה ויער, הנה אף שוכנות הרים.
 על כלם צותה רב קשב אם הנער המכנף
 לנערות צותה – באמור אל תשמנה מבטחן.

לו יאהב שלא אהב עוד; שאהב כבר, שוב יאהב.

לו תוריק, תצל צמרת, בתפרחת צעירה³⁹.
 נחגג מחר היום בו אתר⁴⁰ נשואין קשר,
 אף את השנה רקע, בידו עבי אביב:
 אז כגשם בא עליה⁴¹, בחיקה הכל-מזין,
 מנו בא מזון בשפע, פרי האם העצומה.
 היא בלב מושלת פנימה, ברוחה הממלאה
 הן ורידים והן השכל, מחוללת עז נסתר,
 דרך ארץ ושמים, דרך ים קבעה נתיב
 דרך פוריות בוטחת, כף הורישה לעולם
 אף צותה עליו לשמע, ידע על דרכי פריזן.

לו יאהב שלא אהב עוד; שאהב כבר, שוב יאהב.

37 עיר בסציליה, שנודעה בייצור דבש מפרחי בר. כס המשפט עטור פרחים כאלה.
 38 שלוש האלות המשניות המכונות גראטיות (ובהגייה לטינית מאוחרת יותר: גראציות). הן מתוארות כבנות לווייתה של ונוס, ומאצילות השראה וכן על בני האדם, בדומה למוזות. פולחן התרכז סביב חורשות ונחלים.
 39 שורה תלוזה זו היא רק אחת השורות המפוקפקות בטקסט המשובש שהגיע לידינו. החוקרים חלוקים בדעותיהם לגבי הסידור הנכון של השיר.
 40 ישות אלוהית עמומה מן הדור הראשון (הקודם לטיטאנים) הקשורה לשמים ולאוויר הגבוה (להבדיל מהאוויר ה"רגיל" שבני האדם נושמים).
 41 המקורות היווניים מתארים שני זיווגים לאתר: הראשון עם המרה (יום), והשני עם גאיה (האדמה). כאן מתואר זיווג עם אלה בלי לנקוב בשמה. התיאורים מתאימים לגאיה, האדמה, אך תיתכן כאן גם קריאה שלפיה המשורר מתכוון לונוס.

פְּרִי בְטָנָה, עֲלִית טְרוּיָאנִים, הִיא לְרוּמָאִים הַפְּכָה:
 הִיא לְבָנָה אֶת בֵּת לְאוּרְנָטוּם⁴², הָעֲנִיקָה כְּכֹלָה,
 אֲזִי אֶת בְּתוּלַת הַקֶּדֶשׁ, הָעֲנִיקָה הִיא לְמֶאֱרִס,⁴³
 הִיא אַף נְשׂוּאִים סְבִינִים⁴⁴, לְבָנֵי רוּמוּלוּס עֶרְכָה,
 כֶּן מְרַמְּנִים וְקוּיְרִיטִים⁴⁵, עַד לְאַחֲרוּנֵי הַדּוֹר,
 הִיא נְתָנָה גַם אִם גַּם נָכַד, (הוּא קִיסְר) לְמִיסְד⁴⁶.

לו יאהב שלא אהב עוד; שאהב כבר, שוב יאהב.

עַגְג מְעַבֵּר שְׂדוּתֵינוּ; כֹּל הַכֶּפֶר בּוֹנוֹס חֶשׁ;
 אָמוֹר בְּעֶצְמוֹ, בֶּן וְנוֹס, הֵן בְּכֶפֶר נוֹלַד, סוּבְרִים.
 הִיא אֶל חִיק אוֹתוֹ הִרְיָמָה, שֶׁם מִשְׁשֻׁדָּה בְּרָאוּ.
 בְּנִשְׂיָקוֹת פְּרָחִים אֶת נֶעַר זֶה הִזְיָנָה בְּרַכּוֹת.

לו יאהב שלא אהב עוד; שאהב כבר, שוב יאהב.

42 לאורנטום היא הבירה העתיקה של הלאטינים, השוכנת במישור החוף של לאטיום, כ-15 ק"מ ממרכז רומא. לפי האגדה הרומית, הגיבור הטרויאני איינאס, בנם של נסיך טרויה אנכיסס ושל ונוס, הגיע ללאטיום והתקבל בכרכה על-ידי לאטינוס, מלך הלאטינים, ואף זכה ביד בתו, לוויניה, והפך למלך הלאטינים לאחר לאטינוס. לוויניה זו היא "בת לאורנטום" כאן.

43 המשורר מונה זיווג חריג נוסף באגדת הולדת רומא, כמסופר אצל ההיסטוריון טיטוס ליוויוס: רָאָה סילביה, בתו של נמיטור, מלך העיר אלבה לונגה, אולצה להתקדש כבתולה במקדש וְסֵטָה (אלת האח, הבית והמשפחה), לאחר שאחיו הצעיר אמוליוס השתלט על כס המלוכה בכוח הזרוע. על אף נדר הבתולין הרתה רָאָה סילביה תאומים, וטענה שהרתה למארס, אל המלחמה. משנולדו, ציווה אמוליוס להרוג את התאומים, אך העבד שנשלח לבצע זאת ריחם עליהם והותירם שטים על נהר הטיבר, אשר עלה על גדותיו והותירם על גדת הנהר, שם אספה אותם לחיקה זאבה שְׁפּוּלָה וגידלה אותם. התאומים, רְמוּס וְרוּמוּלוּס, גדלו והנהיגו קבוצת אנשים, ולימים יסדו את רומא.

44 רמז לפרק נוסף באגדה, מעשה חטיפת הנשים הסאביניות: רומולוס ואנשיו נזקקו לנשים כדי להקים משפחות ולהתבסס בעיר החדשה שהקימו. לאחר שניסו לזכות בריתות נישואין עם עמים שכנים, בהם הסאבינים, לשווא, החליטו לחטוף נשים בערמה: רומולוס הכריז על חג גדול והזמין את כל עמי הסביבה, ובמהלך החגיגות נתן אות לאנשיו, אשר בבת אחת חטפו את נשות הסאבינים ואיימו על הגברים הסאבינים בנשק. לאחר המעשה השיא רומולוס את הנשים לגברים רומאיים, ואף הבטיח להן זכויות מפליגות ביחס לתקופה, כגון הזכות להיות בעלות רכוש. לפי האגדה, עם הזמן סלחו הסאביניות על חטיפתן, ושיתפו פעולה עם הרומאים. לימים התאגדו הסאבינים ותקפו את רומא, ואף הצליחו לכבוש את המבצר בראש הגבעה הקפיטולינית. ניטש קרב מר, עד שהנשים הסאביניות רצו אל תוך שדה הקרב והפצירו בשני הצדדים לחדול מן ההרג "שלא להותירנו יתומות ואלמנות", ובהשפעתן נכרתה ברית שלום. הרמנים היו אחד משלושת השבטים שלהם חילק רומולוס את הרומאים לאחר השלום עם טאטיוס.

45 קווייריטים הוא כינוי עתיק לאזרחי רומא, על שם האל הקדום קוויירינוס. הכוונה כאן לדור המייסדים, הרמנים והראשונים להיקרא קווייריטים.

46 המשורר קושר את עיקר תולדות רומא, מן האגדה הקדומה עד וכולל שיאה, כבר בעת ההיסטורית – הקיסר – בקשר סיבתי ישיר למושא ההלל בשיר, ונוס.

תַּחַת שֵׁיחַ אַחִירָתֶם מִתְרוֹחִים טְלָאִים בְּצֶל,
עֵדֶר בְּרוּעָה בּוֹטַח, בְּרִית לָהֶם עֲמוֹ כְרוּתָה.
שֵׁם בְּצֶל כְּבָשִׁים תַּפְעִינָה, לְצִדָּן בְּעֲלֵיהֶן:
וְנוֹס צִפְרִים הָעִירָה, תַּת קוֹלָן בְּשִׁיר נוֹגֵן.
בְּרַבּוּרִים גְּרוֹן הִצְרִידוּ, צִרְחָתֶם מִלְּאָה בְּרִכּוֹת:
תַּחַת צֶל שְׁטָה הַשִּׁיבָה פְּרוֹקְנָה⁴⁷ לְקוֹלָם בְּרוֹן,
עַד נִדְמָה כִּי יָפִי הָאֵהָב בְּקוֹלָה הַזֶּה מוֹשֵׁר,
לֹא שׁוֹעֵת אַחוֹת נַחֲמָסֶת, טָרַף קָל לְבַעֲלָה.

כֶּף הִיא שְׂרָה; לָנוּ – אֱלֹם. אֲבִיבִי מִתִּי יָבּוּא?
אִימְתִי כְדָרוֹר אֲשִׁירָה? אִימְתִי אַחַדֵּל לְשִׁתְּקָ?
מוֹזָה בְּשִׁתְּיָקָה אֲבָדָה לִי, אָף אֲפּוֹלוֹ אֵין רוֹאִי.
כֶּף הַשְּׁמִידוֹ אֵת אֲמִיקְלָאִי⁴⁸, בְּהַ שִׁתְּיָקָה הַרְסָה שׁוֹתְקִים.
לוֹ יֵאָהֵב שְׁלָא אֵהָב עוֹד; שְׂאֵהָב כְּבָר, שׁוֹב יֵאָהֵב.

47 פרוקנה הייתה נסיכה אתונאית שנישאה לטראוס מלך תראקיה. אחותה, פילומלה, באה לבקר, וטראוס
אנס אותה ולאחר מכן עקר את לשונה כדי שלא תוכל לספר על מעשיו. פילומלה ארגה שטיח־קיר ובו
תיאור חזותי של המעשה, וכך הצליחה להתגבר על השתיקה שנכפתה עליה. המשך הסיפור מחריד
עוד יותר, אך דומה שהמשורר כאן נעזר במיתוס הזה רק לביסוס האנלוגיה לשתיקה ולשירה.

48 אמיקלאי הייתה עיר בחבל לאקוניה, קילומטרים ספורים מעיר המדינה ספרטה. אצל סרוויוס
בקומנטאר על שירת ורגיליוס מסופר עליה כי לאחר מקרים חוזרים ונשנים של אזעקות שווא בדבר
צבא מתקרב אל העיר, חוקקה אמיקלאי חוק שהטיל עונש כבד על כל המדווח על פלישה מתקרבת
שתתברר כאזעקת שווא. כתוצאה מכך, כשבאו הספרטנים לכבוש את העיר, לא הָיָה אִישׁ להזהיר את
אחיו, והעיר נכבשה על נקלה. מסיפור זה נוצר מטבע לשון יווני: "לשתוק יותר מאמיקלאי בעצמה".

שיר תלונה על בעלה, הַח'לִיף מעאויה

מערבית: חנה עמית כוכבי

מייסון בת בחדל, מנהיגת השבט הברואי בני כָּלֵב, בת העדה הנוצרית הסוריאנית, נישאה בנישואי תועלת למעאויה, הח'ליף האומיי הראשון. היא נודעה ביופיה, בתבונה ובשיריה. מתה בשנת 700. התרגום מוקדש לזכר לאה גלומן, משוררת ומתרגמת מחוננת (1935-2019).

הֵן אֶהֱל שְׂרוּחַ מְנֻשָּׁבֶת בִּירֵיעוֹתַי
יְפֵה לִי מְאַרְמוֹן פָּאֵר נִשְׂא עַד הַשָּׁמַיִם
וְקוֹל הָרוּחַ הַמְנֻשָּׁב בְּנִקְיָקִים
יְפֵה לִי מִתְּפוּף תְּפִים אֲשֶׁר קוֹלָם חֶזֶק כְּפָלִים
וּבְכֹר כְּבֹד מִשְׁקַל הַמִּתְלוֹה לְשִׁירָה
יְפֵה לִי מִפְּרֵד אֵץ וְקַל רְגָלִים
וְכָלֵב הַנוֹבֵחַ לְגֵרֶשׁ נוֹדֵד מֵעַל פָּנַי
יְפֵה לִי מִחֲתוּל עֵדִין בֶּן בֵּית
וּלְבִישַׁת עֵבָאִיָּה הַמְשַׁמַּחַת אֶת לְבִי
יְפֵה לִי מְלַבִּישַׁת בֶּד דְּקִיק עִם רְקֻמָּתַיִם
וְעֵלָם טוֹב מְרָאָה, חֲטוֹב, מִשְׁאֲרֵי בְשָׂרִי
יְפֵה לִי מִכְּרִסְתָּן עָרִיץ כְּבֹד בְּשָׂר פִּי שְׁנַיִם.

הרנסאנס

קלאסיקה אנגלית

•

קלאסיקה ספרדית

כולל השוואה לתרגומי סונטה אחת
של שייקספיר

סאן חואן דה לה קרוס (יוחנן הקדוש של הצלב)

הלילה האפל של הנשמה

מספרדית: סבינה מסג

בכנסייה הקתולית קיימים 36 דוקטורים (מורים נצחיים). יוחנן הקדוש של הצלב, או בשמו הספרדי חואן דה לה קרוס (1542-1591), הוא המיסטי שבהם. גם בהיסטוריה של השירה שמור מקום חשוב לנוזר משורר זה מן המאה ה־16. שיריו הם מפסגות השירה הספרדית.

חואן דה לה קרוס היה שותף לתרזה הקדושה מאוּוילה בהנהגת רפורמה במסדר הכרמליטי. מתנגדי הרפורמה כלאו אותו בצינוק במשך 8 חודשים, שם כתב את "הלילה האפל של הנשמה". השיר שימש בסיס לפיתוח תיאוריה תיאולוגית שלמה בדבר התפתחות הנשמה ודרכה אֶל האיחוד המיסטי עם האֵל.

בְּאִישׁוֹן לַיְלָה אֶפֶל,
כָּלָה בְּאֵשׁ, בּוֹעֵר מְאֹהֶבָה,
הַכֵּל יִשֵּׁן וְאֲנִי עֹר,
חֲמִקְתִּי, הוּ שָׁעָה טוֹבָה!
כָּלֵאִי סוּף־סוּף אֹרוֹת כְּבָה.

אֲז בְּחִסּוֹת עוֹלָם עֵוֵר
שֶׁבְכִסּוֹתוֹ אוֹתִי הִסְוָה,
בְּמַדְרָגוֹת סוּד לְחֶצֶר
נְמַלְטָתִי, הוּ שָׁעָה טוֹבָה!
כָּלֵאִי סוּף־סוּף אֹרוֹת כְּבָה.

בְּאוֹתוֹ לַיְלָה מְאֹשֶׁר
בְּאִין רוּאָה, בְּאִין אֹרֵב,
עֲשִׂיתִי אֶת דְּרָכֵי יֵשׁוּ
בְּשַׁעַת גַּם כָּלֵב גַּם זָאֵב
כְּלִי אֹרֵז זוֹלָת לְפִיד הַלֵּב.

אור זה כּוֹן אֶת צַעְדֵי
יוֹתֵר מִשְׁחֻמָּה תְּגִיֵּה,
וְשֵׁם רֵאִיתִי לְפָנַי
אֶת זֶה אֲשֶׁר אִוְרוּ הַפְּצִיעַ
בְּמִקּוֹם אֵלָיו אִישׁ לֹא הִגִּיעַ.

הוּ לֵיל קְדָרוֹת, הוּ לֵיל עוֹרֵב,
אֲשֶׁר הָאִיר לִי בְּאוֹר חֹד,
וְאֶת דְּרָכַי סָמֵן הֵיטֵב,
כְּמַגְדֵּלוֹר בֵּין גְּלִי-עֵד.
לֵילָה שׁוֹנָה מְכֹל לַיְלוֹת,
לֹא יוֹם לֹא לַיְלָה, לֵיל כְּלוּלוֹת!

בוּ עַל חֲזִי הַמְּלַבֵּלֵב
אֲשֶׁר שְׁמַרְתִּי לוֹ בְּלִבְדִּי
הַנֶּאֱהָב שְׁכַב, שְׁלוֹ,
תַּחַת לְטוֹף שֶׁל לֵב וְיָד
וּמִשֵּׁב אֶרֶז שְׁנֹרְעֵד...

כְּרוּחַ מְחֹמֶט טִירָה,
בְּסֶרֶק שְׁעֵרוֹתָיו יָדַי,
זְרוּעוֹ הִטְהוֹרָה נְחֻתָה
פּוֹעֶרֶת פֶּצַע בְּעַרְפִּי!
לְבִי נָדָם, עֵינַי קָהוּ,
חֹשֵׁי הָיוּ כְּלֹא הָיוּ.

וְאִזּוֹ שׁוֹכַחַת אֶת עֲצָמַי
עָלָיו הִשְׁעֵנְתִּי אֶת פְּנֵי,
הַכֹּל חֲדַל. גּוֹפִי וְשִׁמִּי
וְכֹל מְטַעֵן דְּאִגּוֹתַי
הִלְכּוּ מִמְּנִי וְאָבְדוּ
בֵּינֹת חֲבַצְלוֹת הַגִּיָּא.

מייקל דרייטון

בדולח באוויר שלוש סונטות לָאָן

מאנגלית: עופרה עופר אורן

מייקל דרייטון (1563-1631) פרסם ב־1594 מחזור של 64 סונטות שכתב כעשר שנים קודם לכן. השירים הופנו אל אהובתו, אָן, בתו של המעסיק שלו, הנרי גודרי, שדרייטון שימש כמשרתו האישי. כשהשירים נכתבו הייתה אן כבת ארבע עשרה, ודרייטון היה מבוגר ממנה בשמונה שנים. אן לא נעתרה לחיזוריו של המשורר העני, ונישאה לאחר – גבר הולם יותר, מהמעגל החברתי הנכון. דרייטון נותר ברווקותו עד סוף חייו.

נראה כי דרייטון הכיר את ויליאם שייקספיר, ויש גם מי שסבורים שהסונטות הנודעות של שייקספיר שאבו השראה מהסונטות של דרייטון.

*

אל תסתלק, הו זמן זריז וצפה,
לפני שתעבר לעוד עֶדן,
בְּמִי שְׁבָה הַטּוֹב וְהַיָּפֶה
נִשְׁקָה, פְּנֵי הַשָּׁמַיִם, זִיו מוֹזֵן.
הִבֵּט נָא, זְמַן, בְּרָאִי הַמִּתְנוּצֵץ,
אֶת עֲלוֹמֶיךָ שְׁחֻלְפוֹ רֵאֵה.
יְפֵי עוֹלָם בִּינְקוּתוֹ-אֵין-קֶץ,
בְּטָרֶם הַתְּרַחֵשׁ – לְכֶךָ תִּשְׁעֶה.
וְלַעֲתִיד סֵפֶר בְּתָם עַל מֶה
שְׁכָאן הָיָה, אֲמֹר לְצִאָצָא
כִּי־צַד רֵאִיתָ כָאן יַפְעָה שְׁלָמָה,
וְאִשֶּׁר – בְּאָדָם מְשֻׁלָּם נוֹצֵר.
בְּקֶשׁ אֶתְךָ לְסֹפֵד, לְשֵׁאת קִינָה,
כִּי הִיא הַלְכָה לְעַד, בְּלִי חֲנִינָה.

*

לְבִי נִכְלָא בְּאֵי נְטוּל תְּקוּהָ,
נִצּוֹר קִנְיָת עֵינַיִם לְבִנְהָ.
בַּחוּף – צָבָא שֶׁל מְרַגְלִים, חוֹבָה
עָלָיו לְנוֹס, חִיּוֹ בְּסִכְנָה.
לְכֵן יֵצֵר כְּנָפֵי נּוֹצוֹת־הֶרְהוּר,
אֲשֶׁר נּוֹסְקוֹת אֶל־עַל, וְכֵף לְמַד
אֶתֶן לְעוֹף, כְּמוֹ נֶץ כָּלוֹ אֲצוּר,
לְמַטָּה לֹא מְבִיט אֶל הַמְּגֻמָּד.
אֶל שְׁמַי עֵינֶיהָ הוּא קָרֵב, וְשֵׁם
קִרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ הַחֲמוֹת עָלוּ,
הַבְּעִירוּ אֵשׁ בְּכַנְף נּוֹצוֹת נִפְרָם,
הַתְּחוּלוּ לָלוּ יָגוֹן וְאִמְלָלוּת,
וְהוּא צָנַח, נִשְׁטַף בַּיָּם גּוֹעֵשׁ,
אֶךְ בְּשָׁמַיִם לֹא כִבְתָה הָאֵשׁ.

*

מְאוּר הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁסָּמַק אֶל הַמַּטָּה
עַת שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ שֶׁל נִפְשֵׁי יֵצְאָה,
וְזִהְבַת קִרְנֵי־הַתְּגִלָּתָהּ
עַל הַתֵּבֵל, הָאִירָה בְּשִׁקִּיעָה.
הָאֲדָמָה הַתְּמִיָּהּ בְּקִנְיָהּ
אֶל הַבַּל הָאֲוִיר בְּפֶה שְׁלֶה,
עוֹלָם רָאָה, תֵּהֵא הוּא לְמִשְׁמַע
צְלִיל עֵשֶׁב מִתְנַגֵּן לְכַף רַגְלָהּ.
אֶךְ פְּלִיאָתִי גְבֵרָה כְּשִׁכְמוֹ שְׁבִיט,
כּוֹכֵב הָאוּר הַגִּיחַ מְמָרוֹם,
דּוֹמָה שֶׁהֶרְקִיעַ מֵעֵינָהּ
הַבֵּיט וּמִלְאָכִים זְמַן לְקָרֵב.
אֵין עָב, הִיָּה רַק בְּדִלְחַ בְּאֲוִיר,
וְצַחוּק יִפְיָהּ, וְאֲשֶׁר כֹּה כְּבִיר.

לוכד נפשות נשים, עיני גברים

סוּנְטָה 20 בשבעה תרגומים

על הסונטה ותרגומיה: עופרה עופר אורן

מחזור הסונטות שכתב שייקספיר (1564-1616) כולל 154 שירים. חלק הארי שבהן, 126 השירים הראשונים, מוקדש לעלם צעיר, ורוב האחרים – לאישה שחומה ומאמללת. האם היה שייקספיר מאוהב בשניהם? נראה שכן. עצמות התשוקה, סערות הנפש והייסורים שהוא מביע בחלק גדול מהשירים מבטאות הרבה יותר מקשרים ידידותיים גרידא.

מעניין להבחין בשוני שבין השירים המוקדשים לגבר לבין אלה המוקדשים לאישה. בראשונים אפשר לחוש לא פעם בערגה, בגעגועים ובהתרוממות הרוח (אך גם, לא פעם, בעמדה מזוכיסטית וקרבנית). בשירים המופנים אל האישה מורגשת לא מעט סלידה המהולה בתשוקה אליה. שוב ושוב נראה שהדובר מואס בה ואפילו קצת נגעל ממנה. את יופיו של הגבר הצעיר, לעומת זאת, הוא מרבה לשבח. בכל 17 הסונטות הראשונות במחזור, המכונות "סונטות ההולדה", הוא מפציר בו להוליד בן, כדי שיופיו הרב לא ייעלם מהעולם עם מותו, ואגב כך מסביר לו שגם הסונטות ינציחו אותו. כך בסונטה 17 הוא כותב: "אַף בְּן אִם יוֹלֵד לָךְ – תִּשְׁאֵיר / אֶת עֵצְמְךָ כְּפּוֹל: בּוּ וּבְשִׁיר", ובבאה אחריה, מספר 18 המופרת מאוד: "כֹּל עוֹד עֵינֶם שָׁל בְּנֵי אָדָם פְּקוּחָה / הַשִּׁיר הַזֶּה יִחְיֶה – וְגַם דְּמוּתְךָ". נראה ששייקספיר לא הצטנע, והכיר בערך עצמו כמשורר (וצדק!).

באחת הסונטות הנועזות והמוכרות פחות, סונטה 20 – מתגלים רמזים ארוטיים מובהקים וברורים. שייקספיר מסביר בה לגבר שאמנם הטבע צייד את גופו באיבר שנועד לכאורה לענג נשים, אבל הוא בכל זאת יכול לספק גם את תשוקתיו שלו. בשיר כולו מתאר הדובר את המיניות הלא-משמעת, לכאורה, של האהוב: הוא יפה תואר "כמו אישה", לבו עדין כמו לב של אישה, ועם זאת – הוא גברי "בְּכָל מוֹכֵן".

להלן המקור האנגלי ושבעה תרגומים שונים של השיר, המובאים בסדר כרונולוגי של שנת הפרסום של התרגום.

A woman's face with nature's own hand painted
Hast thou, the master-mistress of my passion;
A woman's gentle heart, but not acquainted
With shifting change as is false women's fashion;
An eye more bright than theirs, less false in rolling,
Gilding the object whereupon it gazeth;
A man in hue, all hues in his controlling,
Which steals men's eyes and women's souls amazeth.
And for a woman wert thou first created,
Till nature as she wrought thee fell a-doting,
And by addition me of thee defeated
By adding one thing to my purpose nothing.
 But since she pricked thee out for women's pleasure,
 Mine be thy love and thy love's use their treasure.

תרגום ש. שלום:

פְּנֵי אִשָּׁה, צִיּוּר יְדֵי הַטֶּבַע –
זו חֲזוֹתְךָ שֶׁבְּלִבִּי שׁוֹרֶרֶת.
לִבִּי אִשָּׁה חֲנוּן, אֵךְ לֹא אֵין־קִבֵּעַ
כְּאִשְׁתְּ שׁוֹא לְתֵהֱפֹיכוֹת נְמֻסָּרֶת.
הָעֵין עַל עֵינָה עוֹלָה בְּהֵבֵר,
לֹא מִתְהַפֶּכֶת, אֵךְ זֶהָב הוֹפֶכֶת
כָּל בּוֹ תִּבְיֵט... הוּא־הוּא, אֲבִ־דְמוֹת כָּל גֶּבֶר
אֵלָיו עֵין־אִישׁ וּכְלוֹת־אִשָּׁה נְמֻסָּכֶת.
הַיּוֹת אִשָּׁה נּוֹצֵרֶת, אֵךְ בְּמִלְאֶכֶת
יִצְיָרְתָהּ – הַטֶּבַע אֶהְבֶּתְךָ,
וּתוֹסֵף תֵּת, כְּלִמְפָחֵי נְמֻלָּכֶת,
דָּבָר בְּךָ מִמֶּנִּי בּוֹ גּוֹלְתָהּ.
אֵךְ כִּי לְמִשׁוֹשׁ נְשִׁים אוֹתְךָ הִרְהִיבָה:
אֶהְבֶּתְךָ הֵב לִי, לְהֵן הַפְּרִי בָּהּ.

(1943)

תרגום אפרים ברוידא:

פְּנֵי אִשָּׁה צִיּוּרוֹ בִּיד הַטֶּבַע
לָךְ, רִבּוֹן רִגְשֵׁי וְרִבּוֹנִית;
רַךְ לֵב אִשָּׁה, אֵךְ לֹא אַחַת מְשֻׁבַּע
תֵּהֱפֹיכוֹת אִשָּׁה תִּחְבְּלִנִית;
וְעֵין תִּירְנִית, בָּהּ יִתֵּר זֶהָר,
פְּחוֹת מְרֻמָּה, אֶת שְׁתַּרְרָאָה תִּזְהִיב;
גְּבָרֵי לְדְמוֹת, אֲדוֹן כָּל דְמוֹת וְתֹאֵר,
עַד עֵין גְּבָרִים וְלֵב נְשִׁים מְרַהִיב:
לְהַיּוֹת אִשָּׁה בְּתַחֲלָתְךָ נּוֹצֵרֶת, –
עַד לֵב הַטֶּבַע עֵת יִצְרָה נְשֻׁבָּה,
הוֹסִיפָה מָה וּמֵאֲתֵי נְגוּרֶת,
כִּי הִתּוֹסֶפֶת אֵין לִי חִפְץ בָּהּ.
אֵךְ אִם קִרְצָתָ לְעֵנוּג אִשָּׁה,
תֵּן לִי אֶהְבֶּתְךָ, לָהּ תִּשְׁמִיּשָׁה.

(1977)

תרגום שמעון זנדבנק:

פְּנִיהַ, גְּבֵר־גְּבֵרַת תְּשׁוּקָתִי,
כַּפְּנֵי אִשָּׁה שְׁצִירִם הַטֹּבֵעַ.
גַּם לֵב אִשָּׁה עֲנַג לָךְ, אִם כִּי
לֹא הַפְּכֶפֶךְ כָּלֵב אִשָּׁה כּוֹזֶבֶת.
עֵינֶיךָ בְּהִירוֹת יוֹתֵר, רְצוֹת
פְּחוֹת, הוֹפְכוֹת זֶהָב אֶת הַדְּבָרִים;
דְּמוּתְךָ דְּמוּת גֵּבֵר הַמְּכִילָה כָּל דְּמוּת,
גּוֹנֶבֶת לֵב נָשִׁים, עֵינֵי גְּבָרִים.
מְלַכְתְּחֻלָּה אִשָּׁה נִבְרָאתָ, אֶלֶּא
שֵׁיד הַטֹּבֵעַ נִשְׁבַּתָּה כָּל כֶּף
בְּקֶסֶם, שְׁגוּלָה אוֹתְךָ מִמְּנֵי
כְּשֶׁסְּפָרָה עוֹד פָּרַט שְׁלֹא יִצְלַח.
אֵךְ אִם לְזִכּוֹת נָשִׁים אֶתְּה נִזְקַפְתָּ,
אוֹתֵן שְׁמִשֶׁת וְאוֹתֵי אֶהְבֵּתָ.

(1992)

תרגום אריה סתיו:

לָךְ אֲדוֹן לְבִי קֶלְסֶתֶר פְּנִים כֹּה צַח
כְּשֶׁל עֲלָמָה, עֲצֵב הַטֹּבֵעַ בִּידָיו.
וְלֵב אִשָּׁה עֲנַג הֶגֶם לֹא מְזִיף
כְּסֶלֶף אֶפְנֵתֵן. מִבֶּט עֵינֶיךָ זֶךְ
אֶת תְּכֵלִיתוֹ יִצְרֵף בְּכַתֵּם פֶּזֶז. בְּהִיר
מֵעֵין נָשִׁים אֶפֶל מִבֶּט הַעֲגָבִים.
כַּגְּבֵר לְבִלִי חַת לְבַב נָשִׁים תִּסְעֵיר
וְעֵין גְּבָרִים תְּצוּד, מִטֹּבֵעַ הַדְּבָרִים
נוֹעֲדֶת לְהִיוֹת אִשָּׁה, אֶבֶל, אֶגֶב
יִצִּירְתָּה אֶרְעָה לְטֹבֵעַ תִּקְלָה.
לָךְ הוֹסִיף שִׁיּוֹר וְאֶת לְבִי גִנְבִי,
כִּי לִי תוֹסַפֶּת זֶז בְּרִכָּה לְבִטְלָה.
אֵךְ הִיא חֲמַדַּת נָשִׁים – אוֹתָה זִקְף לְזִכּוֹתֵן.
הֵב לִי אֶהְבֵּתְךָ – לְהֵן תֵּאוֹתֵן.

(2000)

תרגום זיוה שמיר:

פְּנֵי נְעֵרָה לִיצְרֵי הַטֶּבַע
אֲדוֹן וְאֲדוֹנִית אוֹתָךְ בְּרָא,
לֵב נְעֵרָה עֲנַג, לְלֹא הַצְּבַע
הָעֵזוֹ שֶׁלְעֵלְמַת חֵן הַדּוֹרָה.
עֵינֶיךָ בְּרָה מַעֲיִן אִשָּׁה עוֹגְבַת
אֶת רַעְךָ הִיא תִצְפֶּה זָהָב,
כְּאִישׁ הִיא אַחֲרֵי צִידָה עוֹקְבַת,
תִּלְכַּד עֵין גָּבֵר, עֵין אִשָּׁה תִתְאַוּ.
הֵן גּוֹף אִשָּׁה שְׂכִינָה לָךְ הוֹעִידָה,
אֲגַב בְּרִיאָה לֹא תִמָּה הַמְלָאכָה,
וְעוֹד עֲשׂוֹתָה: עָלֵי תְבוּסָה הַמִּיטָה,
כִּי בִתּוּסְפַת לִי אֵין כָּל בְּרָכָה.
אֶךְ אִם נוֹצְרֶת לְרִצּוֹת נָשִׁים,
סִפְקָן, וְשִׁנִּינוֹ אֶהְבֶּה נְגָשִׁים.

(2010)

תרגום אבי הסנר וגיל הראבן:

פְּנֵי אִשָּׁה הַטֶּבַע בָּמוֹ יִדְּיוֹ יִצֵר
לָךְ, אֲדוֹן-אֲדוֹנִית תְּשׁוּקָתִי;
לֵב אִשָּׁה עֲנַג וְעַם זֹאת זֹר
לְתֵהפּוּכוֹת כְּזָב שְׂבֵאֲפִין הַשְּׁרִירוֹתִי.
עֵינֶיךָ בּוֹרְקוֹת יוֹתֵר, מִמַּעֲטוֹת בְּעֵגֵב,
מִזְהִיבוֹת כָּל שְׁנַח עָלָיו מִבְּטָן;
יִפְיֶךָ נוֹהֵר, נוֹהִים אַחֲרָיו
גְּבָרִים בְּעֵינֵיהֶם וְנָשִׁים בְּנִשְׁמָתָן.
אִשָּׁה נוֹעֲדֶת לְהִיּוֹת מְלַכְתְּחֻלָּה
אֶךְ מְאֵהֶבֶת בִּיצִירָה, רוּחַ הַטֶּבַע הַנוֹכַלֶּת
הוֹסִיפָה לִיצֵר עוֹד וְהִכְרִיעַתְנִי בְּגִזְלָה:
נִתְנָה לָךְ דָּבָר, שְׁלִי אֵין בּוֹ תוֹעֲלֶת.
הוֹאִיל וּלְעֲנַג נָשִׁים אֶתָּה מְצִידָה,
לִי תִהְיֶה אֶהְבְּתָךְ, וּלְשִׁמוּשָׁן – גּוֹפֶךָ בְּלֶבֶד.

(2011)

תרגום יעקב אוסטרובר:

דיוקן אשה בידי הטבע ציר,
היית לרב פלגשי תשוקתי;
לב ענג באשה, ברם לא מפר
לשנוי תזויתי, כבשקר נשים אפנתי:
עין בזהקת מהן, שקר פחות תגלגל,
מזהיבה את שבו מביטה;
גבר בגון בכל גוניו הוא מושל,
את עיני הגברים הוא שודד ונשמות הנשים מכה תדהמה.
וכאשה למפרע נוצרת
עד אשר אמא טבע, עת אותך אז עצבה, נפלה מאהבת,
ובגין התוספת עלי התגברת,
להוסיף לי דבר בלי תחלת.
אך הואיל ואותך היא הזריעה לענג נשים,
אהבתך לי תהא ולהן מכמני אהבים.

(2017)

כשדנים בתרגומים השונים ומשווים ביניהם, יש להתמקד הן בפתרונות התרגום שאליהם הגיעו המתרגמים והן בשלושה פרמטרים נוספים: המשלב הלשוני, החריזה והמשקל. כדי לבחון את ההתמודדות של המתרגמים השונים עם התוכן, אפשר לבחון איך הם תרגמו את הפסוקית *But since she pricked thee out for women's pleasure* המופיעה בשורה 13. פירוש המילה *prick* כפול, כדרכו של שייקספיר שחיבב משחקי מילים. המשמעות האחת היא "לבחור" (או "בחירה") והמשמעות הנוספת היא "איבר המין הגברי". אצל ש. שלום, שכתב "אף פי למשוש נשים אותך הרהיבה" המשמעות אובדת. אין בה לא "בחירה" ולא "איבר מין גברי". ברוידא רמז לאיבר המין כשכתב: "אף אם קרצת לענוג אשה", וכך גם זנדבנק, שעשה זאת לא בשורה ה-13, אלא בזאת שאחריה: "אותן" כלומר – את הנשים אתה – "שמשת". לא נראה שאריה סתיו הבין את המשמעות של השורה המדוברת. בתרגום שלו: "אף היא חמדת נשים – אותה זקף לזכותן" המשמעות מעורפלת, ואין בה התייחסות לא למשמעות של "בחירה" ולא של "איבר המין הגברי". אבי הסנר וגיל הראבן דייקו במשמעות: "הואיל ולענג נשים אתה מציד", ברור שהם מתכוונים לאיבר המדובר, וגם אוסטרובר הבין כשתרגם: "אף הואיל ואתך היא הוריעה לענג נשי", אבל הבחירה במילה "הוריעה" מוזרה: האם אימא־טבע הזריעה את הגבר?

גם אם לקורא בן זמננו קשה לפעמים להבין את האנגלית של שייקספיר, נראה שהיא הייתה נהירה לחלוטין לקורא בן זמנו. די אם נזכור כיצד הצטופפו בני תקופתו באולם תיאטרון הגלוב, שם צפו בהצגות בעמידה, והתערבו במהלכי ההצגה בקריאות של בוז או עידוד. חלק מהתרגומים שלפנינו נראים מיושנים מבחינת המשלב הלשוני שלהם, בחלק מהמקרים מאחר שנעשו מזמן. תרגומו של ש' שלום, שאף זיכה אותו בפרס טשרניחובסקי, ראה אור לראשונה ב-1943. אין ספק שהעברית השתנתה מאוד במהלך 79 השנים שחלפו מאז (כמעט כמו שהאנגלית של שייקספיר השתנתה מאז 1609, כשהסונטות ראו אור לראשונה?). ובכל זאת, אני תוהה אם שורה כמו "העין על עינה עולה בהקר" הייתה נהירה אפילו לקוראים בשנות ה-40. אבל מה משמעות "פסלף אפנתן" של אריה סתיו? האם הצירוף "הכריעתני בגזלה" של אבי הסנר וגיל הראבן קומוניקטיבי? מהי "עין תרנית" של אפרים ברוידא? מה אומרת השורה "פני נערה ליצרי הטבע" של זיוה שמיר? או "היית, לרב פלגשי" של יעקב אוסטרובר? קשה להתייחס לאיכות התרגום כשהעברית לא מובנת.

זאת ועוד, כשדנים בסונטות שכתב שייקספיר, חשוב לשים לב לא רק לתוכן אלא גם לצורתן, דהיינו למבנה, לחריזה ולמשקל. בסונטה השייקספירית יש שלושה בתים של ארבע שורות כל אחד, וצמד שורות נחרוזות בסיום. שתי השורות האחרונות כוללות בדרך כלל איזושהי אמירת מחץ, היפוך או חזיוק של מה שקדם להן. שייקספיר הקפיד על סדר חריזה אחיד: א' ב' א' ב' – ג' ד' ג' ד' – ה' ו' ה' ו' – ז' ז' ו'. נראה שכל המתרגמים ניסו לשמור על דפוס זה, אך לא תמיד עמדו בכך. האם המילים "תשוקתי" ו"פי", "טבע" ו"כזבת", "אלא" ו"ממני" אצל זנדבנק מתחרזות? "צח" ו"מזין" ו"ידיו" ו"זך" אצל סתיו? או "מביטה" ו"תדמה" אצל יעקב אוסטרובר? לא ממש. ומה בדבר המשקל? מבנה הסונטה השייקספירית מוקפד מאוד וכל שורותיו בנויות מפנטמטר יאמבי (חמש יחידות של שתי הברות שהשנייה שבהן מוטעמת). דומני שלא אגזים אם אקבע שאף באחד מהתרגומים

לא נשמר המשקל באופן משביע רצון. חלק מהמתרגמים, למשל, אבי הסנר וגיל הראבן ויעקב אוסטרובר, אפילו לא ניסו להתמודד אתו. אצל אחרים יש השתדלות שכוללת חריגות רבות. לדוגמה, בשורה "כְּאִשָּׁת שָׂוְא לְתִּפּוּכוֹת נְמַסְרָת" של ש. שלום יש שתיים עשרה הברות במקום עשר; אצל זנדבנק, "כְּפָנֵי אִשָּׁה שְׂצִירָם הִטְבַּע" – אחת עשרה הברות; אצל אריה סתיו, "כְּשֶׁל עֵלְמָה, עֶצֶב הִטְבַּע בִּידִיו" – שתיים עשרה הברות; אצל אפרים ברוידא, "וְעֵינַי תִּירְנִית, בְּהַ יִתֵּר זֹהַר" – אחת עשרה הברות; אצל זיוה שמיר, בשורה "פָּנֵי נַעֲרָה לִיצְרֵי הִטְבַּע" חל שיבוש לא רק במספר ההברות אלא גם בהטעמה היאמבית¹.

אולי נדמה שאלה דקדוקי עניות, אך יש לזכור כי מלאכת התרגום של שירים היא עשייה נוקדנית ותובענית, וכדי להצליח בה מן ראוי להקדיש תשומת לב לקטנות לא פחות מאשר לגדולות. התוצאה אמורה לעורר בקורא לא רק התפעמות, כלומר תגובה רגשית שיש בה ממד של היקסמות, אלא גם התפעלות, כלומר תגובה שיש ממד של הערכה, כמו התגובות שמעוררים שיריו המקוריים של שייקספיר. להלן הניסיון שלי לתרגם את השיר:

תרגום עופרה עופר אורן:

פְּנִיָּה – פְּנֵי אִשָּׁה: הִטְבַּע כֶּךָ
צִיר, גְּבִירָת (או גְּבַר) תְּשׁוּקוֹתֵי;
לְבָךְ נָשִׁי, אֶךְ אֵין אֶתְהָ מְכָרַח
לְהִתְהַפֵּךְ וּלְכַזֵּב כְּמוֹתֵךְ.
עֵינֶיךָ בּוֹהֶקוֹת יוֹתֵר, אֵינֶן
עוֹטְפוֹת הַכֹּל בְּמִתְקֵי וּשְׁקָרִים.
דְּמוֹתֶיךָ דְּמוֹת גְּבַר הֵיא בְּכֹל מוֹבֵן,
לוֹכֵד נְפִשׁוֹת נָשִׁים, עֵינֵי גְּבָרִים.
נוֹצְרֵת לְאִשָּׁה, אֶךְ לְאַחַר
שְׁגָם הִטְבַּע הִתְאַהֵב כֶּךָ –
הוֹבְסָתִי, כִּי נוֹסֵף לָךְ דְּבַר
שְׂאִין לִי בּוֹ כֹּל צָרְךָ אוֹ בְּרָכָה.
אֲמָנָם נוֹצְרֵת לְעֵנֵג נָשִׁים,
אֶךְ גַּם אֶת תְּשׁוּקָתִי אֶתְהָ מְגָשִׁים.

(2021)

האם בתרגום שלי עמדתי במבחן של כל הפרמטרים שבחנתי כאן? ישפטו הקוראים.

1 בכל אחת מהדוגמאות ציטטתי את הפעם הראשונה שבה המשקל משתבש בתרגומים השונים, אך היו כמובן שיבושים נוספים.

ויליאם שייקספיר

שיר המכשפות

מתוך "מקבת", מערכה 4, תמונה 1

מאנגלית: גילי בר-הלל סמו

ניב זאב, קשקש דרקון,
מומיה; לע וגרון
של כריש מתהום הים;
שרש רזש עקור בדם,
טחול של יהודי כופר,
בטן תיש, ברוש דוקר
שנקטף לאור ירח;
חטם של טורקי סורח,
אצבע של תינוק רצוח
שהשרץ בביב פתוח
להסמיה בסיר קדוח.
גם קרבים של נמר
לקדרה נוסף מהר –

רחש-בחש, סוד וכחש
אש בוערת, סיר ולחש,

צננו בדם של קוף,
רב אונו, הכסף טוב.

רחש-בחש, סוד וכחש
אש בוערת, סיר ולחש!

נתח של נחש זוחל
בקלחת יתבשל;
עין טריטון ושוק קרפד,
בהן כלב, מוך ערפד,
ריר תולעת, שן צפעון,
כנף יגשוף וזנב חרדון;
לחזיק שקוי הלחש,
הרתיוחם בבחש-נחש.

רחש-בחש, סוד וכחש
אש בוערת, סיר ולחש.

המאה התשע עשרה

מהתקופה הרומנטית אל סף
העידן המודרני

היינריך היינה, ג'ון קיטס

אלכסנדר פושקין, אמילי ברונטה

— אמילי דיקנסון ועוד —

אנגליה, ארצות הברית, רוסיה, ספרד,
גרמניה, צרפת

וילהלם מילר

לבי שלך ולעולם יהיה הוא שלושה שירים מתוך "בת הטוחן היפה"

מגרמנית: עמרי לוין

וילהלם מילר, שנולד ב-1794 ומת בגרמניה ב-1827, הפך אחרי מותו למשורר מופר שמילות שיריו נישאות בפי כול, אך בה בעת היה גם מושא ללגלוג. רוב הקוראים שמעו עליו בזכות הלחנים הנפלאים של פרנץ שוברט לשני מחזורי השירה הגדולים שלו, "בת הטוחן היפה" ו"מסע החורף". שיריו הרומנטיים רצופים קלישאות: דימוי האהבה כפרח (שפורח ונובל), הלב ככלי נגינה שעליו האהבה פורטת, הפנייה הבלתי פוסקת אל הטבע שישתתף ברגשות הדובר, הכמיהה למוות עם אבדן האהבה וכו'. הסיפור של מחזור "בת הטוחן", ששלושה משיריו מובאים פה, פשוט להפליא: נער שוליה מתאהב בבת הטוחן, שהיא בת אדונו. היא מעדיפה על פניו גבר אחר, צייד. הוא אינו יכול לשאת את הכאב ושם קץ לחייו בתוך פלג, לאחר שהוא שופך אליו את יגונו. ועם כל קלישאותיו הרומנטיות, זהו מחזור שירים מלא קסם, שזכה לחיי נצח בזכות אחת ההלחנות היפות ביותר בהיסטוריה של המוזיקה.

קוצר רוח

אָנִי רוֹצֶה לְחַרֵּט בְּכָל חֲרָשָׁה,
רוֹצֶה לְכַתֵּב בְּאֶבֶן הַקִּדְשָׁה,
לְזַרְעַ זֹאת בְּתֵלֶם הַנְּחָרֶשׁ,
יַחֲשֹף אֶת הַכְּתוּב כֹּל צִיץ חֲדָשׁ;
לְכַתֵּב זֹאת עַל נֵיר, עַד קִצָּה קִצָּהוּ:
לְבִי שְׁלֶךְ, וּלְעוֹלָם יִהְיֶה הוּא.

אָנִי גַם אֶגְדֵּל גּוֹזֵל זְרִיר,
שְׂיִדְבֵר בְּקוֹל צְלוּל, בְּהִיר,
שְׂצֻלִיל קוֹלוֹ יִהְיֶה כְּמוֹ קוֹלִי,
עִם רָגֶשׁ שְׂמִצִּיף אֶת כָּל כְּלִי;

בְּחֻלּוֹנֶיךָ יִשְׁיֵר בְּמִלּוֹא חֲזוֹהוּ:
לְבִי שָׁלָךְ וּלְעוֹלָם יִהְיֶה הוּא.

אֲנִשֵּׁם אֶת זֹאת לְרוּחַ שְׁחַר טוֹב,
אֲלַחֵשׁ זֹאת אֶל הַחֶרֶשׁ הָרֵטֵב.
לוֹ רַק בִּשְׂרַר זֹאת זֶהר הַפְּרִיחָה!
אֶת זֹאת בְּכָל מְקוֹם הִיא מְרִיחָה!
גְּלִים, הַתְּדַחֲפוּ גִלְגָּל – וְזוֹהוּ?
לְבִי שָׁלָךְ וּלְעוֹלָם יִהְיֶה הוּא.

חֲשַׁבְתִּי שְׁבַמְבְּטֵי רוֹאִים
שְׁסַמְקוּ עַל לְחַיֵּי כְּבָר מְאֹדִים,
שְׁפִי, גַם בְּלִי מְלִים, אוֹתִי יִסְגִּיר,
בְּקוֹל תְּכָרִיז כָּל נְשִׁימַת אֲוִיר;
אֶךְ כָּל סִימָן חָרַד עָלָה בְּתוֹהוּ:
לְבִי שָׁלָךְ וּלְעוֹלָם יִהְיֶה הוּא.

שלי!

פָּלַג, שְׁתַּק וּשְׁמַע קוֹלִי!

אֵל תְּנוּעוּ, גְּלָגְלִים!

וְכָל צְפוּר שְׁשֵׁם בַּיַּעַר

אֶפְלוּלִי –

אֵל תְּשִׁירוּ שִׁיר לִיִּי!

כָּל קִיכְלִי,

פֹּה אֶצְלִי –

שִׁיר אֶחָד הַשְּׁמִיעוּ לִי:

בֵּת טוֹחַן, אֶהוּבָתִי – שְׁלִי!

לִי!

אֵינן לָךְ, אָבִיב, עוֹד פֶּרַח בְּשִׁבְלִי?

שְׁמֵשׁ, זֶה אוֹרֶךְ הָאֶצִּילִי?

כִּי נִרְאָה שְׁכָל כְּלִי,

עַם אֲשֶׁרֵי בְּמִלָּה "שְׁלִי",

לְבַדִּי כָּאֵן בִּיקוּם – זֶה גוֹרְלִי.

הצבע הרשע

רְצִיתִי אֶל הָעוֹלָם לְצֹאת,
לְצֹאת לִי אֶל הָעוֹלָם.
לוֹ רַק הָיָה פְּחוֹת יָרֵק
בְּאַחוּ, בִּיעַר גַּם!

רוֹצֶה אֶת כָּל הָעֵלִים כָּלָם
לְתֵלֵשׁ מִן הַבַּדִּים.
רוֹצֶה אֶת כָּל הַדְּשָׁאִים כָּלָם
מִדְּמַע לְהַלְבִּין.
יָרֵק! הוּ, צֶבַע מְרָשָׁע,
מִדּוּעַ בִּי תִבְיֵט?
טוֹחֵן לְבֹן, מְסַכֵּן, אֲמַלֵּל –
מוֹלִי תַחְצִיף, תִּלְעַג, תִּקְנִיט?

אֲנִי רוֹצֶה לְשֹׁכֵב מוֹל דְּלִתָּה
בְּשִׁלְג וּסְעֵרוֹת,
לְשִׁיר לִי בְּשִׁקֵּט מְלָה אַחַת,
לוֹמֵר: "לְהַתְּרָאוֹת!"

שָׁמַע, כְּשֶׁהִקְרָן מְרִיעָה
נִפְתַּח חֲלוֹן בֵּיתָה.
עַל אֵף שְׁלֹא תִרְאֶה אוֹתִי,
אֲנִי רוֹאֶה אוֹתָה.

וְאֵת הַסֵּרֵט הַיָּרֵק
עֲלִיף כְּבֹר לְפָרֵם.
לְאוֹת פְּרֻדָּה יָדֶךָ – תִּגְי לִי,
הִי שְׁלוֹם, שְׁלוֹם!

אוֹדָה לַמַּלְנְכוּלִיָּה

מאנגלית: ערו ניצן

לֹא, אֶל תֵּלֶךְ אֶל לְתֶהּ, אֶל תִּסְכַּח
שְׂרָשֵׁי חוֹנְקֵי־זֶאֱב לְרוּשׁ יֵינָם.
הֶרְחַק מִמְצַחֶךָ אֶת נְשִׁיקָת
עֵנַב הָאָדָם שֶׁל פְּרוֹסֶרְפִינָה;
פְּרוֹת טַקְסוֹס כְּזֹר לֹא תַעֲנֵד,
וְאֵל תִּרְשֶׁה לְחִפּוּשִׁית אוֹ עֵשׂ
לְהִיּוֹת עִם נִפְשֶׁךָ הָאֲבֵלָה
וְלֹא הָאֵחַ לִיגוֹנָה יְנֵד;
כִּי צַל אֶל צַל יְבוֹא, וְהוּא מִתְּשׁ,
יִטְבִּיעַ צַעַר עַר בְּמִצּוּלָה.

אֵךְ עֵת הַמַּלְנְכוּלִיָּה עֵז תּוֹטַח
לְפִתַּע מְמָרוֹם כְּכִי־רָבִיב,
שֶׁכֵּל פְּרָחִים שְׁחִי־רֵאשׁ יִטְפַּח,
וַיִּכַּס יֶרֶק־גְּבַעוֹת תִּכְרִיךְ אֲבִיב;
הֲרוּה בּוֹרֵד־בְּקָר צַעֲרֶךָ
בְּקִשְׁתִּי שֶׁל גְּלִי־חוֹל בְּמִדְּבָר,
בְּשַׁפַּע דְּמוּמִיּוֹת בְּתַמְתָּן;
אוֹ אִם תִּרְאֶה רְגִזָּה אֶהוֹבְתָהּ,
אֲסֹר יְדָה וְתַן לְזַעַם בָּר
וּשְׁתֵּה עַד תֵּם עֵינֶיךָ – אֵין כְּמוֹתָן.

בֵּיתָהּ עִם יָפִי – שְׁלֵמוֹת מְכָרָה;
וְגִיל, לְעֵד נִפְרָד הוּא בְנִשְׁיָקָה;
גַּם עֵנֶג הַמְכָאִיב, קָרוֹב נוֹכַח,
הוֹפֵךְ לְרוֹשׁ בְּפִי דְבוּרָה רַפָּה:
מְזַבַּח מִלְנִכּוּלָיָהּ הַלוֹטָה,
בְּלֵב מְקַדֵּשׁ הַהֲנָאָה מְנַח.
רַק מִי שְׁלֹשׁוֹנוֹ בְּעֵז תְּכוּן,
תִּמְעַן עֲנֵב־גִּיל אֶל חֲכוֹ הַצָּח;
נִפְשׁוֹ תִטַּעַם אֶת עֶצֶב עֲצָמֹתָהּ
וּבֵין גְּבִיעֶיהָ לְעוֹלָם תִּשְׁכֵּן.

היינריך היינה²

את לא אוהבת? לא אהבת?

שלושה שירי אהבה

מגרמנית: יוסף חרמוני

לורליי

הגידו־נָא, מַה זֶה קוֹרָה לִי,

עצוב אָנִי עַד בְּלִי דִי.

סְפוּר אַגְדָּה בֵּן שְׁנוֹת־אֶלֶף

פּוֹרַע אֶת שְׂרַעֲפֵי.

צוֹנֵן וְחֶשׂוֹךְ בָּא הָעֶרֶב,

הַרְיִין זוֹרֵם בְּדַמָּה.

פְּסַגַּת הָהָר עוֹד זוֹהֶרֶת

בְּאוֹר שְׂקִיעָה אֲדָמָה.

עֲלָמָה כֹּה יָפָה שֵׁם יוֹשֶׁבֶת

עַל רֹאשׁ הָהָר, מוֹאֲרָה.

זֶה־בְּעֵדִיָּה שְׁלֵהֶבֶת,

סוֹרְקֶת זֶה־בְּשַׁעֲרָה.

מְסַרֵּק שֶׁל זֶה־בְּיָדֶיהָ

וְשִׁיר מְפִיָּה נוֹטֵף.

מְתוֹק הוּא הַלְחָן, רוֹגֵעַ,

נוֹרָא הוּא וּמְכַשֵּׁף.

מֶלֶח בְּסִירְנֹת נִחְבָּטָת,
לְבוּ כּוֹאֵב וְנִסְעָר.
אֶל כְּה־הִסְלָעִים לֹא מֵבִיט הוּא –
עֵינָיו נִשְׁאוֹת אֶל הָהָר.

בוֹלְעִים הַגְּלִים, כֶּן נִדְמָה לִי
סִירָה וְסִפָּן, אֲלֵלִי.
אֶת זֹאת, הֵן תִּדְעוּ מִי עוֹלֵל לוֹ –
שִׁירָה שֶׁל לוֹרֵלִי.

המכתב שכתבת

מִכְתָּב כְּמוֹ זֶה אֲשֶׁר כָּתַבְתְּ
גַם לֵב רָגִישׁ יִשְׁכַּח.
אֶת לֹא אוֹהֶבֶת? לֹא אֶהְבֶּת?
מִכְתָּב אַרְךְ נִשְׁלַח.
תִּרְיֹסר דְּפִים לוֹ, כְּתִב־טְלָלִים,
סִפְרוֹן לְכֹל דְּבַר הוּא.
אֵךְ אֵין כּוֹתְבִים נְהַר־מְלִים,
אִם קֶץ הָאֶהְבָּה הוּא.

אוהבת את

אוהבת את, כך חשתי –
ידעתי זאת מזמן.
לחשת סודה, נרעשתי –
ועוד הרעד כאן.

על הר טפסתי כאיל,
לחוף גלשתי משלהב.
דמעות זלגו טבעו ביים,
אל מול שקיעת זהב.

לבי כשמש, להבה,
בוהק ומסנור הוא.
ובים אין-סוף, ים אהבה
טובע ובוצר הוא.

אלכסנדר פושקין³

עלה אחרון רועד מקור

מרוסית: אלכס בנדרסקי

לצ'דאייב⁴

לא זמן ארץ פנקו נפשונו
כנבי תקנה ואהבה.
פרחו שמחות תור נעורינו,
כערפלי חלום נחבא.
אך אש רצון עודה יוקדת,
מתחת על שלטון רודן,
ועז רוחנו המרדן,
קשוב לקול קריאת מולדת.
נמתין בסבלנות רותחת
לרגע חפש מקדש,
כמחזר צעיר, נרגש,
לרגע של פגישה מבטחת.
כל עוד הדרור הדם יגעיש
ולתהלה יפעם לבנו,
למכורתנו זו נקדיש
את זהר סערות נפשונו!
חבר, הכון: הוא עוד יזרח,
כוכב של אשר שובה-נפש.
שנתה של רוסייה תפרח,
ועל חרבות מלכות של רפש
שמותינו יפתבו בסך!

1818

3 אלכסנדר סרגייביץ' פושקין (1799-1837) – גדול משוררי רוסייה במאה ה-19, הדמות המרכזית של "תור הזהב" הרוסי.

4 פיוטר יאקובלביץ' צ'אדייב (1794-1856) היה ידיד נעוריו של אלכסנדר פושקין וכן פילוסוף שהטיף למען החירות והדמוקרטיזציה של החברה הרוסית. הוא השפיע רבות על שירתו הפוליטית של פושקין, ומספר שירים פוליטיים הוקדשו לו.

*

מתקוותי זה כָּבֵד בְּגִרְתִּי,
חֲלוּמוֹתֵי גִּנּוּתֵי כָּבֵד.
לְבַד עִם יְסוּרֵי נוֹתְרָתִי,
פְּרוֹת שֶׁל יָלֵב חֲלוּל וְיֹמֵר.

בְּסַעֲרַת גּוֹרֵל הוֹרֶסֶת
נִבֵּל זֵרֵי הַמְּלַבֵּלֵב.
נִפְשֵׁי עֲתָה בְּדָד גּוֹסְסֶת,
וּמְקִנָּה לְסוּף קָרֵב.

הֵן כָּה, בְּנֹשֵׁב רוּחוֹת הַחֲרָף,
עַת מִתְעַטְפִּים עֲצִים בְּכַפּוֹר,
לְבַד, עַל בֶּד יָבֵשׁ, קֶשֶׁה עֲרָף,
עָלָה אַחֲרוֹן רוֹעֵד מְקוֹר.

חוסה דה אספרונסדה

שיר המוות

מספרדית: עמוס נוי

את "שיר המוות" כתב חוסה דה אספרונסדה (1808-1842), מגדולי המשוררים של הרומנטיקה הספרדית, ב-1842, כשהיה בן 34, זמן קצר לפני מותו. במקור השיר (הארוך מאוד) מורכב מתשעה בתים, שקולים ומחורזים חלקית. בתרגומי הלכתי בעקבות גרסתו המולחנת של פאקו איבנייס, שֶׁשָׁר רק את הבתים הראשון, החמישי והשמיני. המנגינה שלו, מלנכולית ודרמטית-במידה, משקפת היטב את רוח השיר ותקופתו. ניסיתי לשמור על רוח זו בנוסח העברי, וויתרתי לעתים על החריזה המקורית.

ע"נ

אַל תַּתִּירָאוּ, בְּנֵי הַתְּמוּתָה,
מִשְׁמֵי הַלוֹט בְּעֵלְטָה –
הֵן בְּחִיקֵי סוּף סוּף יִנִּיחַ
כָּל אִישׁ אֶת כַּבֵּד הַמֶּשֶׂא.
בְּרַחֲמֵי לְכֶם אֲצִיעַ
מִשְׂאוֹן-עוֹלָם לְמִצָּא מְרֻגָּע
וּבְדוּמֵי צְלִי תְנוּמוּ
בְּתַרְדְּמָה שְׁלוֹה לְנִצָּח.

אֲנִי עֵלְמָה שֶׁל סוּד וְקֶסֶם
שֶׁל אֶהְבֶּה שְׂאִין אַחֲרֶיהָ,
מִטַּת פְּרָחִים לְכֶם אֲצִיעַ
בְּלִי מְדַקְרוֹת כָּאֵב וַחֲלִי.
אֶת אֶהוּבֵי אֲנִי אוֹהֶבֶת
בְּלִי יְהִרָה וּבְלִי דְבַר שְׂקָר,
לֹא אֶעֱנֶה, לֹא אֶשְׁמַח,
אֲבַל אֶהְבְּתִי נְצַחִית הִיא.

זָנְחוּ מֵה שְׁעוֹלָם טְרוּף רוּחַ
בְּשִׁגְעוֹנוֹ בְּכֶם הִטִּיחַ –
שִׁקְרֵי תִקְוָה אֲשֶׁר נִגְזְזָה,
זְכוֹן הָאֲשֶׁר שָׁחַף לוֹ –
כִּי שִׁקֵּר כָּל אֶהְבוֹתָיו
וְשִׁקֵּר כָּל נִצְחוֹנוֹתָיו
וְשִׁקֵּר שִׁיר תְּהִלָּתָם
וְשִׁקֵּר אֲשִׁלִּיֹת-עוֹלָם.

אֵל תִּתִּירָאוּ, בְּנֵי הַתְּמוּתָה,
מִשְׁמֵי הַלּוֹט בְּעֵלְטָה.

אלפרד דה מיסה

ליל מאי

תרגום: ערן הורוביץ

אלפרד דה מיסה (1857-1810) היה סופר, משורר ומחזאי צרפתי. בגיל עשרים ושלוש היה למאהב של הסופרת ז'ורז' סנד, שהתאהבה באָהר בעת מסעם של השניים לוונציה. סיפור אהבתם מתועד ברומן האוטוביוגרפי "וידויו של ילד המאה". מיסה כתב כמה מחזות שנחשבים לפסגת הכתיבה הדרמטית הרומנטית בצרפת, וביניהם הקומדיה "על מה חולמות הנערות?" והדרמה הרומנטית "לוֹרְנָצ'ו", שלא תורגמו לעברית. בעשרים שנותיו האחרונות, עם התקדמות מחלת העגבת שבה לקה, מיעט לכתוב. באותן שנים הוענק לו אות לגיון הכבוד והוא נבחר לאקדמיה הצרפתית. התוצר המובהק של השנים הללו הם שירים ליריים, ביניהם "עצבות" המפורסם ופואמות הלילה – לילות מאי, אוגוסט, דצמבר ואוקטובר. שירי הלילה שלו – ובתוכם "ליל מאי" שבחרנו לפרסם כאן – כתובים דרך דיאלוג עם ה"מוזה", שבדמותה מעורבות האם המנחמת, האהובה הנאמנה וההשראה הלירית. בכך משיג מיסה שתי מטרות פואטיות: ראשית, דמות האהובה הבוגדנית מצטיירת דרך הניגוד (או הזהות) בינה לבין המוזה. שנית, הוא עוסק בכך בשאלת השירה שלו-עצמו, בהשראתה ובמקורותיה. כך יוצר מיסה תמהיל עֶצמתי בין סערת רגשות לבין תודעה רפלקסיבית מוקפדת ואף אירונית.

המוזה

הוּ הַמְשׁוֹרֵר, נִשְׁק אֹתִי, זְמַר שִׁירְךָ;
מִפֶּלַע עֵנֶף נֶצֶן שֶׁל וְרֵד-פֶּר בּוֹלֵט,
אָבִיב נוֹלָד הָעֶרֶב; רוּחַ תִּתְּלֶהט,
וְנַחֲלִיאֵלִי, עֵת יִמְתִּין לְאוֹר זְרִיחָה,
כִּכְר יִתְמַקֵּם בְּשִׁיחַ, תַּחַת הַפְּרִיחָה.
הוּ הַמְשׁוֹרֵר, נִשְׁק אֹתִי, זְמַר שִׁירְךָ.

המשורר

כה עמקה העלטה!
ורוח עלומה רחפה
על מחטי הארנים;
רגלה לטפה דשאים פורחים.
הו, חזיונות כה משנים
צפים ואז מתפוגגים.

המוזה

הו המשורר, זמר שירך; על הדשאים,
בלילה העמק, יתן ריחו סמדר.
וורד, עוד בתול וקנאי, נסגר
על הצרעה, חונקה בתנק-שכורים.
הקשב! הכל דומם; זכר את אהובתך.
ביתר מתיקות ישקו קרני שקיעה
לעלותו של עץ הדר בשיא פריחה;
בערב זה יפרח הכל; האדמה
תגאה מבשם, אהבה ומלמולים,
כמו מטת-כלולות של גשואים טריים.

המשורר

מדוע כך דופק לבי?
מה יתקומם פתאם, בועט,
אשר יבעית את בית-חזי?
הדלת! מישהו דופק?
והמנורה, כמעט כבויה,
כיצד תכני סגורים?
אלי! נתקפתי רעדה.
אך מי שם? אלו רק צללים;
הקול רק צלצולי שעון.
הו, הבדידות! הו, היגון!

המוזה

המשורר, זמר שירך; עסיס ילדות
 תוסס הלילה בעורקי האל.
 איני שקטה; תשוקה גדולה בי תתעלל,
 רוחות רעות שתלו בפני צמא להוט.
 הו, ילד כה עצלן, ראה, אני יפה!
 עודך נזכר בראשונה בנשיקותי?
 כיצד רכות כנפי עליך רפרפה,
 ואז צנחת, מתפחה, בין ידי?
 נחמתי נפשך מיסורים מרים!
 עודך צעיר אך כבר תמות מאהבה.
 עלי להתפלל, אחרת לא אשכים;
 נחם אותי כעת, כי בתקוה אגוע.

המשורר

זו את שתקראי בשמי,
 זו את, הו מוזה מסכנה?
 משוש חיי, רב-חן שמימי!
 רק את טובה, נאמנה,
 ובה תחיה אהבתי!
 הרי את כאן, בהירת-שער,
 אהובתי ואחותי!
 כי תתגלי בלילה קר,
 זנה שמלתך יאיר, יזהר,
 קרניו יפשירו את לבי.

המוזה

הו המשורר, זמר שירך; תשמע קולי.
 אני, כי ראיתי אותך שקט, משפל,
 אז כמו צפור שתשיט ברום שמימי,
 אשר תצלל לנכח מצוקת גוזל,
 הגעתי הנה, ידידי. מין שעמום
 שכל-כלו בדידות כרסם בתוך לבך;
 הו אהבה שוב נקרתה על דרכך,

וְהִיא צִלְלִית-עֲנוּג וְהִד שְׁמֵחָה עָמוּם.
גֵּשׁ וְנָשִׁיר לְפָנַי הָאֵל; בְּמַחְשְׁבוֹת,
בְּתַעֲנוּג אָבוֹד, בְּמַכְאוּבֵי עֶבֶר,
נִפְלִיג בְּתוֹךְ הַנְּשִׁיקָה לְעוֹלָמוֹת
לֹא מְכָרִים; נִפְשִׁיר בְּבִלְי־מִשִּׁים הִד קָר,
הַשְׁגָּעוֹן, הַתְּהַלָּה – נְשִׁיחַ בָּם.
וְיֵהִי כָּל זֶה חִלּוֹם, וְהִרְאִשׁוֹן בְּסֶדֶה.
נִמְצֵיא מְקוֹם שָׁבוּ, מְרַב חֲדוּה, נִשְׁפַּח;
נְשִׁים פְּנִינוּ שָׁם, כִּי לָנוּ הָעוֹלָם.
הֵן קוֹרְסִיקָה פּוֹרַחַת וְאִיטְלִיָּה גַם,
וּבִיּוֹן, מְכוֹרְתִי, הַדְּבֵשׁ מֵתוֹק,
בְּאַרְגוֹס, פֶּטְלָאוֹן, אֱלִים שָׁבְעוּ קָרְבָּן,
בְּמִסָּה הַקְּדוּשָׁה יוֹנַת הַבַּר תִּנְסָק,
בְּצוּק פְּלִיּוֹן, שָׁם מִזְדַּקְרִים הָאֲרָנִים;
וּמְפָרְצֵי תִסְלִיָּה מוֹפְזִים בָּיָם.
בְּנִהְרוֹת כְּסוּפִים שְׁקִפּוּ הַבְּרַבּוּרִים
וְהַכְּפָרִים הַלְּבָנִים שְׁלֹאֲרָכֶם.
אִיזוֹ הַהֲזִיָּה שֶׁתִּזְדַּהֵר בָּךְ?
מִנֵּיִן הַדְּמָעוֹת שֶׁזֶה מוֹל זֶה נִבְכָּה?
כְּשֶׁאֲצַבְעוֹת וְרִדוֹת נִגְעוּ בְּעַפְעָפֶךָ
בְּבִקָּר זֶה, אִיזֶה מְלֶאֶךָ נוֹגֵה
הַנִּיחַ עַל גּוֹפֶךָ שׁוֹשֵׁן מִשְׁלֵמָתוֹ,
גְּלָה בְּאֲזֻנֶךָ תְּשׁוּקוֹת הַזֵּיתוֹ?
נָשִׁיר אִפּוֹא בְּשֵׁם שְׁמֵחָה, עֲצָבוֹת, תִּקְוָה?
נִטְבִּיעַ בְּדָמִים גְּדוּדִים בְּמִלְחָמָה?
נִטְוֶה סֶלֶם שֶׁל מְשִׁי עַד הָאֵהוּבָה?
נִבְיִט בְּמִים הַקּוֹצְפִים לְצַד סְפִינָה?
נִזְכִּיר אִיזוֹ הָאֵשׁ אֲשֶׁר לְעַד תִּלְהִיט
בְּמִנּוֹרוֹת-הַשָּׁמֶן שֶׁל מְקַדֵּשׁ שְׁמִימִי
שֶׁבְדִּבְרֵי פוֹעֵמַת אֵהָבָה נְצַחִית?
נִקְרָא לְלוֹקִיּוֹס: "הַגִּיעַ תוֹר הַבְּכִי!"
נִצְלַל בְּמִי הַיָּם כְּדִי לִשְׁלוֹת פְּנִינִים
נִזְבִּיל עֲזִים בְּשִׁדּוֹת מְרַעָה צְרוּבֵי חֲמָה?
נִרְאָה לְמִלְנִכּוֹלִיָּה זֶה־רְקִיעִים?
נִרְכַּב לְצַד צִיד בְּרֵאשׁ גִּבְעָה רְמָה? –

הַאִילָה תִּבְכֶּה, אֶף תִּתְחַנֵּן, לְשׂוֹא;
אךְ זֶה נוֹלְדוּ הַעֲפָרִים יוֹנְקֵי שְׂדֵה.
עַם זֹאת יִשְׁחַט אוֹתָהּ בְּטַקְסִיּוֹת רַבָּה,
וְאֵת לֶבֶה יִשְׁלִיךְ כְּטָרֶף לְכֻלְבָּיו.
אוֹ נִשְׂרֻטֵּט בְּשִׁיר עֲלֵמָה סְמוּקָה וְנֹאוֹה,
שְׁמוּל הַכְּנִסְיָה, יְדֵה בְּיַד הָאֵם,
תִּבְחִין בְּעֵלָם שְׁהוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶן
וְאֹז שְׁפִתֶיהָ יֵאלְמוּ בְשַׁעַת תְּפִלָּה.
בְּרֻטֵּט הִיא תִּבְחִין, בְּהֵד שְׁבֹאִיר,
בְּנִקִּישַׁת דְּרַבְנוֹתֶיו שֶׁל הָאֲבִיר.
נְקִים אֵת הַגְּבוּר הַגְּאֲלִי מְקַבְּרוּ,
וְנִצְיָבוּ, חֲמוּשׁ, בִּינּוֹת שְׁנֵי צְרִיחִים,
כֶּךְ נִחְדָּשׁ רוֹמְנִסוֹת בְּנוֹת אוֹתָם יָמִים
בְּהֵם זִמְר הַטְּרוּבָדוּר תִּהְלָתוּ?
אֵת הָאֲלֹגִיָּה הַרְפָּה נִלְבִּישׁ לְבָן?
אוֹ שְׁמָא נְגוּלֵל חַיִּי מְצַבִּיא אֲכֹר
אֲשֶׁר בּוֹטְרֵלוּ, בְּשֵׁדָה הַקְּרַב, קֶצֶר
דּוֹר אֲנוּשֵׁי שְׁלָם, לְפָנַי שְׁאֵל נְקֻמָּן
עָרַם תֵּל יִרְקָקָה, טְמֵן גּוּפּוֹ תַחֲתֵיו
וְעַל בְּרֹזֶל לְבוֹ הַצְּלִיב אֵת שְׁתֵּי יָדָיו?
אוֹ שְׁמָא נְפָרְסָם סְאֲטִירָה יְהִירָה –
אֵיזָה מְלַעִיז מְשֻׁמֵץ יְהֵא לְמַחְבְּרָה –
אֲשֶׁר מֵתוֹךְ רָעַב וְשִׁכְחַת-עֲצָמוּ,
רוֹעֵד מְרַב תְּשׁוּקַת-נְקָם וְרַפְיוֹן,
רוֹצֵה לְפָגַע בְּתַקְוָה שֶׁל הַגְּאוּן,
לְנִשְׁךְ עַל־דְּפָנָה מֵתוֹךְ זֶר נְצַחוֹנוּ.
הוּ הַמְשׁוֹרֵר, זִמְר שִׁירָךְ! לֹא עוֹד אֶשְׁתַּק;
כְּנַפֵּי יִתְרוֹמְמוּ עַל גֵּב זְרָמֵי אֲבִיב;
רוּחוֹת עוֹמְדוֹת לְסַחֵף אוֹתֵי רְחוּק, רְחוּק.
דְּמַעָּה תִזְלַג עַל לַחְיָךְ! הָאֵל מְקַשֵּׁב.

המשורר

הו אַחֹתִי, יִקְרִיתִי,
אִם רַק תִּרְצִי בְּנִשְׁיָקְתִּי,
וְאִם חִפְצָתְךָ גַם בְּדַמְעָה –
אֶתֵּן אוֹתָן לְלֹא תְלוּנָה;
וְכִּי זְכוּרֹן הָאֵהָבָה
יִתְמִיד אַחֲרֵי הָעִזְבָּה.
אֵינְנִי שׁוֹר בְּזִכּוֹת תִּקְוָה
אוֹ תִהְלֶה אוֹ עֲלִיצוֹת,
גַּם לֹא בְשִׁבַּח דְּאֵבָה!
הוּ מוֹזָה, שִׁירְתִּי גּוֹעָה,
כִּי אֲאֻזֵּן לְדַבֵּר הַלֵּב.

המוזה

אִם כֵּן תַּחֲשַׁב אוֹתִי לְרוּחַ זוֹ שֶׁל סֵתוֹ
שֶׁנִּזְוָנָה מִבְּכִי, שׁוֹכֵנֶת בֵּין קְבָרִים,
שֶׁעֵבֹרָה כְּאֵב הוּא מְעִין חַיִּים?
לְנִשְׁקָךְ – הֵן רַק בְּכֶךְ חִפְצִי עֵכָשׁוּ.
הוּ הַמְשׁוֹרֵר, הַעֲשֵׂב הַשׁוֹטֵה בְּךְ
הוּא הָעֲצָלוּת; קְדוּשׁ, עִם זֹאת, הוּא כְּאֵבְךָ.
לֹא מְשֻׁנָּה מֶה תִּהְיֶה אוֹתָהּ צְרָה,
הַנַּח לָהּ לְהַחְמִיר; קְדוּשָׁה הִיא הַפְּצִיעָה
אֲשֶׁר מִלְּאָךְ שָׁחַר פָּעַר בְּלִבְכֶךָ:
רַק בְּכֵאֵב גָּדוֹל שׁוֹכֵנֶת גְּדֻלְתָּךְ.
עִם זֹאת, כְּדִי שֶׁכְּאֵבְךָ יִהְיֶה מְשֻׁלָּם
אֵין כָּל הַכֶּרֶח לְהֵאֲלָם מוּל הָעוֹלָם;
מִתוֹךְ יֵאוּשׁ תִּנְבַּע שִׁירָה הַכִּי יִפְהָה,
וַיֵּשׁ שִׁירָה שְׁמִימִית שְׁכַל-כְּלָה יִפְחָה.
וְכֹאֲשֶׁר שֶׁקְנֵאִי, לְאֵה מִמְסַעוֹתָיו,
שֵׁב אֶל גְּדוֹת הַנְּהַר מִתוֹךְ הָעֶרְפְּלִים,
יֵאוּצוּ אֲזוֹ בֵּין קִנֵּי הַסּוּף, מִכִּי רָעַב,
הַגּוֹזְלִים לְקִרְאֵת הַשֵּׁב מִן הַגְּלִים.
נְדָמָה לָהֶם כִּי כְּבוֹר הַטְּרֵף בְּקִרְבָּם,
יִסְבּוּ סְבִיב הָאֵב בְּרַב צְהֻלָתָם,

תוֹךְ נַעֲנוּעַ זְפָקֵיהֶם הַמְזוּזִיעִים.
 וְהוּא, בְּאִטְיוֹת, עַל סֵלַע יַעֲמֵד,
 וַיִּכְסֵם בְּצֵל הָאֲבֵר הָרוֹעֵד,
 דִּיג מָכָה יְגוֹן, יִבִּיט לְעַנְנִים
 וַיְבִין כְּנַפְיוֹ קוֹלֶחַ זָרִם מְדָמוּ;
 לְשׂוֹא חֲרָשׁ עִמְקֵי-גְלִים אֶפְלוּלָיִים;
 הַחוּף נְטוּשׁ, הֵיִם כָּלוּ רִיק מְדָגִים,
 וַיִּכְמְזוֹן לְעוֹלָלִים יִגִּישׁ לְבוֹ.
 קוֹדֵר וְחָרִישִׁי, שְׂרוּעַ עַל הַחוּל,
 חֶשׁ כִּי בְנִיו בְּתוֹךְ קִרְבֵּיו חֲשִׁים לְזָלֵל.
 גַּם הַכָּאֵב רְצוּי מְרַב הָאֵהָבָה,
 דָּמוּ קוֹלֶחַ כְּפִי שֶׁשָׂד יִגִּיר חֶלֶב,
 אוֹ-אֲזוֹ, בְּסַעֲדַת מוֹתוֹ, יִקְרַס תַּחֲתָיו,
 שְׂכוֹר מְרַב אֵימָה וְרֶךְ וְתֵאוּהָ.
 אֶךְ לְעֵתִים, עֵיף מִן הַגְּסִיסָה הַזֹּאת,
 בְּטָקֶס הַקְּרָבָן שֶׁהִתְאַרְךָ מְדִי,
 יִפְחַד שְׂיִלְדֵי לֹא יִשְׁאִירוּהוּ חִי.
 אוֹ-אֲזוֹ יָקוּם וְגַם יִפְרֹשׁ מְלוֹא כְּנָפוֹ,
 יִחַבֵּט עַל לְבָבוֹ, יִצְוַח צְוַחַה פְּרָאִית
 אֲשֶׁר תַּחֲרִיד אֶת שְׁמֵי הַדְּמֻדוּמִים,
 כֶּךָ שְׁעוֹפוֹת-הֵיִם יִמְרִאוּ בְּשִׁנִּית,
 וְהַנּוֹסֵעַ הַבוֹדֵד בְּתוֹךְ דּוּגִית
 יִחֹושׁ בְּמִוֶּת וַיִּזְעַק לְאֱלֹהִים.
 הוּא הַמְשׁוֹרֵר, כֶּךָ יַעֲשׂוּ מְשׁוֹרְרִים.
 יִצְהִילוּ בְּמִשְׁתִּים אֶת רוּחַ הַבְּרִיּוֹת;
 עַם זֹאת, הַמַּעֲדָן אֲשֶׁר הֵם מְגִישִׁים
 עֲשׂוּי מְבֹשֵׂר-לִבָּם, עָרַב לְמִלְתַּעוֹת.
 וּבְאֲשֶׁר יִשְׁיחוּ בְּתַקּוּוֹת כּוֹזְבוֹת,
 בְּעֵצָב וּבְשִׁכְחָה, בְּאֵהָבוֹת,
 לֹא יִמְצְאוּ בְּכֶךָ מְרוֹגוּעַ לְלִבָּבָם.
 שִׁירָם דּוֹמָה לְחָרֵב עֲשׂוּיַת פְּלֻדָה
 אֲשֶׁר תִּזְהִיר וְתִסְגֹּר בְּרִקְנוּדָה
 אֶךְ בְּחֻדָה תְּלוּיּוֹת כִּמָּה טְפוֹת שֶׁל דָּם.

המשורר

הו מוֹזֶה, חֲזִיוֹן לְהוֹט,
עֲצָרִי: יוֹתֵר אֵינִי יְכוּל,
כִּי אֵין לְכַתֵּב עַל חוֹל
דְּקָה לְפָנַי בּוֹא הַגְּאוֹת.
חֲלָפָה עֵת הַיּוֹתֵי צָעִיר
בְּה שָׁשׁוּ שְׁפִתוֹתַי לְשִׁיר
לְלֹא הַפְּסֵק, כְּמוֹ צָרָר.
מֵאֲזוֹ סִבַּלְתִּי רַב מְרָה,
וְאִם לְקִצָּת מִן הַצָּרָה
אֶתֵּן בְּטוֹי בְּקוֹל שִׁירָה
יִפְקַע קוֹלִי כְּמוֹ מִיתָר.

אמילי ברונטה

נשרו, עלים, נשרו!

מאנגלית: מרב קינן

אמילי ברונטה (1818-1848) ידועה בעיקר בזכות הרומן "אנקת גבהים" שראה אור כשנה לפני מותה, אך היא הייתה גם משוררת פורייה. ב-1846 פרסמה עם אחיותיה אן ושרלוט ספר שירים משותף בשמות עט גבריים. אחותן של הסופרות שרלוט ואן נולדה במחוז יורקשייר באנגליה ב-1818 ומתה משחפת בהיותה בת שלושים.

*

הַלִּילָה סְבִיבִי מְתַקֵּדֶר,
רוּחַ פָּרָא מְקַפֵּיא מִבֵּתֶק;
אֶךְ כְּשׁוֹף אֶחְזֹנִי צוֹרֶר,
וְאֵינִי יְכוּלָה לְהִנָּתֵק.

אֵילָנוֹת מְכַרְעִים בְּכַפִּיפָה
בְּדִיהֶם לוֹטִים שֶׁלֵּג בּוֹהֵק;
עוֹד אוֹזֶרֶת־גּוֹבֶרֶת סוֹפָה,
אָבֵל לֹא אוֹכֵל לְהִנָּתֵק.

עֲנָנִים עַל עֲנָנִים מְעֵלִי,
יְשִׁמוֹן עַל יְשִׁמוֹן עַד הֶרְחֵק;
אֶךְ כָּל רְעָה שֶׁתְּבוֹא עַל פָּנַי;
לֹא תִבְיָאֵנִי לְהִנָּתֵק.

*

הכל שקט ודומם עוד בבית;
בחוץ – כל הרוח, וגשם דוהר;
אולם משהו אל תוך נשמת מַמְלֵמֶל,
מבַּעַד הגשם ובַּעַד הרוח הַמִּילֵל,
שוב לא יותר.
שוב לא יותר? מדוע לא יותר?
כחו של זכרון אַמְתִּי כְמוֹתִי.

*

נָשְׂרוּ, עָלִים, נָשְׂרוּ; גִּנְעוּ, לְכוּ, פָּרְחִים;
היום קָצֵר וְהַלֵּילוֹת אֹרְכִים וּמְתַמְשָׁכִים;
כָּל עֵלָה לִי רֵן, צוּהֵל
מַעֵץ הַסֵּתוֹ הַמְטֵלְטֵל.

אֲנִי אֲשַׁמַּח כְּשֹׁר שְׁלָגִים
יִקְיֵץ עַל מוֹשְׁבוֹת וְרָדִים;
וְאֶזְמַר עֵת לֵיל קוֹדֵר
אֶל בֶּקֶר מְאֻפֵּיר חוֹדֵר.

מבט אחד – וכבר אני שלך? מבחר מתוך "ספר השירים האיטלקי"

מגרמנית: אסף לויטין

השירים שלפניכם הם עיבודים פואטיים של פאול הייזה (1830-1914) לטקסטים עממיים מטוסקנה. הם מופרים בהלחנתו של הוגו וולף (1860-1903). עיבודיו של הייזה הם עבודתו של משורר גרמני מהתקופה הרומנטית המאוחרת. המתרגם העלה אותם לשפה גבוהה בהרבה מהשפה שבה נכתבו במקור: הדוברים בשירים הם אנשים פשוטים, צעירים מאוהבים, אוהבות נשרפות בגעגועים, אנשים פשוטים העוסקים באהבה על כל גווניה.

*

דְּבָרִים קְטָנִים, גַּם הֵם יִסְבּוּ עֲנָג
דְּבָרִים קְטָנִים, עֵתִים יִיקַר עֲרֹכָם
חֲשָׁבוּ: כִּמָּה קְטָנוֹת פְּנִינִים שְׁבַמְחֲרֹזֶת –
אָמְנָם קְטָנוֹת, אֵךְ רַב הוּא מְחִירָן.
חֲשָׁבוּ עַל פְּרֵי הַזֵּית הַקָּטָן
שֶׁסָּגְלוּתָיו רַבּוֹת, וְרַב עֲרֹכָן.
חֲשָׁבוּ עַל וְרֵד קֵט שְׁבַעֲצִיץ
וְעַל נִיחוּחַ עֵדֶן שִׁפְיָץ.

*

בְּרוּךְ יְהִי בּוֹרְאוֹ שֶׁל הָעוֹלָם;
אֵת כָּל צְדָדָיו יִפִּים לְבְרָא הַסִּפִּיק הוּא
הֵנָּה בְּרָא אֵת מְצוּלוֹת הַיָּם
וְגַם סִירוֹת אֲשֶׁר עָלְיוֹ יַחְלִיקוּ.
אֵת גֵּן הָעֵדֶן הַמְּפִיץ תְּדִיר אוֹרָה
וְאֵת הַיָּפִי – וְאוֹתָךְ – בְּרָא.

*

אֲשֶׁרֵי הָעוֹרִים, כִּי הֵם לֹא יִבִּטּוּ
בְּשִׁלְל פְּתוּיִים שְׁאוֹתְנוּ יִלְהִיטוּ
אֲשֶׁרֵי הַחֲרָשִׁים, כִּי הֵם לֹא יִסְמִיתוּ
לְנֵהִי-אוֹהֲבִים שְׁלִבְנוּ יִצְמִיתוּ.
אֲשֶׁרֵי הָאֱלֹמִים, כִּי הָאֵשׁ בְּלִבָּם
מִמִּילָא לֹא חוֹצָה אֵת מַחְסוֹם לְשׁוֹנָם.
אֲשֶׁרֵי הַמֵּתִים, כִּי בְּבוֹא שְׁעָתָם
יִסּוּרֵי אֲהָבָה לֹא יִטְרִידוּ אוֹתָם.

*

קְרָאוּ לָךְ? אַתָּה בְּכֻלָּל מְזֻמָּן?
מִי זֶה בִקֵּשׁ אוֹתָךְ כִּךָ לְהִטְרִיחַ?
אֶל הָאֲחֵרֶת לָךְ, לְבָךְ שְׁלָה מְזֻמָּן,
חֲשַׁב עָלֶיךָ שֵׁם בְּאֵין מִפְרִיעַ.
נָו, לָךְ אַחֲרֵי לְבָךְ וְרַעֲיוֹנָךְ!
הֵנָּה אַחֲזִיר בְּזֹאת מִתְנַת-בוֹאֶךָ.
אֶל הָאֲחֵרֶת לָךְ, לְבָךְ שְׁלָה מְזֻמָּן!
קְרָאוּ לָךְ? אַתָּה בְּכֻלָּל מְזֻמָּן?

*

דְּמִיתַת שְׁתוּכָל לְתַפְסֹת אוֹתִי בַחוּט?
מִבֵּט אֶחָד – וּכְבֹר אֲנִי שְׁלֶךְ?
טוֹבִים מִמֶּךָ תַפְסָתִי בְקָלוֹת,
אֲזַל תִּבְנֶה עָלַי, זֶה רַק יִבְיֶךָ אוֹתְךָ.
תַפְסָתִי אַחֲרַיִם, תִּנּוּחַ דַּעְתְּךָ.
אֲנִי כְבֹר מְאֹדֶבֶת – אֲבָל לֹא בָךְ.

*

הֵי, בַחוּרִים אֲשֶׁר יוֹצְאִים לְשֹׁדֵה הַקֶּרֶב,
עַל אֶהוּבֵי הַמַּתְגַּיִס הַיָּטֵב הַשְּׂגִיחוּ.
מוֹל אֵשׁ הַשָּׂאוֹל שִׁלְחָם הוּא בְּגִבּוֹרָה –
הוּא מֵעוֹלָם עוֹד לֹא נִלְחַם, טְרִי-טְרִי הוּא.
שְׁלֹא יִישֶׁן בַּחוּץ, בְּלִילָה הַצּוֹנֵן,
הוּא כֹה עֵדִין, וְהוּא עֲלוֹל לְהַצְטַנֵּן!
שְׁלֹא יִישֶׁן חֲשׂוֹף מִתַּחַת הַלְּבָנָה –
הוּא לֹא רָגִיל לָזֶה, נִפְשׂוּ כֹה עֵדִינָה!

*

תֵּן לָהּ לְלֶכֶת, לְגַאֲוֹתֵנִית,
לְנֶרֶד הַפּוֹרֶחַ בֵּין טְרָשִׁים.
עֵינַיִם לָהּ לְזֹאת, לְנִפְקָנִית,
כָּל יוֹם הִיא מְחַפֶּשֶׁת כְּבוּשִׁים.
כְּמוֹ בְּטוֹסְקָנָה, כְּשׂוֹרֶם נֶהָר
וּמִתְחַכֶּךְ בְּכָל פְּלָגֵי הַהָר.
נֶהָר הָאֲרָנוֹ מְזִכִּיר אוֹתָהּ מְעַט,
מִתְחִיל עִם כָּל אֶחָד, בְּסוֹף נִשְׁאָר לְבַד.

*

יִרְק מְבִיא בְּרָכָה לְכָל לֹבֶשְׂאֵי!
אֲזַמִּין שְׂמֵלָה שְׂכָל-כְּלָה יִרְק.
יִרְק הָאָחוּ בְּשִׂמְלַת אָבִיב,
יִרְק לֹבֵשׁ נַעֲרֵי זֶה הַחֲבִיב,
שְׁלֵמַת יִרְק עוֹטָה לוֹ הַצֵּיִד
גַּם אֶהוֹבֵי עוֹטָה מְלֻבוּשׁ אֶחָד;
יִרְק מְחַמֵּיא תַמִּיד, לְכָל בְּרִיָּה,
כָּל פְּרֵי נַחְמָד – בְּסֵרוּ יִרְק הִיָּה.

אמילי דיקנסון⁵

הרגשתי לוויה בראש

מאנגלית: אורית נוימאיר פוטשניק

הרגשתי לוויה בראש

הִרְגַּשְׁתִּי לְוִיָּה בְּרֹאשׁ
קָהַל הָאֲבָלִים בְּכָה,
זָעַק, בְּטֵשׁ, הִלֹּךְ וְשׁוֹב
עַד שֶׁהִגִּיחַ בְּקַע –

וְאִזּוֹ רַק כְּשֶׁכָּלָם שָׁקֵטוּ
הִחַל הַטָּקֶס – תַּף הַכָּה
חִזַּק עַד שֶׁרֵאשִׁי נִכְנַע
וְכָל תַּחוּשָׁה בִּי כָּהֲתָה.

אֲרוֹן הוֹרֵם בְּקוֹל צוֹרֵם,
חוֹרֵק, בְּנִשְׁמָתִי הִלְמוּ
שׁוֹב צְעָדִים כְּבָדִי מִגֶּף
וְהִשְׁמִים – פְּעָמוּ.

גּוֹפִי הָיָה כְּלוֹ לְאִזֹן
הַכֹּל הָלַם כְּפְעָמוֹן,
נִהַלְתִּי נֶגֶד הַדְּמָמָה
מִרוּץ בּוֹדֵד לְאֲבִדוֹן –

וְאִזּוֹ הִהְיִיחַ נִסְדָּק,
נוֹפְלֵת מִטָּה וְשׁוֹקַעֶת –
הוֹטַחְתִּי נֶגֶד הָעוֹלָם
וְאִזּוֹ – חִדְלָתִי מִלְדַּעַת.

5 אמילי דיקנסון (1830-1886) – מגדולות היוצרים בשירה האמריקנית. רוב שיריה פורסמו וזכו להכרה אחרי מותה.

יש שאור כזה בחורף

- יש שאור כזה בחורף,
לפנות ערב מלמעלה –
מתלכסן יורד כבד,
כמו מצריח קתדרלה –
- בכאב שמימי שקט –
בלי סימן ובלי צלקת,
רק שנוי עמק, פנימי –
וכל משמעות חומקת –
- לא נמצא לזאת הסבר –
זהו היאוש חתום –
הכאב האצילי,
שנשלח משום מקום –
- בבואו, צללים – עומדים –
הנוף מקשיב בקפאון –
ולכתו הוא כמו מרחק
ממראה החדלון –

השארת לי שתי ירושות

השארת לי – שתי ירושות,
אהבתך המתוקה,
שאלהים היה שמח
לו יכל לתת כמותה –

השארת לי גבולות כאב –
כמו ים פתוח לרוחה –
בין הנצחי ובין הזמן –
ביני –
לבין תודעתך –

אני שום איש! ומי אתה?

אני שום איש! ומי אתה?
אתה – שום איש – בעצמך?
אז הנה, יש כמונו זוג.
שמר על הסוד – שלא יזלג!

להיות מישהו – כמה משמים!
פמבי – כמו צפרדע בבצה.
ביוני הנצחי לקרא אני! אני!
למצהלות שלולית מעריצה.

גוסטבו אדולפו בֶּקֶר

תשובנה הסנוניות הכהות

מספרדית: עמוס נוי

גוסטבו אדולפו בֶּקֶר (1836-1879) נחשב לגדול המשוררים הרומנטיים בספרד במאה ה-19 בדור שלאחר דה אספרונסדה, ומתויג לעתים קרובות כמשורר פוסט-רומנטי או כמבשרה של השירה המודרנית הספרדית. הוא מת בן 34. בתרגומי הלכתי בעקבות פאקו איבנייס, שהשמיט בביצוע שלו את הבית השלישי, האחרון, של השיר המקורי, כנראה מסיבות פואטיות שאני יכול להבין: יש בבית האחרון סוג של רחמים עצמיים ורברבנות גברית-משהו, נוסח "לא תדעי עוד אהבה כאהבתי", שפוגם באופיים הצלול, הלירי והפטאלי של שני הבתים הראשונים.

ע"נ

תִּשְׁבְּנָה הַסְּנוּנִיּוֹת הַכֹּהוֹת
לְקַנֵּן עַל אֶדֶן חֲלוֹנָה,
וְשׁוֹב, כְּנִפְיָהֶן בְּזִגְגוּגִית,
עוֹלְצוֹת הֵן תִּתְּנָה קוֹלָן;
אָבֵל אֵלּוּ שִׁפְסְקוּ מִמְּעוֹפָן
כְּדֵי לְצַפּוֹת בְּאֲשְׁרֵי וּבִיפְיָה,
אֵלּוּ שֶׁהִכִּירוּ אֶת שְׁמוֹתֵינוּ...
הֵן... לֹא תִשְׁבְּנָה לְעוֹלָם!

יְשׁוּבוּ יוֹנְקֵי הַדְּבֶשׁ
לְטַפֵּס עַל קִירוֹת הַגֶּן,
וְשׁוֹב, יָפִים אֶף יוֹתֵר לְעֵת עֶרֶב,
פָּרְחִיךְ יִנְצוּ בְּלָם;
אֶךְ אֵלֶּה שֶׁמְלֹאוּ טְפוֹת טֵל
בְּהֵן צְפִינוּ כְּשֶׁרְעָדוּ בְּנִפְלָן,
כְּאֵלּוּ הַיּוֹם עֲצָמוּ דוֹמְעָ...
הֵם... לֹא יְשׁוּבוּ לְעוֹלָם!

הקצתי משינה ונשיקתה בפי

מאנגלית: סיון בסקין

ונוס בלובר

בְּקֶצֶה אוֹלָם אָרוֹן זוֹהַרְתַּ כְּכוֹכֵב
הִיא, אִם הָאֵהָבָה, מְקַצֵּף-יָם לְצוּר
הַפֶּכֶה, נְשִׁימְתָה נְצַחִית לְאֵין שְׁעוֹר.
מִגֵּעַ הַזְמַן הַגָּס אוֹתָה קְלוֹת צָרֵב.
כְּשֶׁמְרַחֵק לְרֵאשׁוֹנָה קְסָמָה הָרֵב
סִמָּא עֵינִי, הִיא נִגְלָתָה לִי בְּבִרוֹר
לֹא לְבִדָּה, שְׁלוֹה, נְצַבְתַּ בְּהַדוֹר,
כְּמוֹ בְּמִרְכַּבַּת הַיּוֹנִים שְׁלָה, בִּיעֵף –
רְאִיתִי לְרֵגְלֶיהָ יְהוּדִי אֲבֵל,
מְעִרִיצָה, בְּכִי מְאֵהוֹבָה נִפְרָד.
בְּכָה כָּאֵן הֵינָה! כָּאֵן עוֹד מְקוֹנֵן הַצֵּל
שְׁלוֹ, שְׁלֹא יְקוּם וְלֹא יְזוּז לְעֵד,
כָּל עוֹד יֵשׁ נְשִׁמָּה אַחַת וַיְחִידָה,
שְׁמִבְכָה אֲבָדֵן יוֹן וַיְהוּדָה.

6 אמה לזרוס (1849-1887) – משוררת אמריקנית יהודייה. נודעה בין היתר בזכות שורות מתוך שירה החקוקות על מעמד פסל החירות בניו יורק.

הבטחה

אֶתְמוּל הִקְצַתִּי מִשְׁנָה, וּנְשִׁיקְתָּה
עוֹד צְפָה עַל שְׁפֵתַי. בְּחִלּוּמֵי יַחְדּוֹ
תַעֲיִנוּ בְּחַרְשָׁה, בְּעֶרְפֶּל לוֹטָה,
אוֹר לְבָנָה בִישָׁן מֵעַל אֲשֶׁרְנוּ זָב.
אוֹיֵר סְפוּג־טַל, גְּחִלְיִיּוֹת שֵׁם זָהָר
וְאִז כָּבוּ. לְחֵי אֵל לְחֵי חֲבוּקוֹת.
בְּרוּחַ חֲמִימָה-צוֹנְנֶת הַתְּבַדְּרוּ
שְׁעֵרוֹתֵינוּ, הִבֵּל פִּינוּ, שׁוֹחֲקוֹת
עִם תְּשׁוּקָתֵנוּ. וְקוֹלָהּ, עִמָּךְ, אָמַר
אֵל תְּנוּף אֲזוּנֵי: "נִדְמָה לָךְ שְׂוָה רַק חֵלוֹם,
שְׂוָהֵי רַק שְׁנָה? הִיָּה, חֶלֶף, נִקְבֵּר?
הָאֵהָבָה תִּפְּל לְמוֹת וְתִדָּם?
זֶה זֶה, חֲמַדַּת לְבִי! אֶת אֲמוּנָךְ אֲסִפִּי!"
הִקְצַתִּי מִשְׁנָה, וּנְשִׁיקְתָּה בְּפִי.

הדים

נֶפֶשׁ נְשִׁית, שְׁבָאָחוֹר נוֹלְדָה, לֹא לִי
רַעֲנֻנּוֹת שֶׁל בְּרֵאשִׁית, לֹא לִי תְשׁוּקָה
גְּבֵרִית וְחִדְיָשָׁה, תְּאִיר כְּאֲבוּקָה
אֶת פְּנֵי הַמוֹזָה חֲבֵרְתִּי, וְלֹא אֶפְלִיא
(רַעוּלַת הַנְּשִׁיּוֹת, בְּחֶשֶׁךְ תִּכְשְׁלִי)
כְּלוּחְמֵי הַחֶלֶד לְפָאֵר מִפֶּה,
וְסִכְנָה, וְנִצְחוֹן, וְצִעֲקָה,
צוּבָטֶת מֵיִתְרִים בְּמִלָּא מִנְעֵד קוֹלִי.
אָךְ אִם בְּמַעְרָה מוּצָפֶת כְּלִשְׁהִי,
מְקַפֶּת בְּסִלְעִים, שְׁמַעֲתָ קוֹל פְּרָאִי
מֵהַשָּׁמַיִם, מֵהָאָרֶץ, מֵהֵיִם
מִשִּׁיב כְּשׁוֹף לְכָל דְּבָרָךְ אֲשֶׁר צָרָם,
אֵל תִּגְזֹל בְּהַד הַזֶּה, אֲשֶׁר נִבְרָא
בְּפִי אוֹהֶבֶת הַבְּדִידוֹת וְהַשִּׁירָה.

מודרניזם, מודרניזם!

ו"ב ייטס, אלזה לסקר-שילר

אוסטין מנדלשטם, ויליאם קרלוס ויליאמס,

חורחה לואיס בורחס, פייר פאולו פזוליני

איציק מאנגר, אליזבת בישופ

צ'סלב מילוש, פיליפ לרקין, ג'ק קרואק

אלן גינזברג ועוד

ויליאם בטלר ייטס¹

הַבּוֹז לֹא יִשְׁמַע אֶת קוֹל שׁוֹלְחָהּוּ

מאנגלית: זיוה שמיר

לדה והברבור

וּלְפִתְעוֹ, הִנֵּה! מִשְׁתַּת כָּנָף חוֹבֶטֶת
עֹלְמָה נוֹטָה לְפָל. וּכְבֹר שׁוֹקֶה לְטוֹף
בְּשִׁחֹר טְפָרָיו. פִּיּו צְוֹאֲרָה לוֹפֶת; אֶת
רַכּוֹת שְׂדֵיהָ הוּא מְצַמֵּיד אֵלָיו לְגוֹף.

כִּיצַד תּוּכַל יְדָה הַמְּבַעֲתָה הַדֶּף
אֶת פֶּאֶר צִיצַת הָעוֹף מִבֵּין רַגְלֶיהָ?
וּבִלְבֵן יִצּוּעָה אֵיךְ לֹא תַחֲוֹשׁ בְּדַפֵּק
סוֹפֶת לְבוֹ שֶׁל זֶר הַנָּח עָלֶיהָ?

מִרְטֻט חֲלָצִים, שֵׁם נוֹלֵד
מִגְדָּל מֵט, קִיר נוֹטָה וְגַג בּוֹעֵר
וְאַגְמָנוֹן מֵת.

וּמִשְׁכָּבֶר דֶּלֶק, הַשֵּׁיג וּבָה רָדָה,
אֵף הַפְּכָה כֹּלֵת דְּמִים לְפָרָא מְכֻנָּה, הָעֵט
עָלֶיהָ בַחֲמָה, הָאֵם נִסְךָ בָּה קֶצֶת יוֹתֵר
דְּעָה, בְּטָרָם יִשְׁמָטָה מִפִּיּו בְּלֹא חֲמֻדָּה?

1 ויליאם באטלר ייטס (סנדימן, אירלנד, 1865 – מנטון, צרפת, 1939), מגדולי השירה המודרניסטית.

ביאת משיח

סובב סובב הגירוסקופ המִתְרַחב,
הבז כָּבֵר לֹא יִשְׁמַע אֶת קוֹל שׁוֹלְחָהּ;
הכל נְמוּט, צִיר הָעוֹלָם נִשְׁפָּר;
תֵּבֵל – זִירָה לְתֵהוּ מִשְׁתַּלַּח.
בְּשׂוֹא גְלִי דְמִים בְּמִרְחָבֵי אֵין-סוּף
טָבְעוּ כָּל גְּנוּזֵי תְּמִימוֹת וְטָקֶס,
הַצְּדִיקִים אֲבָדוּ אֲמוּנָתָם, בְּעוֹד שֶׁלֵּב
הַרְשָׁעִים נִמְלָא מִשְׁנָה עֲזוּז וּמְרִץ.
בְּרִי, גְלוּי שְׂכִינָה הוּא שְׁקָרֵב וּבָא
בְּרִי, בִּיאַת מְשִׁיחַ לֹא תִתְמַהֲמַה.
בִּיאַת מְשִׁיחַ! טָרֵם נִכְרְתוּ מַלְאִים מִפִּי
וּכְבֹר עוֹלָה צֶל נְפִילִים מֵעַב וְרוּחַ
מִכָּהָה עֵינִי: אֵי שָׁם בִּישִׁמוֹן
גּוֹפּוֹ כְּשֶׁל לְבִיא, פָּנָיו כְּפָנֵי אָדָם
וּמִבְטוֹ רִיק וְאֶכְזֹר כְּעֵין חֲמָה,
מְנִיעַ יֶרְכִיו לְאֵט, וּסְבִיבוֹתָיו
תְּשׁוּט סַחְרָחֶרֶת צִלְלֵי עוֹפּוֹת מְדַבֵּר נִבְעָתָת.
וְשֵׁב הַלִּילָה כְּשֶׁהָיָה; עֵתָה לְבִי יִגִּיד לִי:
אֲלֵפִים שָׁנוֹת תְּנוּמָה שְׁאֲנָנָה כְּאֶבֶן
חֲרָדוֹ לְבִלְהוֹת מִטְלִטְלֵת הָעָרֶשׁ;
אֵיזוֹ חֲתִיה רָעָה הִגִּיעָה שְׁעֵתָה סוּף-סוּף
לְהַתְנַהֵל אֶט-אֶט כְּדִי לְהוֹלֵד בְּשָׂדוֹת בֵּית-לָחֶם?

אדווין ארלינגטון רובינסון

ארבעה שירי דמויות

מאנגלית: שמעון בוזגלו

אדווין ארלינגטון רובינסון (Edwin Arlington Robinson, 1869-1935) היה, לפחות לטעמי, גדול המשוררים האמריקאים במאה העשרים. הכתיבה הבהירה והפשוטה שלו שירתה את הסיטואציות הבהירות והפשוטות שהוא תיאר, ואיכשהו השילוב המתואם הזה בין השפה לסיטואציה נסק לו והמריא מעל זרמי האפנה של זמנו – כן, בדיוק כמו קוואפיס, בן זמנו.

ש"ב

ריצ'רד קורי

כל פ'ם שריצ'רד קורי ירד לו העיפה
אנחנו, האנשים ברחוב, הסתכלנו:
הוא היה ג'נטלמן מכף רגל ועד ראש,
מטפח, דק־גזרה כמו מלך.

ותמיד היה לבוש בטוב־טעם,
ותמיד דבר בגבה העין.
ולמרות זאת התזז ניצוצות
כשברך "בקר טוב", ופסע לו בזהר.

והוא היה עשיר – כן, עשיר ממלך,
ובקיא להפליא בהלכות נימוסים:
בקצור, חשבנו – הוא הכל –
ושאפנו להיות במקומו.

אז המשכנו לעבד, וחכינו לאור,
והלכנו בלי בשר, וקללנו תלחם.
וריצ'רד קורי, ערב קיץ שקט'חד,
הלך הביתה ותקע – כדור בראש שלו.

קליף קלינגנהגן

קליף קלינגנהגן יום אחד
הזמין אותי לארוחה.
ואחרי מרק, בשר,
וכל מיני מאכלים,
קליף לקח שתי כוסות,
מלא אחת ביון, ושנייה בלענה.
ואז, בלי לסמן לי כלל לבחר,
לקח את המשקה המר,
לגם אותו בקלילות
ואמר שהכוס השנייה בשבילי.
כששאלתי אותו מה לעזאזל
הוא מתכונן במעשה הזה,
הסתכל עלי רק וחיה,
אמר שזו דרכו.
ולמרות שאני מכיר את האיש,
תהיתי זמן ארוך-ארוך
מתי אהיה מאשר
כמו קליף קלינגנהגן הזה.

רוֹבֵן בְּרִיִּיט

מִפְּנֵי שֶׁהָיָה קָצָב
וְלִכֵּן הָרֵוּיחַ הֵיטֵב (וְהִתְנַהֵג בְּיִשְׂרָאֵל)
לֹא אָתָּן לָכֶם לַחֲשֹׁב שְׂרוּפֵן בְּרִיִּיט
הָיָה יוֹתֵר חֲזִיה מְמוֹנֵי אוֹ מְכֹסִים.
כִּי כְּשֶׁהוֹדִיעוּ לוֹ שֶׁאֲשַׁתּוֹ, הִיא עוֹמֶדֶת לְמוֹת,
הוּא בָּהֶה בָּהֶם, וְרַעַד מִצַּעַר וְאִימָה,
וּבְכֹה חֲצִי לַיְלָה כְּמוֹ תִינּוֹק מְגֹדֵל,
וּכְשֶׁרָאוּ אוֹתוֹ בּוֹכָה – בָּכוּ גַם הַנְּשִׁימִים.

וְאַחֲרֵי שְׁמִתָּהּ, וְהוּא שָׁלֵם
לְזַמְרִים וּלְשִׁמְשׁ הַכְּנִסְיָה וּלְכָל הַשְּׂאֵר,
הוּא דָחַס, בְּכָאֵב עֲצוּם, בְּתוֹךְ תְּבֵה יִשְׁנָה שְׁלָה
הַרְבֵּה מִהַדְּבָרִים שֶׁהִיא יִצְרָה,
וְהוֹסִיף כְּמָה גְזָרֵי עֵץ אֲרִזָּה,
וּשְׂרָף מִהִסּוֹד אֶת הָאֵטְלִיזוֹ.

פְּלִמִּינֵג הַלְּפִנְסֵטִיין

בֵּהתחֵלָה חֲשַׁבְתִּי שְׁבִפְנִים שְׁלוֹ
יֵשׁ מִשְׁהוּ מְאֻמָּין.
אָבֵל הוֹהֵר הַקֶּלֶל שְׁמֵלֵא אוֹתָן
כְּשֶׁעָצַר וְצָעַק "שְׁלוֹם!"
זָרַח בְּשִׁמְחָה, אִזּוֹ נִתְּתִי לוֹ לְזָרַח.
הוּא אָמַר שֶׁשְׁמוֹ פְּלִמִּינֵג הַלְּפִנְסֵטִיין –
נֹו, שִׁיְהִיָּה. כָּל מָה שִׁידַעְתִּי זֶה
שֶׁהוּא צָחֵק וְהִתְבַּדַּח כְּמוֹ כָּל חֵבֵר אַחֵר שְׁלִי.

אָבֵל תִּכְפֵּךְ הוּא זָרַק אֵלַי מִבֶּט זֹעֵף מוֹזֵר,
וְהִחְזֹרְתִי לוֹ מִבֶּט קֶשֶׁה.
וְכִכָּה הִסְתַּכְּלָנוּ זֶה בְּזֶה בְּדֶרֶךְ שְׁגָרְמָה לָנוּ
לְהִתְכַּוֵּץ וּלְהִרְתֵּעַ:
וְאִזּוֹ, בְּמִיָּן הִתְנַצְּלוֹת מְמַלְמֶלֶת וּסְתוּמָה
שְׁנִשְׁמָעָה סִפְק מְבֻלְבֶּלֶת סִפְק מִשְׁתוּמָּמֶת,
הוּא הִסְתַּלַּק – וּמֵאִזּוֹ לֹא רָאִיתִי אוֹתוֹ.

אלזה לסקר-שילר

רצינו להתנשק, לא?

שלושה שירים

מגרמנית: ירדן בן-צור

אלזה לסקר-שילר (1869-1945), משוררת, מחזאית וציירת יהודייה-גרמנייה, נמנתה עם הדמויות הבולטות בחוגי האקספרסיוניזם הגרמני. היא נולדה באלברפלד שבמערב גרמניה, וב-1894 עברה לברלין יחד עם בעלה הראשון. שם הצטרפה לחוגי האוונגרד והספרות המודרניסטיים, וב-1899 הוציאה את קובץ השירה הראשון שלה. לצד מפעלה השירי והאמנותי רב ההשראה, גילמה לסקר-שילר בחייה פרפורמנס אוריינטלי חוצה-מגדרים וזהויות, שפלל בין השאר את האלטר-אגו המפורסם ביותר שלה, הנסיך יוסוף מתבי, אך אכלס יקום שלם של דמויות. היא פרסמה שירים ואיורים במרבית גיליונות כתב העת האקספרסיוניסטי החשוב "דר שטורם" (Der Sturm), וביניהם שלושת השירים המובאים כאן. בשנותיה האחרונות התגוררה לסקר-שילר בירושלים, ושם כתבה כמה מיצירותיה הגדולות ביותר.

האהבה

הַחֵבֵא אוֹתִי בְּמֶתֶק דָּמְךָ
תִּפְר אוֹתִי אֶל חֶפְתִּי עוֹרְךָ.
תְּמִיד נִשָּׂא לֵב מְלַבּוֹתֵינוּ.
תִּפְר פּוֹעֵם
שׁוֹמֵר עַל סִפֵּינוּ סְרוּגִים.
הֵיכֵן יִשְׁאִיר הַמּוֹת אֶת לְבִי?
בְּבֹאֵר, רוֹחֶשֶׁת בְּזָרוֹת –
בְּגֵן, עוֹמֵד בְּאֲבָנִיּוֹת –
אֶל נֶהַר זֹעֵף יִשְׁלִיכֶהוּ.
אֲנִי חֲרָדָה מְלִילָה
עֶקֶר כּוֹכְבִים,
כִּי אֵינְסָפוֹר כּוֹכְבֵי לְבִי
מְזַהֲבִים אֶת רְאֵי־דָמְךָ.
אֶהְבֶּה פְּרָחָה רְבִגוּנִית מְאֶהְבְּתֵנוּ.
הֵיכֵן יִשְׁאִיר הַמּוֹת אֶת לְבִי?

לברברי

טפות דמך הגסות
מתוקות על עורי.
אל תקרא את עיני בוגדות
כי הן חגות ברקיעיך;
אני רוכנת בחיוף אל לילך
ומלמדת את כוכביך לשחק.
אני פוסעת בשיר דרך השער החלוד
של הלתך.
אני אוהבת אותך וקרבה לבנה
ומטהרת על בהונות צליניות.
נושאת את לבך שגבה,
את הגביע הטהור לקראת המלאכים.
אני אוהבת אותך כמו אחרי המות
ונשמתי פרושה מעליך –
נשמתי רותה מכל היסורים,
תמונותיה הכואבות מטלטלות אותך.
אך פורחים ורדים נה רבים
שארצה להגיש לך;
הו, אני רוצה להעניק לך את הגנים כלם
בזר אחד.
תמיד אהגה בך,
עד ישקעו העננים.
רצינו להתנשק,
לא?

לנסִיךְ מרוקו

הו, אַתָּה מֵתֵק אֶהְבֵּתִי, פָּנֶיךָ הֵן גֵּן הַדְּקָלִים שְׁלִי,
עֵינֶיךָ נִילוֹסִים מְנַצְנְצִים
בְּנֻחוֹת סְבִיב הַמְּחֹל שְׁלִי.
בְּפָנֶיךָ כְּשׁוֹפִים
כָּל דְּמוּיֵי דָמִי,
כָּל הַלִּלוֹת שֶׁהִשְׁתַּקְּפוּ בִּי.
כְּשֶׁשָׁפְתֶיךָ נִפְתְּחוּת,
הֵן מְסַגְּרוֹת אֶת הַתְּעַלְיוֹת־רוּחִי.
תְּמִיד הַפְּעִימָה הַזֹּאת אַחֲרֶיךָ,
וּלְעוֹלָה כְּבֹר הַעֲלִיתִי אֶת נִשְׁמָתִי.
נִשְׁקֵן אוֹתִי בְּאֲדִיקוֹת,
מִשְׁחֵק הַלֵּב הַמְּתַקֵּן,
בּוֹא נִתְחַבֵּא בְּשָׂמִים,
הו, מֵתֵק אֶהְבֵּתִי.

פול לורנס דנבר

בוא, אהובי, מתי שתסכים

מאנגלית: אוהד זלצר זובידה

פול לורנס דנבר (1872-1906), משורה, מחזאי, סופר, ומסאי אפרו-אמריקאי. נולד בדייטון, אוהיו, להורים מקנטקי שהיו עבדים ויצאו לחופשי אחרי מלחמת האזרחים האמריקאית. מראשוני המשוררים השחורים המשפיעים בארה"ב. זכה להכרה בין-לאומית בעיקר בשל שירתו שנכתבה ב"דיאלקט", אף ששירה זו הייתה רק חלק קטן מתנובתו הספרותית.

הזמנה לאהבה

בוא בליל שטוף כוכבים
או בליל סהור;
בוא בימים המצהיבים
על שדה קצור.
בוא בשעת הדמדומים,
בוא בלילות או בוא בימים,
בוא, אהובי, מתי שתסכים,
ומברך תהיה.

אתה פה מתוק, יקירי, אהובי,
כיונה מקנן בחדרי לבבי.
בוא אל חיקי והבא לי מזור
כצפור הנוטה לקנה לחזור.

בוא כְּשֶׁלְבִי אֶבֶל וַיֵּרָא
או כְּשֶׁלְבִי עוֹלֵץ;
בוא עם רֵדֶת הַיּוֹרָה
או עם לְבָלוֹב הָעֵץ.
בוא כְּשֶׁעֲצֵי צֶאֱלוֹן פּוֹרְחִים,
בוא בְּיָמֵי הַחֲמִסִּין הַקּוֹפְחִים,
בוא בְּעֵתָן שֶׁל סוּפּוֹת הַבְּרָקִים,
וּמְבַרְךָ תִּהְיֶה.

הדרור

התרגום מוקדש לרומי

צְפוֹר קֶטְנָה, חוֹמַת נוֹצָה,
עַל אֶדְנַן חֲלוּנֵי רִבְצָה,
צִיָּצָה לְרַגַע שִׁיר מְזֻמּוֹר,
בְּעֵשֶׂר נְקִישׁוֹת מְקוֹר.
הַלוֹךְ וְטַפּוֹף, הַלוֹךְ וְרִקּוֹד,
אֵת מִבְטֵי בְקָשָׁה לְלֶכֶד;
כְּלֵי נִתּוֹן לְעֶסוּקֵי,
וְנוֹחָה, עֹזְבָה, וְתִרְהָ עָלֵי.

כֶּךְ לַהֲק צְפָרֵי שְׁלוֹם
דוֹאוֹת אֲלֵינוּ מִמְרוֹם,
עַל אֶדְנַן הַחִיִּים עוֹצְרוֹת,
מְזוֹר לְאִיד בְּהֵן אוֹצְרוֹת;
חֲרָשִׁים מְרַעֵשׂ וְשֶׁאוֹן
לֹא מְבִיטִים אֶל הַחֲלוֹן,
קִהִים, עוֹרִים לְהַעֲדָרָן,
שְׁמֵתְבָרֵר כְּשֶׁכָּבַר אֵינָן.

שׁוֹשָׁנִים וּפְנִינִים

וְרָדִים מְעַדְנִים הֵם מְלוֹתֶיךָ,
שִׁירְךָ הֵם פְּנִינֵי צְלִיל מְשַׁלְמוֹת.
הִטְבַּע מְשַׁתְּפֵעַ לְרַגְלֶיךָ,
עֲדָיִים כְּפָרָחִים בְּעָרוֹגוֹת.

בְּסִמְק נְשֻׁטְפִים עָלֶי כוֹתֶרֶת,
בְּזִהְרֵן הַמְּחַרוֹזוֹת קוֹלְחוֹת.
מִפִּיד הַצְּמִיחֵי וְרָד לְתַפְאֶרֶת,
הַמְּטִירֵי גֶשֶׁם שֶׁל מְרַגְלִיּוֹת.

ויליאם קרלוס ויליאמס²

בֵּי־בֵּי שִׁירָה

מאנגלית: שמעון זנרבנק

גברים נצורים

הבר נסחף במעלה המפְרָצוֹן
שָׁפִּיּו מְקַף חוֹל שָׁחַר,
נְסַחֵף וְצָף

כְּבִיתֵן־מְחַרָּאָה עַל הַמִּי־סִיפִי
בְּעוֹנֹת הַשְּׁטָפוֹנוֹת – אֶלָּא שְׁנִסְחֵף
בְּמִפְרָצוֹן אֶל פִּי־תַפֶּת שְׁמֶשֶׁם

אֵין שְׁבִים אֶלָּא בְּקִבּוּקִים רִיקִים
וְשֵׁם הָיָה ג'וֹרְג'
שְׁצָף בְּמַעֲלָה הַזֶּרֶם לְבַקֵּשׁ

שִׁיתְנוּ לוֹ לְהַכְנִס בְּחוֹר
בְּקִיר לְמָקוֹם שְׁנִשּׁוֹת אַחוּד הַמְתִּינּוֹת הַנוֹצְרִית
יּוֹשְׁבוֹת סוֹרְגוֹת גְּרָבִים אֶלְסִטִּים

לְוִרִידֵי רְגָלִים. ג'וֹרְג' הַמְסַכֵּן
עִכְשָׁו יֵשׁ לוֹ ג'וֹב שֶׁל שְׁמֶשׁ
בְּבִית־סֶפֶר לִינְקוֹן אֲבַל הַבֵּר

2 ויליאם קרלוס ויליאמס (1883-1963) – משורר, סופר ורופא אמריקני, מחשובי היוצרים המודרניסטים בארצות הברית.

הֶלֶךְ לְנֶצַח עִם הַתְּמוּנֹת
שֶׁל סְלִיבֵן וְקִילְרִין עַל
כְּתָלָיו וּפּוֹפֵ אַנְסוֹן מַחְזִיק

מִחֲבֵט. ג'וֹרְג' הַמְּסַכֵּן, כָּרְתוּ לוֹ
אֶת יוֹתֶרֶת־הַמֶּחֶ וְצִנּוֹר
הַזֶּרַע שְׁלוֹ מוּטָל בְּמַרְקָקָה –

אֶפְשָׁר לְצַחֵק עָלָיו שֶׁהוּא בְּלִי
אֵיבָרִים אֲבָל כָּכָה זֶה
כְּשֶׁמִּתְחַשֵּׁק לְנֶהֱרַק

לְהַטְבִּיעַ אוֹתָהּ, הוּא מוֹצֵץ אוֹתָהּ פְּנִימָה
וְאוֹתָהּ מְרַגֵּשׁ אֶת הַכֶּבֶד הַיֵּשֶׁן שׁוֹקֵעַ
תַּחֲתֶיהָ וְאוֹתָהּ אוֹמֵר בֵּי־בֵי

כְּמוֹ שֶׁג'וֹרְג' אָמַר, בֵּי־בֵי שִׁירָה
הַחֹל הַשָּׁחֵר לְכַד אוֹתִי, הֵיוּ
יָמִים וְאֵינָם עוֹד, אֵינִן לִי עֹכְשׁוֹ

לְאֵן לְלַכֵּת
חוּץ מִהַבֵּיתָה –

הזמן התליין

אבנר זקן מסכן, כושי איש-שיבה מסכן!
היו ימים אני זוכר שהיית כל-כך חזק
שתלית את עצמך בחבל סביב הצואר
בחות דוק הוליסטר כדי להוכיח שאתה מסגל לנצח
את הניפן בקרקס – וזה לא הרג אותך.
עכשו פניך בידיך ומרפקיך
על ברכיך, ואתה שותק ושובור.

פֶּרְגֵמוֹנֵט

אלהים שבשמים, ביל, מה עשית?

מה נדמה לך שעשיתי? פתחתי
את העולם.

מנין השגת אותם? איזה
יפי!

מנין באה כל יחה? מתחת
לאר,

מה?

– מן הביב, שהכל בא
משם, מערמת הזבל.

הפר

לְקַח בְּשָׁבִי –
מְטַבֵּעַ, מְאֻפָּסֵר, קָשׁוּר
לְגֵרָר
הַפֶּר הוּא אֱלֹהֵי

– הַשָּׁמֶשׁ הַעֲגָלָה
מְלַטְשֶׁת אֶת עוֹרוֹ הַזְּגוּגִי
מִבִּינֹת
לְאַרְנָיִם הַזְּרוּחִים

שְׁלֹא כְּפָרוֹת
הוּא חַי בְּגִפּוֹ, מְרַחֵרֵחַ
בְּזֵהִירוֹת אֶת הַעֶשֶׂב הַמְתוּק
כְּדֵי לְהַרְג אֶת הַזֵּמֶן

גוֹפּוֹ קָשָׁה
כְּשֶׁנֶּהֱב אוֹ זְכוּכִית
וְעַם זֹאת הָרוּחַ
מְשַׁחֶקֶת דְּרָכָו –
נְטוּל-חֶלֶב

כּוֹרֵעַ, מְשַׁתְּרֵעַ
וּכְשֶׁהוּא פּוֹשֵׁט
רֵגְלֵי קְדָמִית מְלַקֵּק
אֶת הַפְּרֶסָה סְבִיב-סְבִיב

הוּא מְהַנְהֵן
הַשַּׁעַר שְׁבִין קַרְנָיו לְעֵינָיו
שְׁזוֹר
תִּלְתְּלֵי יֶקֶינְטוֹן

אַחַר-כֵּן חָדַל
וְעֵינָיו עֲצוּמוֹת-לְמַחְצָה,
מְסַכֶּת אוֹלִימְפִית עַל
מְעוֹף הַיָּמִים הַצַּח.

אם האנושות כולה תאבד

מאנגלית: ליאור שטרנברג

שרה טיזדייל נולדה בשנת 1884 בסנט לואיס. היא פרסמה כמה ספרי שירה שהקנו לה מעמד והכרה ציבורית. בשנת 1917 הייתה לזוכה הראשונה בפוליצר על ספר שיריה **שירי אהבה**. בשנת 1933, לאחר התקף קשה של דלקת ריאות, היא התאבדה. שיריה של טיזדייל כתובים בנוסח קלאסי מהודק והם מתאפיינים בטון בהיר ושפה מדויקת, חדה ופשוטה. אין בשירתה סימן לסערות המודרניסטיות שהתנהלו באותה תקופה שבה חיה ופעלה, אבל זהו קולה. ואולי, קצת בדומה לרחל המשוררת שהיא לא אחת בפשטנות ובסנטימנטליות בשל סגנון כתיבתה ונושאה האישיים על רקע הדרמות הגדולות של התקופה, גם טיזדייל מסתירה מאחורי מבע של וצלול כוח רב, אישיות חזקה וידיעה ברורה של השירה כפי שהיא רואה אותה. דוגמה לכך מספק השיר "גשמים רבים יבואו", שהפסטורליות שלו מטעה ומחביאה מאחוריה את אימת הכיליון האנושי. איך ייראה עולם ללא בני אדם, שואלת טיזדייל בשיר, והתשובה ישירה ומקפאת דם – מצוין. האנושות כלל לא תחסר. העולם הטבעי, הקמאי, יוסיף להתקיים בשלווה.

הרשת

בְּשִׁירִים רַבִּים נְסִיתִי
אֶת דְּמוּתְךָ לְלֶכֶד, לְשׂוּא.
הֲיֵה זֶה כְּמוֹ הַשְּׁלֶכֶתִי רְשֵׁת
שֶׁל מְלִים לְתַפֵּס כּוֹכֵב.
כְּאֵלּוֹ שְׁטַבְלֹתִי אֶת יָדִי
וְהַעֲלִיתִי בָּהּ מִיָּם,
כְּדֵי לְגַלּוֹת שָׁהֶם אֲבָדוּ
אֶת כְּחוֹל עֲמָקוֹ שֶׁל זֶהָרֶם.

גשמים רכים יבואו

גְּשָׁמִים רִכִּים יְבֹאוּ וְרֵיחַ אֲדָמָה,
וְקוֹלֵן הַמְּנַצֵּץ שֶׁל סְנוּנִיּוֹת יִשְׁמַע.

וְצַפְרָדְעִים עִם לִילָה יִשִּׁירוּ בְּבִרְכָה,
וְשׂוֹיף הַבַּר יִלְבִּין בְּרֻטֹט שֶׁל פְּרִיחָה,

אֲדָמֵי חֹזֶה יַעֲטוּ נּוֹצוֹת דְּלוֹקוֹת
וּמַעַל הַגָּדָר יִשְׁתַּגְּעוּ בְּשִׁרְיָקוֹת.

וְאֵין מֵהֶם מִי שֶׁעַל הַמְּלַחֲמָה שָׁמַע,
אֵין מִי שִׁיְהִיָּה לוֹ אֲכַפֶּת אִם הִסְתִּימָה.

לְצַפּוֹר אוֹ עֵץ לֹא יִהְיֶה אֲכַפֶּת,
אִם הָאֲנוּשׁוֹת כָּלָה תֵּאבֵד בְּבֵת אַחַת.

וְהָאֲבִיב, כְּשֶׁעַם שָׁחַר תִּתְעוֹרֵר,
בְּקֹשִׁי תִדַּע כִּי אֵינָנו יוֹתֵר.

זְקֵנָה

נְחָלִים שָׁרִים בְּאֲבִיב
וּבְקִיץ חֲדָלִים;
אֲנִי שֹׁשְׁרֵתִי בְנַעֲוֹרִי,
מִמְעֻטָּת בְּמַלְיָם;
הַנְּעֻרִים הֵם פֶּלֶג רוּעֵשׁ,
מִפְּטָפֵט מַעַל לְאֲדָמָה,
אֲבָל חֲכָמַת הַגִּיל הַעֲצוּבָה
נוֹבְעֵת בְּדַמָּמָה.

אור ירח

הוא לא יפגע בי עוד לעת שיבה,
מראה גאות צרובה באור ירח קר
לא יכיש אותי כנחשים כסופים,
עם השנים אהיה קרה ועצובה,
רק לב שמח הוא אשר נשבר.

פֶּלֶךְ הַרְבֵּה רוֹצֵה הַלֵּב,
אִם זֶה נִלְמַד, כִּבֵּר יֵשׁ תְּשׁוּבָה.
גְּלִים נוֹפְלִים בְּבָרֵק קִפְלִים רְפִים,
אֵךְ הִיפִי הוּא חוֹלָה,
הוא לא יפגע בי עוד לעת שיבה.

ניקולאי גומילוב

שירי חבש

מרוסית: יונה גונופולסקי

ניקולאי סטפאנוביץ' גומילוב (1886-1921) — מהבולטים שבמשוררי תור הכסף הרוסי, מייסד אסכולת האקמאיזם. בשנים 1906-1907 חי בצרפת ובאיטליה והכיר כמה ממשוררי הדור שישבו שם באותה עת. בשנת 1907 יצא לראשונה למסע ברחבי הלוואנט, ובשובו פרסם את קובץ שיריו "פרחים רומנטיים"; לאחר מכן שוב נסע וביקר בטורקיה, ביוון ובמצרים, וב־1909 הגשים חלום ילדות, הפליג מנמל אודסה והגיע דרך ג'יבוטי לחבש. בשנת 1910, אחרי שנים ארוכות של חיזור, נשא לאישה את המשוררת אנה אחמטובה. בשנת 1912 הכריז על הקמת זרם האקמאיזם בשירה ופרסם את הקובץ "שְׁמִי ניכר", שנכללו בו השירים שתרגומם מתפרסם כאן. למסעו השני באתיופיה יצא גומילוב בשנת 1913, והפעם בתמיכתה ובשליחותה של האקדמיה הרוסית למדעים. במסעו זה פוגש גומילוב את ראס טפרי, שנודע ברבות הימים כהיילה סילאסי, הקיסר האחרון של אתיופיה. בשנת 1921 הוצא להורג בהאשמת שווא בשותפות לקשר מזוין נגד השלטון הסובייטי. מקום הוצאתו להורג ומקום קבורתו לא נודעו בוודאות עד היום.

להבדיל משירים אחרים שגומילוב אכן תרגם משפות חבש (בעזרתו של מתורגמן שהתלווה אליו או בתיווך הצרפתית), שירי המחזור שתרגומו מופיע פה הם שירים מקוריים של גומילוב עצמו.

שיר מלחמה

קִרְנֵפִים רוֹמְסִים אֶת שְׁדוֹת הַדּוֹרָה,
הַקּוֹפִים קוֹטְפִים אֶת תְּאֵנֵינוּ.
אֶךְ גְּרוּעִים מֵאֵלָה שְׁבַעֲתֵימִם
אֵיטְלָקִים, בְּנֵי־לֶבֶן אֶרְחֵי־פְרָחֵי.

אָז יוֹנֵף בְּהֶרֶרֶם³ נֶס הַמֶּרֶד –
הֶרֶר, זוֹ עִירוֹ שֶׁל רֹאס מְקַנָּן⁴ –
אָז תַּעֲזוֹר גַּם אֶקְסוּם⁵ הַנוֹשֶׁנֶת,
וּבַתְּגָרָאִי⁶ בְּמַר יִצְחָק צְבוּעַ.

בְּהָרִים וְעַל בְּמַתִּי-יַעַר –
שֵׁם אוֹרֵב כָּל אִישׁ-דְּמִים מַר-נַפֶּשׁ.
הוּא, הַמְּשַׁסְּפִים אֶת הַגְּרֵגֶרֶת,
דָּם חֲדָשׁ תִּרְוּוּ בְּזֹאת הַפַּעַם.

זַחֲלוּ מְשִׁיחַ אֵלַי שִׁיחַ,
כְּאִשֶּׁר יִזַּחַל לְטָרֵף הַפֶּתֶן;
מִצּוֹקִים זִנְקוּ כְּהֶרֶף-עֵין –
מִנְמַר לְמַדְדָתָם לְגוּחַ.

מִי יִשְׁלַל רוֹבִים מְלוֹא הַזְּרוּעַ?
מִי יִרְבֶּה בְּאִיטְלָקִים לְטִבְחַ?
בְּנֵי-אָדָם לְבִטַח יִכְנוּהוּ
חֲיִלוֹ שֶׁל לְבָן סוֹסֵי הַמֶּלֶךְ.

3 עיר במזרח אתיופיה של ימינו, בירת המחוז ההיסטורי הרר.

4 ראס מקונן וולדה מנאל גודסה (1852-1906), מדינאי ואיש-צבא, אביו של ראס טפרי (הוא היילה סילאס!). המלך מגליק השני מינה אותו לראס (=דוכס) הרר.

5 עיר עתיקה בצפון אתיופיה של ימינו שנתנה את שמה לממלכת אקסום העתיקה ששלטה באזור עד המאה העשירית. אקסום היא העיר הקדושה ביותר לנוצרים באתיופיה ומקושרת לבית המלוכה הסולמוני.

6 אזור בצפון אתיופיה של ימינו.

חמישה פרים

אֶצֶל אִישׁ עֲשִׂיר חֲמֵשׁ שָׁנִים
 עַל סוּסִים שְׁמֹרֵתִי בְשָׂדוֹת.
 בְּשֹׂכֵר זֶה נָתַן לִי הָעֹשִׂיר
 חֲמֵשֶׁה פָּרִים מוֹשְׁכִים בְּעַל.

הָאֲרִיָּה שָׁחַט אֶחָד מֵהֶם –
 עֲקֹבוֹתָיו הָיוּ בְּעֵשְׂבִים.
 יֵשׁ לְשֹׁמֵר הַיֵּטֵב עַל הַקָּרְאָל,⁷
 לְהַבְעִיר בְּעֶרֶב מְדוּרָה.

פֶּר אַחַר יֵצֵא מִדַּעְתּוֹ
 וּבְרַח, עֲקוּץ צֶרְעָה וְרִיזָה.
 אַחֲרָיו נִדְדַתִּי בְּסֶבֶךְ
 חֲמֵשֶׁה יָמִים – אָבֵל לְשׂוֹא.

עוֹד לְשָׁנֵי פָּרִים הַגְּנִיב שְׁכָנִי
 אֶל הַשְּׂקֵת שְׁכָרוֹן רְעִיל –
 כֶּךָ רִבְצוּ הַשָּׁנִים בְּעֶפֶר
 וּלְשׁוֹן כַּחֲלָה בֵּין שְׁנֵיהֶם.

אִז טַבַּחְתִּי אֶת הָאֲחֵרוֹן
 לְהַכִּין בָּשָׂר לְסַעֲדָה
 כְּשֶׁבַעַר הַבַּיִת הַסְּמוּךְ –
 וְכַפּוֹת צָרַח בּוֹ הַשָּׂכֵן.

7 סוג של יישוב או משק הבנוי במעגל, לעתים קרובות מוקף גדר, שבמרכזו ממוקמת מכלאת הבקר.

שיר העבדים

צַפְרִים מִתְעוֹרְרוֹת בְּבֶקֶר,
יְעִלִים יוֹצְאִים אֶל הָאָחוּ,
מִן הָאֵהָל יוֹצֵא הַפְּרָנְגִי,⁸
מְנוּפֵף בְּמַגְלָבוֹ הָאָרֶךְ.

הוא יושב לו בצל הדקל,
על פניו רדיד ירקרק מותח,
מעמיד לצדו בקבוק של ויסקי
ומצליף בעבדיו המתעצלים.

את כליו עלינו לצחצח,
על פרדיו עלינו לשמור,
ובערב לאכל בשר מלוח
אחרי שהסריח ביום.

שבח והלל לאדוננו הפרנגי,
רוכיו כל־כף מרחיקים לקלע,
כל־כף משחזו בידו הסיף
כל־כף מכאיב המגלב!

שבח והלל לאדוננו הפרנגי,
הוא אמיץ, אך אינו פקח,
כה רך גופו וכל־כף פגיע,
ומתוק יהיה לנעץ בו פגיון!

8 כינוי לאירופים. באתיופיה ובאריתריאה התייחס הכינוי "פרנג" מעיקרו לאירופים קתולים. במקור הרוסי נכתב "אירופאי".

שיר עלמות זנזיבר

יום אחד שמע עני מחבש
שאי-שם בצפון, במצרים,
מרקדות עלמות זנזיבריות
ומוכרות אהבה בכסף.

ונפשו זה זמן רב כבר קצה
בנשים השמנות של חבש,⁹
בזונן וערמתן של סומליות
בוהמת שכירות-יום מקאפה.¹⁰

או יצא העני לדרך –
לא היתה לו בהמה אלא פרד –
בהרים, ביערות, בסונה,
והלך לו הרחק צפונה.

גנבים ארבו לו בדרך,
הוא הרג ארבעה וברח לו,
ובסנאר,¹¹ בעבי היער,
פיל בודד רמס את הפרד.

עשרים פעם התחדש הירח
לפני שהגיע קהירה
ונזכר שאין לו כסף,
והלך באותה הדרך.

9 חבל ארץ היסטורי בצפון-מזרח קרן אפריקה. במקור: Gabeš, אדפטציה לרוסית של הכינוי הערבי אלחבשה.

10 מחוז היסטורי, כיום בדרום-מערבה של אתיופיה.

11 מחוז היסטורי, כיום בדרום-מזרחה של סודן. היערות מצויים בחלקו הדרומי-מזרחי.

אוסֵיפּ מנדלשטם

על כתפיי מזנק העידן הטורף

מרוסית: זאב גיזל

אוסֵיפּ מנדלשטם (1891-1938), מגדולי המשוררים המודרניים ברוסית. נולד במשפחה יהודית בוורשה, שפת התרבות במשפחתו הייתה גרמנית. בשנות שלטונו של סטאלין נעצר פעמיים. בפעם השנייה הוגלה לסיביר – שם מת באחד ממחנות הכפייה, חולה ורעב.

*¹²

נתן לי גוף – לאן אותו אָקח,
אָחיד כָּל־כֶּף וְגַם שְׁלִי כָּל־כֶּף?
הָאִשֶּׁר הִשְׁקֵט – לְנֶשֶׁם, לְחַיּוֹת –
לְמִי עַל זֶה, אָמְרוּ לִי, לְהוֹדוֹת?
אֲנִי – גַם פָּרַח, גַּם גָּנָן עֲלוֹם,
אֵינִי בּוֹדֵד בְּכֹלָא הַיְקוּם.
וּכְבֵר נְשִׁיפְתִי בְּרֵב חֶמֶה
עַל הַזְּכוּכִית הַנְּצִיחָה חֲתִימָה,
וְתַחַרַת עַל הַזְּכוּכִית תְּמוּנָה
שְׁלֵא מְכַרְת לְאַחֲרוֹנָה.
גַּם אִם יִטֵּף עֵתִים נוֹזֵל עֶכּוֹר –
לֹא בְּכַחוֹ לְמַחֵק אֶת הַצִּיּוֹר.

1909

12 משיריו המוקדמים של מנדלשטם. נכתב בהיות המשורר כבן 18.

*

שְׁנַתִּי שְׁנַדְדָה. הוֹמְרוֹס. מִפְּרָשִׁים.
אֶת רְשִׁימַת הַצִּי קָרָאתִי עַד הַחֲצִי:
כְּמוֹ שֶׁגַר עֲגוּרִים, רִכְבַּת מְצִיֶּצֶת
אִי אֶז מַעַל יוֹן הַמְרִיאָה לְשַׁחֲקִים.

מִרְקִיעַ רֹאשׁ הַחַיִּץ אֵלַי פְּלֻכִים זָרִים,
הָאֵלִילִים שׁוֹלְחִים בְּמִקּוֹם כְּתָרִים – קֶצֶפֶת.
לְאֵן אַתֶּם? לֹלִי הַלְנָה הַנִּכְסָפֶת –
מַה טְרוּיָה בְּשִׁבְלֵכֶם, מַלְכֵי הָאֲכָאִים¹³?

הוֹמְרוֹס וְהֵיָם – הָאֵהָבָה הַנִּיעָה.
לְמִי אֶקְשִׁיב? הִנֵּה – הוֹמְרוֹס נֶאֱלָם.
אֲבָל מִשְׁחִיר, מְרַעִישׁ וּמִתְפַּלְסֵף הֵיָם
וְלִמְרֵאֲשׁוֹת בְּרַב שְׁאוֹן מְגִיעַ.

08.1915

13 קואליציית הצבאות היווניים שהפליגה לעיר טרויה.

לנינגרד¹⁴

הנה שבתי לפרך המכר עד דמעות,
עד הנריד, בלוטות הילדות התפוחות.

אם חזרת – עליך לבלע מיד
שמן דג מאורות פנסי לנינגרד!

זהו יום של דצמבר, זהה ומהר:
החלמון מתערבב בעטרן הקודר.

פטרבורג! לא רוצה לאבד את חיי!
את ספרות החיוג לא שכחת, בודאי.

פטרבורג! עוד אצלי האלפון הקצר:
את קולות המתים אחפש ואמצא.

מעוני הוא בשחור מדרגות, לרקות
פעמון שנתלש משלח מכות.

בלילות מחכה לאורח חשוב,
מטרטר את שלשלת דלתי שוב ושוב.

10.1930

14 לנינגרד – שמה הסובייטי של סנקט פטרבורג בירתה של רוסיה במשך כמאתיים שנה. מנדלשטם כתב עליה רבות, ועכשיו הוא חוזר לגרסה הסובייטית של העיר האהובה, שבה הוא מתגורר בדירה הרוסה למחצה.

*

עַל הוֹדוֹ הָרוּעִים שֶׁל מְצַעַד הַדּוֹרוֹת,
וְעַל גְּבֵה שְׁבֻטֵי עֲתִידִי
כָּבֵר וְשִׁלְתִּי מְכוּס בְּמִשְׁתֵּה הָאֲבוֹת,
מִרְנִי, שְׁמַחְתִּי וְכְבוֹדִי.

עַל כְּתַפִּי מְזֻנָק הָעֵדֶן הַטּוֹרֵף –
אַךְ אֵינְנִי זָאב בְּדָמָי.
בְּעֵרְבוֹת הַסִּיבִיר תִּתְחַבְּנִי הַיֵּטֵב
בְּשִׁרוֹל הַמְּעִיל הַחֲרָפִי.

לֹא אֶרְאֶה שָׁם פְּחָדָן אוֹ בְּצַבּוּץ מִתְפַּתֵּל
אוֹ גִּלְגַּל מְאָדִים מִהֵדֵם,
שׁוֹעֲלֵי הַשְּׁלֵגִים לִי יִגְהוּ אֶת הַלַּיִל
בְּכַחַל הַקְּדָמוֹן שֶׁל יַפִּים.

תּוֹבִילְנִי לַלַּיִל בּוֹ זוֹרֵם יַנִּיסִי¹⁵
וְהָאֶרֶץ נוֹשֵׁק לְכוֹכֵב –
כִּי אֵינְנִי זָאב, וְאוֹתִי יַחְסֵל
רַק הַהוּא שְׁדָמִי כְּדָמִיו.

1935 ,17-18.03.1931

15 יניסיי – אחד הנהרות הגדולים ביותר בסיביר.

עדנה סנט וינסנט מיליי¹⁶

לשכוח את תווי פניך

מאנגלית: אורית נוימאיר פוטשניק

רק עד שייעלם מהסיגריה אור אחרון

רק עד שייעלם מהסיגריה אור אחרון,
ברגע הקטן, בסוף אותן שניות שקטות,
דומם, דומם, נופל האפר על המרצפות
ואור הלהבה לרגע חד כמו פגיון.
מוזר איך מתערבב הג'ז מתוך הסקסופון,
עם הצללים הנשברים, רוקדים על הקירות,
ארשה אז לדמותך לצוף מכל החלומות
ולעלות, לזרם בכל נימי הזכרון.
ואז – היה שלום, חלום אשר תם והיה.
אוכל לשכח את תוי פניך, את כלם,
ואת דמותך אז לסלק לטהום הנשיה.
רק החיוך עוד כאן, ומלותיך לעולם
ישארו. זה זמן שבו השמש נטויה.
על הגבעה שלך אחרי שכבר שקעה בים.

אם אגלה בלאט, פתאום, לגמרי באקראי

אם אגלה, בלאט, פתאום, לגמרי באקראי:
אתה איננו עוד וגם לנצח לא תשוב.
שכני בחשמלית אחוז עתון אל מול עיני,
ובעמוד האחורי, אני רואה, כתוב:
בהצטלבות של השדרה בצדדי היום
פנת רחוב פלוני – כן העתון מלא מידע –
עבר בחפזון בכביש עובר ושב פתאום,
ונהרג. האיש הזה הוא במקרה אתה.
אני אז לא אבכה בקול כי לא אוכל לבכות
בקול כאן, מול זרים גמורים, ולא לספק כפי.
במקום כל זאת אשב, אצפה בשקט באורות
התחנה שנסחפים, חולפים אל מול פני.
או שארים עינים ואקרא ברב עיון
על קרמים לעצוב שער ועל ציוד גנון.

כחול הזקן

פְּתַחְתָּ אֶת דְּלַת זֶה הָאֶסוּרָה לָךְ, הִיחִידָה.
אִז הִכְנַסִי עִשָׂו, רְאִי, עֲבוּר דָּבָר זְעִיר
נִבְגְדָת. אֵין קִלְחַת, אֵין כָּאן שׁוּם אוֹצֵר נְחֹפֵא,
לֹא תִמְצָאִי מְרֹאָה קְרִיסְטָלִית, אֵין שְׁקוּף בְּהִיר
שֶׁל הָאֲמֵת, וְאֵין כָּאן שׁוּם רְאִשֵׁי נְשִׁים טְבוּחוֹת
בְּגִלְל הַחֲמֻדָּנוֹת. אֵין מְצוּקָה וְאֵין עֲגָמָה.
הַבִּיטִי שׁוּב הַיֵּטֵב בְּשֵׁתֵי עֵינֶיךָ הַפְּקוּחוֹת –
הַחֲדָר רִיק, מְלֵא קוֹרִים, אֲבָק, בְּלִי נְחֻמָּה.
וּבְכֹל זֹאת הוּא יָקָר לִי, וְשִׁמְרֵתִי עַל חֲדָרֵי
שְׁלֵא אֶהְיֶה מְכָר כְּלִיל, לְכֹל עוֹבֵר וְשׁוֹב,
וְאֵת מְבֻלֵי מְשִׁים זְהֻמָּת, חֲלֵלֵת אֶת אוֹצְרֵי
כְּשֶׁהַתְּגַנְבֵת הַלֵּילָה וְחֻצִית כֶּךָ אֶת הַסֶּף.
אֵל דְּמוֹת פְּנִיךָ לֹא אֲבִיט עוֹד פְּעַם, אֲוֹתֵר.
הַחֲדָר הוּא שְׁלֵךְ. אֲנִי אֲמָצָא מְקוֹם אַחֵר.

המעט שנותר לי כאדם

מצרפתית: צוריאל אסף

בנו'מן פונדאן (1898-1944) נולד ברומניה ופרסם ברומנית את יצירותיו המוקדמות. בגיל עשרים וחמש עבר לפריז והחל לכתוב צרפתית. חיבר שירה, מסות פילוסופיות ומאמרי ביקורת. במוקד יצירתו חוויית הזרות הקיומית המובעת לרוב דרך דמות הנוסע או המהגרה. נרצח באושוויץ והותיר צוואה ספרותית מהדהדת שהיא צעקת תפילה קיומית.

מבוא בפרוזה

אֵלֵיכֶם אֲנִי מְדַבֵּר, הָאֲנָשִׁים מִנְגֵד,
מְדַבֵּר כְּאָדָם אֶל אָדָם,
עִם הַמַּעַט שֶׁנֹּתֵר לִי כְּאָדָם,
עִם מַעַט הַקּוֹל שֶׁנֹּתֵר בְּגֵרוֹנִי.
דְּמִי שְׂפוּף עַל הַדְּרָכִים, זֶה אֶפְשָׁרִי, אֶפְשָׁר –
אֵל תִּקְרְאוּ לְנִקְמָה!
הֵהָלֵל נָתַן, הַחַיּוֹת נִצּוּדוּ,
הַנִּיחוּ לִי לְדַבֵּר עִם אוֹתָן הַמַּלְיָם
שְׁאֵנוּ חוֹלְקִים –
עוֹד נֹתֵר מֵהֵן מַעַט מוֹבָן!

יּוֹם יָבוֹא, וְדָאִי, וְהִצְמָא יִרְגַע,
נִהְיָה מַעֲבָר לְזַכְרוֹן, וְהַמָּוֶת
יִשְׁלִים אֶת מְלֶאכֶת הַשְּׁנָאָה,
אֶהְיָה זֶר סָרְפֵד תַּחַת כְּפוֹת רְגְלֵיךָ –
וּבְכֵן, מוֹטֵב שֶׁתִּדַע שֶׁהָיוּ לִי פָנִים
כְּמוֹךָ, וְפֶה שֶׁהִתְפַּלֵּל, כְּמוֹךָ.

כַּאֲשֶׁר נִכְנַס אֲבָק, או גֶרֶגֶר חֲלוּם
אֶל הָעַיִן, בְּמַעַט מֶלַח הָעַיִן בּוֹכָה, וְכַאֲשֶׁר
קוֹץ רַע מִפְצַע אֶת עוֹרִי,
דָּם אָדָם זוֹלָג, מִמָּשׁ כְּשֶׁלֶךְ!
וְדָאִי, בְּדִיּוּק כְּמוֹךְ הֵייתִי אֲכֹזְרִי, הֵייתִי
צָמָא לְרִכּוּת, לִכְח
הוֹהֵב, לְעַנֵּג וְלִכְאֵב.
בְּדִיּוּק כְּמוֹךְ אֲחֻזְתִּי בְּרָשַׁע וּבַחֲרָדָה
בְּעֵתוֹת שְׁלוֹם, שְׁכוּר בְּנִצְחוֹנוֹת,
מְזַעֵזַע וְסַחוּף בְּעֵתוֹת כְּשֶׁלֶן.
כֵּן, הֵייתִי אִישׁ כָּל הָאֲנָשִׁים,
חֵייתִי עַל הַלְחָם, הַחֲלוּמוֹת וְהַיֹּאוֹשׁ. וְכֵן,
אֶהְבֵּתִי, בְּכִיתִי, שָׁנֵאתִי וְסִבֵּלְתִי.
קִנֵּיתִי פְּרָחִים וְלֹא תִמִּיד הַשְׁלֵמְתִי
אֶת חוֹבוֹתַי בְּזִמָּן, בְּסוֹפֵי שְׁבוּעַ יֵצְאֵתִי לְטִיל,
לְדוּג, תַּחַת עַיִן הָאֱלֹהִים, דְּגִים מְדַמְיָנִים.
רַחֲצֵתִי בְּמֵי הַנַּחַל
שֶׁשֶׁר בְּסִבְכִים וְאֶכְלֵתִי טְגָנִים.
בְּעָרֵב אַחֲרֵי כֵן, שִׁבְתִּי לְמִטָּתִי,
עַיִף, בְּלֵב מֵתֵשׁ וּמְלֵא בְּדִידוֹת,
מְלֵא רַחֲמִים עֲצֵמִיִּים,
מְלֵא רַחֲמִים עַל הָאָדָם,
מִבְקֵשׁ, מִבְקֵשׁ לְשׂוֹא עַל בְּטֵן הָאִשָּׁה
אֶת הַשְׁלוֹם הַבְּלֵתִי אֶפְשָׁרִי שְׂאֵבְדָנוּ
פַּעַם, בְּפִרְדָּס הַגָּדוֹל שְׁבַמְרִכּוֹז
פָּרַח עֵץ הַחַיִּים.
אֲנִי קוֹרָא כְּמוֹךְ בְּכֹל הָעֵתוֹנִים וְהַסְפָּרִים,
וְלֹא מִבִּין דְּבַר בְּעוֹלָם,
וְלֹא מִבִּין דְּבַר בְּאָדָם,
גַּם אִם לֹא פַעַם אֲמַרְתִּי
אֶת הַהֶפֶךְ.
וְכַאֲשֶׁר הַמּוֹת, הַמּוֹת הַגִּיעַ, אוֹלִי
הָעֵמֶדְתִּי פָּנִים שְׂאֵנִי יוֹדַע
אֶת הָאֲמֶת.

אוכל לומר לך בשעה זאת,
היא באה אל עיני המפתעות
נדהמות להבין כה מעט –
האם היטבת להבין ממני?

ואף-על-פי-כן, לא!
לא הייתי אדם כמוך.
אתה לא נולדת בדרךים,
איש לא זרק את ילדיך
כחתולים חסרי עינים,
לא נדת מעיר לעיר
נרדף בידי הרשיות,
לא הפרת את אסונות השחר,
את קרונות הבקר,
ואת ההתפחות המרה של ההשפלה,
מאשם בעברה שלא בצעת,
ברצח שגויתו עדין חסרה,
משנה שמות ופנים
כדי שלא להשתמש בשם גנוב
ובפנים ששמשו כבר את כלם
ליריקה!

יום יבוא, ודאי, כשיקרא השיר
לנגד עיניך ממש, בלי לבקש
דבר! שכח מזה, שכח! זוהי רק
צעקה, שלא נתן לשם בשיר
משלם, האם נותר לי הזמן הדרוש לסיים?
אך כאשר תצעד על זר הסרפד
שהייתי אני, במאה אחרת
בספור שכבר יתישן,
זכר רק שהייתי חף מפל אשמה
וכי, בדיוק כמוך, בן תמותה,
היו גם לי פנים מסמנות
בכעס, ברחמים ובשמחה,
פנים של אדם, בפשטות!

דיוקן עצמי

האם אין דבר שיוכל להרגיע אותנו?
מעט שלג על שפתי הכוכבים,
מעט מיתת נשיקה?

אני, בכל זה – מי – אני?
פונדאן (בנז'מן) נוט –
חוצה ברגל, ארץ, שירים.

מערבלת ענקית של מתים
נבטת בעתון שלהם. סוף העולם
נמצא, בישיבה, בנמל הישן
משחק התקפי

ראה את עצמך, פונדאן בנז'מן,
בתוך הקרחון, העפעפים כבדים,
איש בין אנשים. מת מרעב.

האושר

מספרדית: רעות בן יעקב

מי שִׁמְחֵבֶק אֵשֶׁה הוּא אָדָם. הָאֵשֶׁה הִיא חוּה.
הַכֹּל קוֹרָה בַּפֶּעַם הָרֵאשׁוֹנָה.
רְאִיתִי מִשְׁהוּ לָבֵן בְּשָׁמַיִם. אָמְרוּ לִי שְׁוֵה הַיָּרֵחַ, אֲבָל
מָה אוֹכֵל לַעֲשׂוֹת עִם מְלָה וְעִם מִיתוּלוֹגְיָה.
הַעֲצִים מִפְּחִידִים אוֹתִי קֶצֶת. הֵם כֹּה יָפִים.
הַחַיּוֹת הַשְּׁלֹוֹת נִגְשׁוֹת אֵלַי כְּדִי שְׂאֵמֵר לָהֶן אֵת שְׁמוֹתֵיהֶן.
הַסְּפָרִים בְּסִפְרֵיָה נְטוּלִי אוֹתֵיהֶן. הֵן צְצוֹת כְּשֶׁאֲנִי פּוֹתַח אוֹתָם.
בְּדַפְדּוּף בְּאֵטֶלֶס אֲנִי מְטִיל אֵת הַצּוֹרָה שֶׁל סוּמְטָרָה.
מִי שֶׁמְצִית גְּפָרוּר בְּחֶשְׁכָה מְמַצִּיא אֵת הָאֵשׁ.
בְּרָאִי יִשְׁנוּ אַחַר הָאוֹרֵב וּמִמֶּתִין.
מִי שֶׁמְבִיט בֵּיָם רוֹאֵה אֵת אֲנִגְלָיָה.
מִי שֶׁמְדַקְלֵם שׁוֹרָה מֵאֵת לִילִינְקֹרוֹן יוֹצֵא לְקָרֵב.
חֶלְמֵתִי אֵת קֶרְתְּגוֹ וְאֵת הַלְגִּיוֹנוֹת הַמְּחַרְיָבִים אֵת קֶרְתְּגוֹ.
חֶלְמֵתִי אֵת הַחֶרֶב וְהַמַּאֲזֵנִים.
בְּרוּכָה תִּהְיֶה הָאֵהָבָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ צַד שׁוֹלֵט וְצַד נִשְׁלָט, אֲלֵא שְׁנַיִם נִכְנָעִים.
בְּרוּךְ יֵהֵא חֵלוֹם הַבְּלָהוֹת, אֲשֶׁר מְגַלֶּה לָנוּ שֵׁשׁ בֵּיכְלֵתָנוּ לְבֵרָא גִיהֵנוּם.
מִי שֶׁנִּכְנָס לְנֶהָר נִכְנָס לְגִנְגָס.
מִי שֶׁמְבִיט בְּשַׁעוֹן חוֹל רוֹאֵה אִימְפֵרִיָה בְּהַתְּפוֹרְרוֹתָהּ.
מִי שֶׁמְשַׁחֵק בְּפִגְיוֹן מְנַבֵּא אֵת מוֹתוֹ שֶׁל יוֹלִיּוֹס קֵיסָר.
מִי שֶׁיִּשְׁן הוּא כֹּל בְּנֵי הָאָדָם.
בְּמַדְבַּר רְאִיתִי סְפִינְקָס צַעִירָה, שְׁוֵה עֵתָה נַחְצָבָה.
אֵין כֹּל יִשְׁן תַּחַת הַשָּׁמַשׁ.
הַכֹּל קוֹרָה בַּפֶּעַם הָרֵאשׁוֹנָה, אֲךָ בְּאִפְּן נִצְחִי.
מִי שֶׁקּוֹרָא אֵת מְלוֹתֵי מְמַצִּיא אוֹתָן.

17 חורחה לואיס בורחס (1899-1986) – סופר ומשורר ארגנטינאי, מגדולי היוצרים של אמריקה הלטינית. המתרגמת מודה לאוריאל קון, נעמי דרצ'ינסקי, לירון אלון ועמוס נוי.

חלמתי עליך כל-כך

מצרפתית: ורדה סמואלס

חלמתי עליך כל-כך עד שאבדת את גשמיותך.
האם עוד יש סכוי לגעת בגוף הזה החי
ולנשק שוב על הפה
את מקום לדת הקול היקר הזה?
חלמתי עליך כל-כך עד שזרועותי, הרגילות לחבק את צלך
בעודן שלובות על חזי,
לא יוכלו להסכין עוד, אולי,
עם קווי גופך
ועד שלנכח מופע האמת של כל מה שרודף אותי
ומושל בי זה ימים ושנים
אני עוד עלול להפך לצל,
הו נדנדות הנפש.
חלמתי עליך כל-כך עד שכבר אין ודאי טעם שאעור.
אני ישן בעמידה, חשוף למופעי החיים החולפים
ולמופעי אהבתי לך, את היחידה שעוד נחשבת בעיני:
פחות אוכל לגעת במצחך ובשפתך מאשר בכל זוג שפתיים
ובכל מצח אקראי.
חלמתי עליך כל-כך, הלכתי כל-כך, דברתי כל-כך, שכבתי כל-כך עם צלמך
עד שלא נותר לי דבר, שמא –
רק להיות לצלם בין צלמים, לצל בין צללים,
פי מאה צל מאותו הצל המרחף
ועוד יוסיף וירחף ברב חדוה
על שעון השמש של חייך.

18 רובר דסנוס (1900-1945) היה מראשוני חבורת המשוררים הסוריאליסטיים. במלחמת העולם השנייה היה פעיל ברויסטנס, וב-1944 נעצר על ידי הגסטפו ונשלח תחילה לאושוויץ, אחר כך לבוכנוואלד ומשם למחנה טרייזנשטאט ובו נספה.

איציק מאנגר¹⁹

שלושה שירי חומש

מיידיש: יעקב צ' מאיר

רחל הולכת אל הבאר לשאוב מים

רחל מביטה בראי וקולעת
צמה שחרה ארפה,
שומעת את אבא על המדרגות
כחכות, שעול, חריקה.

רצה מיד אל החדר הצר:
"לאה! מהר! הוא בא!"
לאה קופצת והספרון
בכריכה הרכה מחבא.

פניה חורות ועצור המבט,
אדמות העינים מבכי.
"העינים שלך, את הורסת אותן,
להיום קראת כבר מספיק!"

את כד המים לוקחת רחל
ואל הבאר היא יוצאה.
הערב יורד, הוא שלו וכחל,
רק הבט ונחלצת דמעה.

19 איציק מאנגר (1901-1969) – מגדולי משוררי היידיש, יליד בוקובינה. נפטר בתל אביב.

הולֶכֶת. עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה הַמְחֻשֵׁף
אַרְנֶבֶת חוֹלְפֶת בִּיעֵף.
צְרִיץ – צְרֻוֹר שֶׁל צְרָצֵר צְדִיק
עוֹלָה מִן הָעֵשֶׂב הָעֵב.

עֲגִיל אֶחָד שֶׁל זֶהָב מְנַצֵּץ
בְּרוֹם הַרְקִיעַ הַרְחֵק:
"לוֹ לְפָחוֹת חֲכוּ שָׁם שָׁנִים,
עִם שְׁנִיָּהִם הֵייתִי צוֹחֵק".

חֲלִיל מְחַלֵּל בְּקֶרֶבֶת מְקוֹם:
טְרִילֵי טְרִילֵי טְרִילֵיָהּ –
רִיחוֹת בֵּין־עֲרָבִים, נִיחוּחַ חֲצִיר,
רִיחַ שֶׁל שָׁה וְעִגְלָה.

רְצָה. כֶּבֶד עָרֵב, בְּחֻמֶשׁ כְּתוּב:
הָאוֹרֵחַ – לֵיד הַבְּאֵר.
הִיא הַתְּעַנְתָּה, הַחֲתוּל הַתְּרַחֵץ,
רְצָה שְׁלֵא לְאַחֵר.

רְצָה וּמְעַלְיָהּ מְאִיר
הָעֲגִיל הָאֶחָד הַבוֹהֵק.
"לוֹ לְפָחוֹת חֲכוּ שָׁם שָׁנִים –
עִם שְׁנִיָּהִם הֵייתִי צוֹחֵק".

יעקב אבינו פוגש את רחל

יעקב אבינו תועה, הוא מתש.
מחליק ויורד לו הערב.
היכן הבאר, אולי פה משמאל?
היא צריכה להיות כאן בערך.

הוא מוציא מהכיס חמש־כיס וקורא,
פה בדיוק, זה ברור, זה בטוח.
זה מה שפכתוב, באמת, בחיי,
אז איפה היא? אין איש לכל רוח.

היא הולכת, היא רצה, זו היא, בת הדוד,
בידה מחזיקה את הכד,
היא יפה אף יותר ממה שפכתוב
בחמש: אבן־חן, אזמרָגד!

"ערב טוב, הגברת הפל־כף יפה,
מדמואזל, עלמת־חן,
אני לא מפה, רק הגעתי משם,
אסביר רגע, היתכן

שאת מכירה, כלומר, יש לי דודים,
פה בארץ, גיברת יפה,
חשבת, אולי את תכירי הדוד,
סליחה, קצת קשה השפה.

לכן לו קוראים, מבינה, והוא לא
איזה פראיר או מישהו סתם,
כלם שם אצלנו בכפר הם אומרים
שהוא מיליונר מפרסם".

"הַתְּכַוֵּנֵת לְבֶן, לְבֶן הָאָרֶמִי,
זֶה אָבֹא שְׁלִי, הֲרִי",
"גְּבֻרַת, אֲזוּ טוֹב, אִם אֲנִי לְהַבִּין,
אֲזוּ בְּטַח קוֹרְאִים לְךָ רַ" –

"וְאַתָּה שְׂמֵךְ יִאֲשֶׁה, בֶּן דוֹדְתִי?"
לְחִיָּה הַסְּמִיקוּ קִלּוֹת,
וַיַּעֲקֹב חָשַׁב בְּלִבּוֹ שֵׁם בְּפָנִים:
אִיזוֹ נַעֲרַת פְּלֹאוֹת.

הֵם הוֹשִׁיטוּ יָדִים זֶה אֶל זֶה
וְרוּחַ עָרַב קָרִירָה
אֲחֻזָּה בְּשִׁנְיָהֶם בְּסֻבּוֹב מְהִיר
רָגַע – חֲלָפָה עֲבָרָה.

דינה בת יעקב יוצאת לרנדוו

דינה מושחת בליפסטיק
שפתיה, מפה ומשם,
הן זוהרות כמו פרג אדם,
די, זה מספיק, זה משלם.

מודדת כובע של קיץ,
שמתאים לשמלה הקיצית.
חוטפת מבט בראי הקטן,
יוצאת ובידה השמשית.

שעון העיר מצלצל שמונה,
זאת אומרת, אין מה למהר.
רק לפסע קלות אל הרנדוו,
עם הבחורים משכם.

"הו, שכם, עיר של יפי ודרור,
של מוזיקה, אור וולם,
לכל גן שלך יש לאשר סוד,
סוד שצופן אהבה".

נמאס לה לגמרי מבית אביה,
תפלות שם ללא הפסק,
מיום שאמא רחל מתה –
איש כבר איננו צוחק.

הצער תלוי על הבית כמו
עכביש גדול, קטלני,
מאז הלילות השמחים של שכם –
חולמת היא על הבנים.

"הו, שְׁכֶם, עִיר שֶׁל יְפֵי וּדְרוֹר
שֶׁל מוֹזִיקָה, אֹר וּוְלָס
לְכָל גֵּן שֶׁלֶךְ יֵשׁ לְאִשֶּׁר סוּד
סוּד שְׁצוּפֵן אֶהְבֶּה".

הוא מְכַר וְיִקַּר עֲבוּרָה, הַסוּד,
אֵיךְ תִּדְעַה הִיא מֵה יִתְרַחֵשׁ,
הִיא יוֹדַעַת רַק זֹאת, שֶׁלֶבֶה מִשְׁתוֹקֵק
אֶל הַצְעִירִים מִשְׁכֶּם – –

אֹר שֶׁחַר רֵאשׁוֹן מֵאִיר בְּשִׁכֶם,
וּבְבֵית הַמְרֻזָּח כְּגוֹר,
מֵיֵבֵב וְלֵס חֲדָשׁ שֶׁל יוֹהֵן שְׁטְרָאוּס:
"לְבִי, מִתְחַנֵּן אֲנִי, זְכֹר!"

הוּפּלוֹת פּוֹשְׁטוֹת אֶת גְּבִיעִיהַן

מִלְטָבִית: יוֹלֵי וְרֶשֶׁבֶסְקִי

אלכסנדר צ'אקס (1901-1950) נולד בריגה בירת לטביה, עיר שבאותה תקופה הייתה חלק מהקיסרות הרוסית. לאחר פרוץ מלחמת העולם הראשונה הוא נאלץ להתפנות מהעיר יחד עם בית ספרו ולנדוד בין הערים השונות ברחבי רוסיה. בסיום הגימנסיה נשאר ברוסיה הסובייטית ונרשם ללימודי רפואה באוניברסיטת מוסקבה. במהלך הלימודים התחיל לכתוב שירה ולהשתתף באופן פעיל בערבי ספרות סטודנטיאליים, אך עוד לפני שסיים את לימודיו גויס לצבא האדום כסטודנט לרפואה. רק לאחר סיום השירות ב-1922 חזר סופסוף לריגה. עם כיבוש לטביה בידי הצבא הסובייטי בשנת 1940 ולמעשה עד מותו ב-1950 נתקלו שיריו של צ'אקס בביקורת ארסית מצד תועמלני המפלגה הקומוניסטית על השימוש הנרחב ב"אסתטיקה בורגנית המאופיינת בסנוביות ובפורמליזם", עד שבשלב מסוים צ'אקס אף נאלץ לפרסם מעין התנצלות פומבית. בעבור הקוראים והמשוררים של שנות ה-60 ואילך צ'אקס ייזכר בעיקר כמשורר הלטבי הראשון שבוחר להלל את העיר על כל גווניה, ונדמה שבכך יצירתו מאפשרת לנו לצלול לאותה אווירה מיוחדת שאפיינה את ריגה העצמאית שבין שתי מלחמות העולם, ואשר גם כיום עודנה מהדהדת במדרכות של מרכז העיר.

אֲבִיב בַּעִיר

הַצְחָנָה עוֹלָה, וְחוּם כְּמוֹ שׁוֹקוֹלָדָה
הַזָּרִם הַמְּלַכְלֵךְ
שׁוֹלֵף אֶת הָאֶסְפֶּלֶט מִבֵּין הַבְּרִיקוֹת
שֶׁל קְרַחוּנֵי הַכְּרֵךְ.

הַשֶּׁלֶג מְתַמוֹסֵס בְּעֶרְמוֹת הַזֶּבֶל
עִם פְּרִץ קְרָנֵי הַחוּם,
בְּרוּחַ שְׁטוֹת נִשְׁאֵת בֵּין סַמְטָאוֹת הַהֶבֶל
בְּשׁוֹרֵת הַסְּרַחוּן.

כְּמוֹ סֶרֶט בְּהַקִּיץ הַשָּׁמֶשׁ מִתְפַּנֵּקֶת
עַל סַפְסְלֵי הָעִיר,
חֲרֹשֶׁת הַזְּבוּבִים הוֹמָה וְנֹאבְקֶת
עִם תִּיקְנֵי הַקִּיר.

וּבִפְרוֹר רְחוֹק עוֹטְפֶת אֶת הַנֶּעֱל
עֶסֶת הַבֶּץ הַלֵּחַ,
נִגְלִית בְּשֵׁאוֹן נוֹצוֹת, גִּירִים, קְלָפִים וְתִיל
מִמְלַכֶּת הַפְּרָחָח.

תועה

אלוף משחקי המטבע,
פרחח סמטאות העבר,
אני כבר כבד ושבע
מקצב פוקסטרוט-הפרור.

חפת הערמון בתפרחת
פרושה בשלולית הנוגה,
אין זכר לזהר השחק,
הלב משתנק מתנוגה.

זכור לי לענג הגשם,
שיטוט בשלולית, כוס הקואס,
פוקסטרוט ועלמה מבישת.
הרגע חלף לו ופס.

איפה, פרור למזכרת,
כיצד נעלמה השמחה?
נהייתי מצוי לתפארת,
וחש בזרות ומבוכה.

אך מה אם אסטה מן התלם,
אחליץ נעלים קמעה,
ושוב אתפרע כמו עלם
בבהק פרקט החמאה.

אורנים

אָרְנִים מְקַדֵּם, צַל נוֹפֵל אֲפִים,
שֵׁט כְּמוֹ אור בְּצַהֵר זְכוּרֹן נוֹשֵׁן,
וְאֲנִי שׁוֹב יֶלֶד פָּרָא אֵינְדִיאָנִי,
וְחַיִּי שׁוֹב רֵיחַ קְטֹרֶת מְעֻשָּׂן.

כְּבָר גּוֹפֵי יַגַּע, הַגְזֵרָה פּוֹזֵלֶת,
הַשִּׁיבָה הַכְּנִיעָה אֶת ז'קֵט הָעוֹר,
וְתִשׁוּקוֹת שֶׁל פֶּעַם בְּעֵינֵי הַיֶּלֶד
נִהַפְּכוּ לְלַעַג בְּחֻלְף הַדּוֹר.

רְחֹשׁ אֵינְדִיאָנִי עַל כָּל שְׂבִיל וְשַׁעַל,
וְאוֹלָם אֵין רַע שְׁיֹשִׁיט לִי יָד,
עַל פְּנֵי הַגְּלִידוֹ צִלְקוֹת הַחֵיל,
חִלּוּמוֹת הַהֶבֶל נִגְנוּזוּ לְעַד.

חִלּוּמוֹת הַהֶבֶל – גַּם לְבָכוֹת אֵין כַּח,
בְּשׁוּלֵי הַדֶּרֶךְ הַדְּמָעוֹת יְבֹשׁוּ,
בְּהֶמֶת הַיַּעַר לֹא אִמְצָא מְנוּחַ.
חֲשֵׁמְלִית שׁוֹאֶגֶת בְּפִרְוֹר חֲשׂוּף.

ג'לטו

ג'לטו, ג'לטו!
פעם אחר פעם התגנבתי לרציף,
פרוטה לפרוטה נחסכה לכבודה!

ג'לטו,
הנפלות שלך
פושטות את גביעיהן תמורת כסף
בסמטאות העיר,
הנפלות שלך
נפלאות צהבות
כמו עלי נוריות בדוכן הפרחים,
הנפלות שלך
כמו דם ארגמן,
כמו שפתי עלמות ואורות הכבישים בלילות.

ג'לטו,
מיטב המטבעות
מסרתי בעדך,
בולים נדירים
עם נמר ססגוני כמו חלון ראווה,
וג'רפה גבוהה ודקה כמו אנטנה.

ג'לטו
קרירותך המפתה כמו אתר
היתה בגופי,
יחדה
משפתיים נושקות ופחדים,
אתה
לוח שנות נפשי הבלויה,
דרך אהבתך,
למדתי לאהב
את כל החיים, געגוע.

הלילה הוא ארמון

מקטלאנית: יאיר אור

מריוס טורס הפך במחצית השנייה של המאה העשרים לדמות מיתית של השירה הקטלאנית המודרנית. הוא נולד בעיר ליידה ב-1910 והיה רופא בהכשרתו, אך בגיל 25 חלה בשחפת ואושפז בסנטוריום. שם חי במשך שבע שנים עד מותו בגיל 32, בשנת 1942. עם הגיעו לבית ההבראה נגזר עליו להפסיק לעסוק ברפואה, והוא הפך מרופא שגם כותב שירים למה שפינה: "אותו דבר אבסורדי: משורר לירי". בשיריו תיאר את בדידותו ואת חולשתו הנשקפים מבעד למחשבותיו, לספרי השירה שקרא ולמוזיקה ששמע בבית ההבראה. כתיבתו טבועה גם בחותם מלחמת האזרחים שהתחוללה באותן שנים בספרד, והתבוסה הקשה של המחנה הרפובליקני, שהוא ומשפחתו היו בשר מבשרו. טורס לא פרסם דבר בימי חייו, ואת אוסף שיריו הראשון פרסם לאחר מותו ידידו הסופר ז'ואן סאלס בגלותו במקסיקו. רק ב-1950 התפרסם קובץ שיריו גם בקטלוניה.

וריאציות על נושא של הנדל

יְדִים חֲמוֹת וְאַרְכּוֹת
מוֹשְׁכוֹת מֵתוֹךְ הַצֵּמְפְּלוֹ
נְעִימוֹת מְרִירוֹת, עֵתִיקוֹת,
מִשְׁלָדוֹ שֶׁל כְּנוֹר.

הַיְדִים בְּשִׁלְוָה מַחְלִיקוֹת
בְּעֶזְרַת הַמְּכַנְיָקָה הַנְּכֹנָה
שֶׁל אֲצָבָעוֹת מֵתוֹת הַחֹלְפוֹת
עַל חֲרוֹזֵי עֵץ בְּמַחְרֹזֹת תְּפִלָּה יְשָׁנָה.

J'ai dit à mon cœur, à mon faible cœur ...

Alfred de Musset

אָמַרְתִּי לְלִבִּי, לְלִבִּי הָאֲמֻלֵּל:
 – הַאִיִּנָּה מִתְבַּיֵּשׁ בְּחִלְשֵׁתָהּ?
 תִּהְיֶה, אֶהְבֶּה, הוֹלֵלוֹת, זֶהֱבִי,
 הַאִיִּן בְּאֵלֶּה לְהִבִּי אֶת עֲצֻלוֹתָהּ?

אָמַרְתִּי לְלִבִּי, לְלִבִּי הָאֲמֻלֵּל:
 – הִפֵּה, הַשְׁתַּכֵּר, נִשְׁקֵה, רְטֹן!
 הֶלֶם חֲזַק יוֹתֵר, מוֹגֵל לֵב, אוֹ מוֹת
 כָּבֵד לְתַמִּיד מְעַצֵּב וּמְשֻׁמָּוֶן!

אוֹ שְׂמָא מֵת אֶתֶּה, וְלֹא תִדַּע לְכֹסֶף
 לְשִׁירַת הַלְּאוֹטָה, לְפָרְצוֹ שֶׁל אֶגְרוֹף,
 לְלִילָה בְּהִיר, לְוֹרֵד עֲדִין?

וְלִבִּי הָאֲמֻלֵּל, לִבִּי לִי אָמַר:
 – לְשֵׁם מָה לְתֵת עוֹד אֶפֶר לְשִׁכְחָה?
 וְהוּא חִיָּךְ אֵלַי, עֲתִיק, בְּלִי לְהִבִּין.

*

הַלִּילָה הוּא אַרְמוֹן, עַל פִּי גְדֻלָּךְ חֲשֵׁל,
נְשָׁמָה דְרוּכָה, גְּדוּלָה מִיְצִיר כָּל אֲדָרִיכָל.
כָּל הַשְּׁבִילִים אֶל תּוֹכְךָ הִמָּה
– מְרַחֲקִים שֶׁל שְׁלוֹם, מְרַחֲקֵי אֶהְבָּה.

אֶת עֵינָיו עוֹצֵם הָאִינְסוֹף, וְשׁוֹמֵעַ בְּדַפְּךָ הַזֶּה
הַלְמוֹת רֶכֶה רֶכֶה שֶׁל חֵלוֹם עֲנֵג כָּל-כָּךְ
הַמְרוֹמָמֶת אֶת הַחַיִּים מִן הָעוֹלָם הַזֶּה.
מִשָּׂא כּוֹכְבִים מְרַצֵּד אֶת מְצָחוֹ מְכֻסָּה.

נוֹמֵי בְשֵׁלוֹם בְּהִיר, עֲצָמֵי גַם אֶת עֵינַיִם,
נְשָׁמָה דְרוּכָה, נְשָׁמָה מְשַׁעֲבֶדֶת עֵדִין;
וְהַקְּשִׁיבִי, כְּבַחֲלוֹם, לְקוֹל הַלְמוֹת גּוֹאֵל –
מְנוּחָתוֹ שֶׁל הַמּוֹת, שְׁתִּיקָתוֹ שֶׁל הָאֵל.

*

במהרה, בבתי המחסה ועל הספסלים שבִּעֵיר,
יִכַּנֵּס אֶל לֵב הָעֵינַיִם כֹּל הַקֹּר הֵוָה שְׁמֵת־קָרֵב,
אֲמַלְלוֹת וְחֶרֶף מְלוֹא חֲפָנִים יַעֲתִיר
בְּיָדַיִם שְׁמֵרֵב תַּחֲנוּנִים כְּכֹר אֶכְלוּ עַד כָּאֵב.

שְׁתִּיקָה עֲמָקָה וְחִיָּה כְּמוֹ אוֹרֵחַ קָרֵב
מִשְׁכָּנָה אֶל חֲדָרֵי הָאֲרָמוֹן הָעֵתִיקָ, הַנְּעוּלָ, תַּעֲבִיר,
וּלְרַגְלֵי עֲמֻדַת הַשְּׁמֵשׁ בְּדַרְכֵי־מֵתִיצֵב,
מִשְׁתַּרְרֵר אֲכֹזְרֵי הַלַּיְלָה הַבְּהִיר.

ועל אף כל זאת, כְּמָה יָפִים הַסָּגֵל הַחֹזֵר,
הַיֵּרֶק הַנוֹצֵץ, הַנִּצָּצַת מִקְרָבוֹ שֶׁל פֹּז לֹא גִשְׁמִי,
שֶׁל שְׁקִיעָה זוֹ שֶׁל יָמֵי אוֹקְטוֹבֵר גְּנֻדְרָנִי!

יְפֵי נְקֻשָּׁה, הַמְקַפֵּיא בְּכַפּוֹר הַבֵּל פִּיּוֹ כֹּל זֵיק בּוֹעֵר!
וְרַק מְאַחֲזֵרֵי הָעֵינַיִם מִשֵּׁב רוּחַ חֲמִים מִתְמַר,
כְּשֶׁל כּוֹר הַתּוֹף הָרוֹחֵשׁ בְּמֵאוֹרָה, אֲרַגְמָנִי.

רייזל ז'יכלינסקי

כל הרוחות נשמו בגידה

מיידיש: רחל שליטא

רייזל ז'יכלינסקי נולדה ב־1910 בגמבין שבפולין, עיירה קטנה הנמצאת כ־70 ק"מ צפונית ללודז'. למדה בבית ספר פולני ואחר כך אצל מורים פרטיים. את השירים הראשונים ביידיש פרסמה כבר בגיל 18 ב"פאלקסצייטונג" הוורשאי, שעורכו הספרותי היה מלך רביטש. בעידודו הוציאה ב־1936 את ספר שיריה "לידער" – שירים, הראשון בשבעת ספרי השירה שפרסמה. בימים הראשונים של המלחמה הצליחה לברוח לרוסיה עם חברים, ביניהם מי שיהיה לבעלה, הפסיכיאטר יצחק קנטר. יחד עברו את המלחמה וברוסיה נולד בנם. לאחר תום המלחמה הם שבו לפולין לזמן קצר, שם הוציאה ספר שכולו שירי קינה על מות משפחה בשואה. הם השתקעו בניו יורק, ושם חייתה עד מותה בשנת 2000.

אלוהים הסתיר את פניו

כָּל הַדְּרָכִים הוֹבִילוּ לְמוֹת,

כָּל הַדְּרָכִים.

כָּל הַרוּחוֹת נְשָׁמוּ בְּגִידָה,

כָּל הַרוּחוֹת.

עַל מִפְתָּנַי כָּל הַבָּתִּים נִבְחוּ כְּלָבִים עוֹיְנִים,

עַל כָּל הַמִּפְתָּנִים.

כָּל הַמַּיִם בְּנִהְרוֹת לָעָגוּ לָנוּ,

כָּל הַמַּיִם.

כָּל הַלֵּילוֹת הִתְפַּטְּמוּ מְאִימָתָנוּ,

כָּל הַלֵּילוֹת.

וְהַשָּׁמַיִם הָיוּ עִרְמִים וְרִיקִים,

כָּל הַשָּׁמַיִם.

וְאֱלֹהִים הִסְתִּיר אֶת פָּנָיו.

העיניים היהודיות שלי

האם פתחתי אֶז אֶת החלון
לְשִׁמּוֹשׁ הָאֲבִיב?
הַשָּׁמַיִם,
הָעֵנָנִים –
הָאֵם שָׁטוּ אֶז בְּתוֹךְ עֵינַי?

הָאֵם הִבֵּאתִי עֶצִיץ הַבֵּיתָה
וְחִפְתִּי
לְשִׁפְתָחוּ הַפְּרָחִים?
הָרִי אוֹתִי קָבְרוּ בְּעוֹדֵי בְחַיִּים!

בְּמוֹ יְדֵי חִפְרָתִי אֶת קִבְרִי,
הָאֲדָמָה הֵיטָה קִשָּׁה
וְקִפּוּאָה.
אֶת הַקֶּבֶר הַזֶּה הֵייתִי מְכַרְחָה
לְחֹפֶר בְּעֶצְמִי בִּידַיִם חֲשׂוּפוֹת.
אֶךְ רֵאשִׁי הַזֶּדֶקֶר מֵתוֹךְ הַקֶּבֶר,
כְּצֶמַח מְקַלֵּל שְׂאִינּוֹ יְכוּל לָמוֹת.

עֵינַי הֵיִהוּדִיּוֹת
שׁוֹתוֹת אֶת כָּל הַצְּבָעִים.
עֵינַי הֵיִהוּדִיּוֹת,
פְּקוּחוֹת לְרוּחָה,
מִבֵּיטוֹת הַחוּצָה מֵתוֹךְ הַקֶּבֶרִים
וּמְסֻרְבוֹת לָמוֹת.

דלי מים

"ריזל, הביאי דלי מים" –
אומרת אמא,
ואני שומעת בקולה.
כבר שנים אני נושאת את המים –
אמא הפכה לעשן.
הבאר נזוקה מזמן.
הזמנים משתנים:
עכשו חרף,
רוחות תולשות את איברי,
אני נאחזת בדלי המים.

סיפורי הוא סיפורך

ספורי הוא ספורך,
שכן במושב מולי בסאבוי.
מה שאתה חושב
מזמן שכחתי.
מה שעומד לקרות לך –
מזמן קרה לי.
למה שעודך מקנה לו
אני מחיכת
בשפתים חשוקות.
גורלי משרטט
עורקים כחלים בידך,
את שלך – תוכל לקרא
בקמטים העמקים בפני.

מילים־זכוכיות

מאיטלקית: טל אנגל

אנטוניה פּוֹצִי נולדה ב־1912 במילאנו והחלה לכתוב שירה כנערה מתבגרת. במשך שנים היא תיעדה ביומנה מכתבים, תמונות שצילמה, את חוויותיה מהלימודים ואת נסיעותיה. ביתה וספרייתה הפרטית היו בוילה המשפחתית בפסטורו, למרגלות הרי הגרינייה בלומברדיה. באוניברסיטה למדה בלשנות וספרות. ב־2 בדצמבר 1938 ניסתה לשים קץ לחייה בבליעת כדורי הרגעה. היא נמצאה מחוסרת הכרה בתעלה בפרוור של מילאנו ולמחרת נפטרה. בת 26 הייתה במותה. משפחתה סירבה להודות שמותה היה בשל התאבדות ונטען שמתה מדלקת ריאות. צוואתה הושמדה על ידי אביה, ושיריה עברו עריכה דקדקנית על ידי האב. פּוֹצִי נחשבת לאחד הקולות המקוריים בשירה האיטלקית המודרנית. בימי חייה הקצרים היא כתבה כ־300 שירים, וכולם ראו אור רק לאחר מותה.

עולה קלה

הִיִּיתִי רוֹצָה שְׁנִשְׁמָתִי תִּהְיֶה לְךָ
קְלָה
כְּקִצּוֹת עֲלֵי בְרוֹשׁ
הַנִּצָּתִים בְּשִׁמֶשׁ
בְּצִמְרוֹת גְּזָעִים עֲטוּפֵי
שֶׁלֶג –

הִיִּיתִי רוֹצָה לְהוֹלִיךְ אוֹתְךָ בְּמִלּוֹתַי
אֶל רְחוֹב נְטוּשׁ, מְסֻמָּן
בְּצִלְלִים דְּקִיקִים –
אֶל הַעֲמֻק שָׁבוּ שְׁקֻטִים הַעֲשָׂבִים,
אֶל הָאֲגָם –
הֵיכֵן שָׁמֵשׁ הַרוּחַ מְהַדְּדָה בְּאָחוּ
וְהַשְׁפִּירִיּוֹת מְשַׁתְּעֵשְׁעוֹת בְּמִים הַרְדּוּדִים.

הִיִּיתִי רוֹצֶה שְׁנִשְׁמָתִי תִּהְיֶה לְךָ
קָלָה,
שְׁשִׁירְתִּי תִּהְיֶה לְךָ גֶשֶׁר,
רֶךְ וְיִצִיב,
לָבֵן –
מֵעַל תְּהוֹמוֹת הָאָרֶץ.

5 בדצמבר 1934

עצירה נוספת

ל"ב

הִנֵּחַ אֶת רֵאשֶׁךְ עַל כְּתָפִי,
שְׁאֲלֹטְפוֹ בְּמַחֲוֹת יַד אֲטִית,
כְּאֵלוֹ יְדֵי מַלְוָה
חוֹט אָרֶךְ, נִתְפָּר, בְּלִתִּי נִרְאָה.
לֹא רַק עַל גּוֹפְךָ: עַל כָּל מִצַּח
דוֹאֵב וְעֵיף
מִי יִתֵּן וְיִרְדּוּ לְטוֹפֵי הָעוֹרִים
כְּעֵלִים מְצֵהֵיבִים שֶׁל סֵתוֹ
עַל שְׁלוֹלִית שְׁמוֹשֶׁתְּקָפִים בְּהַשְׁמִים.

יופי

אָנִי נוֹתֵנֶת לְךָ אֶת עֲצָמִי,
אֶת לֵילוֹתֵי נְטוּלֵי הַשָּׁנָה,
אֶת הַלְגִּימוֹת הָאֲרָכוֹת
שֶׁל שָׁמַיִם וְכוֹכָבִים שְׁגִמְעֵתִי
עַל הַהָרִים.
אֶת רוּחַם שֶׁל הַיָּמִים הַמוֹעֲדִים
אֶל זְרִיחוֹת רְחוֹקוֹת.
אָנִי נוֹתֵנֶת לְךָ אֶת עֲצָמִי,
אֶת הַשֶּׁמֶשׁ הַבְּתוּלִית שֶׁל בְּקָרִי
עַל שִׁפְתֵי הַיָּם
בֵּין הָעֲמוּדִים שֶׁשָּׂרְדוּ,
עֲצֵי הַיָּת וְהַשִּׁבְלִים,
אֶת הַצְּהָרִים
עַל סֶף הַתְּהוֹמוֹת,
אֶת הַשְּׁקִיעוֹת
לְמַרְגְּלוֹת הַפְּסָלִים וְהַגְּבָעוֹת,
בֵּינֹת לְגֹזְעֵי הַבְּרוּשִׁים
שֶׁנִּמְלְאִים בְּקִנֵּי הַצִּפְרִים –
וְאֵתֶּה אוֹסֵף אֶת פְּלֵא הַבְּרִיאָה שְׁלִי,
אֶת הַרְעֵד בֵּין עֲנָפֵי
הַחַי בְּמַעְגַל הָאֶפְקִים,
הַמְּקַפֵּל בְּרוּחַ הַצְּלוּלָה
בִּיפִי:
וְאֵתֶּה מְנִיחַ לִי לְהַבִּיט בְּעֵינַיִם הַלְלוּ
שֶׁאֵלֶהֵם נָתַן לְךָ,
כֹּה עֲמוּסוֹת שָׁמַיִם –
עֲמֻקּוֹת כְּמוֹ עֲדָנִים שֶׁל אוֹר,
שֶׁנִּרְקְעוּ בַּפְּסָגוֹת.

פנים חדשים

הִיָּה יוֹם שֶׁעָלָה בּוֹ חַיִּיךָ
שֶׁל אָבִיב עַל פָּנַי – זֶה וְדַאי;
וְלֹא חַיִּיךָ שֶׁרָאִיתָ רַק אֶתָּה, אֶלֶּא חַיִּיךָ
שֶׁהִשְׁתַּקֵּף בְּאַשְׁרָף.
וְגַם אֲנִי, בְּלִי לְרֹאוֹתוֹ, חֲשֵׁתִי
אֶת חַיִּיכִי שְׁלִי
כְּמוֹ חֶלֶל חֵם
עַל פָּנַי.
אִז יָרַד הַלֵּילָה
וְהָיָה עָלַי לְשָׁהוֹת בַּחוּץ, בְּסוֹפָה:
הַחַיִּיךָ, הַחֶלֶל הַחֵם, נִסְתָּם.
הַשְׁחַר הָיָה בְּעֵינַי
כְּמִנּוּרָה כְּבוֹיָה:
הַמָּמוֹ אוֹתִי הַדְּבָרִים שֶׁגִּלְתִּי
וּבִינְיָהֶם פָּנַי הַקָּרִים.
רְצוּ לְתֹרֵם לִי
פָּנִים חֲדָשִׁים.
כְּמוֹ לְפָנַי דְּיוֹקֵן קְדוּשִׁים בְּכַנְסִיָּה
שֶׁהִשְׁתַּנָּה
לֹא תִכְרַע בְּרֶךְ בְּאַמוּנָה
זִקְנָה וְתִתְפַּלֵּל
כִּי אֵינָה מְזוּהָה עוֹד
אֶת מְרֹאֵה פָּנֶיהָ הַיִּקָּר שֶׁל הַמְדוּנָה,
שֶׁכְּמַעַט שֶׁנִּדְמִיתָ לָּהּ כְּאִשָּׁה
אֲבוּדָה –
כֶּךָ הַיּוֹם לְבִי
לְפָנַי הַמְסֻכָּה הַלֹּא מְקַרֵּת
שֶׁעֲטוּ פָּנַי.

השתקפויות

מְלִים־זְכוּכִיּוֹת,
בְּבוֹאֵת הַשָּׁמַיִם שְׁלִי
אֵינָה מִשְׁתַּקְפֶּת בְּהֵן נֶאֱמָנָה.

עֲלִיכֵן אָנִי חוֹשֶׁבֶת
לְאַחַר שְׁקִיעַת הַשָּׁמֶשׁ
בְּרַחוּב אֶפֶל
כְּשֶׁעַל חִלּוּקֵי נַחַל נּוֹפֵל הַוַּיטְרָאוּ'
וְהַרְסִיסִים הַמִּתְפַּזְזִים
יִבְקְעוּ אֶת הָאֲדָמָה.

אבודים בזרועות החשכה

אֲבוּדִים בְּזֵרוּעוֹת הַחֲשֵׁכָה,
הָרִים –
מִכֶּם אָנִי לּוֹמְדַת צְפִיָּה מֵהֵי:
עִם שֶׁחַר כְּנִסְיוֹת יִהְפְּכוּ
לִיעָרוֹת שֶׁהֵם שְׁלִי.
אֶעֱלֶה בְּלֶהֱבוֹת – אֲשׁ בְּעֵלֵי הַסֵּתוֹ,
הַלּוֹמָה מִשְׁמֶשׁ.

מדרגות מאוויר

מפולנית: דויד וינפלד

החלל השני

מה מְרוֹחִים הַחֲדָרִים הַשְּׁמַיִיִם!
הַטְּפוּס אֲלֵיהֶם דֶּרֶךְ מַדְרָגוֹת מְאוּוֹר.
מֵעַל לְעֲנָנִים תְּלוּיִים גְּנֵי עֵדֶן.

הַנְּפֹשׁ נִתְקַת מֵהַגּוֹף, דּוֹאָה,
זוֹכֶרֶת שִׁישׁ גְּבָהוֹת
וַיֵּשׁ נְמִיכוֹת.

כְּלוֹם בְּאֵמֶת אֲבִדְנוּ אֶת הָאֲמוּנָה בְּחֶלֶל הַשְּׁנִי?
נִעְלָמוּ, אֲבָדוּ, גַּם הַשְּׁמַיִם וְגַם הַגִּיהֶנוֹם?

בְּלֹא כָּרִי דְשָׂא שְׂלֵא מֵהָעוֹלָם הַזֶּה – כִּי־צַד נִקְבֵּיל אֶת הַגְּאֻלָּה?
אִי־הָ יִמְצָא מִשְׁכַּן אֲגָדַת הַנְּדוּנִים לְאֲבִדוֹן?

נִבְכָּה, נִקוֹנָן אַחֲרֵי הָאֲבִדוֹן הַגָּדוֹל.
נִשְׁרַט פְּנֵינוּ בְּפִחָם, נִפְרַע שַׁעַר רֵאשֵׁנוּ.

נִתְחַנֵּן, שִׁיּוֹשֵׁב לָנוּ
הַחֶלֶל הַשְּׁנִי.

20 צ'סלב מילוש (1911-2004), מגדולי המשוררים הפולנים, חתן פרס נובל לשנת 1980. חסיד אומות העולם.

ספריית בינקה

ביתו, אחרי שנפטר, נמצא בעיר ניו-הייבן²¹.
בבנין לבן שקירותיו משיש שקוף, כעין שריון צב,
מסננים אור צהבהב, על מדפי ספרים,
דיוקנאות ואנדוטות ארד. בדיוק שם
גמר אמר להתגורר, עת אפרו
לא יחשף עוד דבר. אף שגם כאן,
לו יכל לגעת בכתבי יד,
היה מפתע משעור ההשתנות הגדול כל-כך
של הגורל באותיות, כדי כך
שאיש לא ינחש מי הוא היה באמת.
מרד, צעק ומלא בנאמנות את שנגזר עליו.
הוא גלה בארח אמפירי, כי קורות חייו
נקבעו מראש, בתשומת לב ולא לפי רצונו
ביד כחות שיקשה לכת עמן ברית.
כלום הרע או היטיב יותר? רק זה נחשב.
השאר, מלאכת האמנות,
בין כה וכה לא נחשב, כידוע לדורות הבאים.
כל עוד הדפק סדיר, הנשימה קלה,
היום שמש, והלשון הורדה
בודקת בראי קטן את הכרמיל הכהה של השפתיים.

21 באוניברסיטת ייל שבניו-הייבן נמצא הארכיון של מילוש.

אליזבת בישופ

איבוד הוא אמנות

מאנגלית: קובי מידן

22 אמנות אחת

אבוד הוא אמנות נתנת ללמוד;
דברים רבים כל-כך גדושים במשאלה
לאבד, שאבדנם איננו פרענות.

אבדי דבר-מה כל יום. חיי עם עצבנות
של מפתחות שכוחים, שעה שלא נצלה.
אבוד הוא אמנות נתנת ללמוד;

אט-אט אבדי יותר, יותר במימנות:
שמות ומקומות, היעד שאלי
תכננת לנסע. אין באלה פרענות.

אבד לי שעון אמי. הבית החמוד
האחרון, או זה שלפניו, הלך.
אבוד הוא אמנות נתנת ללמוד;

אבדתי שתי ערים יפות, דרכי מלוט,
שני נהרות, יבשת, חלק, נחלה.
הם חסרים לי, כן, אך אין זאת פרענות.

22 זהו בוודאי השיר הידוע והמצוטט ביותר של המשוררת הקנדית-אמריקנית אליזבת בישופ (1911-1979). היא כתבה אותו באחד הרגעים הקשים בחייה, תחת רושמו של אבדן גדול מתקרב: פרדה מבת זוגה האהובה, האחרונה (אם כי במקור היא "נעורת" בעיוורון המגדרי של you). השיר בנוי כווילאנל, צורה המציבה שורה ארוכה של דרישות וקונבנציות: חמישה בתים בעלי שלוש שורות ובית מסיים בן ארבע שורות. שתי סיומות נחרזות שחוזרות לסירוגין לאורך השיר, בסיימי הבתים, ועוד.

אָף באַבְדִי אױתְךָ (מַחֲוֶה קִטְנָה, פֶּטְפוּט
אָהוּב) יױכַח שְׁלֵא שְׁקָרְתִי כָּלֵל.
אָבוּד הוּא אֲמֻנױת נִרְכָּשֶׁת בְּלִמּוּד;
וְגַם אִם הִיא נִרְאִית (פֶּתְבִי זֹאת!) פֶּרְעָנוּת.

קזביאנקה²³

אָהָבָה הִיא יֵלֵד עַל סִפּוֹן בּוֹעֵר
שְׁמִנְסָה לּוֹמֵר אֵת "יֵלֵד עַל סִפּוֹן
בוֹעֵר". וְהִיא הֵבֵן, עוֹמֵד
וּמְגַמְגֵם דְּקִלּוּם
כְּשֶׁהִסְפִּינָה, עוֹלָה בְּאֵשׁ, שׁוֹקֶעֶת.

אָהָבָה הִיא יֵלֵד מֵתְעַקֵּשׁ, סִפִּינָה,
וְגַם הַמְּלַחִים בְּמִים, שְׁהִיו
רוֹצִים אֵף הֵם בְּמֵת-כֶּתֶה,
אוּ סֵתָם תְּרוּץ לְהִשְׁאָר
עַל הַסִּפּוֹן. וְאָהָבָה הִיא יֵלֵד שְׁבוֹעֵר.

23 ג'וקנטה קזביאנקה היה בנו בן השנים עשרה של לואי, מפקד אניית הקרב "אוריינט". ב-1798 השתתפה האנייה בקרבות שהתחוללו על הנילוס במצרים בין הצי הנפוליאוני לצי הבריטי. האנייה נפגעה והחלה לעלות באש. ג'וקנטה סירב לקריאות המלחים לעזוב את משמרתו ולקפוץ למים כדי להציל את נפשו. הוא חיכה לפקודה מאביו, שכבר לא היה בין החיים, וכך נספה. בשירה המוקדש לו בישופ מתייחסת לשיר בריטי מ-1826, שגם הוא נקרא "קזביאנקה". שורת הפתיחה הנודעת שלו היא "עמד הילד על סיפון בווער". השיר הופיע באנתולוגיות ובמקראות רבות, וילדים רבים, משני עברי האוקיינוס, שינו אותו.

הזמנה למיס מריאן מור²⁴

מְבְרוֹקְלִין, מֵעַל גֶּשֶׁר בְּרוֹקְלִין,
בְּבִקֹר הַנְּאָה הַזֶּה,
אֲנֵא טוֹסִי הֶנָּה.
בְּעֵנן כִּימִיקְלִים חוֹרִים לוֹהֵטִים,
אֲנֵא טוֹסִי הֶנָּה.
אֶל דְּרֵדוֹר מְהִיר שֶׁל אֶלֶף תַּפִּים
כְּחִלִּים קְטַנִּים,
מִשְׁתַּלְשְׁלִים מִשְׁמֵי הַמְקָרֵל
מֵעַל לִיצִיעַ הַמְנַצֵּץ שֶׁל מִי נִמְל,
אֲנֵא טוֹסִי הֶנָּה.

צוֹפְרִים, קְשׁוּטִים וְעֵשֶׁן
נְשָׂאִים. סְפִינּוֹת
מְאוֹתָתוֹת בְּנֵעַם בְּהֵמוֹן דְּגָלִים
עוֹלִים-יּוֹרְדִים כְּצַפְרִים עַל הַנְּמֵל.
כְּנִיסָה: שְׁנֵי נְהָרוֹת, נוֹשָׂאִים בְּחֵן
אֵינְסוֹף מְקַפְּאִים צְלוּלִים
בְּקַעְרוֹת שֶׁל בְּדִלָח, אֲחוּזוֹת כְּבָלִים כְּסוּפִים.
הַטִּיסָה בְּטוּחָה. מְזַג הָאָוִיר מְסַדֵּר הַיֵּטֵב.
הַגָּלִים נַחְרָזִים בְּבִקֹר הַנְּאָה הַזֶּה.
אֲנֵא טוֹסִי הֶנָּה.

עַם קֶצֶה מְחַדֵּד שֶׁל כָּל נֵעַל שְׁחֶרָה
גּוֹרֵר שֶׁבֵל שֶׁל אוֹר סְפִירִי,
עַם מְלֵא-שְׁכֵמִיָּה שֶׁל כְּנִפֵי פְּרָפְרִים
וּמְטַבְּעוֹת לְשׁוֹן,

24 המשוררת מריאן מור (1887-1972) הייתה במשך כמה שנים מוקדמות וחשובות מנטורית של ממש לאליזבת בישופ. היא הציעה תיקונים לשירים, פעלה עבורה בהוצאות ובמערכות כתבי עת, ובעיקר תמכה בה ועודדה אותה ברגעי משבר ואיבוד ביטחון. מור, המבוגרת מבישופ, כבר הייתה משוררת ידועה בעת שבישופ עשתה את ראשית צעדיה בעולם השירה. היא מיעטה לפרסם, שיריה היו חידתיים וייחודיים, והיה לה סגנון לבוש ייחודי: שמלות מיושנות ודרמטיות, מגבעות רבות רושם. היא חייתה עם אמה עד שהאם הלכה לעולמה. את השיר "הזמנה למיס מריאן מור" כתבה בישופ ושלחה למריאן לאחר מות אמה כמעין עידוד.

עם אלהים יודע־כמה מלאכים
רוכבים
על שולי כובעך השחר,
אנא טוסי הנה.
נושאת חשבוניה מוזיקלית לא־נשמעת,
קמצוץ בקרית, וסרטי־קשוט כחלים,
אנא טוסי הנה.
עבדות וגורדי־שחקים בורקים בגאות;
מנהטן
שטופה מוסר־השכל בבקר הנאה הזה,
אנא טוסי הנה.

נוסקת בשמים בגבורה טבעית,
מעל לתאונות ולסרטים
הממאירים,
למוניות ולעולות בכללותן,
צופרים מהדהדים באזניך היפות
שמקשיבות בו־בזמן
ללחן רך שלא חבר, שיר לאיל המושק,
אנא טוסי הנה.

את, שְׁלֵה המוזאונים הקודרים יהיו
כוכרי ספיים בעת חזור,
והאריות הרגועים ימתינו ברביצה
על מדרגות הספרייה הצבורית,
להוטים לקום וללות בין הדלתות
ולמעלה, אל חדרי הקריאה,
אנא טוסי הנה.

נוכל להתישב ולבכות; לצאת לקניות,
או לשחק במשחק שבו אנו שוב ושוב טועות
במערך אוצרות־מלים יקרי ערך,
או שנוכל לגנות בכל לשון, אך אנא
אנא טוסי הנה.

עם שושלות מבני־שְׁלִיָּה
מֵאֲפִילוֹת, מִתּוֹת סְבִיבָה,
עם דְּקֹדוּק שְׁמֵת־הַפֶּךְ פֶּתֶאם, זוֹהֵר
כְּלֶהְקוֹת עוֹפוֹת־בְּצֶה בְּמַעוֹפֵן,
אָנָּא טוֹסִי הֵנָּה.

בוֹאֵי כְּמוֹ אור בְּשָׁמִי מְקַרֵּל לְבָנִים,
בוֹאֵי כְּשֶׁבִיט שֶׁל יוֹם
עם רִכְבֵּת שֶׁל מְלִים בְּלִת־עֶרְפְּלִיּוֹת
מְבְרוֹקְלִין, מְעַל גֶּשֶׁר
בְּרוֹקְלִין, בְּבִקֹר הַנָּאָה הַזֶּה,
אָנָּא טוֹסִי הֵנָּה.

לג'ון מלקולם וביל ריד: דקסברי

הִיָּה קר וְסוֹעֵר, מִמָּשׁ לֹא הַיּוֹם
 לְצֵאת לְטִיּוֹל בְּאוֹתוֹ חוֹף אֶרֶץ.
 הַכֹּל נִסּוּג עַד כְּמֵה שְׁאֲפֶשֶׁר,
 נִסְגָּר: שְׁפֵל רְחוּק, אוֹקֵינּוֹס מְכוּן,
 עוֹפּוֹת, זוּגוֹת אוֹ יַחֲדִים.
 רוּחַ-חוּף קְפוּאָה וְחוֹרְקֵנִית
 הִרְדִּימָה בְּפָנֵינוּ צַד אֶחָד;
 שְׁבִשָּׁה אֶת הַמְּבִנָּה שֶׁל
 לְהֵק אוֹזִים קִנְדִּים, בּוֹדֵד;
 הִדְפָּה גְלִים קִטְנִים, לֹא נִשְׁמָעִים,
 בְּנִתְּנוּ אֲנֹכִי אָפֵר.

שָׁמַיִם אֲפֵלִים מִמֵּיָם;
 – הֵם הָיוּ בְּגוֹן אֶבֶן-יִרְקוֹן.
 בְּחוֹל לַח, בְּמִגְפֵי-הַגּוֹמִי, פִּסְעֵנוּ
 בְּעֵקְבוֹת שֶׁל כָּלֵב (כֵּה גְדוֹלוֹת,
 שֶׁהָיוּ נִרְאוּ כְּעֵקְבוֹת אֲרִיָּה). רְאִינוּ
 חוּט לְבָן רֵטֵב, נִמְשָׁךְ בְּלִי סוּף,
 מִתְּפַתֵּל אֶל קוֹ הַשְּׁפֵל, פְּנִימָה אֶל הַמַּיִם,
 עוֹד וְעוֹד. לְבִסּוּף זֶה הַסֵּתִים:
 סִבְךָ לְבָן עֵבֶת, בְּגִבֵּה אִישׁ, סְפוּג,
 עַל הַגְּלִים, רוּחַ רְפָאִים לְחָה,
 נוֹפֶלֶת לְאַחוֹר, נוֹפֶחֶת אֶת רוּחָה...
 חוּט שֶׁל עֲפִיפוֹן? לֹא הִיָּה שֶׁם עֲפִיפוֹן.

25 כמו ברבים משיריה, גם כאן בישופ מרותקת מול הנוף הימי. דקסברי היא עיירת חוף קטנה דרומית לבוסטון. הבית שממנו היו יוצאים לטיול על החוף היה שייך ליידידה של בישופ, ולהם גם מוקדש השיר. זה היה אחד מבתים רבים של ידידים ואוהבים שהיו לה בתי ביניים, מקלטי עראי, שביניהם נדה חודשים רבים בשנה. וכמו בשירים רבים, היא עוסקת כאן גם ב"בית", האמתי, הזמני, המדומיין.

רְצִיתִי לְהִרְחִיק עַד בֵּית־חֲלוּם־הַעֵד שְׁלִי,
 בֵּית־חֲלוּם־הַסּוּד שְׁלִי, הַתְּבָה הַרְעוּעָה
 עַל עַמּוּדִים, רְעִפֶיָה יְרָקִים,
 מִיַּן בֵּית אַרְטִישׁוּקִי, רַק יְרַק יוֹתֵר
 (בְּשֵׁל עִם סוּדָה לְשֶׁתִּיּהּ?),
 מוּגֵן מִשְׁטָפוֹנוֹת אָבִיב בְּמַעֲיָן מִתָּרֶס
 שֶׁל – הָאֵם אֵלֶּה אֲדֹנֵי רִכְכַּת?
 (דְּבָרִים רַבִּים כָּאֵן לֹא וְדֹאִיִּם).
 הֵיִיתִי פּוֹרֶשֶׁת לְכָאֵן, לֹא עוֹשֶׂה כְּלוּם,
 אוּ מַעֵט, לְעַד, בְּצַמֵּד חֲדָרִים רִיקִים:
 צוּפָה הַרְחֵק, קוֹרֵאת סִפְרִים מְשַׁעֲמָמִים,
 בְּלִים, עֵבִים, רוֹשְׁמַת הַעֲרוֹת מִיתְרוֹת,
 מְדַבֶּרֶת לְעֶצְמִי. בְּעֶרְפֶּל,
 רוֹאֶה אֵיךְ הַטְּפוֹת גּוֹלְשׁוֹת, כְּבִדּוֹת מְאוּר.
 בְּעֶרְבִי, גְּרוּג אֶל־הָאֲמֵרִיקָן.
 בְּגִפְרוֹר הֵיִיתִי מְצִיתָה,
 וְלֵהֲבָה תִּכְלָה שְׁקוּפָה
 הֵיִתָּה נִרְעֶדֶת וְנִכְפָּלֶת בַּחֲלוֹן.
 וְדֹאֵי יֵשׁ שֵׁם כִּירִים; הֵרִי יֵשׁ אֶרְבָּה,
 עֶקְמָה אַךְ אַחוּזוֹת כְּבָלִים,
 וְחֲשָׁמֶל, כְּנִרְאָה
 – מְאַחֹר, בְּכֹל אֶפֶן, עוֹד כְּבָל
 רְפוּי מוֹלִיךְ אֶת כָּל הָעֶסֶק
 אֶל מְאַחֹרֵי הַדִּיוֹנוֹת.
 אוֹר לְקִרְיָאָה – מִשְׁלֵם! אָבֵל – לֹא אֶפְשָׁרִי.
 בַּיּוֹם הַהוּא, הַרוּחַ הַקָּרֵה
 לֹא אֶפְשָׁרָה לְצַעֵד לְשֵׁם.
 וְהַבֵּית, כְּמוֹכֵן, הִיָּה אֶטּוּם.

בַּחֲזוֹרָה, קִפְּאָה הַלְחִי הַשְּׁנִיָּה שְׁלֵנוּ.
 הַשְּׁמֵשׁ הַבְּלִיחָה לְרַגַע.
 לְרַגַע, מְקַבְּעוֹת בַּחוּל,
 אֲבָנֵי הַחוּף, לַחוֹת וְדֵהוּיּוֹת –
 הָיוּ בְּשִׁלָּל צְבָעִים,
 וְהַגְּבוּהוֹת בְּהֵן פְּזָרוּ צִלְלִים,

שׁוֹנִים וְאֲרָכִים, וְשׁוֹב אֶסְפוּ אוֹתָם.
אוֹלֵי הֵן הִתְגַּדְּרוּ בְּשִׁמְשֵׁה־הָאֲרִיָּה,
אֲךָ הִיא נוֹתֶרֶה כְּבָר מֵאַחֲזֹר,
– הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁטִּילָה בַּחוּף בְּשַׁעַת הַשִּׁפְלָה,
שֶׁטְבָעָה אוֹתָן עֵקְבוֹת־עֵנָק מְלֻכּוֹתִיּוֹת,
וְאוֹלֵי חֲטָפָה מֵהַשָּׁמַיִם עֲפִיפוֹן לְשֵׁם מִשְׁחָק.

עם הקפיצות הקפואות

מגרמנית: אמיר יגל

אילזה איכניגר (1921-2016), בת לאם יהודייה ולאב נוצרי, גדלה כילדה קתולית בעיר לינץ שבאוסטריה. לאחר גירושי הוריה עברה עם אמה לווינה. בדומה לרבים מבני התערובת היהודים־אריים שחיו בתוך גבולות הרייך השלישי, מצבה של איכניגר היה טוב ביחס ליהודים אחרים. היא נאלצה לעבוד בעבודות כפייה במפעל, אך לא נשלחה מעולם אל מחוץ לגבולות המדינה או למחנות. זאת ועוד, היא הצליחה להסתיר בדירתה את אמה במשך כל שנות המלחמה. אחותה הצליחה להינצל בטרנספורט הילדים לאנגליה, אך כל שאר קרובי משפחתה מצד אמה נרצחו.

איכניגר פרצה לתודעה הציבורית מיד עם תום המלחמה. ב־1948 התפרסם הרומן הראשון שלה, "התקווה הגדולה", והפך אותה מיד לדמות מרכזית בספרות האוסטרית המתחדשת. היא הייתה חברה בקבוצת 47 שבה השתתפו בחירי הכותבים של המרחב הדובר גרמנית לאחר המלחמה. היא כתבה סיפורים קצרים, רומנים, שירים ותסכיתי רדיו ותיאטרון, והרבתה לעסוק בשבר הזהות העמוק שנכפה עליה ועל בני דורה.

איכניגר נפטרה בשנת 2016, בת תשעים וחמש.

עצה זמנית

רְאשִׁית
עֲלֵיךְ לְהֶאֱמִין
שְׂיָבֹא הַבְּקָר
כְּשֶׁהַשֶּׁמֶשׁ תִּזְרַח.
אִם אֵת לֹא מֵאֲמִינָה בְּכֶךָ,
אֲמַרִי כֵן.
שְׁנִית
עֲלֵיךְ לְהֶאֱמִין
בְּכָל מְאֹדְךָ
שֶׁהַלַּיְלָה יָבֹוא
כְּשֶׁהַיָּרֵחַ יַעֲלֶה.

אָבֵל אִם אֵינְךָ מֵאֲמִינָה
אֲמַרִי כֵן
אוֹ הִנֵּהנִי בְּצִיִּתְנוּת בְּרֹאשֶׁךָ –
גַּם אֶת זֶה הֵם מְקַבְּלִים.

חישוב זמן

נִהְיָה שְׁתֵּים עָשָׂרָה,
שְׁתֵּים עָשָׂרָה עִם הַתְּמוּנָה שֶׁל הַתְּמוּנָה
עַל הַקִּיר,
עִם הַקְּפִיצוֹת הַקְּפּוּאוֹת.
זֶה עוֹד יִהְיֶה יוֹתֵר מִשְׁתֵּים עָשָׂרָה,
גַּם אִם זֶה בְּלֹתִי אֶפְשָׁרִי שֶׁזֶה יִהְיֶה
יוֹתֵר מִשְׁתֵּים עָשָׂרָה.
אֲזִי יִהְיֶה זֶה אֶחָד.

החוחית צחקה את שמך

מפריולאנית: אסף בנרף

פייר פאולו פזוליני (1922-1975) היה משורר, סופר, מחזאי, קולנוען, הוגה דעות, פובליציסט ובלשן איטלקי, מחשובי האינטלקטואלים באיטליה של המאה העשרים. פזוליני נהג לבלות את ימי הקיץ של ילדותו ונעוריו בקזארסה, עיירת הולדתה של אמו. בהשפעת המקום נכתבה שירתו המוקדמת בדיאלקט המקומי, ניב של השפה הפריולאנית (שפתו של חבל פריולי שבצפון-מזרח איטליה). הבחירה לכתוב בדיאלקט ולא באיטלקית איננה מובנת מאליה: ראשית, הפריולאנית הייתה שפתה של אמו של פזוליני, אך לא "שפת אמו" במובן של שפתו הראשונה. שנית, הארוטיקה המעודנת – וקל וחומר ההומוארוטיקה – הייתה זרה לספרות הדיאלקטלית, אשר התאפיינה עד אז בסאטירות פוליטיות, ברומנטיקה מליצית ומשתפכת, ולעתים בתיאורים גסים ואף וולגריים. כן קשה לקבוע אם השפה הפריולאנית משמשת אצל פזוליני כרומנטיזציה של נופי ילדותו או שמא בתור רמז מטרים למשיכתו אל השכבות הנמוכות והזדהותו עמן. כך או כך, השימוש של פזוליני בשפה ה"עממית" לצורך כתיבת שירה הוא דווקא שימוש שנתפס כ"משכיל" ו"מלומד".

א"ב

החוחית

לא הָדַם, לֹא הֶגּוּף,
לֹא הֵם שָׁרוּ אוֹתָךְ, אֶהוּבִי.
שָׁרָה אוֹתָךְ הַחוּחִית
הַגּוֹעֵת בְּרִשָּׁת.

לא הָדַם, לֹא הֶגּוּף,
לֹא הֵם בָּכוּ אוֹתָךְ, אֶהוּבִי.
בְּכֵתָה אוֹתָךְ הַחוּחִית
הַגּוֹעֵת בְּרִשָּׁת.

לא הדם, לא הגוף,
לא הם צעקו את שמך.
החוחית צחקה את שמך
בשמים, נרעשת.

לרוזאריו

באדמה הבשר דוחק,
ברקיע הופך עשוי אור.
עלם דל, אל תרכין את העין
אם כבד הצל על החיק.

צחק, עלם קל,
עת תחוש בגופך
אדמה חשכה, חמה,
ורקיע בהיר, לח מטל.

בלב כנסיה עלובה
חשכתך מלאת חטא,
אך קל בך האור,
צוחק בו גורל איש טהור.

התורים

על צל של עלם מתכופף
זרח אור
של זמן שהתעופף
עם עוף התור.

בתוך גרונו נולד
צל של מלים
שקועות כתות בלאט
בסבך עלים.

הוא יקראן לחברים
על עץ הצפצפה:
בשביל להקת תורים
תשק להן במעופה.

מתוך "סוויטה פריולאנית" (1944-1949)

מילים נפרדות

מליטאית: סיון בסקין

לאחד מסרטיו של במאי הקולנוע האוונגרדי האמריקאי המפורסם ממוצא ליטאי, המשורה, האמן, האוצר יונאס מקאס (1922-2019) יש שם יפה: "ככל שהתקדמתי, ראיתי מדי פעם הבזקים קצרים של יופי" (As I Was Moving Ahead Occasionally I Saw Brief Glimpses of Beauty). כדי להתפעל בעולם הזה, ולו בקצה העין, מאותו יופי מטורף, לא די בטכניקה חיצונית ופנימית, ברמת הרגישות הנחוצה ובפתיחות לעולם. כדי להתפעל מאותו אור של נס מתחולל, צריך גם מזל.

כאשר אנו מדברים על יונאס מקאס, המזל הנדרש כדי לראות את יפי העולם אין משמעו חיים קלים. ההפך הוא הנכון. האמן נולד ב-1922 בכפר קטן בצפון ליטא, סְמֵנישקָס, וחווה בשלב מוקדם למדי את אבדן הבית. הוא היה בן שבע עשרה כשברית המועצות כבשה את ליטא. היום שבו קיבל במתנה את מצלמתו הראשונה היה היום שבו מולדתו נחרשה בידי טנקים סובייטים. על פי מקאס עצמו, הוא ניסה לצלם כמה תמונות של הטנקים שחלפו על פניו, אך החיילים החרימו את מצלמתו, שלפו את הפילם והשליכו את הכול על האדמה. מאוחר יותר חווה את הכיבוש הגרמני. בסופו של דבר, הוא ואחיו אדולפאס נאלצו לעזוב הכול ולברוח. בעודם מתקדמים אל המערב הם נפלו בידיהם של הנאצים ונכלאו למשך שמונה חודשים במחנה העבודה באַלמסהוֹרן, גרמניה. אחרי גרמניה הדרכים הובילו את יונאס ואת אחיו לניו יורק, שם הם השתקעו. בניו יורק הוא קנה את המצלמה הראשונה שלו והחל לתעד את תמונות חיי היומיום שלו.

הפרידה הכפויה מליטא ומסמנישקס הותירה סימן בל-ימיחה בהשקפת עולמו וביצירתו של האמן. באין לו יכולת לשוב פיזית לסמנישקס מכורתו, הוא הרבה לחזור אליה ביצירתו. גם כאשר התרועע ויצר עם איקונות העולם המודרני כגון אנדי וורהול, שאותו לימד מקאס לצלם את סרטיו הראשונים, או ג'ון לנון ויקו אונו, שאת ירח הדבש שלהם צילם, נצר יונאס מקאס את הזיכרון על הכפר הליטאי העתיק ועל אנשים פשוטים החיים בקרבת האדמה והטבע. הזיכרון הזה הוביל את היוצר לחפש אמת ביומיום שלו עצמו ושל אחרים. לכך אפשר לייחס את תשומת הלב שלו לרגע הנוכחי, את השאיפה לחוות אותו, לחוש אותו, לתעד אותו.

יונאס מקאס נהג לומר שבעולם יש הרבה מאוד כאב וגיהינום, ועל כן אינו רוצה להרבות כאב ביצירתו. כמי שחווה בעצמו את הזוועות של מלחמת העולם השנייה, כיוצר קולנוע הוא בחר לראות סביבו לא מוות, כי אם חיים ושמחה. תשומת הלב לרגע הנוכחי והרצון לחוות אותו, להלל אותו, לסגוד לו ולרקוד לו, תוך חגיגת החיים, הם כרטיס הביקור של מקאס, אחד מיוצרי הקולנוע האוונגרדיים החשובים ביותר

בארה"ב. בעת קריאת שירתו קל להתפעל מכך שבדומה ליצירת הקולנוע, גם כאן חשובה למחבר תשומת הלב לרגע, אם כי בכתיבתו הוא אינו נמנע לפעמים מדבר גם על חוויות כואבות, ספקות, בלבול, עצב, לבטים. ובכל זאת, בהקשר הרחב יותר החוויות האנושיות הללו מוצגות לעתים בשירתו לא כדרמטיות, טרגיות או מתנדנדות על הגבול, אלא יותר כחלק בלתי נפרד מהיומיום, שנכלל בצורה הרמונית בתוך פסיפס של חוויות שונות ומשונות, המרכיבות למעשה את גלגל החיים. הוא חוזר על עצמו, מסתובב במקום, נמשך למקומות, לשמות ולאנשים, וחוזר כל העת אל הילדות, אל ההתבגרות, אל העלומים, אל ההתחלה שבה הכול התחיל ושבה הכול ייגמר.

הן בעבודותיו של מקאס בקולנוע, הן בשירתו אנו מוצאים הבזקים מונצחים של יפי החיים. המחבר אינו מנסה ליצור דרמה יתרה, ואף לא ללמד או לייצר רצינוליזציה או נרטיב מלאכותי. יצירותיו הפרגמנטריות מגיבות באופן מסתורי לכאוס של העולם הזה, אך הן עושות זאת באמצעות מגע יפה, קליל, פשוט בהוויה האנושית היומיומית. הוא לא רק מסוגל לראות את הבזקי היופי של העולם הזה, אלא אף להנציח אותם, מבלי לכבותם. בקטע השיר המכונה "ביער", שראה אור ב־1967, הוא כתב:

ולעתיים / נְדִירוֹת, / טְפוֹת / אֹר / נְתָ- / זוֹת, / כְּמוֹ / נִיצוֹר- / צוֹת

יצירתו של יונאס מקאס גם היא ניתזת כטיפות אור, שזורקות פתאום אור כזה על הכול — אור שבו גם חייך שלך וגם חיי סובביך נפתחים בן־רגע כמתנה מופלאה. מתנה שאתה מרגיש שלא הרווחת ביושר, ולכן אתה אסיר תודה עליה. לפני כמה שנים נוכחתי לדעת עד כמה אנשים מכירים טובה לאמן החיים הייחודי הזה, כשהזדמנתי להתקהלות המונית, שהוקדשה לפרידה ממנו. בתחילת 2019 הלך יונאס מקאס בן התשעים ושבע לעולמו. באותה עת התארגן בוולנה מופע שבו השתתפו אנשים צעירים רבים, וכולם הצטרפו לאחד מאלתורי הג'אז המעניינים והמופלאים ביותר ששמעתי אי פעם. באולם המלא עד אפס מקום, שבו התאספו באופן ספונטני אנשים שבאו לכבד את זכרו, שררה אותה הבנה הדדית, אותו קשר, אותה לכידות ייחודית, ששמש המדויק ביותר יכול להיות — אור. יונאס מקאס ראה ביצירתו את הבזקי היופי ואסף את כולם למעננו. אותו אור ואותם גילויי יופי של העולם ממשיכים להאיר, אף על פי שִׁקְבוֹ עָבוֹר הַיּוֹצֵר עִצְמוֹ.

אושרה קזילונייטה

(משוררת, סופרת ובעלת תואר ד"ר לפילוסופיה)

וְאִין רוּחַ, אִין קוּל. שְׁתִּיקָה.	בְּשָׁמִי הַטִּילִיּוֹת בְּרַעְדָּם.	אֲנִי שׁוֹכֵב וּמְאֲזִין,	חֶלֶק א': תְּמוֹנוֹת 1
רַק מִהֲמַעְגָּן – צָלִיל סִירַת מְנוּעַ רְחוּקָה, רְחוּקָה.	4 זוּ רַק תְּמוֹנָה,	אֵיךְ טְפוֹת הַגָּשֶׁם מִתְפַקְעוֹת	בְּאֲמַצֵּעַ הַנְּהַר עוֹמֵד אָדָם.
6 עַל גְּדַת הַנְּהַר אָדָם יּוֹשֵׁב.	רַק הַשָּׁמַיִם תִּמְשִׁיךְ בֵּין שְׁפָתַי הַנַּחַל לְבָעֵר,	עַל רֶצְפַת הַחֲצַר, כְּאֵלוֹ הַגָּשֶׁם יּוֹרֵד לְתוֹךְ הַנֶּפֶשׁ עֲצָמָה.	נְדָמָה שְׁלֹא מְטָרִיד אוֹתוֹ שׁוֹם דָּבָר – עוֹמֵד שְׁלוֹ, צוֹפֵה לְלֹא גִיעַ
הוּא צוֹפֵה בְּרָקִיעַ הַמְשִׁתְקָף,	רַק. 5 בְּצִהְרֵי הַשָּׁמַיִם הַלְּבָנִים	3 בְּעֵמֶק צֵלוֹ שֶׁל הַגֶּן יּוֹשֵׁב אָדָם.	גִיעַ אֵיךְ זֶע הַמְצוּף, אֵיךְ צָף עָרְפֵל.
בְּתַנּוּעוֹת הָעֵשֶׂב הַדָּק.	לוֹהֵטוֹת סִירוֹת דּוֹמָמוֹת.	הוּא צוֹפֵה בְּרִטְט עֲצִי הַתְּפוּחַ בְּחָם,	2 וְשׁוֹב גָּשֶׁם יּוֹרֵד.
וְאִזּוֹ שׁוֹב מְרִים אֶת עֵינָיו לְמַרְחָק.	כֶּךְ יּוֹשֵׁב אֲנִי,		

לִילָה	הוא הִיחִיד	נוֹפֵל,	חֶלֶק ב':
מֵאַחַר,	אֲשֶׁר נִשְׁמָע,	נוֹפֵל,	בִיעֵר
		כְּמוֹ	1
אֲנִי	אֲנִי	מְצוֹלוֹת	גַּם
עוֹמֵד,	רוֹאֶה	יָמִים,	אֲנִי
עוֹמֵד	פִּיֵצֵד	וְשׁוֹב	בַּיּוֹם
לְבַד.	נוֹפֵל,	אֲנִי	הֵהוּא,
	נוֹפֵל	עוֹמֵד	בְּאִמְצַע
2	כֹּל	עִירָם	שָׁבִיל
אֲנִי	הָעֶבֶר,	בֵּין	חַיִּינוּ,
מִחֻפְשֵׁשׁ	מְרַגֵּשׁ	חֻפְצִים,	בְּחֻרֶשׁ
צוֹרוֹת	אֵיךְ כָּל	בְּנִקְדָּת	עוֹ
חֲדָשׁוֹת,	מְלָה	הֵהִתְחַלָּה,	נִתְעִיתִי;
שִׁיתְנוּ,	נוֹסֶפֶת,	שׁוֹאֵל	כִּי
שִׁיתְנוּ	כָּל תְּחוּשָׁה	הֵיכָן	מָאוֹר
לִי	וְכָל	אֲנִי	נִתִּיב־אֲמַת
לְחֶשֶׁף	תְּשׁוּקָה	וּמִי	בְּאִפֶּל
אֶת	שׁוֹב	אֲנִי,	הַטְּמָנוּ, ²⁶
כָּל זְכוֹרֹן	מִחֻזְרוֹת	וּמְנִסָּה	וְנִדְקַקְתִּי
נִסְיוֹנִי.	אוֹתִי,	וּמְנִי	לְהִתְחִיל
צוּעֵד	אוֹתִי	סָה	הַכֹּל
וְצוּעֵד	לְהִתְחַלָּה	לְה־	מֵהִתְחַלָּה,
בְּלִי תַכְלִית	דְּחוּקָה,	אֲזִין	וְכָל
אָנָּה	לְנֶצֶד-	אֵל	אֲשֶׁר
וְאָנָּה -	חוֹנֵי,	הַדְּמָמָה,	חֻשְׁבֹּתִי
רַק	לְתַבּוּסְתִי	אֲבָל	וְחֻשְׁבֹּתִי
כְּדִי	בְּטַעַם מָר,	עִמָּקָם	שָׁהִיָּה
לְשׁוֹב,	כִּי	הָאִינְסוֹפִי	אֲנִי
וְכָל	מִסְבִּיבִי	שֶׁל חֻפְצִים	עֲצָמִי -
אֲשֶׁר	רַק		
בְּתוֹכִי			

26 לצורך ייצוג הציטוט מ"הקומדיה האלוהית" של דנטה השתמשתי כאן בתרגומו של זאב ז'בוטינסקי. הערת המתרגמת.

חֲדִירִים,	מֵאֲחֹרֵי	שָׁרְבֻטָּתִי,	נִקְרַע
אֲלֵמִים,	הַשְּׂאֵלָה,	וְשׁוֹב,	וְנִלְחַם,
		שׁוֹב	וְנִלְחַם
בְּקִנּוּנִית	שֶׁ-	נִ-	כְּדֵי לְצַאת,
הֵיִקוּם.	תְּשׁוּבָה	סִיתִי,	
	לְכָל		וְנוֹתֵר
3	שְׂאֵלָה	שׁוֹב	לֹא חֲשׂוּף,
וְשׁוֹב	הִיא	וְשׁוֹב	לֹא
חֹזֵר,	רַק	רַק נִסִּיתִי	נִשְׁמָע.
חֹזֵר	דְּמָמָה,	לְגַלוֹת	
וְשָׁב,	דְּמָמָה -	לְגַלוֹת	מִג־
וּמְנִסָּה,		מִשְׁמָעוֹת,	לֵת
וּמְנִסָּה	חֶסֶר	מִטְרָה	הַחַיִּים!
לְתִלְשׁ	אֲמוּנָה,	לֹא נִשְׁמָעֵת	
מִתּוֹךְ	אֲנִי	שֶׁל	הָאֵם
עֲצָמִי,	עוֹד	הוֹיֵתִי -	רַק
מִתּוֹךְ	צוֹעֵד,		לְשׂוּא,
הַתּוֹךְ,		וְשְׂאֵלָתִי,	לְשׂוּא
אֵת כָּל הַסּוּד,	בְּלִי תִכְלִית	שְׂאֵלָתִי,	חֲשֵׁלֵתִי
	וְנוֹגַע,	מֵאֲזִין	אֵת
כְּלוֹא	נוֹגַע	מִחֲדָשׁ	עֲצָמִי,
בְּתוֹךְ	וְנֶאֱחָז	לְדְמָמָה,	וְשִׁכְלֵלֵתִי,
בְּדִידוֹת	בְּחִפְצִים	לְדְמָמָה,	צְלֵלֵתִי,
לֹא	דוֹמָמִים -		צְלֵלֵתִי
חֲדִירָה,		בְּלִי	לְעֵמֶק,
לֹא	בְּעֵין	לְדַעַת,	לְעֵמֶק,
חֲדִירָה,	קָרָה	שֶׁהַדְּמָמָה	צְלֵלֵתִי,
	הֵם	לְעוֹלָם	
וּמִס־	חוֹדְרִים	לֹא תִשֵּׁב,	מֵעֲגָלִים
תִּבְּךְ	וְחוֹדְרִים		שֶׁהֲלוֹ
וּמִס־	וְ-	בְּלִי	וְגִדְלוֹ
תִּבְּךְ	וְ-	לְדַעַת,	מֵעֲגָלִים
בְּעֵמֶק	נִשְׂאָרִים	שְׂאִין	שֶׁגִּדְלוֹ
יַעַר.	נִשְׂאָרִים	שׁוֹם	בְּתוֹכִי
	בְּלֵתִי	דָּבָר	שָׁרְבֻטָּתִי,

הו,	עֲצָמָאִי	רַק	מִצָּאתִי
טַעוֹת	יֹוֹתֵר,	כְּתָנוּר-	בְּסֻלְעִים
שְׁלִי,	הָאֵם	עֵה,	אֵת
זו	חִפְשִׁי	כְּשִׁי-	הַמַּעֲיָן
טַעוֹת	יֹוֹתֵר,	רַה -	שְׁלִי
שְׁלִי,	וּמָמָה?		אֲשֶׁר
		כָּךְ	קָפָא
זֶה	וְאִי-	טַפַּת	בְּצַפְיָה.
רֹאשִׁי,	נִי-	גִשְׁם	וְלַפְעָמִים
רֹאשִׁי	נִי	נִגְרָת,	נִדְמָה
אִמְלָלִי.	מִשִּׁיב.	נִגְרָת	לִי,
		מִתּוֹךְ עֲנָן	אֲנִי
4	עַל	נְפוּחַ,	כֵּה
הו	חֹף	לֹא	קָרוֹב
יְדִידִי,	חִלּוּמוֹתֵי,	בְּכַח	קָרוֹב
		עֲצָמָה	לְחֻפְצִים,
רְצִי-	צוּפָה	וְלֹא	שְׁאֲנִי
תִּי	אֲנִי	בַּחַם	רוֹעֵד,
לְתִלֵּשׁ	בְּגִשְׁם	שֶׁל עֲצָמָה -	כְּשֶׁרָגְלִי
לְתִלֵּשׁ	וְצוּפָה	אֵךְ	נוֹגַעַת
מִתּוֹכִי,	בְּעֲצָמִי,	בְּלִתִּי	בְּאֲדָמָה.
מִלְבִּי	נוֹעֵץ	נִפְרָדָת	
מֵעַט	עֵינַיִם	מִשְׁנִיָּהֶם	הו,
אֶמֶת	בְּחֻפְצִים,	גַּם	בְּנֵי הָאָדָם,
	אֲנִי	יַחַד.	לֹא רָאִיתִי
או	וְהֵם	הו,	בְּכֶם
יְפִי,	מֵאֲחֻדָּים -	בְּמָה	יֹוֹתֵר
		אֶתָּה	מִכְפִּי
בְּאַצְבָּעוֹת	צוּפָה	שׁוֹנָה,	שְׁרָאִיתִי
עֲוֹנוֹת	בְּחֻפְצִים	הָאֵם	בְּחֻפְצִים -
מִמִּשְׁשׁ	וּבְעֲצָמִי	טוֹב	רָאִיתִי
אֵת	מֵאוֹתוֹ	יֹוֹתֵר,	אֶתְכֶם
דְּרָכֵי	הַמְּרַחֵק -	הָאֵם	
בְּסֻבָּךְ			
רְגִשׁוֹתֵי.			

5	הַחֲפָצִים	וְקוֹי	פְּעָמִים
אִירוּפָּה,	אוֹ	הַזְּמַן	כֹּה
הוֹ,	אֶת	זוֹרְמִים,	רְבוֹת
אֶתְ	שֵׁפֶת	מִתְמוֹגִים.	נְסִיתִי
עֲדִין	הַנְּשָׁמוֹת –		לְצִאת
זוֹהֶרֶת		הוֹ,	אֶל
בְּאוֹר	אֲנִי	יְדִידִי,	הַמְּרַחֵב
עֲבֵרָה,	מִנְסָה	לֹא	הַצְּלוּל,
כְּמוֹ	וּמִנְסָה	הֶלְכְּתִי	אֵךְ
תִּינוּק.	לְהִשְׁתַּחֲרַר	בְּעֵקְבוֹת	תְּעִיתִי
	מִקְנוֹנִית	גּוֹרְלְכֶם,	תְּעִיתִי
הוֹ,	הַחֲפָצִים –	וְלֹא	בְּעֵמֶק
אֶתְ		אֶתֶם	הוֹלֵךְ
סְדָקָתְ	שְׂאִי--	בְּעֵקְבוֹת	הוֹלֵךְ
אֶת כָּל	פּוֹת	גּוֹרְלִי,	וּמִרְחִיק.
יְלָדוֹתַי –	לְבִי		
	דוֹחֲקוֹת	וְאִינִי	שְׁלוֹה
אֲנִי	אוֹתִי	יֹדַע	נִכְרַת
עַד	הַרְחַק	הֵיכֵן	כְּעַת
הַיּוֹם	וְהַרְחַק,	אֲנַחְנוּ	בְּכֹל,
נוֹשָׂא	מְשַׁבְּשׁוֹת	כְּעַתְּ,	כְּשֶׁאֲנִי
אֶתְ	אֶתְ	אִיזָה	מִתְבוֹנֵן
חֶרֶץ	קִצְבִי	מִרְחַק	מִבְּפָנַיִם,
בוֹתִי,	וְכֹל	אוֹ	
כָּל	הָעַתְּ	קִרְבָּה	רַק
הַזְּמַן		קוֹשְׁרִים	נִשְׁמַעַת
מִדְּבִיק,	מִחֲזִיקוֹת	בֵּין	מוֹזִיקַת
מִסְדֵּר,	אוֹתִי	כְּלָנוּ,	הַסְּפָרוֹת
	בְּמִרְכּוּז		הָאֲרֻקְטִית
מִנְסָה	הַחֲלָל,	הָאֵם	אֲגִרִיפָה
לְהִשִּׁיג		אֲנַחְנוּ	פּוֹן
אֲחִידוֹת	לְלֹא	דוֹבְרִים	נְטָס־
כְּלִשְׁהִי	הַבְּטָחָה.	אֶתְ	הַיּוֹם
לְרַפּוּאָה,		שֵׁפֶת	

לְבַדִּי	הַרְחֹב	לְשׁוֹם דְּבָר	עֲקֻבִּיּוֹת
לְבַדִּי	כְּמוֹ	אֵין	כְּלִשְׁהִי.
עַם	סִכִּין.	מִשְׁמָעוֹת,	
עֲצָמִי,			הוֹ,
	אֲנִי יוֹדַעַ	אֲנִי	זוֹ
וּמְנִסָּה	כִּי־צַד	תּוֹעָה	אֶתְ
לְהַבִּין	מִחַ-	לְבַדִּי	שְׁגֵרְמַתְ
אֶת	זֵיק	בֵּין	לִי
הַכֹּל	מִעֲמֹד	חֲפָצִים.	לְהִיּוֹת
מִחֲדָשׁ,	וְעוֹד לֹא	לֹא עוֹ-	עַד
	הַתְּפָרְקֶתִי,	לֹא רַג	הַיּוֹם
מֵאֶפֶס,	עוֹד	לְדַבֵּר,	כְּמוֹ
מִחֲדָשׁ,	לֹא		רְסִיס,
מִזְקָנֹת	קָרִסְתִּי -		
בְּרֵאשִׁית -		רַק	לֹא
	צוּפָה	נִחְנַק	מִתְאַיִם
כְּנוּיִי	בִּידִי,	נִחְנַק	לְשׁוֹם
גּוֹף,	בְּפִתּוּלֵי	תַּחַת	מִבְּנֵה,
פָּעַ-	הַיְרִידִים -	שָׁמַיִם	נִשְׁרָף
לִים,		כְּבָדִים.	לְבַדִּי,
שְׁמוֹת	אֲבָל		
עַ-	לֹא פִ-	אֲנִי	כָּל
צָם -	תִּרְתִּי	בְּכָל	הַזְּמַן
	אֶת	רַגַע	נוֹפֵל
מִחֲדָשׁ,	חִי-	יְכוּל	וְגוֹ-
מְלָה	דוֹת	כָּה	פֶּל.
לְמַלְהָ,	הַחַיִּים,	לְהַ-	
מִחֲשָׁבָה		שָׁבַר.	
לְמַחֲשָׁבָה,	רַק		6
פָּעֻלָּה	שׁוֹקַעַ	יּוֹשֵׁב	הַ-
לְפָעֻלָּה,	בְּשָׁקֵט.	לְבַד,	יּוֹם
		מִבֵּיט	הַ-
	7	בַּחֲלוֹן.	כָּל
מְנִסָּה	הַ-		הַתְּפָרְקִי,
לְבָנוֹת	יּוֹם	שְׁעַת יּוֹם,	
אֶת	אֲנִי	שָׁאוֹן	
עֲצָמִי,			

מְשֹׁאִיר	הוֹלֵךְ,	פְּעִי-	כִּי
אֶת הַכֹּל	אוֹלֵי	מֵת	אִם
פְּתוּחַ,	מִסְבִּיב,	לֵב	בְּחָסֵד;
	מַח־	בְּלִתי	
בְּלִי	פֶשׁ,	סְדִי-	מִשְׁלִיךְ
לְדַעַת	וְאִי-	רָה	הַצְדָּה
לְאֵן	נִי	חֲדָשָׁה,	אֶת
לְלַכַּת -	מְמַהֵר -		הַהֲגִיוֹן
		כֹּל	וְהַשְׁכָּל.
נְעוּר	כָּבֵר	מְלָה	
רַק	אֵין	חֲדָשָׁה,	(אֲנִי
בְּאֵינְטוּר-	לְאֵן	קוֹל	מְכִיר,
אֵיצְיָה,	לְלַכַּת	ח־	אִי-
בְּאֶל-	וְלֹא	סֵר	רוֹפֵה,
תוֹר,	נוֹתֵר	פ־	אֶת
נִמ־	מָה	שֵׁר,	הַגִּיוֹנָה,
נַע	לְרֹאוֹת,	רַחֵשׁ	אֶת
בְּנַחֲשׁוֹת		הַנֶּשֶׁ-	שֶׁכ־
מְדַר־	עַל	מוֹת,	(לְךָ!)
כִּים	כֵּן		
סְלוּלוֹת	הוֹלֵךְ	שׁוּב	עַל
	גַּם	מִנ־	כֵּן
(אֲנִי	לְפָה	סָה	הוֹלֵךְ
יֹדַעַ	גַּם	לְגִלוֹת	יֹתֵר
לְאֵן	לְשֵׁם,	מַחֲדָשׁ	בְּגִשׁוּשׁ
הֵן	בְּלִי	אֶת	בְּאֶפְלָה,
מוֹבִילוֹת,	שׁוּם	כֹּל	מֵאֲשֶׁר
אִי-	מִטְרָה,	הָאֲמַת -	בְּעֵינַיִם
רוֹפֵה!)			צְלוּלוֹת -
	מֵא־	לֹא	
אוּ	זֵין	בְּשֵׁא־	מִמ־
מְקוּיִם	אֶל	לוֹת,	שֵׁשׁ,
יֶשֶׁ-	תוֹךְ	לֹא	וְכֹל
רִים -	כֹּל	בְּתִשׁוּ-	הַזְמַן
		בוֹת,	

חלק ג':	תועות	אור	מֵאֶ-
פירורים של	חַ-	גִּית־	זֵין,
מסע	מִקֶּ-	זוֹת,	נו־
1	מִקוֹת,	כְּמוֹ	גַע
טָסִים	וְאִין	נִיצוֹ-	בְּאֶצְבְּעוֹת,
מַעַל	לְהִשִּׁי-	צוֹת	וּלְעֵתִים
הַאֲטִלְנִטִי.	כֵּן.		הוֹלֵךְ
		וּלְךְ-	לְאִבּוֹד,
תַּכְלֵת	הָאֶפְלָה	גַע	מִשְׁפָּ-
קָרָה	עוֹטֶפֶת	מֵאִי-	שָׁף
רִיקָה	אוֹתִי	רוֹת	אֵת
נוֹפֶלֶת,	מִכָּל	אֵת	מֵאוֹת
נוֹפֶלֶת.	הַכּוֹוֹנִים.	הָאֶפֶק	הַשָּׁנִים
		כָּלוּ -	הַשְּׂכוֹר-
2	אֲנִי	וְשׁוֹב	בוֹת
הַרְחַק	עוֹמֵד	הַחֹשֶׁךְ	עַל
מֵהָאֲדָמָה,	בְּתַח־	מִכְסָה	קִוִּי
מַעַל	נָה	אֵת	הַדָּרֶ-
עֲנָנִים,	הָאֶחָד-	הַכֹּל -	כִּים.
	רוֹנָה.		
		8	
אֲנִי	מִכָּאן	אֲנִי	לְעֵתִים
שׁוֹאֵל	מִתְ-	הוֹלֵךְ	חֵשׁ
שְׂאֵלָה:	חִיל	בְּמַעֲגָלִים.	עַל
מִי	הַיַּעַר,		אֶצְבְּעוֹתַי,
אֲנִי?	הַשְּׂמָמָה	כָּבֵד	עַל עֵינַי
	הַעֲצוּמָה,	לֹא	אֵת
תְּשׁוּבָה		מִבֵּין	מִשְׁב
לֹא תָבוֹא.	וְרַק	שׁוֹם	הַרוּחַ
	הָאֶפֶד-	דְּבַר,	הַרְעֵנִי
שְׂאֵלָה	לָהּ		נָה,
לֹא תִשְׁכַּח.	וְהַדְּמָמָה	וְהַמְלִים	וּלְעֵתִים
אֹר	כָּאן	וְהַתְּמוֹנוֹת	נְדִירוֹת,
הִירַח	מִחֲכוֹת	הָאֲחֵרוֹנוֹת	טְפוֹת
	לִי.		

8	ושוב שואל ומשתאה.	המרחק את הכל בתכלת משח.	נופל על כנפי אורון.
רק עכשו ל-	מה שנפתר אמש,	4	3
ג-	נפתח מחדש עם שקיעת השמש.	לבדו, מקרר בהרים, נח המונבלאן.	הרחק למטה רכס האלפים נח.
לוח,	6	אתה, גם מקרר בהרים, לבד!	פסגות לבנות מודקרות,
שאין תשו-	תחת רגלי נפרשות	מבעד לעננים נגר שלג,	לא מאימות, לא זועמות, לא:
בות	7	כמו חלב, לבן.	עכשו, מהגבה הזה, הכל נדמה תמים כל-כך -
ואין שא-	ממרר- חק ארבע-	5	כמו העבר, כמו חלום שהלך -
לוח.	ים השנים,	ושוב צופה,	
רק עכשו ל-	שוקל את הרוח, את הפסד החיים.	ושוב תוהה,	
ג-			
לוח:			
אנו נבד-			
לים			
מחפצים			

על	הכל	9	לא בתנור-
העולם	אחת לי,	זה	עות
נופל.		לא	דם
	מקבל	שהצלח-	זור-
11	הכל	תי	מות.
אני נשען	כמו	ל-	
על גב	מתנות,	ג-	רק
המושב,		לות!	עכשו
	ומש-	כמו	ל-
מסתדר עליו	תאה	ק-	ג-
בנוחות -	באותה	דם:	לות:
	מדה	לא ראיתי,	
הלואי,	לנכח	לא ראיתי	אנו
אמרתי,	השקיעה	שום גבולות,	נבד-
הלואי	והאדם,		לים
שהמחשבות		יודע:	מחפצים
יזרמו	לנכח	לא	באהבה,
כרצונך -	שחור	בכחות	לא
זכרו-	החשך	עצמי,	פחות.
נות	בלילות.	לא	
נפרדים,		בכחות	רק
	10	עצמי -	עכשו
רסיסי	הרחק	הנפילות.	ל-
נדוני,	מהבית,		ג-
חברי -		אבל	לות,
	גבה	לא מחפש	
הלואי,	מעל	עוד	שאני
הלואי	האטלנטי,		נופל
שיפלו,	אפל,	משמעות,	דרך
שיפלו			הלילה
	רואה	ולא	
כדרךך	איך	שואל	כמו
של מלים	אור	שאלות -	יריעות
עלי.	הירח		ענן
			דקות.

חלק ד':
על החוף

1

רוֹנְנִים,
רוֹנְנִים
בְּקֶאֱסִים
פְּעֻמוֹנִים,

וְחֹרְטוֹת
סְפִינִים
בְּלִבִּי
מִבְּפִינִים.

שְׁעַת צְהָרִים
נוֹפֶלֶת
מִהֶפְסָגוֹת
עַל
הָאֲדָמָה.

אֲנִי
לְבַדִּי
צוֹעֵד
בְּלֵב
עֵירָה
נְמָה.

2

הַיּוֹם
דִּיגִים
לֹא מִפְּלִיגִים
אֶל הַיָּם.

עוֹמְדִים
עַל
הַמִּזְח

בְּחִבּוּרוֹת,
מִמְּטָם

מְרָכּוֹ
בְּגָלִים
הַמְכִים
בַּחֹף,

בְּעֻמוּדֵי
הַמַּיִם
הַמִּתְרַסְקִים
עַל
הַמְגִדְלוֹר
בְּמַעוֹף.

3

הַגָּלִים
נוֹפְלִים
וְנוֹפְלִים
מֵהֵיִם.

סֹלְעֵי
הַחֹף
רוֹעֵמִים
בְּמַעֲמָעִם.

שְׁבֻטִים
שֶׁל מִי
מְלַח
בְּגוֹף

הַמְגִדְלוֹר
מִצְּלִיפִים.

הַמְחֻשְׁבוֹת,
מְלֵאוֹת

בְּרוּחַ
וּבְאֵי־שֶׁקֶט,
זוֹרְמוֹת
בְּגוֹפֵי.

4

הַחֹף
מְרוֹקֵן.

רַק
יְלָדִים
רְצִים
צוֹעְקִים
עַל
הַמִּזְח.

רַק
גָּלִים
נוֹפְלִים
וְנוֹפְלִים
בְּזַעַם
הַמְּלַח.

עַל
הַסִּירוֹת
הַמְבִּי־
הַלוֹת,
הַצְּפוֹפוֹת
כְּעֶדֶר.

5

שְׁנֵתִי
הִיְתָה
חֶסְרֵת־שֶׁקֶט,

מְלֵאָה
בְּרַעַם,

בְּקוֹלוֹת
זָרִים,

בְּרַעַשׁ
הַחֹף,

בְּמִכּוֹת
הַגָּלִים,

בְּרוּחַ
הַמִּתְיַפְחֵת.

6

הַבְּקָר
הַיָּם
רוֹגֵעַ.

כָּלוּ
אֵיִם,

כָּמוֹ
סֹלַע
כְּבֵד,
כַּחַל,

הוּא
שׁוֹכֵב,
כְּעוֹס
וְאֶפֶל,

אֲחֵרִי
הַסּוֹפָה.

מְנַצֵּץ	10	עַל בֵּית	7
בְּאוֹר,	שְׁלוֹה	סִזְאן	הַלִּילָה
הַשֶּׁמֶשׁ	בְּגִבְעָה.	הִירָק	מְעַמֵּיק,
רוֹכֶבֶת	טוֹב לִי	נוֹפֵל	מְעַמֵּיק
עַל	בְּאַפֵּן	הַקִּיץ	עַד
סוֹס	בְּלִתִּי	טָפָה	בְּלִי דִי.
צָחֹר.	רְגִיל.	אַחֲרֵי	רַק
12	מֵרֵאשׁ	טָפָה.	אַנִּי
אַנִּי	הַתְּלַתָּן	9	שׁוֹכֵב,
יוֹשֵׁב	דְּבוּרָה	אַנִּי	וּפְקוּחוֹת
לְבַד	יוֹנְקַת	יוֹשֵׁב	עֵינַי.
בְּלִי	צוּף	עַל	הַחֲשֶׁף
לְחֻשֵׁב	מֵהִבִּיל.	הַחוּף	נוֹפֵל
עַל	11	וְנוֹעֵץ	עַל
חוֹל	יָם	עֵינַי	הַחֲלוֹן
צְהָרִים	שְׁלוֹ	בָּיִם הַצְּהָרִים	הָאֶפֶל.
בוֹעֵר	כְּמוֹ	הַנוֹצֵץ.	הָעֵבֶר
בְּחוּף.	זְכוּכִית	נוֹפֶלֶת	כְּלוֹ
13	מְנַמְנֵם,	הַחֲמָה	בְּבַת אַחַת
אַנִּי	שְׁבִיל	בְּטוֹר טְפוֹת	נוֹפֵל.
עוֹמֵד	שֶׁל שֶׁמֶשׁ	שֶׁל כֶּסֶף	8
עַל	רֵץ	שֶׁהַתֵּדָה,	אַנִּי
גִּבְעָה	עַל	וְהָאוֹר	עוֹמֵד
וּכְמוֹ	הַיָּם.	מֵרִיחַ,	עַל
מְרַגֵּשׁ	יָם	כְּמוֹ	הַסְּלָעִים,
מִחֲדָשׁ	שְׁלוֹ	עֲנָפִים	מֵעַל
אֶת	כְּמוֹ	שֶׁל אֶרֶן	לָהּ
תּוֹלְדוֹת	זְכוּכִית	רְךָ.	סִיוְטָה.
הָעוֹלָם.			

בְּמִוֶּרֶד	צוֹפֵה	שׁוֹכֵב	18
הַגְּבָעָה	בְּאַחוּ	הַיָּם.	הַגְּלִים
זוֹרְמִים	וְחוֹשֵׁב.		שׁוֹב
כְּרָמִים,		17	חוֹזְרִים
	טַל	הַסְּלָעִים	לְהַכּוֹת
כְּמוֹ	שְׁלֵטוֹת	מְעוֹלָם	בְּחוּף.
דָּם.	מִכֶּסֶף	לֹא הָיוּ	
	שֶׁהָתַךְ	כֹּה	הַסְּלָעִים
14		צָחוּרִים,	מִבְּלִיטִים
אֲנִי	עַל הַתְּלַתָּן		חֲזָה –
מְטִיפֵס	שׁוֹכֵב.	הַמַּיִם	לְפָגֵשׁ
מַעֲלָה		מְעוֹלָם	אֶת הַרוּחַ.
וּמַעֲלָה.	16	לֹא הָיוּ	
	יוֹשֵׁב	כֹּה	זוֹ
עֶקֶב	לְבִדִּי	קָרִים.	אַחַר
נְעֻלִי	עַל		זוֹ
אֲבָנִים	הַחוּף.	הַחוּף	שְׁבוֹת
שׁוֹמֵט.		נִשְׁטָף	לְמַפְרָץ
	קִרְנֵי	בְּרִסְיִים	הַסִּירוֹת.
עוֹצֵר.	הַשָּׁמֶשׁ	לְבָנִים.	
	נוֹפְלוֹת,	צוֹעֵד	עַל מְזוֹחַ
לְפִתְעַ	אַחֲרוֹנוֹת,	אֲנִי	הַמְּגִדְלוֹר
חוֹמֶק	שְׁלֵטוֹת	עַל	עוֹמֵד
נִחַשׁ		חוּף	אָדָם
עַל	הַיּוֹם.	הַיָּם	וּמִבֵּית
הַסְּלָע	נִזְכָּר	לְבִדִּי,	בֵּיתִים.
הַלְּבָן	בְּכָל		
הַלוֹהֵט.	מֵה	הַרְחֵק	הַגְּלִים
	שֶׁהָיָה.	מִבֵּיתִי,	רוֹקְדִים
15		הַרְחֵק	כְּסוּסִים
גְּבַעוֹת,	כְּמוֹ	מִבֵּיתִי.	לְבָנִים
גְּבַעוֹת.	קִצְף		עַל
	שְׁלֵטוֹת		הַחוּף.
אֶתְּהָ	דָּם,		
יוֹשֵׁב,			

– הו,	חלק ה':	לְבַדִּי	בְּבֵית
לא	סיוֹם	בְּנִמְל	הַקֶּפֶה
רְחוֹק,	לְאֵן,	וְצוּפָה	נִשְׁמָעִים
לא	לְאֵן	בְּעִיר	קוֹלוֹת
רְ-	תִלְכִּי,	הַבּוֹעֶרֶת	נִגְיָנָה
חוק –	נִפְ-	בְּלֶהֱט	וְצָחוֹק.
	שִׁ,	חֲצוֹת	19
רִק	צְרוּבָה,	הַיּוֹם.	עַל
כְּמוֹ			מִזַּח
הַקֶּ-	יַח-	מֵאַחֲרֵי	הַמְגִדְלוֹר
בְּר	פָּה,	הַתְּרִיסִים –	יוֹשְׁבִים
הַעֲ-	רַעֲ-	סִיִּסְטָה,	בְּנִי
מִק	בָּה,	חֲלוּם.	אָדָם,
קָבֵר	מְ-	בְּעַלִּי	נוֹעֲצִים
עֲ-	דֲ-	הָעֲצִים	בְּמִרְחָק
מִק	מְ-	שׁוּם	אֶת כָּל
	מֵת,	רוּחַ	מִבְּטָם.
דו		לֹא	
רָה	מֵת־	תִּעְלָעֵל.	הַיּוֹם
מִי	אוֹ-		נִגְמָר.
פָּה	נְ-	לְבַדִּי,	בְּלֵב –
סוֹל	נֵת?	כְּמוֹ	שְׁלוֹם.
לָהּ		נִפְשׁ	
	בֵּי-	לְלֹא	הַיָּם
סִי	תֵּן	מִקּוֹם,	שׁוֹכֵב,
דו	בֵּי-	מִתְגַּלְגֵּל.	כְּמוֹ
	תֵּן		יָיִן,
			אָדָם.
	כִּי		20
	מָה		אֲנִי
	רְ-		צוֹעֵד
	חוק?		

ג'ק קרואק

למצוא את האור האמתי מתוך "כתבי הנצח המוזהב"

מאנגלית: עיליי אשדות

"הרחתי פרחים בגינה, וכשנעמדתי לקחתי שאיפה עמוקה והדם עלה לי לראש והתעוררתי מת על הגב בדשא". כך מספר ג'ק קרואק (1922-1969), מהקולות הבולטים של דור הביט, על העילפון שפקד אותו יום אחד ב־1956 בחצר ביתו, שנה לפני שפורסם ספרו "בדרכים" ושיגר אותו ללב אור הזרקורים. באותו עילפון קצר, על קו התפר בין יש לאין, ראה קרואק את מה שנדמה בעיניו כ"נצח המוזהב" — מצב הצבירה החמקמק של העולם, שאותו אפיין בהשראת לימודיו הבודהיסטיים באותה העת: קיים ובלתי־קיים בו בזמן, וכל מופעי המציאות בו אינם אלא הזיה. באמצעות כתיבתו הסמי־אוטומטית מבקש קרואק לתפוס את הבלתי נתפס, וב־66 שירים קצרצרים הוא פורש את משנתו האקסטטית והמפותלת על אותו נצח מוזהב. כאן אנו מביאים חמישה מהקטעים הללו.

*

חיוך האלהים הסודי שבעצים ובקנקן התה,
באפר ובעלון, אש ואבן, עור ותקוות נפש
אנוש. כל הדברים רחוקים מהכמיהה
להתאחד עם אלהים, הם מעולם לא עזבו את
עצמם, והנה הם, דהרמהקאיה, גוף דין אמת,
הכנות האוניברסלית.

*

הַסֵּתֶכֶל אֶל עֵמֶק הָעוֹלָם הָעוֹמֵד לְפָנֶיךָ
כְּאִלוּ הָיָה הָאֵין: רַבּוֹת רַפְּאֵי קֹדֶשׁ,
יְדִידֵי בּוֹדֵהָ וְאֱלֹהֵי יִשׁוּעוֹת מִסְתָּוִים
בּוֹ בַחֲיוּךָ. כָּל הָאֲטוּמִים הַמְפִּיצִים בּוֹ
אוֹר מְגַלְלִים לְלֹא הַבְּחִנָּה.
יוֹנֵק דְּבֶשׁ עֲשׂוּי לְהַכְנִס לְבֵיתְךָ, וְנֵץ
עֲשׂוּי שְׁלֹא לְהַכְנִס כָּלֵל: הִיָּה בְטוֹחַ.
בְּעוֹדֶךָ מַחְפֵּשׂ אֶת הָאוֹר אֶתָּה עֲלוּל
לְהַפְלֵעַ בַּחֲשֵׁכָה וְכֶךָ לְמַצֵּא אֶת
הָאוֹר הָאֲמִתִּי.

*

הָאֵם אֶתָּה קְפוּץ־תַּחַת, הָאֵם אֶתָּה רֶשַׁע,
אֱלֹהֵי הַחֲטָאִים הָאֲמִתִּיִּים, וְהַחֲטָא הוּא
רַק רַעֲיוֹן, פֶּעַל יוֹצֵא שֶׁל הַהֲרַגָּל. הָאֵם אֶתָּה נְדִיב,
הָאֵם אֶתָּה טוֹב לֵב, זֶה הַחֲסֵד הָאֲמִתִּי,
וְגַם הוּא רַק רַעֲיוֹן. הַנִּצְחַת הַמְזֻהָב שׁוֹכֵן
מַעֲבֵר לְחֲטָא וְחֲסֵד, לֹא מִתְּנָה אֶף בְּאֶחָד
מֵהַשָּׁנִים, לֹא מִתְּנָה בְּכָלֹם, בְּלִתִּי מִתְּנָה,
כִּי הַנִּצְחַת הַמְזֻהָב הוּא לְבָדוּ. מְקֻשָּׁה
שְׁבִגוּפָה נִמְצָאִים חֲרָפִים נוֹתֶרֶת
מְקֻשָּׁה אַחַת. שְׂדֵה וְעֻקוּלִים שָׁבוּ נוֹתֵר שְׂדֵה
אֶחָד. כָּל הַדְּבָרִים הֵם צוּרוֹת שׁוֹנוֹת שֶׁל
אוֹתוֹ הַדְּבָר. אֲנִי קוֹרֵא לוֹ הַנִּצְחַת הַמְזֻהָב –
אֵיךְ אֶתָּה קוֹרֵא לוֹ, אַח? שְׁהֲרִי גַם הַסְּגָלוֹת
שְׁבִחֲסֵד וְגַם הַעֲנָשִׁים שְׁבִחֲטָא, הֵם מְלִים בְּלִבְד.

*

"הַאֲהָבָה הַיָּא הַכֹּל בְּכֹל", אָמְרָה תָּרוּ
הַקְדוּשָׁה מְלִיזִיָּה, בְּחֶרֶה בְּאֲהָבָה כִּיעוּדָה
וְהַמְטִיָּרָה אֶת הָאֲשֶׁר שְׁלָה מִן הַגֶּן לִיד הַשְּׁעָר,
בְּחִיּוֹף עֲנַג, שׁוֹפְכַת וְרָדִים עַל הָאָרֶץ, כֶּף
שְׁמֻקְבֵץ הַנְּדֻבוֹת רוֹכֵב הַבְּרָקִים יִקְבַּל אֶת
בְּרַכְתּוֹ הַבְּלִתִּי נְדִלִית שֶׁל הָרִיק הַשְּׁחֹר שְׁלָה.
הָאָדָם מֵתִקְבָּצֵן לוֹ הַלְּאָה אֶל תּוֹף הָאֵין.
"בְּוֹרוֹת הֵיא הָאֵב, הַהֶרְגֵל הוּא הָאֵם".
הַסְּבָה לְנִבְדָּלוֹת הַהֶפְכִים הֵיא הַסְּבָה
לְזִהוּתָם.

*

הַכֹּל בְּסֻדָּר, צוּרָה הֵיא רִיקוֹת וְרִיקוֹת הֵיא צוּרָה,
אֲנַחְנוּ כָּאֵן לְעוֹלָמִים בְּצוּרָה כּוֹז אוֹ אַחֲרֵת,
שֶׁתֵּהָא רִיקָה עַל כָּל פְּנִים. הַכֹּל בְּסֻדָּר, אֲנַחְנוּ לֹא פֶה, שָׁם, אוֹ בְּשׁוּם מְקוֹם.
הַכֹּל בְּסֻדָּר, חֲתוּלִים יִשְׁנִים.

זיכרונות הבית מכים כמו סטירות בפרצוף

מאנגלית: ליאת מורבצ'יק

פזמון חוזר

שְׁנֵי הַהוֹרִים שֶׁלְךָ דוֹפְקִים אוֹתְךָ
זֶה לֹא בְּכֹנֶה, אֲבָל לְרֵב
גוֹדְשִׁים אוֹתְךָ בְּמַפְרָעוֹת סְבוּכָה,
וּבְשִׁבְיִלְךָ בְּפֶרֶט יֵשׁ עוֹד קָרְטוֹב.

אֲבָל גַּם הֵם אֶכְלוּ אוֹתָהּ אִי-אֶז
בִּיַדִּי מְטַמְטָמִים בְּסִטְיֵל עֵתִיק,
חֲצִי הַזְּמַן גָּאוּ בְּרִגְשׁ עֵז,
בְּשִׂאָר, אָדָם בְּגֵרוֹן אַחַר הַחֲזִיק.

מִיַּד אֵל יָד הַצַּעַר הָאֲמֻלֵּל
הוֹלֵךְ וּמַעֲמִיק כְּאֵדֵן חוֹף,
אֶז צֵא מֵהַר כְּכֹל שֶׁרַק תּוֹכֵל
וְאֵל תּוֹסִיף שׁוֹם זֶאֲטוֹט לְנוֹף.

27 פיליפ לרקין (1922-1985) – משורר וסופר אנגלי, מהחשובים במשוררי אנגליה במחצית השנייה של המאה העשרים.

העץ

הָעֵץ מִנֵּץ כַּעַת אֶת הָעֵלֶוֶה,
כְּמוֹ מִשְׁהוּ קָרוֹב לְהֶאֱמֹר
נִצָּן צָעִיר מִרְפָּה וּמִתְפֹּזֵר
וַיֵּשׁ בִּירְקוֹתָו דְּבַר דְּאָבָה.

הָאֵם נוֹלֵד הָעֵץ שְׁנִית בְּעוֹד
אֲנַחְנוּ מִתְבַּגְּרִים? גַּם הוּא קָמַל.
קִסְמוּ הָרַב־שְׁנִיתִי לְהִתְעַלֵּעַל
כְּתוּב בְּעִגּוּלֵי הַטְּבָעוֹת.

לְמֵרוֹת הַכֹּל קוֹצְפִים צְרִיחֵי הָעֵץ
וְהֵם עוֹלִים וּמִתְעַבִּים כָּל מְאִי,
כְּמוֹ מִכְרִיזִים כִּי הָעֵבֶר לֹא חֵי,
הִתְחַל שְׁנִית הַנֵּץ, הַנֵּץ, הַנֵּץ!

אמבולנסים

סגורים כְּתֹא וְדוּי, הֵם מְשַׁתְּחָלִים
בְּשֵׁאוֹן עָרִים בְּעַת חֲצוֹת־הָאוֹר,
קוֹלְטִים אֶךְ אֵין הֵם מְשִׁיבִים מִבֶּט.
זְרוּעוֹת הַדֶּרֶךְ נוֹצְצוֹת אֶפְר,
לְצַד אֲבְנֵי שְׁפָה נְחִים מְעֵט,
אוֹרְחִים בְּזִמָּן בְּכָל הַמְּסֻלּוּלִים.

כְּשֶׁרְחֹבוֹת הָעִיר זְרוּעִים בְּטָף,
הַמּוֹן נְשִׁים מְחַנְיֹת נִשְׁפָּךְ
וְרִיחַ פֶּת נִשָּׂא מִן הַפְּנֹכָה,
רְאֵה, קִלְסֶתֶר פְּרָאֵי חוֹר הַגָּח
מְאֲרָגְמֵן שְׁמִיכוֹת הָאֲלֻנְקָה
בְּעוֹד הוּא נֹאסֵף אֵלַי מִדָּף.

אֶת פֶּשֶׁר קִיּוּמוֹ שֶׁל תְּהוּ חוּשׁ,
כִּי הוּא טְמוֹן הֵיטֵב בְּלֵב כָּל חֵיק,
כְּהֶרֶף קֵלֵט אֶת כָּל אֲשֶׁר נִכְלָל
כְּאֵין־סוֹפֵי וְאֲמַתֵּי וְרִיק.
דְּלִתוֹת הַבְּטִיחוֹת סוּגְרוֹת, "אֲמָלֵל"
לוֹחֵשׁ אִישׁ לְנִפְשׁוֹ אֶת הַיְאוּשׁ.

מְשׁוּם שְׁבִאָוִיר מְחַנְיֵק מוֹרֵם
בְּאַרְחַ פְּתֹאוּמֵי גַם עָרֵשׁ דְּוִי
וְכָל אֲשֶׁר הִיָּה קְרוֹב לְסוֹף,
– וּבָהּ בְּעַת קֵים בּוֹ גַם הוּי,
תְּמַהִיל מְפֹלֵא וְאֲקִרְאֵי בְּנוֹף
שֶׁל זִמָּן, אֶפְנֵה וּמְשַׁפְּחָה. וְשֵׁם

לְבִסוּף מִתְחִיל לְהִתְרוֹפֵף. הֶרְחַק
מִחֲלוּפִין שֶׁל אֶהְבֵּה, בְּתֹא –
לְשִׁכְבַּ בְּאַפְּן לֹא נְגִישׁ, בְּתוֹךְ
כְּלֵי תַחְבּוּרָה שְׁעֵנִינוּ תְּמוֹתָהּ,
מִחִישׁ אֶת הַמוֹעֵד הַלֵּא אֶרֶךְ –
בְּרוּר כִּי מְפַנְיֹ אֵין אִישׁ חוּמֵק.

הרחק

מעבר לאיור קודר
קיים מרוח קודר יותר,
בו צביר כוכב קטן מועב
נראה כמו באיור חותר.

אבל לצביר אין שם ראוי:
גברים גולים בעלטה
אף פעם לא יביטו בו
אובי מידע או בדל חמדה,

כי ערפל כה חמקני
מבהיר אפוא, אך רק במעט:
מה שידוע הוא משני,
הרחק מעבר לכמעט.

מדוע חלמתי עליך אתמול בלילה

מדוע חלמתי עליך אתמול בלילה?
עכשו אפרוריות הבקר הודפת את פני,
זכרונות הבית מכים כמו סטירות בפרצוף.
שעון על מרפקי, אני בוהה בערפל החור
מחוץ לחלון.

כל-כך הרבה דברים שחשבתני שנושכחו
חוזרים אלי בכאב זר:
כמו מכתבים המגיעים ממענים למי
שעבר למקום אחר לפני כל-כך הרבה שנים.

פרנק או'הרה

עץ הנושם דרך משקפיו

מאנגלית: דותן ברום

פרנק או'הרה (1926-1966) נולד למשפחה אירית קתולית אדוקה בעיירה קטנה במסצ'וסטס. מיד לאחר מלחמת העולם השנייה החל ללמוד באוניברסיטת הרווארד, והתוודע שם למי שיסדו אתו אחר כך את "אסכולת ניו יורק" – המשוררים ג'ון אשברי וקנת' קוך. או'הרה וחבריו רצו להיפרד ממסורות הכתיבה הקלאסיות של החרוז והמשקל ובמקומם להתיז מילים על הדף, כמו שג'קסון פולוק עשה בצבע על הקנבס. או'הרה קרא לזה "פרסוניזם" – השיר היה צריך להיות בעיניו "בין שני אנשים" ולא "בין שני דפים". או'הרה היה מושפע במיוחד מהאמנויות האחרות. כפסנתרן בהכשרתו הראשונה הוא היה ער מאוד למוזיקה, וכאוצר במוזיאון לאמנות מודרנית בניו יורק הוא היה שקוע בעולמות האמנות הפלסטית. שיריו עמוסים רפרנסים לאמנות, אבל גם לקולנוע, שבו הוא ראה את צורת הבידור האולטימטיבית, שצפייה בו עדיפה על קריאת מרבית הספרות. להווייתו כהומו (כמוהו חבריו לאסכולת ניו יורק) היה מקום מרכזי מאוד בשירתו. או'הרה נדרס למוות בחוף Fire Island הפופולרי מאוד בקרב הומואים בהיותו בן ארבעים.

ד"ב

לשתות אתך קולה

זֶה אֶפְלוּ כִּיף יוֹתֵר מְלַנְסֵעַ לְסֵאן סֶבֶסְטְיָאן, אִירוֹן, הַנְּדֹאִיָּה, בְּיֶאֱרִיץ,

בְּאִיוֹן

אוּ מְלַחֵטֵף בְּחִילָה בְּטְרוֹסְרָה דֵּה גְרִסְיָה בְּבְרָצְלוֹנָה

חֶלְקִית בְּגִלְל שֶׁבְּחֶלְצָה הַכְּתָמָה שֶׁלָּךְ אַתָּה נִרְאָה כְּמוֹ סֶבֶסְטְיָאן הַקְּדוֹשׁ, רַק מְצֻלָּח וְשֹׁמֵחַ

יוֹתֵר

חֶלְקִית בְּגִלְל אֶהְבֵּתִי אֵלֶיךָ, חֶלְקִית בְּגִלְל אֶהְבֵּתֵךְ

לְיוֹגוֹרֵט

חֶלְקִית בְּגִלְל הַצְּבֻעוֹנִים הַבוֹהָקִים בְּכַתֵּם סְבִיב הַלְּבָנִים

חֶלְקִית בְּגִלְל הַסּוֹדִיּוֹת שְׁעוֹטִים חִיכִינוּ מוֹל אֲנָשִׁים

וּפְסָלִים

קִשָּׁה לְהֶאֱמִין כְּשֶׁאֲנִי אֶתְּךָ שֶׁיִּכּוֹל לִהְיוֹת מְשֻׁהוּ כֹּה דוֹמִים
כֹּה כְּבֹד רֹאשׁ כֹּה הַחֲלִטִי וְלֹא נְעִים כְּמוֹ הַפְּסָלִים כְּשֶׁמִּמֶּשׁ מוֹלָם
בְּאוֹר הַחֲמִים שֶׁל אַרְבַּע אַחַר הַצְּהָרִים בְּנִיו יוֹרֵק אָנוּ נְשִׂאִים אָנָּה וְאָנָּה
בֵּין אֶחָד לְשֵׁנִי כְּמוֹ עֵץ הַנוֹשֵׁם דֶּרֶךְ מִשְׁקַפְיוֹ

וְנִרְאָה שְׁבֵתֵעֲרוֹכֶת הַדְּיוֹקְנָאוֹת אֵין בְּכֻלָּל פְּנִים, רַק צְבַע
פְּתָאֵם אֶתְּךָ תוֹהָה לְמָה לְעֹאזֵל מִיִּשְׁהוּ צִיר אוֹתָם
אֲנִי מִבֵּית

בְּךָ וְהֵייתִי מִעֲדִיף לְהִבִּיט בְּךָ מֵאֲשֶׁר בְּכֻלָּל הַדְּיוֹקְנָאוֹת שְׁבַעוֹלָם
אוּלַי מִלְבָּד לְפָרֵשׁ הַפּוֹלְנִי מְדִי פַעַם וּבֵין כֹּה וְכֹה הוּא
בַּפְּרִיק

שֶׁתּוֹדָה לְאֵל עוֹד לֹא בִקְרַת בּוֹ כֶּךָ שֶׁאֲנַחְנוּ יְכוּלִים לְלַכֵּת יַחַד
בַּפַּעַם הָרֵאשׁוֹנָה
וְהֶעֱבְדָה שְׂאֵתָה נַע כְּל־כֶּךָ יִפֶּה פְּחוֹת אוֹ יוֹתֵר דּוֹאֲגָת
לְפוֹטוֹרִיזְם

כְּפִי שֶׁבְּבִית לְעוֹלָם אֲנִי חוֹשֵׁב עַל עִירָם יוֹרֵד בְּמִדְרָגוֹת אוֹ
בַּחֲזָרָה עַל צִיּוֹר אֶחָד שֶׁל לְאוֹנֵרְדוֹ אוֹ מִיכְלָאֲנְגְלוֹ שֶׁהִיא
מִדְּהִים אוֹתִי

וּמָה הוֹעִיל לְאִימְפְּרִסְיוֹנִיסְטִים כָּל הַמּוֹחֵקֵר שֶׁלָּהֶם
כְּשֶׁמִּעוֹלָם לֹא הָיָה לָהֶם הָאָדָם הַנִּכּוֹן לְעֵמֵד לְצַד הָעֵץ
כְּשֶׁשֶׁקְעָה הַשֶּׁמֶשׁ

אוֹ בְּאוֹתוֹ עֵנִין לְמַרְיָנוּ מְרִינֵי כְּשֶׁהוּא לֹא בָחַר אֶת הַפְּרֵשׁ בְּאוֹתָהּ
תְּשׁוּמַת לֵב
כְּמוֹ אֶת הַסּוֹס

נִרְאָה שֶׁמְכַלֵּם נִשְׁלָלָה אִיזוֹ חוּיָה

נִפְלְאָה

שֶׁאֲנִי לֹא מִתְכַּוֵּן לְהַחְמִיץ וּבְגִלְלַל זֶה אֲנִי מְסַפֵּר לְךָ
אֶת כָּל זֶה

הומוסקסואליות

אז אנחנו מסירים את מסכותינו, אם כן, ועדין
סותמים את הפה? כאלו פלח אותנו מבט חטוף!

שירה של פרה זקנה לא שופט יותר
מהאדים העולים מנשמתו של אדם חולה;

אז אני מושך את הצללים סביב לי כנשיפה
ומכוץ את עיני, כאלו היה זה רגע השיא

של אופרה ארכה מאד, ואז אנחנו יוצאים!
ללא תוכחה וללא תקנה שפפות רגלינו העדינות

תגענה אי פעם באדמה, ודאי שלא "בקרוב מאד".
עלי לחקר את חקו של קולי שלי.

אני מתחיל כקרח, אצבעי אל אזני, אזני
אל לבי, אותו כלב מערב גאה בפח האשפה

בגשם. נפלא להעריך את עצמך
בגלוי לב גמור, לספור את מעלותיו של כל אחד

מבתי השמוש. זה שבחוב 14 שכור ופונה,
זה שבחוב 53 מנסה לרטט אך שקט מדי. הטובים

אוהבים גנים צבוריים, וחסרי היכלת – תחנות רכבת,
ויש אותם נשגבים הסוחבים את עצמם במעלה

ובמורד צלו המתארך של ראש חבשי
באבק, גוררים עקבים ארפים ואלגנטיים של אויר חם

קוראים כדי לבלבל את האמיצים "זה יום קיץ,
ואני רוצה שירצו אותי יותר מכל דבר בעולם".

אווה מריה

אמות אמריקה

תנו לידיכן ללכת לקולנוע!
הוציאו אותם מהבית כדי שלא ידעו מה אתן

מתכננות

נכון שאויר צח טוב לגוף
אבל מה עם הנשמה
הגדלה בחשך, נטבעת בתמונות כסופות
וכשפתזקיננו, כי להזקין אתן מכרחות,
הם לא ישנאו אתכן

הם לא יבקרו אתכן הם לא ידעו
הם יהיו בארץ מפלאה כלשהי
שהם ראו לראשונה באיזו שבת אחר הצהריים או כשהבריזו
מבית הספר

הם אוילי אפלו יודו לכן
על ההתנסות המינית הראשונה שלהם
שעלתה לכן רק רבע דולר
ולא הפריעה את שלום הבית
הם ידעו מהיכן מגיעים ממתקים
ושקיות פופקורן שנתנים חנם
חנם כמו ליצאת מהסרט לפני סופו
עם זר נחמד שדיירתו נמצאת
בבנין גן עדן עלי אדמות
סמוך לגשר ויליאמסבורג
הו, אמהות, אתן תשמחו כל-כך את הפרחחים הקטנים
כי אם איש לא יאסף אותם
בקולנוע

הם לא יחושו בהבדל
ואם מישהו יאסף אותם זה יהיה רוח קל
ובכל מקרה הם יהנו באמת
במקום להסתובב בחצר
או בחדר שלהם

ולשנא אתכן

בְּטָרֵם עֵת כִּי עֲדִינָן לֹא עֲשִׂיתֶן דְּבַר־מָה
נִבְזָה

בְּאִפְנֵי מַחְרִיד

מִלְבָּד לְמַנַּע מֵהֶם אֶת הָעֲנָג הָאֶפְלוּלִי

זֶה בִּלְתִּי נִסְלַח

אִז אֵל תֶּאֱשִׁימוּ אוֹתִי אִם תִּדְחוּ אֶת הָעֶצֶה הַזֹּאת

וְהַמְשַׁפְּחָה תִּתְפָּרֵק

וְיִלְדִיכֶן יִזְדַּקְנוּ וְיִתְעוּרוּ מוּל

הַטְּלוּיָזִיָּה, צוֹפִים

בְּסֶרְטִים שְׂבָהֶם לֹא הִתְרַתְּנָן לָהֶם לְצַפּוֹת

בְּצַעֲרֵיכֶם

מתוך המחזור "שירי ארוחת הצהריים"

שיר

לֹא יָכוֹל הָיָה לְהִיּוֹת מְשַׁעֲשַׁע
אֱלוֹ הָאֶצְבַּע הַיְתָה מְעַצְבֵּת אוֹתְנוּ כִּךְ
שְׁהִינּוּ מַחְרַבְנִים רַק פְּעַם בְּשָׁבוּעַ?

כָּל הַשָּׁבוּעַ הֵינּוּ מְשֻׁמֵּינִים
עוֹד וְעוֹד וְאִז בְּרֵאשׁוֹן בְּבִקְרָה
בְּזֶמַן שְׁכַלְם בְּכַנְסִיָּה

פְּלוֹפ!

מתוך המחזור "שירי ארוחת הצהריים"

עולמכם: אצטרובל

מגרמנית: מינה ועוזי פרידקיין

אינגבורג בכמן – משוררת, סופרת, תסכיתאית ומסאית – מגדולות היוצרים בשפה הגרמנית במחצית השנייה של המאה העשרים. בכמן נולדה ב-1926 בקלנגפורט שבאוסטריה, שם חוותה את ה"אנשלוס" – סיפוחה של אוסטריה לרייך השלישי – כתלמידת גימנסיה. בסוף שנות ה-40 החל הקשר האישי והספרותי שלה עם המשורר פאול צלאן. משנות ה-50 ואילך עברה להתגורר באיטליה, שנעשתה לה לבית שני. בסוף שנות החמישים נוצר קשר זוגי שנמשך שנים אחדות בינה לבין המחזאי והסופר מקס פריש. ב-1973, בגיל 47, נפטרה בכמן לאחר שנפגעה בשרפה שפרצה בדירתה.

אימה, שתיקה ומוות מבצבצים מבין שורות שירתה האפלה, החידתית והנוקבת, אך גם תשוקה אל האור והאהבה. לשבר הגדול שחוותה אירופה במלחמת העולם השנייה ולמציאות שנוצרה בעקבותיו יש משקל עצום ביצירתה. השיר "קריאה אל הדובה הגדולה" נכלל בקובץ הנושא את שמו שראה אור ב-1956. בשיר זה, השזור אלוזיות מיתולוגיות, ניצבים בני האדם אל מול גרמי השמים המאיימים ומכשפים כאחד. בבית השני משתנה נקודת המבט (כפי שקורה גם בשירים אחרים), והדוברת היא הדובה הגדולה עצמה. השיר "אתן המילים" נכתב במיוחד לספר היובל לכבוד נלי זק"ש שראה אור בשנת 1961, שנים אחדות לאחר שגמלה בלבה של בכמן ההחלטה לחדול מכתובת שירה ולהתמקד בכתיבת פרוזה.

קריאה אל הדובה הגדולה

דְּבָה גְדוֹלָה, רְדִי, רְדִי, לְיָלָה צְמָרִי,
חַיַּת פְּרוֹת הָעֵנָנִים עִם עֵינֶיךָ אֵלֶּה הָעֵתִיקוֹת,
עֵינֵי כּוֹכְבִים,
רוֹשְׁפוֹת חוֹצוֹת אֶת הַסֶּבֶךְ
כְּפוֹתֶיךָ עִם הַטְּפָרִים שְׁלֶהֶן,
טְפָרֵי כּוֹכְבִים,
אֲנִי פּוֹקְחִים עֵין עַל הָעֵדָרִים,
אֵף אִם רְתַקְנוּ אֵלֶיךָ בְּעֹבוֹתוֹת קָסֵם, וְאֵינָנוּ בּוֹטְחִים

בְּגִפְיָהּ הִיגְעִים וּבְנִיבֵיהָ
הַחֲדִים הַחֲשׂוּפִים לְמַחְצָה,
דְּבָה קְדוּמָה.

עוֹלָמְכֶם: אֶצְטָרְבֵּל.
אַתֶּם: קִשְׁקִשׁוּ.
אֲנִי מְנִיעָה אוֹתוֹ, מְגַלְגֶּלֶת
מֵהָאֲשׁוּחִים הָרְאִשׁוֹנִים לְאֲשׁוּחִים שְׂבִסוּף,
מְרַחֲרַחֵת אוֹתוֹ, בּוֹדֶקֶת אֶת טַעְמוֹ
וְחוֹפְנֶת אוֹתוֹ בְּכַפּוֹתֵי.

הַתִּירָאוֹ לְכֶם אוֹ הָיוּ חֲסָרֵי פֶחַד!
הִשְׁלִיכוּ מִטְבַּע לֶסֶל
וְאָמְרוּ מְלָה טוֹבָה לְאִישׁ הָעוֹר,
כְּדֵי שְׂיֵאָחֲזוּ בְּחִזְקָה אֶת רְצוּעַת הַדְּבָה
וְיִתְבַּל אֶת הַכְּבָשִׁים הַיֵּטֵב.

אֶפְשֶׁר שְׂיֹם אֶחָד תִּשְׁתַּחֲרַר
הַדְּבָה, לֹא תֵאֵים עוֹד,
וְתִרְדֶּף אַחַר כָּל הָאֶצְטָרְבָּלִים שֶׁנִּשְׂרוּ
מֵעֵצֵי הָאֲשׁוּחַ, אוֹתָם מְכַנְפִים גְּדוֹלִים,
שֶׁנִּפְלוּ מִגֵּן עֵדֶן.

אתן המילים

לנלי זק"ש²⁸, ידידה, משוררת, בהערצה

אתן המלים, בואו, אחרי!
ואף אם התקדמנו כבר הלאה,
רחוק מדי, זה נמשך עוד
הלאה, ללא מטרה נמשך.

אין התבהרות.

המלה
הלא תגדר בעקבותיה
רק מלים אחרות,
משפט – עוד משפט.
כך רצונו של עולם,
סופית,
לכפות את עצמו,
להאמר כבר.
אל תאמרו אותו.

מלים, בואו אחרי,
כדי שדבר לא יהיה סופי –
לא תשוקת מלים זו,
לא אמירה ונגודה!

לפי שעה אל תניחו
לשום רגש לדבר,
הניחו לשריר הלב
לתפקד אחרת.

הניחו, אני אומרת, הניחו.

28 נלי זק"ש (1891-1970), משוררת יהודייה-גרמנייה, כלת פרס נובל לספרות לשנת 1966 (לצד ש"י עגנון).

בְּאֶזְנוֹ הַנְּשֻׁגָבֶת
אֶל יְלֻחֵשׁ דְּבַר, אֲנִי אוֹמְרָת,
אִף מְלָה עַל הַמּוֹת, חֲלִילָה,
אֲחֲרַי, לֹא בְנַעַם
וְלֹא בְמִירֵרוֹת,
בְּלִי לְנַחֵם,
לְלֹא נַחֲמָה,
בְּלִי לְסַמּוֹן,
אֲךָ גַם לֹא בְהַעֲדֵר מִשְׁמַעוֹת –

וְרַק לֹא זֶה: דְּמוּי
הַמְּכַסֶּה קוֹרֵי אָבָה, קִרְקוֹשׁ הַבְּרוֹת
רִיקָה, מְלִים מִתּוֹת.

אִף מְלַת מּוֹת,
אֲתֵן הַמְּלִים!

אלן גינזברג²⁹

היד נעה לקראת אמצע הבשר

מאנגלית: עיליי אשדות

שיר

מִשָּׂא הָעוֹלָם
הוא אֶהְבֶּה.
כְּפוּף לְעַל
הַבְּדִידוֹת,
כְּפוּף לְעַל
חֶסֶר הַסְּפוּק –

הַמִּשָּׂא,
הַמִּשָּׂא הַנִּשָּׂא עַל גִּבְנוֹ
הוא אֶהְבֶּה.

וּמִי יִכְחִישָׁה?
בְּחִלּוּמוֹת
הִיא פּוֹגֶשֶׁת
בְּגוּף,
בְּדַעַת
מִהַנְדָסָת
נִס,
בְּדַמְיוֹן
מְתִיֶסֶרֶת
עַד הַלְדָתָהּ
בְּאָדָם –

29 אלן גינזברג (1926-1997) – הומו, יהודי, בודהיסט. גדול משוררי דור הביט האמריקאי.

מְבִיטָה מִבְּעַד לְלֵב
מְשַׁלְּהֶבֶת בְּזוֹכוֹת –
שְׁהָרֵי מִשָּׂא הַחַיִּים
הוּא אֶהְבֶּה.

אךְ אָנוּ נוֹשְׂאִים אֶת הַמִּשָּׂא
בְּתִישׁוֹת,
וְעַל כֵּן עָלִינוּ לְנוֹחַ
בְּחִיק הָאֶהְבֶּה
סוֹף כָּל סוֹף,
לְנוֹחַ בְּחִיק הָאֶהְבֶּה.

אֵין מְנוּחָה
נְטוּלַת אֶהְבֶּה,
אֵין שְׁנָה
נְטוּלַת חִלּוּמוֹת
שֶׁל אֶהְבֶּה –
הֵן טְרוּפָה, הֵן קִלָּה,
אֶפּוֹפֶת מְלֹאכִים וּמְכוֹנוֹת,
מִשָּׂאֵלֵתָנוּ הַסּוֹפִית
הִיא אֶהְבֶּה –
לֹא מְסַגֶּלֶת לְהַתִּיֶסֶר,
לְהַתְּכַחֵשׁ,
לֹא נִתְּנָת לְעִצְרָה
אִם נִכְחִישָׁה:

הַמִּשָּׂא כָּבֵד מְדִי

עָלִינוּ לְתֵת
לְלֹא תְמוּרָה
כְּפִי שֶׁהַמַּחְשָׁבָה
נִתְּנָת
בְּבְדִידוֹת
בְּכָל תְּפֹאֶרֶת תּוֹעֵפּוֹתֶיהָ.

הַגּוֹפִים הַחַמִּים
נוֹהִים זֶה לָזֶה
בְּעֶלְטָה,
הַיָּד נֶעֱה
לְקִרְאָת אֲמִצֵּעַ
הַבָּשָׂר,
הָעוֹר רוֹעֵד
בְּאִשֶּׁר וְעִשָּׂר
וְהַנְּשֻׁמָּה בָּאָה כְּדֶרְכָּה,
עוֹלֹת לְנֶגֶד עֵינֵינוּ –

כֹּן, כֹּן,
זֶה מָה
שְׂרָצִיתִי,
תְּמִיד רָצִיתִי,
תְּמִיד רָצִיתִי,
לְשׁוֹב
אֶל הַגּוֹף

שָׁבוּ נוֹלְדָתִי.

הסוף

הנה אני, אותו עבדקן עין־דג שברא את הים, התולעת מאכלת באזני, הנחש תר את העץ,

אני יושב בדעת האלון ונחבא בורד, יודע את היקיצות, איני אלא מותי,
בואו גופים, בואו נבואות, בואו מבשרי רעות, בואו חזיונות ורפאים,
אני פעור לכל, אני אמות מסרטן, אני נטמן־עד בארון הקבורה, אני עוצם את עיני,
אני נעלם,

אני נופל על אודותי בלכן החרף, אני מסתובב בגלגל ענק בנתיבות הגשם, אני צופה
בעויות המזדנינים,

בחריקת בלמים, בגערת הבאסו קונטינואו של האריניות, בדעיכת הזכרון, בגברים
מחקים פלבים,

אני מתענג בקרבי אשה, ולד המותח את חזו וירכיו לכדי מין, הזין הנפתץ פנימה
שופך זרע בשפתי יין, הבהמות רוקדות בסיאם, מפזמות אפרה במוסקבה,
ברדת השחר אהובי יושבים על מפתני דלתות, אני נכנס לניו יורק, אני מנגן את הג'ז
שלי על צ'מבלו משיקגו,

את האהבה שהרתה אותי אני נושא בחזרה אל המקור בלי לאבד דבר, אני מרחף על
פני המקיא

המשתלהב באלמותיותי, אותה אינסופיות שאני מרטש וקובר,
בוא משורר סתם בלע מלתי, טעם את פי באזניה.

פרגמנט יומן, אביב 58

הי אתה – אני

לא רואה עינים

לא שומע אזניה

לא טועם לשונך

לא מריח נחיריך

אתה בודאי מישוהו אחר –

לא אני.

להיפרד לשלום מכל פרח ופרח

מגרמנית: אהוד אלכסנדר אבנר

שרה קירש נולדה בשנת 1935 בכפר בתורינגיה – לימים בגרמניה המזרחית – בשיפולי הרי ההארץ. שם נעוריה היה אינגריד ברנשטיין ואת שם העט "שרה" אימצה בשנת 1960 לאות מחאה על רדיפת היהודים בשואה ועל האנטישמיות של דור הוריה – ובפרט של אביה. היא למדה ביולוגיה בהאלה וספרות בלייפציג. בשנת 1977 עקרה לגרמניה המערבית. משנת 1983 ועד מותה בשנת 2013 חייתה בכפר קטן בצפון גרמניה, סמוך לגבול דנמרק. קירש הייתה מבחירי המשוררים בני-הזמן בשפה הגרמנית והוענקו לה בימי חייה פרסים רבים ובהם פרס ביכנר.

ששת השירים המובאים כאן נדפסו כולם בשנת 1984 בקובץ "נשמות חתול". מקופלים בהם כמה מסימני ההיכר המובהקים של שירתה: השימוש בסימני הפיסוק מצומצם תכלית צמצום, חשיבות מופלגת נודעת לפסיחות (enjambements) ומרבית הטורים כתובים בחרוז חופשי ש"רוח הרפאים של המשקל" – אם להשתמש במונח שהנהיג ת"ס אליוט – בכל זאת מפעמת בו.

החי והצומח גודשים את טורי שירת קירש, כמוהם כְּנופי השפלה של צפון גרמניה המשופעים בכרי אחו ובביצות כְּבול. אלא שזו אידיליה למראית-עין בלבד וסדקים נבעים בה פעם אחר פעם. הנשגב והשפָּל והאפל, המיתי והפוליטי והאפוקליפטי שזורים בשירתה שתי-וערב, וחוטים של אמפתיה עמוקה ופסימיות אירונית משוכים על הכול. דוגמה מאלפת לאמנות האידיליה-ושבָּרה נוסח קירש הוא השיר "עצים". קירש מנסחת בו, במשפט מפותל אחד, בעקיפין, חזיון ביעותים של ממש: עולם ששוב אין בו יערות, צציפורים נכחדו ממנו והיו בו לברייה מיתולוגית המתקיימת בלשון-עֶבֶר בלבד ומראה כמראה התרנגולת והיא קרויה גם "שפירית". ומה על העצים שבכותרת השיר? הללו נעקרו מגוף הטקסט ולא נשתייר מהם אלא כינוי הגוף "הם" ("קִרְצוּ מֵהֶם", "נִקְבְּצוּ עֲלֵיהֶם"). שיר זה, ככל השירים המובאים כאן, נמסר בבית קצר אחד שטוריו המועטים מחזיקים את המרוּבָּה.

צינה שאין מנוס ממנה

יִשְׁבְּתִי בְּמַחְצֵת חֲתוּלָה אֶפְרָה־
לְבָנָה שְׂאִינָנָה שִׁיכֵת לְאִישׁ וְאוֹר
שְׁמֵשׁ הָעֶרְבִים נִגְרַע לְאִטּוֹ
עֲצֵלְתִים נֶאֱצְלוּ עֲלֵינוּ וְלֹא
עֲצָרוּנוּ כַח לְקוּם וְלִלְכֵת.
הַפְּרוֹת לְחֹכוֹ שִׁירֵי עֵשֶׁב
וְהַשְׁתַּעֲלוּ שְׁעוּלֵי אָנוּשׁ
הַחֲתוּלָה הָרָה הֵיטָה חַיִּי סָבֵל
מִצְטַיִרִים וְהוֹלְכִים עַל יְרֵיעוֹת שֶׁל שְׁלֶכֶת.

אוגוסט

אִמְבָּטִים בְּסִגְנוֹנוֹת מְסִגְנוֹנוֹת שׁוֹנִים
נְטוּעִים עַל כְּרֵי הַמְרַעָה הַעֵדָר עַל שְׁלַל גִּנְיֹו
גוּעָה לְאוֹר כּוֹכַב הַכְּלָב³¹ אַחֲרוּנֵי
פְּרָחִים רַעֲנָנִי־כּוֹתֶרֶת מְנַצְנָצִים כְּשֶׁבִלְיָה
הָאֶכָר קוֹצֵר אֶת שְׁדוֹתָיו.

אפס קצהו

הַטֹּס גַּם לְבוֹ בְּלוּל נוֹחַ לוֹ
יֹוֹתֵר לְרִבֵּץ בְּלִילָה עַל הָאֶרֶבָה
לְחִמִּם בָּהּ אֶת אַחֲרוּרֵיוֹ. אוֹר הַיָּרֵחַ הַזְּעוּם
עוֹשֶׂהוּ עֵצוּם נוֹצָה מְנֻצֹצוֹתָיו וְבָהּ הָעֵיִן
מֵאֶפִּילָה עַל חֲלוּנֵי. בְּבִקָר
הוּא קָם מֵעַל הַגָּג וְעָף וְאוֹר מְפַצִּיעַ.

31 כוכב הכלב – הוא אֶבְרֶק (Sirius), כוכב השֶׁבֶת הזוהר ביותר. מכינויו זה נגזר גם הצירוף "ימי כלב" הנפוץ בשפות רבות ומשמעו: ימי שרב.

שלג

מוֹל עֵין מִימְנַת כְּשֶׁלְנוּ
הַכֵּל פּוֹשֵׁט אֶת צוּרְתוֹ הַכֶּפֶר טָס
בְּשֶׁלֶג וְנִסּוּג מְאוֹת שָׁנִים לְאַחֹר
לְשֵׁם כֶּה דִי בְכֻמָּה עוֹרְבִים
בְּעֶרְבֵי-נַחַל בְּשׂוּלֵי הַדֶּרֶךְ בְּכֻלָּבִים בְּנִסְח־קְדוּמִים
וְהִנֵּה אֲמוּנִים וְאַהֲבָה מְעֵרְכִים כְּעֶרְכֶם וְאַתָּה מוֹלִיכְנִי
עַל פְּנֵי שׁוּחֹת וּמְטֻלְטֵל בְּחוּצוֹת-
הָעֶרֶב אֶת צְרוּר זְרָדֵי הַגְּנוּבִים
עֵשֶׂן שְׂרוּחַ חַיִּים בּוֹ מְכַרְבֵּל אֶת הַגְּגוֹת.

קצה העולם³²

רְאִשִּׁיהֶן הָעֲרוּפִים שֶׁל הַפְּרוֹת
מְרַחֲפִים עַל פְּנֵי עַרְפְּלֵי הָאָחוּ
כְּשֶׁכֶּמֶר מְגֹדֵל-קְרָנִים³³ וְאָדָם-עֵינִים
תּוֹעָה בְּעֶרֶב בֵּין בְּצוֹת הַכָּבוֹל.
צִפְרֵי קִיץ אֶחְרוֹנוֹת מְשִׁיחוֹת
דְּבָרֵי טַעַם בְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם
בָּאָה הַעֵת לְהַפְרֹד לְשָׁלוֹם מְכֹל
פָּרַח וּפָרַח מְכֹל עָלָה וְעָלָה.
הַשְּׂמֶשׁ חֲצִיָּה מֵעַל
לִיעֵר חֲצִיָּה מִתַּחְתּוֹ.

32 קצה העולם – כך כינתה קירש לא פעם, ולא בלי חיבה, את חבל הארץ הכפרי בצפון גרמניה שבו קבעה את מגוריה בשנת 1983, כשנה לפני פרסום שיר זה, ושבו חייתה עד מותה בשנת 2013. בכותרת השיר מרומז גם, כמדומה, ההמנון האקספרסיוניסטי "קץ העולם" מאת יעקב ון-הודיס.

33 מגודל-קרניים – מהדהד כאן הדימוי הרווח של אדם שאשתו מצמיחה לו קרניים, לאמור: בוגדת בו.

עצים

מספרים שקפנים
יערות קרצו מהם וצפרים
אותן בריות זעוריות שנקראו גם
שפיריות והיו בעלות כרבלת ומלמדות -
שיר נקבצו עליהם והשפילו מלמעלה מבט.

מְרִיָּה־מְרֶסָה מְרָסֶל

שְׁדֵי שְׁתֵי צִיפּוּרִים בְּכֻלּוֹב

מקטלאנית: איתי רון

מריה־מרסה מרסל (1952-1998) נולדה בברצלונה, אך ימי ילדותה עברו עליה בכפר קטן בהרי הפירינאים. האזור הכפרי שבו גדלה, הטביע את חותמו על אישיותה של מרסל ועל יצירתה ששאבה ממסורות עממיות וספגה את אוצר המילים הייחודי לה, הדימויים, התמונות והלשון המאפיינים אותה, שבאו לידי ביטוי בשירה. בשנות השבעים החלה מרסל לפרסם משירה, והתמסרה יותר ויותר לאקטיביזם פוליטי ולפמיניזם. בפתח ספר שיריה הראשון ניתן למצוא את השיר "מוטו" הניחן באופי של מניפסט: "אני מודה לגורלי על שלושה דברים: שנולדתי אישה, בת למעמד נמוך ולאומה מדוכאת, ועל תכלת הרקיע הדלוחה שהפכה אותי מורדת פי שלושה". שורות אלה זכו לפופולריות עצומה, במיוחד בקרב השמאל הפמיניסטי בקטלוניה. מרסל נחשבת ליוצרת פורצת דרך בכך שהיא מן הראשונות בספרות הקטלאנית שכתבה על אהבה לסבית, היריון או חד־הוריות. היא משיבה לדיון את השאלה האם יש מקום לאימהות מלאה, שאינה זקוקה לנוכחותו של גבר בקשר, ומטפלת בנושאים כגון: יחסים בין בנות זוג, הזהות הנשית, בדידות, אָבֶל, תשוקה ואהבה. בשנת 1996 אובחנה אצלה מחלת הסרטן, ממנה נפטרה כעבור שנתיים והיא בת 46 בלבד.

*

הֵרֶחַ, שׁוֹמֵר
עַל מְבַצֵּר בֵּיתָנוּ,
הַיּוֹם הוּא רוֹחֵשׁ לָנוּ קְנָאָה.
כְּחֻלְחָל אֶף יוֹתֵר מִן הָעֵשֶׁב
כְּבֵר הוֹלֵךְ וּפּוֹחֵת
כְּפִי שֶׁפֶל דָּבָר פּוֹחֵת וְשׁוֹקֵעַ.

*

הוִילוֹן חוֹרֵךְ אֶת זְגוּגִיּוֹת
הַחֲלוֹן, מֵרֵת-רוּחַ.

מִצַּר לִילָה מְלוּחַ.

בְּחוּץ הַתּוֹלָעִים
אֶת הַסֵּהַר חוֹרְצוֹת.

הַשְּׁעָה אַחַת אַחַר חֲצוֹת.

מֵאַחַד הָעֲצִים אֶהְבֶּה
חֲנוּקָה מִשֶּׁתִּלְשָׁלֶת.

הַשְּׁעוֹן עוֹמֵד מְלַכָּת.

CARPE DIEM

אֲזִי קָרַע הַסֵּהַר טִבַּעַת מִן הַלֵּילָה
וְהַיּוֹם יוֹבֵן כְּפָרִי בְשָׁל. בְּשָׁרוּ
נִמְסָ לָכֵן בֵּין הַיְרֵכִים – סִפְרָתִי לִי תַחַת
הַתְרִזָּה שֶׁכָּבֵר חָלְפוּ עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע.
הַשְּׂרָשִׁים יוֹנְקִים אֶת לֶבֶם שֶׁל הַדְּבָרִים,
בֵּין עֲרַפְלִים אֲכוּלֵי עֵשׂ וְעַנְנֵי רָמָה.
אֲנִי מְשַׁקְשֶׁקֶת אֶת הַקְּבִיּוֹת בְּכוּס: הֵן תִּצְאָנָה לְבָנוֹת.

*

גם אם אֶלֶף פְּתוּתֵי מָרָה שֶׁחָרָה יְחוּלְלוּ
תְּלוּיִים עַל חוּטֵי גֶשֶׁם עֲצוּבִים בְּלֵי קֶמֶט,
אֲהוּבָה שְׁלִי, הִנֵּה אֲנִי קוֹרֵאת לָךְ, מְעוֹף פְּרָפֶר בְּהִיר:
עָלִי מִן הַמְּרִתָּף בּוֹ כְּלֵא הָרוּחַ אֶת יַיִנְךָ.
שְׁרוּחַ הַקָּדִים תִּפְזֹר קֶרֶט הַלּוּלָה!
רַחֲפֵי בְּכַנְפֵי מְאִי מֵעַל הָעֲנָנִים!
קִרְבֵי צִלְךָ לְשֹׁבֵל הַסְּרָטִים,
פְּרֹשֵׁי עַל הַשָּׁמַיִם יְרִיעוֹת דְּמָשֶׁק, כּוֹכָבִים עַל הַגְּגוֹת!
וְהִבֵּיאִי לָנוּ בְּמֶרְכָּבָה שְׁמֹשׁ עֵתִיק חֲבוּשׁ מְגַבֵּעַת
וְסִילוֹן סְרָטִים שְׂיִגוֹנֵן עַל הָעוֹלָם כְּלוֹ.

*

שְׂדֵי שְׁתֵּי צִפְרִים בְּכֻלּוֹב
כְּשֶׁאֲצַבְעוֹתֶיךָ תָּרוֹת אַחֲרֶיהֶן
בֵּין הָעֵלִים וְהַפְּרָחִים עַל שְׁמֹלְתִי.
אֶךְ כְּשֶׁעֵלִים וּפְרָחִים נוֹשְׁרִים אֲרָצָה –
כִּי הַתְּשׁוּקָה נוֹשֶׂאת חֶרֶם! –
הֵם כְּשֶׁנִּי דָּגִים הַחֹמְקִים מִבֵּין יְדֶיךָ
בֵּין גְּלֵי הַיָּם הַמִּתְנַפְּצִים בְּלִבָּן.

האלף השלישי

שירה עכשווית
מגרמניה, רוסיה,
ארצות הברית, פולין
וישראל-פלסטין

אמירה הס

אני בגדר

מערבית־יהודית: אפרים פריזד

אמירה הס, משוררת הכותבת בדרך כלל בעברית, נולדה בבגדד על גדת החידקל, ולפעמים רחשי הנהר הקדמון שהוא עולים על גדותיה, ואין לה אלא לכתוב אותם במילים בשפת אמה, שפה שהיא ניב ייחודי לגולי בבל. "הקטליזטור לכתיבתי בשפה הערבית־יהודית" היא אומרת, "הוא בעיקר קבוצת המשמרים את השפה העיראקית בפייסבוק, שהעלתה מנבכי זיכרוני מילים ומשפטים שנגנזו בתוכי וצפו כאילו חיכו לרגע שהנפש שזורה גם בו. מתוך אהבתי למילה, מתוך הקשר הנפשי שלי למילים בכל שפה, ובמיוחד לשפות שהיו חלק מצמיחתי".

*

הו פְּרִים מְחַמֵּל וְנֹעֵמָה מְחַמֵּל
שְׁאֲסֹפֵר לָכֶם עַל שׁוּק חֲרָשֵׁי הַנְּחֹשֶׁת בְּבַגְדָד?
עַל שׁוּק הַחֲנָנִים?

לְשַׁעַר רֵאשֵׁי הַתְּגָנֵב "בָּאֵב אֶלְשׁוּרְגָה"
אִם הִיא זֶה שׁוּק, אֶבֶד מִזְכְּרוֹנִי
אֲבָל מְצֹאתִי בּוֹ
סִפּוֹר לְזֵכֶר אִמָּא

כָּבֵד מִגִּיל הַלֵּיכָה לְמַדָּה אוֹתִי לְבָרֵךְ פְּרוֹת
מִרְאָה תְּפוּחַ זֶהָב וְאוֹמֶרֶת: "צְרִיךְ שִׁיאִיר כְּמוֹ שְׁמֶשׁ"
מִטְּלָטְלַת חֲצִיל בִּידָה: "צְרִיךְ שִׁיהִיהָ קַל עַל הַיָּד"
וְקוֹרֵאת לִי "בּוֹאֵי תְּרִיחֵי מָה זֶה טְרִי!
אִם הִרִיחַ מְשֹׁכֵר כְּמוֹ הַשּׁוֹשְׁנִים בְּגִנָּה שְׁלָנוּ
זֶה
אוֹמֵר טְרִי."

וְהֶאֱבִטִיחִים, הוּי אֲבִטִיחִים מֵאֲרָכִים
בְּגִדְל כְּבָשִׁים
מִיָּמִי לֹא רָאִיתִי כְּגִדְל הַזֶּה
אֶלָּא בְּאוֹתָהּ אֶרֶץ הַנְּהַר
הַפּוֹעֵם בְּלִבִּי

וְאַלְךְ אַחַר פְּעֻמּוֹ וְאֲנִי יִלְדֶנָּת
וּפְתַע חִלְמֹתַי
אֲנִי אוֹבְדֶת בְּשׁוּק
וְאִמָּא נִסְתַּרְתְּ בִּינֹת רְעֵלוֹת וּגְלִימוֹת

וְאִיךְ שְׁנַמְצָאנוּ לָנוּ
בְּשׁוּק הַשׁוֹרְגָה
מִשְׁתַּרְגוֹת זֹו בְּזוֹ
עַל מִפְתָּן חֲנוֹת הַחֲבָלִים שֶׁל סָבָא שֶׁל פְּרִים
כְּמוֹ חֲבָלִי מְשִׁיחַ.

הנהר בכה מאור

מזג מי הנהר
והימים אשר חדלו מהיות
לא נחו מהמית נפשם.

דרכים הובילונו לכאן,
מחצית רוחי בגעש המים
ומחצית רוחי קטועת צנאר.

פרשת ימי חיי
רקומה כבטנה בבטן המים,
משי
מרצד.

נולדנו אל מי הנהר
ילדי הנהר אנחנו
ריחו בנשימותינו.

רציתי לכתב על נהר
לצירו רציתי
להריחו שאפתי
לשוט בו נכספתי,

רציתי שהזמן יזרם לאחור
אך ימים רבים באוני
והנהר בורח

אני נאחזת בו
אך סרבן גדות הוא לפני ולפנים
כמו היה אומר לי: "עת דבר בעתו,
העתים יסתדרו כבר
מאליהם."

הכל בידי אלה
כמו היה אומר לי:
"והפכת והיית לבת הנהר
שפתך מעתה הנה שפת המים
של הנהר הכחל."

אני בגדר

הַתַּדַּע רוּחִי?
בְּגֵד וְהִנֵּהר שְׁלֵה
נוֹדֵדִים אֶתִי בְּכֹל אֲשֶׁר אֶפְנֶה

אָנִי
בְּגֵד בְּזַעִיר אֲנִפִּין
נֶעֱתַקְתִּי מַחִי
וְיָמֵי נֶעֱתַקוּ

וְהַיָּמִים הָיוּ כַּעֲשָׂשִׁית בַּעֲלָטָה
לְהַבְתָּה
מֵאֲכָלֶת אֵשׁ בְּנִפְשִׁי

מְזוֹר חֲפִשְׁתִּי
מִשְׁקוּי הָרַמְבַּם שְׁתִּיתִי
בְּמִי שָׁמַיִם בִּידֵי אִמִּי נִמְשַׁחְתִּי
אֶף בְּשֶׁתֶן מְשַׁחַה רִקוּתִי עַל מִפְתַּן הַבַּיִת
הֵן תִּבְהַלֵּת אָרֶס עֵין בִּי לְפִתָּה
אֶלֶּא שְׁבִימִים הָהֵם הֵייתִי מַחֲלִימָה

וְאֵת הָאֶמֶת שָׁמַע:
אֶהְבּוּנִי הַבְּרִיּוֹת אֶף שְׁעוּרֵי בְּגוֹן הַחֲטָה
הֵן רוּחַ הַנִּהָר מְנֻשְׁבֶּת
עַל גְּדוֹת שְׁפִתֵי.

נביל טנוס¹

סבתי והרוח

מערבית: נביל טנוס

בְּעֵת רִדְתְּ הַגָּשֶׁם
הַשׁוֹטֵף,
בְּלִילָה זְרוּע־חֶשֶׁן,
כֶּהָ,
לֹא לִיל יָרַח
וְחַתּוּל שָׁחַר מִיָּלֵל,
אֲנִי יוֹדֵעַ שְׂרוּחַ עוֹבֵר,
אוֹמֵר שְׁלוֹם
לְכָל־בַּיִת שֶׁל אָבִי, הַצֵּיד.
חֲנוּק
הָיָה נוֹבֵחַ הַכֶּלֶב
כְּשֶׁהוּא עוֹנָה לְשְׁלוֹם.
פְּרָחֵי הַשְּׂגֵרָה
שֶׁל סְפוּרֵי סִבְתֵּי
הַצְּבָעוֹנִיִּים
הַזְּכִירוּ לִי אֶת צְוֹאֲתֶיהָ:
שָׁמַע בְּנִי,
קַח פְּרוֹסֵת לֶחֶם וְהַשְׁלֵךְ
אֶל הַחַתּוּל, יָדִיד הַרוּחַ,
וְהִנַּח פְּרוֹסָה נוֹסֶפֶת
מִתַּחַת לְכַרִּית שְׁלֶךְ,
וְהַתְּפַלֵּל לְאֱלֹהִים
וְלֵךְ לִישׁוֹן.
הֲרֵי הַרוּחַ בּוֹרַח מִכָּל קְדוּשָׁה,

1 נביל טנוס, יליד מע'אר 1948, הוא משורר פלסטיני-ישראלי ששירתו מתאפיינת בלשון פרוזאית ובאורך שורות משתנה, ללא מחויבות למשקל. השיר "סבתי והרוח" מתייחס לאמונה טפלה המוצגת מנקודת מבט אישית של ילד. הילד הוא שמצוי במרכז ועל הקורא מוטל לפענח את הנסתר.

אֱלֹהִים קְדוֹשׁ,
וּפְרוֹסַת הַלְחָם מִתַּחַת לְכַרִּית שְׁלֶךְ,
מִתַּחַת לְרֹאשׁוֹ,
קְדוֹשָׁה מִהִזְכֵּרַת שֵׁם
אֱלֹהִים.
אֲמִי הִיְתָה לֹקַחַת אוֹתִי,
מְלַטְפֶּת אֶת צְוֹאֲרִי,
מִמְשֻׁשֶׁת אֶת לְחַיֵּי וְאֶת מִצְחִי
וּמְסַרְקֶת אֶת בְּלוֹרִיתִי –
וְהִיְתִי הוֹלֵךְ לִישׁוֹן
וּפְרוֹסַת הַלְחָם מִתַּחַת לְכַרִּית שְׁלִי,
מִתַּחַת לְרֹאשִׁי,
וְאֲנִי בְטוֹחַ שֶׁלֹּא יָבֹוא אֵלַי הַרוּחַ בַּחֲלוּם!

מרזוק אלחלבי²

למענך

מערבית: נביל טנוס

לְמַעַנְךָ הַשְּׁבָלִים
גַם הָעוֹנוֹת, גַם הַכּוֹוִנִים,
לְמַעַנְךָ הַמְטָאָרִים מִבְּקָשִׁים אֶת עֵקְבוֹת הַמְטָאָרִים בֵּין חֲדָקָל לַפֶּרֶת,
לְמַעַנְךָ הָאוֹתִיּוֹת בְּעַת הַתְּחַבְּקוֹת הָאוֹתִיּוֹת,
מְלִים כְּמַגְדָּלִים מְכוֹנְנוֹת
לְמַעַנְךָ עֲנֵג זֶר בְּמַפְגָּשׁוֹ עִם הַזֶּר,
וְאַנְחַת הַנְּצוּלִים מְגָלוֹת
עַל גְּדוֹת הַשָּׁפוֹת
לְמַעַנְךָ מְבוֹכֵת הַפְּרָפְרִים
הַנְּסֻבִים סְבִיב מְנוֹרָה,
מוֹקֵד הַחַיִּים עַל גְּבוּל הַמּוֹת.

קְחִי מִמֶּנִּי מָה שְׁלֵבְךָ חֶפֶץ,
קְחִי אֶת כָּל אֲשֶׁר יִדְעֵתִי

קְחִי לְךָ אֶת מְלֵא הָעֶצֶב שְׁבִי,
קְחִי אֶת וְדוּי הַכְּנוּרוֹת,
קְחִי אֶת הַבְּקָרִים שְׁלִי,
אֶת הַטֵּל,
וְאֶת שִׁירֵי הָעֶפְרוֹנִים!

2 מרזוק אלחלבי, יליד דאליית אלכרמל 1959, הוא אחד הקולות הבולטים בשירה הפלסטינית בת זמננו בזכות לשונו הפיוטית המיוחדת, התמות המגוונות שלו וההגות הסופיסטית המאפיינת את שירתו, וכן בזכות גישתו הביקורתית והערעור מעורר ההשראה על מוסכמות חברתיות רבות, לרבות בתחומי הדת, התרבות והפוליטיקה.

לידת דבש

מערבית: נביל טנוס

ריח גופך בשם. אני מריחה אותו כדבורים,
עוברת מרחקים אליו,
מרחפת, מרחפת סביבו,
נושקת לו
כשניחוחו מחלחל אל עורקי
וכבר אשיג את המנה שלי ממנו,
וארגע.

מקצת המנות צורבות
כמו כימותרפיה, הן משתלשלות טפה טפה,
אטיות, מונוטוניות,
כוות אותי
מתישות אותי,

אולי הן ימסו את סרטן הפחד המתפשט באיברי,
אולי הן ישחררו אותי מנחשי האמונות המתעללות בי,
יתירו את שביי מכבלי צעדי אל עבר ממית
שמושיט לעברי את לשונו בלעג!

אני אוספת אותך צוף כאבקת הסמים
כמו מכורה אני מפילה אותך רך-עדין על ערש האהבה,
ממששת אותך,

מריחה אותך, שואפת אותך
עד שאעלם מהעולם בתוךך
ויעלם הכל –
ויולד הדבש!

3 תופאחא סאבא, ילידת עוספייה 1964, היא משוררת פמיניסטית, ששירתה האמיצה חורגת מהנורמות החברתיות והספרותיות השמרניות. היא כותבת על המציאות בדינמיקה בין תזה לאנטיתזה, עם ציפייה להגיע לפתרון בסניתזה – אך המציאות עומדת כאבן נגף בפני פתרון. בשירתה מבטאת סאבא סירוב מתוך הטלת ספק באמיתותה של המציאות, דבר שאיננו שכיח בספרות הערבית בת ימינו.

מחמוד אבו־ערישה

הילתי בתוך הילתך, כוכב נוֹגָה

עברית: איריס אליה כהן

מחמוד אבו־ערישה הוא יליד הכפר פרידיס ומתגורר ביפו זה עשר שנים. מנהל תיאטרון אלסריאיא הערבי. פרסם עד כה שלושה קובצי שירה בערבית. ספר ביכוריו יצא בביירות בשנת 2012 בכותרת "שירים בריח רע". שני ספרים נוספים יצאו ב־2020: "הבה נאכל את התפוח ביחד" ו"קולות רקע". בקיץ 2021 נבחר להשתתף בתכנית "בוסתן" של הספרייה הלאומית.

אני שולח לחבריי הודעה

אֲנִי שׁוֹלֵחַ לְחֵבְרֵי הוֹדְעָה
מְבַקֵּשׁ מֵהֶם לְהִתְיַצֵּב

אֲנַחְנוּ מִתְכַּנְּסִים בְּחֶדֶר סָגוּר
בוֹכִים אֶת עֲצֵמְנוּ לְדַעַת
מְקוֹנְנִים וּמְתִיפְחִים
כְּאֵלֵי רֵק עֹכְשׁוֹ נִפְלָה בְּנוּ הַהֲבֵנָה
שֶׁהִגַּעְנוּ לְכֹאן
שֶׁרֵק בְּמִקְרָה נִקְלַעְנוּ
לְכֹל הַנְּסִיּוֹן הַזֶּה
הַקְּרוּי חַיִּים.

אני חוגג עם חבריי

אני חוגג עם חברי שנצלנו שוב
מבור תהתיות
שפרו לנו
שכמעט
אלמלא המזל
היינו נופלים
"נצלתי ביד המקרה"
אנחנו רוקדים
מרימים לחיי חיינו

בלא דת

בְּלֹא דַת
אֲנִי נוֹשֵׂא תַפְלֹתַי אֵלֶיךָ
בְּלֹא שְׂפָה, בְּלֹא נִיבִים וּבְלֵי מְלִים
בְּלֵי גֹזַע, צַבַּע, בְּלֵי זְהוּת
וְאֲחָרַי שֶׁהִסְרֹתִי מֵעָלַי אֶת שְׁמִי
בְּלֵי כָּל מַעֲשֵׂי
הָרָעִים וְהַטּוֹבִים
בְּלֹא עֶבֶר וּבְלֵי עֵתִיד
כָּל עוֹד אֶתָּה מוֹפִיעַ מוֹלֵי
בְּנִיד גְּבֻעוֹל
כְּמוֹ בְּמַסַּע הָעֲנָנִים
כָּל עוֹד אֲנִי רוֹאֶה אוֹתְךָ
עַל פְּנֵי אֲדוּוֹת הַתֵּה
כְּמִשְׁבְּרֵי הַיָּם,
כָּל עוֹד אֶתָּה נִשְׁקָף אֵלַי
מִתּוֹךְ דְּמַעַת הָעַיִן
כְּמוֹ מִתּוֹךְ עֵינֵי הַשָּׁמַשׁ
זֶרְמֵי הַנְּשִׁימָה
וְהַרוּחוֹת

כָּל עוֹד נִשְׁמַת הַדְּבָרִים – רוּחְךָ
כָּל עוֹד אֲנִי – נְשִׁמָּה
לְלֹא דַת
בְּלֵי שְׂפָה, בְּלֵי נִיבִים וּמְלִים
תַּפְלֹתַי
לֹא בְּמִזְרָח וְלֹא בְּמַעֲרָב
הִלְתִּי בְּתוֹךְ הַלְתְּךָ
כּוֹכֵב נוֹגֵה

אידרה נובי

אינסטינקט וכנף

מאנגלית: גלעד יעקבסון

אידרה נובי (Idra Novoy) היא משוררת, סופרת ומתרגמת אמריקאית, ילידת ג'ונסטאון, פנסילבניה (1978). מלמדת כתיבה יוצרת באוניברסיטת פרינסטון. עד כה פרסמה שלושה ספרי שירה ושני רומנים. מתגוררת בברוקלין, ניו יורק, עם בן זוגה וילדיה.

מתוך "הכלא הקטן"

I

הַכְּנֵסִי לְפֶלֶא הַקֶּטָן כְּפָסִיק
וּבְצִאתָךְ אֶת סִימֵן שְׂאֵלָה

הַכְּנֵסִי צְדָפָה
וּבְצִאתָךְ אֶת קוֹנְכִיָּה

הַכְּנֵסִי בְּאַנְגְלִית
וּבְצִאתָךְ אֶת מְמִלְמֶלֶת
מָה שְׁסִבְתָּא־רְבִתָּא שְׁלֶךְ מְלִמְלָה
לְקוֹנְכִיּוֹת אַחֲרוֹת
עַל חוֹף אַחַר

הַכְּנֵסִי תְפוּחַ
וּבְצִאתָךְ אֶת סִימְנֵי הַשְּׁנִימִים
בְּלִבְתוֹ הַצְּהָבָה

II

לְכֹלֵא הַקָּטָן
אֵין עֲנִין בְּשִׁקָּט

אם תִּפְתְּחֵי מַעַט אֶת הַדֵּלֶת
הִיא תִשָּׁיב לְךָ בְּצַפְצוּף

אם תִּנְסִי לְקֹרֵא
הַרְמָקוּל יֹאמֵר לְךָ

מִי אוֹסֵף אֶת הַזֵּבֶל
וְלִמִּי מְצַפִּים בְּקוֹמָה הַשְּׁנִיָּה

וְאִז שְׂבָעָה שְׁמוֹת יִחְזְרוּ עַל עֲצָמָם
מִסְבוֹת שְׂאִינֶךָ יִכְלֶה לְפַעֲנַח

עַד שְׁסֻדְרַת הַשְּׁמוֹת
תַּעֲשֶׂה לְמִקְצָב

וְלִזְהַר כְּסוּף
שֶׁל תִּפְלֶה

הַהֶבֶל הַלֵּחַ
שֶׁל לְבַנְיֹ הָאֲדָמוֹת

הֵן כָּל מָה שְׁשׁוּמֵעַ הָעוֹלָם
מִבְּחוּץ

גלויה עם שתי ציפורים, נוצות מפוזרות

הנה קדם-ספור: סבך שקמים,
שני עפרונים. דבר-מה על סף

שנוי. צפור אחת מתמקפת
בינות לענפים, כלה אינסטינקט

וכנף, בעוד האחרת,
הקטנה (נקרא לה "היא"), נותרת

קפואה, מסוית כגזע עץ,
כאוכרה של קלפת עץ. אך הגדול

(ההוא שלנו) כבר הבחין בה, הוא גולש
בלהיטות אל הענף שלה. צלליותיהם מתמוגגות

בטשטשת כנפים, ואז נפרדות
באותה המהירות – שש נוצות עדינות

מסתחררות לקרקע, רפוד
חומל. לרגע זה רק עץ,

שקט ירק. ואז מלמעלה:
שוב שתי צפרים במעוף מואט.

שימוע

בעקבות מחמוד דרוויש

וְהֵם חִפְּשׁוּ בְּקוֹלָהּ, שָׁמְעוּ אֶת הַטְּלָטְלוֹת הָאוֹטוֹבוּס אֶל
הַבֵּץ הָעֵמֶק בְּשָׂדֵהּ.

וְהֵם חִפְּשׁוּ בְּאוֹטוֹבוּס, רָאוּ אֶת מְעֵי מוֹשְׁבֵי הַפְּלֶסְטִיק.

וְהֵם חִפְּשׁוּ בַּמְעֵים, הִרְיָחוּ אֶת קְפִיצֵי הַפְּלֶדָה מִחֲלִידִים.

וְהֵם חִפְּשׁוּ בַּחֲלוּדָה, לֹא טָעְמוּ דְבַר מִלְּבַד קְצוֹת
אֲגוּדְלֵיהֶם.

וּכְשֶׁהֵבִיאוּ אֶת אֲגוּדְלֵיהֶם אֶל שְׁפֹתֵיהֶם הֵם אָמְרוּ טוֹב בְּעוֹד
שְׁלֹשׁ שָׁנִים.

תום חביב

סולם

קטעים נבחרים

מאנגלית: רעות בן יעקב

תום חביב הוא סופר, משורר ואמן מולטימדיה המתגורר בניו יורק. ספר ביכוריו בשירה, *A Flag of No Nation*, ראה אור בשנת 2019. יצירות פרי עטו זכו לפרסום בינלאומי ותורגמו לכמה שפות. הוא מייסד־שותף של הוצאת Ayin Press, שם גם התפרסם ספר ילדים פרי עטו, *Woven*. ערכה את התרגום: לירון אלון.

.1

הספור	אין
הוא	ספור
קֶשֶׁת	נֶשֶׁבֶר?
הוא מִיתֵר	
הוא רֶשֶׁת	לא אם
שְׁנוּשָׂאת אֶת מִשְׁקָל	מְפָרְקִים אוֹתוֹ
הפְּרִי שְׁנֶשֶׁר	לְגוֹרְמִים
מֵעֲצִים עֲתִיקִים –	(אוּ מְפוֹרְרִים אוֹתוֹ)
וְהִיא לֹא יְכוּלָה לְשֹׂאת עוֹד.	
אֲנִי מִתְעוֹרֵר בְּשִׁמְיָהּ	אֵלָא אם
שֶׁל צְלִיל וְאוֹר	
בְּעִירָה מְרַחֶקֶת אֲשֶׁר בָּהּ	מְסַפְּרִים
הספור עַל מִי הַבְּעָלִים שֶׁל מָה	וְשׁוֹב מְסַפְּרִים
הספור עַל מִי לֶקַח מָה	
מְסַפֵּר וּמְסַפֵּר שׁוֹב	וְשׁוֹב מְסַפְּרִים.
עַד שֶׁהספור נֶשֶׁבֶר	
בְּטוֹחַ שְׁמִיעָה	
וְהַנֶּפֶשׁ נֶאֱטָמֶת.	

2. (קטעים מתוך)

בְּשׁוּדָה
הַסְּפוּר
חוֹזֵר אֵלַיךְ
כּוֹכֵב: שְׁבוּר-נוֹצֵץ-קְטוּעֵ-שָׁר
בְּשִׁפָּה
שְׁאִינְךָ מְזַהֶה
אִם זֶה
בְּכָל־שִׁפָּה
מְדַבֵּרֵת אֵיפֶשֶׁהוּ?

*

אִמָּא שְׁלֵךְ
מְסַפֵּרֵת לְךָ
סְפוּר
לְפָנַי שְׁבִכְלָל
יְכַלֵּת
לְהַבִּין אֶת
מִשְׁמָעוֹתָיו
הַסְּפוּר
נִשְׁבֵּר

בְּאִיזָה שֶׁלֵב

בְּמַהֲלֵךְ

סְפּוּרוֹ

– הַסְפּוּר –

נִשְׁבֵּר?

עַל יְדֵי הַשָּׁנִים, הַלְשׁוֹן, הַחֶקֶה, הַפֶּה?

הַעֲבָדוֹת הַמְצַטְבְּרוֹת

נִשְׁבְּרוֹת

הַנּוֹדְאִיּוֹת הַנִּלְחָשׁוֹת

נִשְׁבְּרוֹת

הַהֲתַנְצָלוֹת הַמְכּוֹפֶפֶת אַפִּים

נִשְׁבְּרָת

הַטְּעוֹן הַחַד

שֶׁבֵר

בְּשָׁנַת 1945 הָאֻמְרִיקָאִים שֶׁחָרְרוּ

נִשְׁבֵּר

בְּשָׁנַת 1948 נֶחְתְּנוּ

נִשְׁבֵּר

הַסְפּוּר הַתְּחִיל בְּ

אִיסְטַנְבּוּל

נִשְׁבֵּר

הַסְפּוּר הַתְּחִיל בְּ

סְלוֹנִיקִי

נִשְׁבֵּר

אוֹשׁוֹיץ

נִשְׁבֵּר

קוֹרְדוֹבָה

נִשְׁבֵּר

עֵנָה

נִשְׁבֵּר

יְרוּשָׁלַיִם

נִשְׁבֵּר

.5

הַשָּׁדָה
מִתְעַבָּה
וְנִהְיָה יַעַר
הַחַיִּל

מוֹלִיךְ אוֹתָךְ
אֶל מַחוּץ לְשִׁיר

הוא מַצְבִּיעַ קְדִימָה
שֵׁם מְמוּל
אֵתָה לֹא תִמָּצָא כְּלוּם
לֹא תִשׁוּבוֹת
לְשִׁאוֹלוֹת שְׁלֶךְ
לֹא חַיִּי שִׁפְעַ
לֹא קִהְלָה

אֲנִי מִמְּלִיץ לְךָ לִלְכֹת לְשֵׁם

מִשׁוּם שְׁגָם אֲנִי בָאתִי מִשֵּׁם

הַבַּיִת.

יאצק דנל⁴

יוני. יולי

מפולנית: חנה הרציג

לזכר ברוננו שולץ

רשום דיו, גליון ניר, עפרון.
כרפרה בלכה שחרה, בתוכה בבות,
למרגלותיהן, על גחוננו, מוקיון

משתתחה עמקות. חם מצמית. ריח קרבון
ורצפות ממרקות. זכוב כלוא אי-שם
בין שתי שמשות, נאבק על חייו

באוויר הדחוס בין שני הלוחות. ריח דיו. גליון
מעוף, ועוד אחד. מחניק. נערים בתלבשת בית ספר
מתרוצצים בחצר, בתעלות עומד ריח מנטול

ורקבון. עוד מעט זה יתחיל: חפשת הקיץ,
פראות פריחת הגנים, שמלות קלות,
ברכים גלויים, נפנוף ידי נערות.

לרגע קט, התנמנם. והוא רואה את העיר בשחר, את כפר השוק,
דם על המדרכות, אש, כדור אל הגלגלת, אנשים.
הוא מתעורר, אך אינו חרד. "אזי עת מנוחה" –

הוא חושב. סוף-סוף בא עליו איזה רגע, גופו שוב אינו בוער.
אבל גם החלום הזה נגוז. מסביב אש וצרחות,
הכדור משתחרר מהקנה. ושוב הוא ער.

ועדין, ריח דיו ועופרת. ומתחת בוקעים נגוהות.

ורשה, 3 יולי 2008

4 יאצק דנל – סופר, משורר וצייר. מהדמויות הבולטות בספרות הפולנית העכשווית. נולד בגדנסק ב-1980.

אַלְקָה אָרַב

חֶשֶׁד לְשִׁיר

מגֵרמנית: אמיר אשל

אַלְקָה אָרַב היא מהדמויות המובילות בשירה הגרמנית בת זמננו. היא נולדה ב-1938 באזור האיפל שבחבל הריין בגרמניה למשפחה בעלת רקע ספרותי נרחב. לאחר מלחמת העולם השנייה עקרה אביה, חוקר הספרות אוואלד ארב את משפחתו ממערב גרמניה, שהלכה והתקרבה למערב הקפיטליסטי, למזרח גרמניה הקומוניסטית. בילדותה ונעוריה קיבלה ארב חינוך ברוח שיתופי לאור מורשת ההשכלה הפייטיסטית. לאחר תקופה קצרה בה חייתה כאיכרית היא השלימה את לימודיה בספרות גרמנית, לימודים סלביים, היסטוריה וחינוך באוניברסיטת הלה. בשנים הבאות היא עבדה כעורכת בהוצאת ספרים. החל מ-1969 התמקדה ארב בכתיבה יוצרת ובתרגום, בעיקר מרוסית לגרמנית. אף על פי שנותרה במזרח גרמניה היא נמנתה עם מבקרי המשטר. לאחר נפילת החומה ואיחוד גרמניה הפנתה ארב את חצי ביקורתה כלפי תרבות הצריכה וחומרנות המערב.

בשירתה, ארב ממשיכה את מסורת האוונגרד האירופי, ובמיוחד קרובה לשירה הקונקרטי והשירה הוויזואלית. במילותיה של ארב, המשוררת הנה אך "מְקוֹר הַנְּבִיעָה" של השפה האנושית, ובכך מתווכת בלא ארגון אסתטי כזה או אחר בינינו לבין העושר הבלתי-נדלה של הצלילים, הגוונים והמראות המקיפים אותנו. במרוצת השנים זכתה ארב לפרסים מרכזיים בעולם הספרות הגרמנית, וב-2020 בפרס גיאורג ביכנר, הפרס החשוב ביותר בספרות הגרמנית.

רכבת מעל לנהר השפּרה

אֶכֶן עֲבוּרֵי קוֹ

מְרַגֵּעַ רוּחַ

לְמִטָּה מֵיַם בְּדִיוֹק הַמֵּתְעַרְסֵל בֵּין בְּעֶרְךָ לְבְּעֶרְךָ
בְּדִיוֹק מֵתְעַגֵּל עוֹפֶרֶת אֶפֶר.

— כֶּךָ זֶה

בְּשׁוּוּי מְשָׁקֶל עִם עֲצָמוֹ כְּמוֹ
עִם כָּל הַשָּׂאֵר כְּמוֹ

בְּתַנוּעָה, כְּלוּמֵר בְּאֶזְנוֹן
מְשָׁלֵם, כְּמוֹ הַכֵּל, מְלַבֵּד

הַרְגַע בּוֹ שְׁלוֹה.

לוֹ הֵינּוּ עֵרִים,
בְּכָל חֲמִשָּׁת הַחוּשִׁים,
בְּזִמְן מִבְּעוֹד מוֹעֵד!

אוֹלָם עֵתָהּ, יִקְרִי הִיתוּמִים,
אֲבַדְנוּ לְתַמִּיד
אֶת הַהִזְדַּמְנוּת.

20 בספטמבר 1994

תרגיל

נושבת.

איך אני מגיעה לכה, מדבר
(כמו שאומרים עדין, מ'הנתון')
לעשות מלים?

נושבת. זוחחה.

האם הרוח הנושבת מאמנת את העצים?
לא, אצלם הכל לבש צורה עוד קדם לרוח.
גם אנשים לרב לא יתאמנו,
משום שהם סבורים שהם שלמים, שהם בצדק.

להיכן הולכות מחשבותיך. ממך לן פרנסיסקו?
כה הן נהיו. נהיו לן פרנסיסקו.
בדי עמל. בככד. גלגלי עגלה
מחשקי ברזל. מתגלגלים.

מקצה מזרח לקצה מערב.
מסבות שקל או שקשה להבין
אני חושבת על כבושי המהגרים האירופים.
עננים עולים בי כאלו מתוך הסתום.

27 באוגוסט 2003

חֶשֶׁד לְשִׁיר

שְׂרוּעָה עַל הַמָּטָה, עַל בְּטָנִי, קוֹרֵאת

(מַחְלִימָה)

(תוֹךְ עֶסוּק בְּרוּחַ)

הַגֵּב מְכָאִיב מְעַט.

כְּשֶׁאֲנִי שָׂמָה לֵב לְכֶךָ,

מִתְקַמֵּר לְעֵינַי

גֹּשֶׁר קִשְׁתִּי לַגְּבָהּ.

אֲנִי חוֹשֶׁבֶת, לָמָּה הוּא?

נוֹתֵנֶת לְגַבִּי אֲוִיר ... –

לְמָטָה מְשֻׁתָּרֵעַ לְפָנַיִנוּ עֹשֵׁב גְדוֹת הַנְּהַר ... מַיִם...

חֶשֶׁד לְשִׁיר.

כְּשֶׁאֲנִי כוֹתֵבֶת שִׁירָה – אוֹלֵי גַם בְּמַצְבִּים אַחֲרִים, אֲנִי מְקוֹר הַנְּבִיעָה, וְתוֹ לֹא –
וְכִמְּהָ שְׂאֵהֵב אֶת מֵי הַנְּבִיעָה כְּעֵת, כְּשֶׁאֲנִי כוֹתֵבֶת זֹאת, רוֹאֶה אֶת הַמַּיִם שׁוֹצְפִים בֵּין
אֲבָנִים, סְבִיבָם!... הַמְּפָרְקִים הַקְּטָנִים... הַקְּרַקְעִית הָאֶפְלָה, הַמְּרָאָה הַקְּטָנָה וְהַעֲגֵלָה,
הַמְּעַרְבּוֹלוֹת הַזְּעִירוֹת...

14 בדצמבר, 2016

אלה גורבונובה⁵

השמש חושבת: אני נשרפת

מרוסית: שלמה קרול

החולפת

מִפֶּד נְטוּי לְמִטָּה, מְלֵא דְמָמָה,
עוֹבְרִים עַל פְּנֵי אֶפְרָכְסוֹת אֲזָנִים,
רְצִים, נוֹזְלִים בְּיַד שֶׁל פֶּסֶל מַיִם,
אֲשֶׁר בּוֹכִים כְּאֵשׁ, צְבָעָם כְּדִבְשׁ בְּאוֹר
וְחִמוּצִים הֵם כְּחִמְצָן טְהוֹר,

וְרִיק בְּהֵם אֲשֶׁר חוֹמֵק, חוֹלֵף,
וְהוּא הַפֶּל כְּאֵלוֹ בְּשׁוֹגֵג,
בְּלֵי כְּוִנָּה: יָגַע הוּא בְּכַתְּף,
אֵךְ תִּסְתָּוֵב – וְהוּא כֶּבֶד הַתְּפוֹגֵג.

וְרִק אִי־שֵׁם הֶרְחַק פְּזוֹר הַצְּחוֹק
הַיְלִדוֹתִי, כְּמוֹ חֲרוּזִים בְּחִפְּנֵי
הָאֲדָמָה, אֲשֶׁר, כְּמַעֲנָה

שֶׁל הַד, יוֹצְרִים אֶת אֲשֶׁלִּית הַדִּיאֵלוֹג,
וְהַפְּנִים בְּתוֹךְ רְאֵי שְׁקוּף
יִתְפוֹרְרוּ: הֵינּוּ שְׁנַיִם – רְבִים כְּעֵת,
וּמִי יִהְיֶה בִּינֵינוּ חַי אוֹ מֵת?

וְהַחֹלְפֶת כְּמוֹ שְׁלֶכֶת אוֹ טְפִטּוֹף,
אוֹ כְּמוֹ שֶׁבְּפְרוּזְדוֹר נוֹשָׂאִים לְפִיד
מֵעַל צְלָלִים, אוֹ כְּמוֹ מִבְּט חָטוּף
בְּנֶפֶל מֵהַפְּנִים טְבַע בְּחִצָּאִית,

5 אלה גורבונובה היא אחת המשוררות הבולטות בשירה הרוסית העכשווית, נולדה בלנינגרד ב-1985. מתגוררת במוסקבה ובסנקט פטרבורג.

כְּמוֹ כְּדוֹרְסֵל אֲשֶׁר בְּקִיר פָּגַע,
וְשׁוֹב קַפֵּץ לִצֵּד, לֹא לְפָנָיִם,
אוֹ כְּמוֹ סִכִּין חֲתָכָה בְּעוֹר אֶךְ לֹא נִגְעָה
בְּוִיד שֶׁל נְעֵרָה חֲסֵרֶת אוֹנִים,

אוֹ כְּמוֹ שֵׁי הַחַיִּים, אוֹ רֶכֶב רוּחַ
הַמּוֹת, אוֹ כְּמוֹ מַעֲלִית שְׁקוּפָה,
וְכֹל שֶׁתִּכְוֶן תַּחֲטִיא בְּטוּחַ,
כֶּךְ סִכִּינִים תִּקְוְעוֹת בְּהַקְפָּה

שֶׁל שְׁחֻקְנִית קַרְקֵס אָבֵל אֵין מְשַׁסֶּפֶת
וְלוֹ אַחַת בְּשֵׁרָה הַחַי, וְכֶךְ
נִגּוֹן לֹלֵא תֵאוֹר, נִמְס וְרָה,
נִפְלֵא, אֵין לְהַשִּׁיג אֶת הַחוּלְפֵת.

*

מה בַּדַּד הַשְּׁמֵשׁ
מי בֶּן שִׁיחָתָה: יְלֵה, אֲרֻנְבּוּ, יֵרַח לְבָן?
מִכְּט בִּיעַר תִּתֵּן
וְתַחֲלֹם: נוֹשֵׂא אוֹתָהּ עַל גְּבוֹ הַשְּׁטָן
שֶׁד זָקֵן

אֵין לְשֶׁמֶשׁ קוֹרֵת גֵּג
אֵינָהּ יְכוּלָה לְנוּחַ בְּצֶל
יֹתֵר מִדֵּי תִכְלֵת וְזֹהֵב שֵׁם בְּמַעַל
עַל כֵּן הִיא אֲצֵל הַשְּׁטָן מִתְאַרְחַת
מִתְיַדֶּדֶת עִם רוּחַ הַמַּעַל

כָּלֶם אוֹהֲבִים שְׁמֵשׁ
מְשַׁחֲקִים קוֹפְצִים בְּאוֹרָה
הַשְּׁמֵשׁ חוֹשֶׁבֶת: אֲנִי נִשְׁרָפֶת
שְׁחֹרָה אֲנִי, שְׁחֹרָה

הַשְּׁמֵשׁ יוֹצֵאת מִדַּעְתָּהּ
אֶל עֲצָמָה מְמַלְמֶלֶת
אֲנִי אֲדַמָּה, אֲנִי שֶׁל בְּרָקָת,
שֶׁל זֹהֵב, שֶׁל תִּכְלֵת

ילנה איגנטובה

התגלגלנו לכאן, למזרח

מרוסית: ולדימיר גלזמן

ילנה איגנטובה נולדה ב-1947 בלנינגרד. שיריה פורסמו מ-1975 אך תחילה רק מחוץ לברית המועצות. מ-1990 מתגוררת בירושלים. כאן יצאו קובצי השירים שלה "האודם השמימי" (1992), "שירים של שנים רבות" (2006), "השלג המוקדם" (2012). פרסמה גם שני ספרי פרוזה. על פי התסריט שלה צולם סרט "התיק האישי של אנה אחמטובה". זוכת פרסי נ. גוגול וו. סירין.

אשת לוט

– תִּפְנֵי אַחֲרָה?

– לא.

– תִּפְנֵי אַחֲרָה?

– לא.

– רוּאָה: הָעִיר שְׁלֶךְ,

הַכֶּרֶךְ זוֹהֵר כְּלוֹ,

בְּתֵינּוֹ עֲשָׂנִים,

הֶפְכוּ לְמְדוּרָה.

אַבּוֹי לְכֶם, גְּנִים –

סֶדֶם וְעַמְרָה!

– לֹא אֶסְתַּכֵּב. קְדוּשִׁים

עוֹמְדִים בְּפִתוּיִם.

בְּנִהְרוֹת זֶהְבִּים

נוֹשְׂאֵי אֱלֹהִים.

– בְּנִהְרוֹת זֶהְבִּים

בְּיַדֵּי הָאֱלֹהִים,

וְשֵׁם כְּאֵשׁ צוֹרְחִים,

בְּשָׂרֵיהֶם חֲרוּכִים.
– עַל מָה שָׂרִים פְּלָגִים?
– הָאֶפֶר לֹא יִדְעָה.
הִנֵּה יֵמֵשׁ עוֹלָם
כְּנַפִּים שֶׁל מְלֶאךָה.

– הֵם אֲשָׁמִים?
– אָכֵן.
– וְהֵם פּוֹשְׁעִים!
– אָכֵן.
עִירֵם שֶׁל הַחֹטְאִים
בְּלֶהֱב מְסַמְנִים.
הַיֶּלֶד בְּרִיצָה –
כּוֹכֵב נֶאֱכָל בְּאוֹר...
תִּבְכִּי אֶת?
– לֹא רוֹצָה...
סִיבּוּב מְלֶאךָה:
– אַחֲזוֹר.

*

ל-ו. רוֹדִינוּב

לִיבֵב, לְהַצְמִיד לְמַעִיל שֶׁל קֶצֶין –
הַתְּרַגְּשׁוֹת מִיַּחַדָּת, קוֹלוֹנִיאָלִית.
הַמַּעֲרָב יִשְׂאָר מַעֲרָב. הַתְּגַלְגָּלוֹת
לְכָאן, לְמִזְרָח. הַשְׁתַּדֵּל לְהִבִּין.
כָּאן נַעֲמִד הָאוֹיֵר הַמְּכָר
שֶׁל שְׁנוֹת הַחֲמֻשִׁים שֶׁהִפְכוּ כּוּוֹנִים.
שְׁמוֹרָה שֶׁל יְלָדוֹת.
וְשׁוֹב כְּכַעֲבֹר
כְּתִפּוֹת בְּרִיחַ זֶהָב וְתִפּוֹזִים
עַל הַמַּעִילִים שֶׁל הָאֲבוֹת הַצְּעִירִים.

רבים יושבים לשלחן. זה צפוף!
שנה תינזקית.

והשבת המשפחתית
נסגר כצמרת של העץ הנצחי
מעל ראשי. יש לו ריח של גוף.

לא להתעורר! בפי אמהות
טעם של ניר כסף ושל נענע.
כה נצחיים, כה עשירים
היינו באהבתנו...
קחו אותנו – לחדר שנה, לחשכה:
תתעורר – מסביב המדבר בפריחה,
מעבר לקיר מזמרים בשקט
על בעל העגלה ששקע בשלג,
על המעין שאורותיו לוחטים
מעל פלגי החיים הקפואים.

*

הרים תפוח ביד, "אוהב אותך" הוא אמר,
ליד הגשר חכיניו להניץ החמה.
כנפי הגשר עלו, נותנים לספינה מעבר
נהר בצבע מוזר, זרימה אדמה.

ראיתי את זה בלי לראות, לרגע עורת.
"עצר, אל תרוץ, אולי זה מקדם מדי",
ותפוח כהה של אור – שמש כבדה, מערפלת,
של אהבה – עלה וזרם לפני.

*

קרא את הרודוטוס, שרף את השנים:
סקיתי מכה פרסי, והפרסי שורף שכנים...
אבל הדם דוהה, יתמידו בהיסטוריה
רק הדהוד הזיתים, זעת האפרים.

היונים גסי הרוח מתגמדים,
סירת המלחמה דוהרת למצרים.
ומרירות זרה – זרה לך כפלים,
שמות זרים כשלה של שדות זרים.

ואיפה ארץ לידה הזו – של יהירות,
של אריגי זהב, של פז הנהרות?
העולם עוד כעבר, עדין כה דחוס,
שמים מכסים בדם ערים שרופות,
והאדם – אכזר, עירם, ואין לו דאגות...

סמיון חנין⁶

מאיפה הבאת שהוא מת?

מרוסית: סיון בסקין

*

אל תחשבי שזה חסר-בית
הוא פשוט אבד את המפתחות
וישן כבר ארבעה חדשים על המדרגות
של חנות הרהיטים

נראה כאלו לא ממש נוח לו
בתנוחה כל-כה מפתלת
אבל האמת היא שהוא אקרוֹבט
וככה הרבה יותר נוח לו לנמנם

מאיפה הבאת שהוא מת
אז מה אם הוא לא נושם, אפשר לחשב
למה עוד אפשר לצפות מיוגיסטים מוארים
שיודעים לעצר את נשימתם לשנים ארוכות

טוב, ליתר דיוק, כמעט לנצח.

6 סמיון חנין, יליד 1970, הוא משורר ומתרגם רוסי ולטבי, המתגורר בריגה, בירת לטביה.

*

רְכַבְתִּי עַל אוֹפְנִים שְׂאֵחַר כֶּךָ נִגְנְבוּ
עִם חֲבֵרָה שֶׁנִּפְרְדְּתִי מִמֶּנָּה כְּעֵבֶר שְׁנָה
בְּרַחוּב שְׁכָלוּ נִבְנָה מִחֲדָשׁ
לְבֵית הַקֶּפֶה שְׂאֵחַר כֶּךָ פְּשׁוּט נִסְגָּר

קִשְׁקִשְׁנוּ בְּלִי דְאֵגוֹת בְּלִשׁוֹן, בְּרִגְלִים

בְּמִקוּם שֶׁל בֵּית הַקֶּפֶה נִמְצְאָת עֲכָשׁוּ פִיִּצְרִיָּה
אֲנִי אֶפְלוּ הוֹלֵךְ לְשֵׁם מְדֵי פַעַם
מִזְמִין לִי פִיִּצָּה עִם אַרְבַּע גְּבִינּוֹת,
הַמְּלַצֵּר מִבִּיא לִי אוֹתָהּ, וְהַחֲתֻכִּים עַל הַפִּיִּצָּה
מִזְכִּירִים לִי גִלְגַּל עִם חֲשׂוּרִים וְעַם קִפִּיצִים

מִמֶּזֶשׁ כֶּךָ, פִּיִּצָּה – קִפִּיצִים

אֲכַל עֲכָשׁוּ, כְּשֶׁרְכַבְתִּי עַל אוֹפְנִים
עִם הַחֲבֵרָה הַמְתוֹקָה שְׁלִי
בְּרַחוּב הַיְדוּעַ לְכֹל
לְבֵית הַקֶּפֶה הָאֵהוּב עֲלֵינוּ
הֲרִי כָּלֵל לֹא חֲשַׁבְתִּי שֶׁבְּכֹל לְחִיִּצָּה עַל דּוֹשָׁה
גַּם אֲנִי דַחֲפַתִּי אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה אֶל הָאֲנִטְרוֹפִיָּה וְאֶל הַכְּאוֹס

אֵף עַל פִּי שֶׁהַפִּיִּצָּה הִיְתָה בְּסֹדֵר גָּמוּר

יֵשׁ אֶפְשָׁרִיּוֹת בְּטוּחוֹת יוֹתֵר
 אֶפְשָׁרִיּוֹת רְגוּעוֹת יוֹתֵר, לְכֹל הַפְּחוֹת
 נְשִׁים בְּצַד אֶת הַתּוֹסְפוֹת הַמְּלֵאכוֹתִיּוֹת וְכוּ', כּוֹלֵל כָּל הַשְּׂאֵר
 בְּלִי שְׁעַר מִיֵּתֵר וּבְלִי תַכְשִׁיטִים
 בְּלִי צְפָרְנִים אֲרָכוֹת וּבְלִי אֶקְסוֹרִיז
 תּוֹצְקֵי בְּשׁוֹקוֹלֵד מְרִיר
 (תִּשְׁעִים וְתִשְׁעֵה אַחוּזֵי קָקְאוּ)
 פּוֹעֵלֶת שְׁחָרָה כְּחוּשָׁה וּשְׁחוּמָה
 תַּפְּחָדִי אֵךְ וְרַק מַחֵם
 מִקְרָנֵי הַשְּׂמֶשׁ הַיְשִׁירוֹת מְדִי
 הָאֵבֶק יִנְחַת עַל כְּתַפְיָךְ בְּלִי פַחַד
 בְּחֵלוֹן הַרְאֹהָ שֶׁל הַקּוֹנְדִיטוֹרִיָּה
 שְׁעָרֶךָ שִׁיבַת אֵבֶק, עַל כְּתַפְיָךְ כּוֹתְפוֹת אֵבֶק קֹצֵת קוֹקְטִיּוֹת,
 אֶת קַפְּאֵת כְּשֶׁנֶּסֶת לְהַבְחִין
 הֵיכֵן מְסַתֵּר חִישָׁן הַתְּנוּעָה
 שְׂמִמְפְּעִיל אֶת הָאוֹר הַמְּסַנֵּר.

משתתפי הו! 22

אהוד אלכסנדר אבנר נולד בתל אביב וחי בגרמניה. למד בלשנות חישובית וכללית באוניברסיטאות של טיבינגן ושל פוטסדאם. תרגם פרוזה ושירה מגרמנית לעברית, ושירה מעברית לגרמנית.

יאיר אור הוא חוקר שפה, מתרגם ומוציא לאור. בין תחומי המחקר שלו: התכנון הלשוני של העברית מאז תחילתה כשפת דיבור, והיחס לעברית ולשפות אחרות בשיח ובמרחב הציבורי. מתרגם מגרמנית, מספרדית, מקטלאנית ומערבית.

איריס אליה כהן היא סופרת, משוררת ומחזאית. פרסמה עד כה תריסר ספרי שירה וסיפורת למבוגרים, ילדים ופעוטות. בימים אלה רואים שני ספרי שירה חדשים פרי עטה: "מכתבים מהאגף הסגור" ו"רצח בהסכמה".

טל אנגל, ילידת חיפה. כיום סטודנטית לרפואה ברומא.

צוריאל אסף הוא יוצר ומחנך, תושב אשחר בגליל, בעל תואר שני בפילוסופיה יהודית מאוניברסיטת בר-אילן. על ספר ביכוריו, "לדובים שהיו כאן פעם" (הקיבוץ המאוחד, 2020), זכה בפרס כליל לאקו-פואטיקה.

עיליי אשדות הוא כותב ומוזיקאי. אלבום הבכורה שלו, "חיים מקסימליים", יצא בסוף 2021.

אמיר אשל הוא פרופסור ללימודים גרמנים וספרות השוואתית באוניברסיטת סטנפורד בקליפורניה. לאחרונה ראה אור ספר השירה שלו "בין מדבר למדבר" בהוצאת מוסד ביאליק.

שמעון בוזגלו הוא משורר ומתרגם. ספר שיריו השביעי, "הָרְמֵן", עומד לראות אור בעצם ימים אלה בהוצאת ספרי עליית הגג/ידיעות ספרים.

אלכס בנדרסקי נולד בקישינב ב-1975 וחי בישראל מ-1983. החל לתרגם שירה ופרוזה רוסית לעברית בשנות ה-20 לחייו, תרגומיו ראו אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד ובמספר כתבי עת. עובד כמהנדס בדיקות תוכנה בחברה פיננסית.

רעות בן יעקב היא מתרגמת, עורכת וחוקרת ספרות. מתמחה בשירה עברית מודרנית ועכשווית, בעלת תואר דוקטור מהחוג לספרות עברית באוניברסיטה העברית בירושלים. עורכת סדרת השירה המתורגמת "זרה" בהוצאת סנג'יר.

ירדן בן-צור הוא דוקטורנט לספרות השוואתית באוניברסיטת תל אביב ומתרגם מגרמנית. פרויקט המחקר שלו עוסק בייצוגי הגן בספרות הפרסית, הגרמנית והעברית. פרסם פרוזה ושירה פרי עטו בבמות שונות.

אסף בנרף, יליד בת ים, הוא מוזיקאי ומתרגם. מנצח מקהלת האופרה הישראלית משנת 2020 ובעל תואר שני בניצוח מאוניברסיטת פן סטייט. השנה יראה אור בהוצאת "ה-21" מבית "הו!" (בשיתוף עם "אפרסמון") ספר תרגומיו לשירי אונגרטי, קווימודו ומונטפלה.

סיון בסקין היא משוררת ומתרגמת ילידת וילנה, 1976. חברת מערכת ב"הו!" ובהוצאת "ה-21". יו"רית עמותת "הו!". ספר הפרוזה הראשון שלה אחרי שלושה ספרי שירה, "שבעה ימים אביב בשנה", ראה אור לאחרונה בהוצאת "ה-21" מבית "הו!" (בשיתוף עם הקיבוץ המאוחד).

גילי בריהלל, ילידת ירושלים, מתגוררת בתל אביב. בוגרת האוניברסיטה העברית, אוניברסיטת תל אביב ואוניברסיטת הרווארד. תרגמה יותר מ-80 ספרים לעברית ובהם קלאסיקות לנוער כגון סדרת "הארי פוטר", "הקוסם מארץ עוץ" ו"פיטר פן: הספר המוער"; מייסדת הוצאת הספרים "עוץ" שמתמחה בספרי ילדים ונוער מתורגמים.

דוּתן ברום הוא משורר, מסאי, מתרגם והיסטוריון של הקהילה הגאה בארץ, המתפרנס כמורה דרך. ספר ביכוריו, "עור שני", ראה אור ב-2021 בעריכת דורי מנור. חתן פרס שרת התרבות למשוררים בראשית דרכם.

אסף ברטוב, יליד 1977, מתרגם שירה מאנגלית, מיוונית עתיקה, מלטינית ומאוקראינית. בשנת 1999 ייסד את פרויקט בן-יהודה, המנגיש את נכסי הספרות העברית באינטרנט.

יונה גונפולסקי הוא מתרגם, טבח ודוקטורנט ללימודים קלאסיים. נולד בברה"מ (1982), חי בירושלים. מלמד שפות קלאסיות ומתרגם מרוסית ומיידיש. תרגומו ליומן המסע "בתחום מושבם של היהודים" מאת א"פ סובוטין יצא בהוצאת קדימה.

זאב גיזל הוא יליד ברה"מ (1958 (מריופול, אוקראינה), חי בישראל מאז 1988. מתמטיקאי, עובד בהייטק, מייסד רשת בתיה"ס מופ"ת.

יואב גלבוץ הוא משורר, עורך, מתרגם והמו"ל של הוצאת הספרים "קתרזיס". פרסם שני ספרי שירה: "פרולוג" ו"אמת". תרגומו מלטינית לסיפור "פסיכה וקופידון" ראה אור בשנת 2021 בהוצאת "קתרזיס". בוגר החוג ללימודים קלאסיים באוניברסיטת תל אביב ומתרגם מלטינית ומיוונית עתיקה.

ולדימיר גלזמן, יליד 1951, הוא משורר ומתרגם. פרסם שני קבצי שירה – "אדוני הנכבד" ו-"IN FOLIO". מתרגם שירה מאנגלית ומעברית לרוסית. תרגם לרוסית יצירות פרוזה של חנוך ברטוב, אהרון מגד ואהרון אפלפלד. תרגם פרוזה מרוסית לעברית (יחד עם בתו, מאשה צור-גלזמן), וכן שורה של משוררים רוסיים וסינים.

ערן הורוביץ הוא סופר ("ליאור רובין", "ברדס") ומתרגם מצרפתית ומגרמנית ("מסות על סופרים" של תומאס מאן בהוצאת כרמל). לאחרונה מביים סרטים.

חנה הרציגי היא חוקרת, מבקרת ספרות ומתרגמת. ספר שירים של יאצק דנל יתפרסם בקרוב בתרגומה.

יולי ורשבסקי הוא משורר יליד מוסקבה, 1978. מתגורר בתל אביב. בוגר החוג לתורת הספרות הכללית באוניברסיטת תל אביב. שיריו פורסמו בכתבי עת שונים. ספר שיריו, "חייו של השחקן", ראה אור ב-2005 בהוצאת "ספרא".

אוהד זלצר זובידה נולד בישראל ב-1997 וגדל בין ניו יורק לתל אביב. סיפורים, מסות, ורשימות ביקורת פרי עטו פורסמו בכתבי-עת ובמוספים שונים. חוקר את הסוציולוגיה של התרגום והספרות.

שמעון זנדבנק הוא חוקר, מבקר ספרות ומתרגם שירה, פרופסור (אמריטוס) בספרות השוואתית באוניברסיטה העברית. חתן פרס ישראל לתרגום שירה (1996).

יוסף חרמוני, יליד קיבוץ בית-השיטה, 1942. מאז 1951 חי בקיבוץ איילת השחר. ספרו הראשון, "היום שבו היא אהבה אותי", זכה בפרס שרת התרבות לספר ביכורים ובפרס גולדברג; מתרגם שירה ושירי זמר משפות אחדות (רוסית, ספרדית, אנגלית, גרמנית וערבית).

נביל טנוס נולד ומתגורר במג'אר בגליל. בעל תואר ראשון בלשון עברית ובהיסטוריה, תואר שני במינהל החינוך ותואר שלישי בחינוך. מורה לשעבר לעברית בבתי ספר ערביים וכיום מרצה לחינוך במכללה האקדמית הערבית לחינוך בחיפה. עד כה חיבר 14 ספרי לימוד עברית לבתי ספר על יסודיים (עם עסאם ח'ורי ומרוואן פאעור). מבקר ומתרגם בשתי השפות, עברית וערבית.

אמיר יגל נולד בקיבוץ גשור, גדל בתל אביב וחי בהמבורג. מתרגם בעיקר את דור המשוררים היהודים דוברי הגרמנית בתקופה שלאחר מלחמת העולם השנייה.

גלעד יעקובסון הוא מדען, מרצה, משורר ומתרגם. ספר שיריו הראשון יראה אור בשנה הקרובה בעריכת דורי מנור. מתגורר בירושלים.

אסף לויטין הוא זמר, כותב שירים, חזן ליברלי ומנצח. מתגורר בברלין. התרגום שלו לאופרה "קיסר אטלנטיס" פורסם ב"הארץ". לאחרונה הופיע אלבום הבכורה שלו, "מוכרחים לצאת" (Got To Get Out).

עמרי לוין הוא דוקטורנט למשפטים בקינגס קולג', לונדון. למד גרמנית באוניברסיטאות וינה וגראץ, ותרגם לעברית את שני מחזורי השירה של מילר, "מסע החורף" ו"בת הטוחן היפה".

יעקב צ' מאיר הוא היסטוריון וסופר, ספרו "נחמיה" ראה אור ב-2019 בהוצאת ידיעות ספרים.

קובי מידן הוא יליד נתניה, 1958. עוסק בתקשורת. פרסם ספר ילדים, "בית חרושת לשירים". מתרגומיו: "השירים" ו"ספר הכמיהה" מאת לאונרד כהן ו"הגביהו את קורת הגג, נגרים" מאת ג' ד' סלינג'ר. שירים פרי עטו ראו אור לראשונה בגיליונות קודמים של "הו!".

ליאת מורבצ'יק היא משוררת ומתרגמת שירה. שיריה התפרסמו בכתבי עת שונים. ספרה הראשון, "חייית כיס", ראה אור בשנת 2020 בהוצאת "מוטיב" בעריכת דורי מנור.

דורי מנור הוא משורר, סופר, עורך ומתרגם. ספר הפרוזה הראשון שלו, "שרב ראשון – כרוניקה של התבגרות" רואה אור בתחילת 2022 ב"תשע נשמות". ספר שיריו האחרון לעת עתה, "נפש אחת אחריך", ראה אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד. חתן פרס עמיחי למשוררים עבריים ופרס טשרניחובסקי לתרגומי מופת. מייסד ועורך "הו!" והוצאת ה"ה-21 – קלאסיקות לאלף השלישי".

סבינה מסג (בן-בשט) היא משוררת, מתרגמת ועורכת. חלוצת האקופואטיקה בארץ. גדלה ביפו. כתבה את שירה הראשון במערה במצוק הכורכר. מילדותה טיפחה את חלום החיים בטבע בר. זה 30 שנה היא חיה בכפר האקולוגי כליל, מגדלת את מזונה ומייצרת חשמל מהשמש.

עמוס נוי הוא משורר ובעל תואר שלישי במדעי הרוח. פרסם ספר עיוני ושני ספרי שירה: "שלום לאדון העורב" (עולם-חדש, 2018), ו"קוסם אחד ניסר אותי והלך למקום אחר" (עולם-חדש, 2021). מתגורר בירושלים.

אורית נוימאיר פוטשניק היא ילידת תל אביב 1973. משוררת ומתרגמת שירה. ספר שיריה הראשון, "עינה של האורקל", יצא ב-2019 בהוצאת "פרדס" בעריכת אנה הרמן, וזיכה אותה בפרס שרת התרבות למשוררים בראשית דרכם.

עדו ניצן, יליד 1994, מתגורר בירושלים. תלמיד לתואר שני בחוג לספרות כללית והשוואתית באוניברסיטה העברית, מרצה לספרות, מבקר שירה ומתרגם. תרגומיו למבחר משירי ג'ורג' הרברט ראו אור בהוצאת "קשב" לשירה בשנת 2021.

ורדה סמואלס, ילידת רמת גן, היא עורכת דין ומשוררת. מתגוררת בחיפה. ספר שיריה "לבבות משולשים", בעריכת דורי מנור, עתיד לראות אור במהלך השנה הקרובה.

עופרה עופר אורן, ילידת תל אביב, פרסמה תשעה ספרי פרוזה וספר שירה אחד, "מה המים יודעים על צמא", שזיכה אותה בפרס שרת התרבות. כלת פרס ראש הממשלה לסופרים עבריים. מפעילה וכותבת את הבלוג "סופרת ספרים".

חנה עמית כוכבי היא מרצה, חוקרת ומתרגמת מההספרות הערבית הקלאסית והמודרנית ומספרויות נוספות לעברית ולאנגלית. שירה, פרוזה ודרמה. כלת פרס טשרניחובסקי לשנת 2010 ופרס א.מ.ת. לשנת 2019.

אפרים פריזד, יליד מעברת כפר ענא באור יהודה, הוא בן למשפחת עולים מבגדד. מהנדס מערכות מידע, כותב סיפורים קצרים, עורך שירה, ומתרגם מהשפה הערבית-יהודית לעברית.

מינה פרידקיין היא מילונאית, עורכת ומתרגמת. ב-2016 זכתה בפרס הראשון בתחרות

תרגום מטעם מכון הספר הפולני בקרקוב. פרסמה תרגומי שירה ופרוזה מגרמנית, צרפתית, פולנית ויידיש.

עוזי פריידיקין הוא מילונאי, עורך ומתרגם, העורך הראשי של מילון "רב-מילים". יליד לודז', פולין. חי בישראל מ-1957. מתרגם שירה ופרוזה מפולנית, גרמנית, צרפתית ויידיש. בין היתר תרגם מפולנית את "בגן הזיכרון" מאת יואנה אולצ'אק-רוניקר (שוקן, 2012).

גבריאל צורן הוא פרופסור אמריטוס במחלקה לספרות עברית והשוואתית באוניברסיטת חיפה. בנוסף לעבודתו המחקרית פרסם תרגומים שונים מיוונית עתיקה ומגרמנית, בין השאר מכתבי אריסטו, הרמן ברוך, אליאס קאנטי, את"א הופמן, רוברט מוסיל, וולפגנג בורכרט ואחרים. פרסם גם ספרים לבני הנעורים.

מרב קינן היא ילידת 1977, עובדת סוציאלית, מתגוררת בקיבוץ. שירים פרי עטה ראו אור בבמות שונות.

איתי רון, יליד 1961. מתגורר בברצלונה ועוסק בתרגום שירה ופרוזה מספרדית וקטלאנית לעברית, ולהפך.

ליאור שטרנברג, יליד 1967, הוא משורר, מתרגם ומורה לספרות. חי בירושלים. על שירתו זכה בין השאר בפרס ראש הממשלה לשנת 2006, ובפרס דוליצקי מטעם האוניברסיטה העברית לשנת 2011. לאחרונה ראה אור בהוצאת מוסד ביאליק ספרו "הלחם, המלח – מבחר שירים, 1999-2019".

רחל שליטא היא מחברת הרומנים "אחיות אחיות" (2015) ו"דובים ויער" (2020). מחזות פרי עטה הוצגו בפסטיבל תיאטרון קצר בצוותא ובתיאטרונטו. זוכת פרס שרת התרבות לסופרים בראשית דרכם. סיפורים. מתרגמת שירה מידיש.

זיוה שמיר היא פרופסור אמריטה באוניברסיטת תל-אביב, שם עמדה בראש המכון לחקר הספרות. מלמדת כיום ספרות באוניברסיטת רייכמן. חיברה 42 ספרים. בין השאר תרגמה את כל סונטות שייקספיר בספרה "עיני אהובתי" (2011).

רועי שניידר, יליד 1994, מתגורר בדלפט שבהולנד, מנכד ודוקטורנט לבלשנות שמית. ספרו השני, "שלוש ארבע ו" ראה אור ב"עולם חדש" ב-2016.

עילי תדמור הוא דוקטורנט לאשורולוגיה באוניברסיטת ייל, המתמחה בספרות אכדית. עבודתו מתמקדת בהיבטים הפסיכולוגיים של האפוס של ארה.